

Moanrinan 7

Nu Tetemanti
Ririki 8–11

Moanrinan 7

Nu Tetemanti

Ibukin reireinakia ataei n ririki aika waniua nakon tebwi ma teuana

Boretiaki man
Ana Ekaretia lesu Kristo Ibukiia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira
Salt Lake City, Utah

©1994, 1997 ioun Intellectual Reserve, Inc.
Bon ti te Intellectual Reserve, Inc. ae na baireia
bwa antai ae na kona ni kabongana ao antai ae na aki.

Boretiaki n te United States of America

Kariaiakaki n te Ingiriti: 6/97
Kariaiakaki rairana: 6/97
Rairan te *Primary 7: New Testament*
Kiribati 34604 859

Kanoana

Nambwan te Reirei ao Atuuna	Iteraniba
Buokan te Tia Reirei	v
1 Ataakin Raoi Riki te Nu Tetemanti.	1
2 E Anganano lesu Kristo N Riki Bwa Ara Tia Kamaiu.	5
3 E Katauraoa te Kawai Ioane te Tia Bwabetito Ibukin lesu Kristo	9
4 Iesu Kristo Bon Natin Tamara are i Karawa	12
5 Maiun lesu Kristo Ngke te Ataei	15
6 Bwabetitoakin lesu Kristo	18
7 E Kariiriaki lesu Kristo Iroun Tatan	21
8 E Kaitiaka te Tembora lesu Kristo	25
9 E Weteia Ana Abotoro lesu Kristo	29
10 Te Kabwarabwara Iaon te Maunga	33
11 E Angareirei ibukin te Tatato lesu Kristo	37
12 Te Auti ae Kateaki Iaon te Bwaa	41
13 E Kamaiuia Aoraki lesu Kristo	44
14 Iesu Kristo ao te Bong ae te Taabati	47
15 E Kabongana Mwaakana n te Nakoaibonga lesu Kristo ni Kakabwaiaia Tabeman	50
16 E Karaoi Kakai lesu Kristo	54
17 Taeka ni Kaikonaki ibukin te Tia Ununiki ao Wiita ma Titania	57
18 E Kamaiuaki te Mwaane ae Bungiaki ni Mataki iroun lesu Kristo	60
19 Te Tiibu ae Bua, te Mwane ae Bua, ao te Nati ae Bakatae	63
20 Taeka ni Kaikonaki ibukin te I-Tamaria ae Raoiroi	66
21 A Kamaiuaki Reebera Aika Tengaun Iroun lesu Kristo	69
22 Te Toro ae Aki Nanoanga	72
23 Te Tia Kaawakin Tiibu ae Raoiroi	75
24 Ana Angabwai te Aine ae Mate Buna	78
25 Taeka ni Kaikonaki ibukia Kiibono aka Tengaun	83
26 Taeka ni Kaikonaki Ibukin Taian Tarena	87
27 Taeka ni Kaikonaki Ibukin te Tiibu ao te Kooti	91
28 E Kautaki Rataro man te Mate iroun lesu Kristo	95
29 Ana Kawai n Tokanikai lesu Kristo ao te Toa Are te Riao	99
30 Iesu Kristo i Ketetemwane	102
31 Kamwanean, Kaburean, ao Kataakin lesu Kristo	107
32 Kamatean ao Taurakin lesu Kristo Iaon te Kaibangaki	111
33 Mangautin lesu Kristo	116

34	Kamwarakeia Au Tiibu	120
35	Ana Mition lesu Kristo	124
36	Bongin te Bentekota	128
37	Te Abotoro ae Betero	132
38	Barenaba, Anania, ao Tabeire	136
39	Tetebano, te Tia Onimaki	140
40	Betero ao Konenerio	144
41	E Reireiniira lakobo bwa ti na Tararua Newera	148
42	Rairakin Tauro	152
43	E Kakoaua Bauro Ibukin lesu Kristo	156
44	Te Mitinare ae Bauro	160
45	Mwanangan Bauro nako Rom	164
46	E Na Manga Bon Oki Riki lesu	169
47	E Kona te Nakoanibonga Ni Kakabwaiai Maiura (Katauraoi Ibukin te Reirei n te Nakoanibonga)	174

Buokan te Tia Reirei

E reirei te Tia Kamaiu aron kakaawakin te ongeaba ao te reirei tuua ngke e kangai, “Ma ane tou mwiin tuua aikai n reireinia aomata iai, ao e na atongaki bwa e kakan-nato n uean te Atua” (Mataio 5:19). Ko a tia n anganaki te mwioko ae tabu ni buokia ataei bwa a na ataa aron kawakinan aia berita n te bwabetito ao ni beku ni ibuobuoki. Ataeinaine n tatabemaniia a katauraoia n riki bwa te kairake n aine ao n tatabemaniia mwaane aika ataei a katauraoi n riki bwa te kairake n ataeinimwaane ao ni karekea te nakoanibonga, ko na kona n riki bwa te mwaaka ae a rootaki iai inanon maiuia.

Inanon 1831, teutana te tai imwin moan katean te Ekaretia, e angareirei te Tia Kamaiu bwa taan reirei a na riai n angareirei moan tuua n Ana euangkerio, ake inanon te Bwaibwara ao Ana Boki Moomon (D&C 42:12), ake bon ti ngaai booki aika tabu n taai akekei. Ni boong aikai ao taan reirei a mwiokoaki bwa a na angareirei n taian koaua aika tabu man taian boki ake a tia ni kariaiakaki mairouia mataniwi, ni ikotaki ma te Doctrine and Covenants ao Pearl of Great Price, ake a na buokia ataei ni karikirakei aia onimaki iroun te Atua ao iroun Natina ae lesu Kristo.

Waakin taian Reirei

Ataei ni kabane ake aia ririki waniua nakon tebwi ma teuana iaon 1 Tianuare a na reireinaki man teuana man booki n reirei aika Moanrinan 4, 5, 6 ao 7. Ti teuana te waaki n reirei ae na kabonganaaki ni katoa ririki ibukia rooro n ataei aikai. Waaki n reirei aikai n tatabeua nako a boboto iaon booki aika tabu: Moanrinan 4 iaon Ana Boki Moomon, Moanrinan 5 iaon te Doctrine and Covenants, Moanrinan 6 iaon te O Tetemanti, ao Moanrinan 7 iaon te Nu Tetemanti. Inanon te maan ae aua te ririki te ataei e na riai n tia n reiakini n tatabeua kanoan booki aika a tia ni kariaiakaki.

E bon nakon te kainnano n taabo ao mwaitia ataei ibukin te roro ae waniua nakon tebwi ma teuana, a kona ni baireaki taian kiraati n aron roroia n te kurubu, ikotakin roroia n te kurubu, ke taian kiraati aika tatannako ibukia mwaane ao aine. E kanga aron bairean am kiraati, ko na taraia raoi bwa e na tau aron te tararua ibukia ataei n tatabemaniia.

Ngkana a koro aia ririki ataei ae tebwi ma uoua, a na moanna ni kaea te bootaki n Ataeinnaine ke te Nakoanibonga ae te Aaron. E ngae n anne, a na reitinako ni kaea te Kiraati n te Moanrinan ibukin te Reirei n Taabati ni karokoa te moan wiiki n Tianuare, ike a na moan ira iai te Reirei n Taabati.

Reirei ni Katauraoi
Ibukin te
Nakoanibonga

Te reirei ae onoti, “E Kona ni Kakabwaiai Maiura te Nakoanibonga,” e kairaki inanon te bokinreirei aei. Te reirei aei e na kabonganaaki irouia taan reirei ibukia te roro ae 11 te ririki ngkai ataei aika mwaane a katauraoi n riki bwa riikan ao ataei aika aine a waerake nakon te bootaki n Ataeinnaine. Anga te reirei aei imwain ae te moan ataei n am kiraati e nang koro 12. Tataro ibukin ana kairiiri te Uea n am tai ni katauraoi ao n anga te reirei bwa aonga ataei n ota raoi bwa tera te nakoanibonga, ao e na kanga ni kakabwaiai maiuia, ao a na kanga ni kakoroi nanon mwiokoia ni karinea te nakoanibonga.

Reirein te Itita ao
te Kiritimati

Te bokinreirei aei akea inanova reirei aika a onoti ibukin te Itita ke Kiritimati. Ibukina bwa te bokinreirei e kaatuua taekan ana mition ao maiun lesu Kristo, ko kona n aki

kainnanoi reirei ibukin te Itita ke te Kiritimati. Ngkana ko tangiria n anga te reirei ae onoti, ko kona ni katauraoa teuana man kabonganaan taeka n reirei man Ana Boki Moomon ao te Nu Tetemanti ao bwaai n reirei riki tabeua n aron te Kete n Tamnei n te Euangkerio ao taian Riaona ake a nakoraoi rongorongoia. Bairei taian reirei ake a na buokia ataei n namakina ae a kaan riki iai nakon lesu Kristo ao n otaraoi n ana mition.

Angareirei ma te Bokinreirei Aei

Te waaki n reirei aei e boboto iaon taian reirei man te Nu Tetemanti, ni Katuruturuaki taikan maiun lesu Kristo ao ana mwakuri. Ngkana ko tibwauai ao ni maroroakin taian reirei aikai, a na riai ataei ni kona n otaraoi riki n taikan ana mition ao ana mwakuri ni kamaiu lesu Kristo ao ni karikirakei aia onimaki ao aia kakoaua irouna. A riai n rabakau ni kamwakura ana reirei nako lesu Kristo inanon maiuia ao ni kareke a te nano ae korakora ni kaawakin ana tua.

Kaungaia ataei bwa a na wareka te Nu Tetemanti ni mweengaia. Man reiakinan ana tangira lesu ao ataakin raoi riki ana reirei, a na rikirake ataei n tangiran te Tia Kamaiu ao ni kan riki n aiarona. Te koaua ae kakaawaki ake a reiakin ataei man maiun lesu ao ana reirei e na buokia ni katauraoia ibukin kaawakinan aia berita aika tabu ao n anga te beku ni ibuobuoki inanon te Ekaretia rinanon maiuia. Taian koaua aikai a na kareke a nakoia te kakorakoraki n totokoa te kariiri n te aonaaba ni boong aikai.

Katauraoakim Ibukin
te Angareirei

Ibukin kakoroan raoi nanon katabeam ae tabu ibukin reireinakia ataei, ko riai ni katauraoiko n am Kaantaninga ao n te maiu n tamnei. Mwakoron te katauraoi aei bon ataakin raoi ao karekean te kakoaua ibukin taian koaua ake ko na reirei iai. Te tia reirei ae moan te kakannato, bon te Tia Kamaiu, e reireinira arora ni katauraoi ibukin te angareirei iaon ana euangkerio nakoia tabeman:

- Ukoukora te Tamnei ma te nanorinano rinanon te tataro. E a tia te Uea n tuangira bwa ti na nanorinano, ao ni berita bwa ngkana ti nanorinano, E na taua baira ni kairiira ao ni kaekai ara tataro (tara D&C 112:10). Ngkana ti nanorinano ti kareke a te kariaia n ataa aron ana Kaantaninga te Uea ibukira n reireinakia natina.
- Kamatebwai taian boki aika tabu ma aia taeka burabeti aika maiu. Iai te mwaaka ae korakora n reiakinan ana taeka te Uea. E tuangira bwa te moan ti na kakaea aron karekean Ana taeka, ao imwina ti na kona n taetae n aekaki n taetae nako. Imwina, ngkana ti kataua, ti na kareke Tamneina ao Ana taeka, ni mwaakan te Atua n rairinanoia aomata (D&C 11:21).

Te burabeti ni boong-aika kaitira, Beretitenti Ezra Taft Benson, e a tia ni manga kamatoa nakoira kainnanoan reiakinan ana taeka te Uea: "I kairoroi ngkami bwa kam na manga katabei ngkami n reiakini kanoan booki aika tabu. Warekia raoi ma nanomi ni koaua ni katoa bong bwa kam aonga ni kareke a mwaakan te Tamnei ni buokiko ni karaoan weteami" (*Ensign*, Meei1986, p. 82).

- Kaawakin am berita aika tabu. Am konabwai ni kairaki iroun te Tamnei e baireaki iaon am kakaonimaki ni kaawakinan am berita aika tabu ake ko a tia ni karaoi ma Tamam are i Karawa. Ko na bon katea te banna ni katooto ae tamaroa ngkana ko kaawakin am berita aika tabu ake ko a tia ni karaoi (D&C 42:13). Ngkana a noora am tangira ataei nakon te Tia Kamaiu ao am motinnano ni maiuakina te euangkerio, a na bon kareke a te ungannano n iriiria.
- Kakaei kawai ni buokia ataei bwa a na namakina ana tangira te Tia Kamaiu. Tutuangia ae ko tatangiria, ao kaota aron kakaawakia ma aia konabwai. Am tangira ma am akoi e na buokia ataei n ataanraoi ana tangira Tamaia are i Karawa ao lesu Kristo nakoia. E na bon buokia naba n ataa aron tangirakia tabeman.

E na buokiko te bokinreirei aei ni barongai raoi reirei ake a katuuaki iaon boki aika tabu. Taian reirei a kabonganai taeka ma rongorongo man te Nu Tetemanti ni buokia ataei bwa a na ataaraoi moan tuua n te euangkerio. Taian reirei a aki rangi ni kaota raoi bwa e na kanga aron te angareirei iaon rongorongan boki aika tabu. Ngkana ko katauraoi ao n reirei ma te tamnei, ko na buokia ataei bwa a na ataaraoi kanoan boki aika tabu, taian reirei ake a koreaki inanona, ao aroia ataei ni maiuakini inanon maiuia. Ngkana ko katauraoi am reirei ni koaua ao a kakaongora, a na kaungaaki nanoia ataei ni kakauongo ao ni kan reireinaki.

Taian mwaneka aikai a na katauraoiko raoi ni kanakoraoa te angareirei nakoia ataein am kiraati:

1. Tataro mwaaka ni kamatebwai te Kaantaninga ibukin reirei ao kibu man boki aika tabu ake a koreaki inanon mwakoron te "Katauraoi" teuana ke uoua te wiiki imwain ae ko anga te reirei aei. Ma wareka te Kaantaninga iaon te reirei ma kibu man boki aika tabu, ao katautaua aron kamwakurana irouia ataein am kiraati. Titirakiniko: "Tera ae tangiria Tamara are i Karawa bwa a na reireinaki ataei n tatabemaniia ao ae a na karaoia mai mwin te reirei aei? E na kanga te reirei aei ni buoka rikiraken aia onimaki ma aia koaua ataei iroun lesu Kristo, ao ni kona ni kaitarai kariiri aika buakaka?" Korei iango ake a roko nakoim.

Te boki ae *Moan Tuua n te Euangkerio* (31110) e katauraoaki ibukin kairan am Kamatebwai iaon moan reirei n te euangkerio ao taian koaua. Iai mwakoro aika a onot man *Moan Tuua n te Euangkerio* aika a koreaki inanon mwakoron te "Katauraoi" ibukin tabeua reirei. Taian mwakoro aikai a kona ni buokiko ni katauraoiko n angareirei iaon oin moan tuua ke reirei ake a koreaki inanon te reirei. E kona n reke te katoto n ana tabo n tangoboki ami autinibootaki ke ni kabaki man ami Tienta n tibwatibwa.

2. Baireia bwa ko na kabonganai kamwakuran te iango are e a tia ni katautauaki ni moan te reirei ke ko na karioa teuana, taraia raoi bwa e na booraoi ao n nakoraoi ma te angareirei ma kanoan boki aika tabu.
3. Reirei aikai aki tuangko raoi aron te angareirei ni kanoan boki aika tabu, ma ngaia are ko na kakaea ana buoka te Tamnei ni baireia bwa tera ke te anga ra are ko na waaki n angareirei iai. Kabonganai aeka ni waaki n angareirei aika kakaokoro ni katoa wiiki (tara "Angareirei man Boki aika Tabu" iaon te iteraniba aei). Baireia ni kairia n angjin te tai inanon te waaki kaain te kiraati ibukin reiakinan te waaki, ao n anga am reirei bwa aonga ni kona ataei ni manga karakini kanoan boki aika tabu nakoia tabeman.
4. Rinei man te "Marooro ao Kaeka" reirei ake a na buokia riki ataei n atairaoi kiibu ao ni maiuakin inanon maiuia. Ko kona ni kabonganai titiraki inanon tain te reirei. Ko aki kainnanoia ni kabonganai titiraki akanne ni kabane.
5. Wareki "Waaki ni Kakukurei aika Raraoi" ao baireia bwa n ningai ao n te anga ra are ko na kabonganai reirei ake ko taku bwa a na buokiia riki ataein am kiraati n otaraoi ni boki aika tabu ao te Kaantaninga ibukin te reirei. A na bon kakaokoro taian kiraati, ao tabeua taian waaki ni kakukurei a na mwakuri raoi ibukin te kurubu teuana ao e na aki nakon te kurubu teuana.
6. Baireia n tibwaua te bwai are e ko a tia n rinanona are e na nakoraoi ni boutoka te Kaantaninga ibukin te reirei. Kariaia bwa e na kairiko te Tamnei ngkana ko tibwaua te bwai are ko a tia n rinanona ma te kiraati ao ngkana kaain te kiraati a tibwaua naba te bwai are e a tia n rinanona nakoia raoia. Tabeua bwaai ake kam a tia n rinanoi ma ami utu a riai n aki taekinaki nakoia aomata.

N taainako ko riai ni kakaea te Tamnei ngkana ko katauraoi n anga am reirei (tara Aramwa 17:2–4; D&C 42:12–14; 50:17–22). Te Tamnei e na buokiko n ataa aron karoan am reirei bwa e na kakaongora ao man ataaki raoi nanona irouia ataei.

Tabeman ataein am kiraati a na aki atairaoi boki aika tabu. Ngkana kam ikotaki ni wareware, tarai raoi aia itera kaain te kiraati ake aki batu ni konabwai ni kakaei kiibu inanon boki aika tabu. Ko na kainnanoa ni kabanea teutana te tai ni moan te ririki, moara riki ngkana ko reireinia ataei aika uarereke, kaota aron kakaean taian kiibu inanon boki aika tabu.

Kataia ni kabonganai aekaki ni kawai aika kakaokoro bwa aonga ni katiki nanoia ataei. Taian katautau aikai a kona ni buoki ngkami ni bibiti ami kawai n angareirei man boki aika tabu.

1. Karakin kanoan boki aika tabu n aron oin am taeka. Kataia ni buokia ataei bwa a na iangoi tamnein bwaai ake a riki ma aomata ake a taekinaki. Buokia ataei bwa a na ataiaraoi bwa aomata ake ko taekinia a bon tia ni maiu ao a bon tia naba n riki bwaai ake a karakinaki.
2. Tuangiia ataei bwa a na wareka te karaki ae bwanin ke kiibu n taeka aika rineaki man boki aika tabu. Kakauringnga bwa ataei ni kabane a na aki kona ni wareware raoi n aron mwaitin aia ririki. Ngkana a kona ni wareware ni kabane ataei, ko na kona n angania tabeua te miniti bwa a na wareware ibon irouia ni karaurau. Imwina, ko a kona ni maroroakina kanoan aia wareware. Kabonganana tain te maroro imwin banen aia wareware ataei ni buokia bwa a na atai nanon taeka ake a matoatoa nakoa.
3. Kabonganai tamnei ake a tia ni katauaki ibukin kanoan boki aika tabu ni buokia ataei bwa a na kona n noora tamnei te bwai are e riki. Angin reirei a kairaki ma tamnei ake a tia ni katauaki inanon “Bwaai n Reirei aika Kainnanoaki”. A kairaki tamnei aika a tia n nambwanaki ma te bokinreirei. Iai tabeua tamnei aika a mena inanon te Kete n Tamnei n te Euangkerio ao tao a na mena inanon te auti n tangoboki ibukin te auti ni bootaki (Nambwan auti n tangoboki ibukin auti ni bootaki a koreaki inanon “Bwaai n Reirei aika Kainnanoaki”). Angin tamnei iai kakimototoan karaki itinanikuia. Ko kona naba ni kabonganai tamnei ake tabeua ngkana e riai.
4. Tuangia ataei bwa a na karoa te kaotioti iaon kanoan boki aika tabu. (Taraia raoi bwa te kaotioti e na kabua aron tabun boki aika tabu.) Ko kona ni uoti tabeua bwaai aika uarereke, n aron te roobu, tikaabu, ao tabeua riki, ao angania ataei bwa a na karoai kaotioti ni kanoan te karaki ni kabane ke ti mwakorona. Titirakinia bwa e na kanga aron aia namakin ngke tao ngaia te aomata are a tei n onea mwina. E na aki kona ni karoaki te banna ibukin te Tia Kamaiu ma ti n aron tein moan bungiana. E na bon aki kona ni karoaki taian banna ibukin Tamara are i Karawa ao te Tamnei ae Raoiroi.
5. Korei tamnei aika a beebete koreaia ke kamataata n te korobanna i aon te burakibooti, ke kabonganai tamnei ke banna ake a korekoreaki, ngke ko karaki ke ko wareki kanoan boki aika tabu.
6. Karoa te kaotioti are e warekaki taekana ike tabeman ataei a karoai aroia aomata ake a koreaki inanon boki aika tabu. Ngkana e angaraoi, tuangia ataei bwa a na wareki taeka man booki aika tabu.
7. Kaoa te karo, n te uoote ke te membwa n te mwaanga, ke kaain te kiraati bwa a na taekina kanoan te bwai are koreaki. Angan te aomata ana tai ni katauraoi teuana ke ouua te wiiki, ao tuangnga raoi mwaitin ana tai n anga ana taetae.

8. Angania ataei te kakatai ni ukeuke, n aron ae koaua-kewe ke kamwaninga ma kaeka aika uarereke, imwain ae ko reirei ni kanoan boki aika tabu. Kamataata nakon te kiraati bwa ko kan kakaea raoi mwaitira ae a atia iaon te bwai are e koreaki. Imwiina ko a manga angania te ukeuke naba arei bwa aonga ni kona n noora ae mwaitira ae a tia n atia.
9. Korei iaon te burakibooti araia aomata ma taeka aika kakaawaki man kanoan boki aika tabu. Tuangia ataei bwa a na kakauongo nakon taeka ke araia naake ko taekinia inanon te karaki are ko karakinna. Buokia ataei bwa a na karikirakei mwaitin aia taeka bwa aonga ni kona ni mataata raoi riki ni boki aika tabu ao ni kukurei ni wareki ni mweengaia.
10. Imwain ae ko anga te reirei, korei titiraki ibukin kanoan te karaki iaon te burakibooti. Ngkana a ongo taian kaeka ataei n tain karakinana, toki ao maroroakin.
11. Taekina kanoan te karaki, ao imwina tuangia ataei ane e tauraoi ni manga karkina te mwakoro are e tatangiria. Ko kona n tuanga temanna kaain te kiraati bwa e na moana te karaki ao imwina tuangia ataei ake tabeman bwa a na reitia.
12. Katanga te rawerawe iaon kiibу ake a tia n raweaki man taian boki aika tabu.
13. Takakaro iaon kakaboraoan bwaai. Katauraoi aua nakon waniua te tiete ni kaati aika uarereke ke mwakorokoro ni beebe aika katoatoaki. N aron katooto aikai, ko na korei iteran taian taeka ni katekeraoi iaon teuana te kaati ao te itera are te kauoua, taian kakabwaia, iaon kaati n te tiete. Ikoti n rengan kaati ke beebe ni kabaraaki iaon te taibora ke te burooa. Tuangia ataei bwa a na waerake temanna imwin temanna ao n rairi uoua kaati. Wareki n takarua kanoan kaati n tatabeua. Ngkana taian kaati a boraoi (inanon te waaki aei ngkana e bwanin te kakabwaia), a na tiku n tararake. Ngkana aki booraoi kaati, a na tiku ni baraaki riki ao temanna riki te ataei e na roko riki. Reitinako ni karokoa ae a bane ni boraoi n toatoa raoi kaati.

Aikai waniua tiete ake ko kona ni kabonganai n takakaro iaon kakaboraoan kaati ibukin Taeka ni Kakabwaia:

- Tiete 1: A kabwaia akana nanorinano—bwa aia bwai uean te Atua.
- Tiete 2: A kabwaia akana nanokawaki—bwa a na kabeebeteaki nanoia.
- Tiete 3: A kabwaia akana nimamannei—bwa a na abana te aba.
- Tiete 4: A kabwaia akana bwarua te raoiroi ma ni kan moi iai—bwa a na ngae.
- Tiete 5: A kabwaia akana nanoanga—bwa a na nanoangaaki.
- Tiete 6: A kabwaia akana itiaki nanoia—bwa a na noora te Atua.
- Tiete 7: A kabwaia taan raoi—bwa a na atongaki bwa natin te Atua.
- Tiete 8: A kabwaia akana bwainikirinaki ibukin te raoiroi—bwa aia bwai uean te Atua.
- 14. Karaoa te Takakaro ao tabeki titiraki. Katukui tabeua titiraki inanon te tiaaeki ke te bwaoki, ao tuangia kaain te kiraati bwa a na rinea teuana te titiraki ao ni kaeka.

Kairan Maroro
n te Kiraati

Iran waaki n te maroro ao waaki n reirei ake tabeua e na buokia ataei n reiakin moan tuua n te euangkerio. Taian baire ni kairi aikai a na buokiko n tabeki titiraki aika raraoi ao ni kaungai nanoia kaain te kiraati ni marooro:

1. Tabeki titiraki ao angania kaain te kiraati mwin boki aika tabu bwa aonga ni kona ni karekei taian kaeka inanon boki aika tabu.

Buokiia Ataei ni
Kamwakuri Boki
Aika Tabu

2. Tabeki titiraki aika a na aki kaekaki ma “eng” ke “ti aki” ma e na riai ni iangoaki ao ni marooroakinaki. Titiraki ake a moanaki ma *ibukin tera, e na kanga, antai, e aera, n ningai*, ao e mena *iia* a na rangi n nakoraoi.
3. Kairia ataei n te waaki ake aki bati n irriira te waaki ni wetei araia ao n tabeki titiraki nakoia ake ko ataia bwa a na kona ni kaekai. Angania aia tai ni kaeka. Buokia ngkana a kainanoa buokaia, ti ngkana anganaki aia tai ni iango ao ni kaeka.
4. Kaungaia ataei bwa a na tibwaua aia namakin ibukin bwaai ake a tia n reiakin man boki aika tabu. Karaoi kaeka aia tamaraoa ibukin aia kaoti iango.
5. Taetae ni kaitauia ataei ngkana a kaekai titiraki. Buokia bwa a na ataia bwa aia iango ma aia namakin a bon kakaawaki. Kamatairikiko nakoia ataei ake a rawa n ira te waaki.

Buokia ataei bwa a na kamwakuri bwaai ake a tia n reiakinna inanon maiuia. E kakaewenakoira lakobo bwa “ti na riki bwa taan toua mwin ana taeka te Atua, ao tiaki ti taan ongo, ni mamanaingkami” (lakobo 1:22). Taian iango aikai a na buokiko ni katiai raoi katabeam aei:

1. Ngkana ko kairaki iroun te Tamnei, kaota am koaua irouum ni kaineti ma te reirei are ko anga. E na raka korakoran am reirei ngkana ko reirei ma te nano ni koaua ae anainano.
2. Kaungaia ataei bwa a na wareki boki aika tabu ibon irouia ni mweengaia ke ma aia utu. Kaungaia ataei bwa a na uoti oin aia boki aika tabu nakon te kiraati. Ngkana akea aia boki aika tabu ataei ke tao a mwaninga ni uoti nakon te kiraati, karekei tataran booki ibukia ataei n te kiraati. Ngkana iai am tabo n tangoboki n te uuote ke te mwaanga, ko kona ni karekei boki aika tabu mai iai.
3. Titirakinia ataei bwa a na tibwauai bwaai ake a tia n reiakin. Titirakinia bwa a na kanga ni kamwakuri inanon maiuia moan tuua n te euangkerio ake a tia n reireinaki.
4. Katea kain ae ngkoe te tia kareke rongorongo, ao intawiu ma ataei bwa aongoa ngaia naake a karakinaki inanon boki aika tabu. Titirakinia bwa a na tuangko bwaai ake a karakinaki inanon boki aika tabu ao aekakira aia namakin n aron bwaai ake a tia ni karoaoaki n te karaki.
5. Tibwaua te kiraati nakon uoua te kurubu ae uarereke. Imwin tibwauan kanoan boki aika tabu, tuangia kurubu bwa a na korei moan tuua ake a kakaawaki man te karaki. Imwina angania kurubu bwa a na marooroakin aron moan tuua aikai ni kamwakuri inanon maiuia.
6. Karaoa te kakaei ni booki aika tabu: Rinanon te ririki kaungaia kaain te kiraati ni mwaakeni kiibu aika a onoti man boki aika tabu ake a na bongana inanon maiuia. N aron te katoto, a kona ni mwaakena Mataio 7:12, Ruka 11:9, Ioane 3:16, ao Mwakuri 2:38. Angania buokaia, n aron te waaki ae karoaoaki, te bwai ae riki, ke te kangaanga; imwina kakaewenakoia kaain te kiraati bwa a na kaota kibun boki aika tabu are e kaineti ma te waaki. Tuanga te ataei are e moan kunea bwa e na buokia nikiraia ataei ni kakaea inanon boki aika tabu. Imwina tuangia bwa e kanga te kibu ni boki aika tabu aei ni kaineti ma te bwai are e taekinaki.
7. Tibwaua aroia ataei ae ko a tia n nooria n ongeaba nakon te reirei are e marooroakinaki. N aron te katoto, ngkana tao ko anga te reirei iaon te akoi, ko kona n taekin taai ake ko a tia n nooria ataei bwa a karaoa te mwakuri n akoi nakoia tabeman.

8. Tutuoi katabeaia. N taai ake ko angania katabeaia ke te kakaewenako, ko riai n titirakinia ataei n aron te bwai are a tia n rinanona ni moanakin te kiraati n te Taabati are imwina.

Buokaia Ataei
ni Kamatenano Boki
Aika Tabu

Kamatenanoan boki aika tabu bon te kawai ae moan te nakoraoi n reirei koaua n te euangkerio. Angia ataei a tatangira te kamatenano ngkana ko kabonganai anga aika karioaki ao ni kangare. Taian katautau aikai bon kawai aika Tatangiraki ni buo-kaia ataei ni kamatenano:

1. Koreia iaon te burakibooti, ke koreia iaon te beeба, moan maan ibukin taeka ake a na kamatenano. N aron te katooto, ko kona ni koreia iaon te beeба ibukin taeka iaon te moan taeka n te onimaki:

T k t A t T a a t N a l K a t T a R

Kotei maan ao ko a manga taekin taekaia. Kaokiokia tabeua te tai ao angania ataei bwa a na manga taekinna ngkana a kona. E na aki maan ao a na aki kain-nanoa te beeба.

2. Bwenaua te kibu nakon ikitaki n taeka aika uarereke. Kaokiokia n atong taeka n takarua ni moanna mai bukina ni waaki mai buki bwa aonga ataei n atai riki mwa-koro ake aki batи n atai. N aron te katooto, ni Mataio 5:16 a kona ataei ni kaokiokia n taekina “ao a na neboa Tamami are i Karawa iai” tabeua te tai. Imwina a kona n karina te ikitaki n taeka are imwiina, “bwa a na noori ami mwakuri aika raraoi.” Imwina a na kona ni manga taekina te kibu ni kabanea.
3. Ngkana a kona ni wareware ataei, katauraoa katooton boki aika tabu ni katoaia ataei. Korei katooton taeka aikai nakon taeka ke ikitaki n taeka iaon te beeба. Imwiin te ikitaki n taekina te kibu tabeua te tai, angan te ataei te kamwaninga ae koreaki iaon te tiete ni beeба, ao angania n tatabemaniia ke n te kurubu bwa a na kaeti taekan te kibu n aron atongana.
4. Kaokiokia n atonga te kibu tabeua te tai, toki n angan te ataei bwa e na atonga te taeka are imwiina ke te ikitaki n taeka. Imwina tuanga temanna te ataei bwa e na karin tabeua riki taeka. Waaki nako ni karokoa ae ataei ni kabane a reke aia tai ni karaoia.
5. Kabongana te katangitang bwa e na buoka aia kamatenano ataei.
6. Bwenauaia ataei nakon uoua te kurubu. Angania kurubu nako bwa a na wareki taeka ke ikitaki n taeka n aron etin taekaia. Ko kona n angania teuana te kurubu bwa a na wareka te moan taeka, ao te kurubu are teuana te kauoua n taeka, ao e reitinako ni kabanea te kibu.
7. Rinea te kibu ni boki aika tabu ae ko tangiria ataei bwa a na kamatenanoa. Korea te kibu iaon te burakibooti ke te beeба. Kaokioka warekan te kibu tabeua te tai, karaua ni warekia ao kamaunai riki taeka ni karokoa ae ataei a kona ni kamatenanoa te kibu ae bwanin.

Kabonganana raoi
Mwawan te Tai

Ngkana e moantai ni bane am reirei are ko katauraoia imwain boon te tai, ko na bae n tangiria ni karaoa am waaki n reirei ni kanoa nikiran te tai. Taian katautau aikai a na kona ni buokiko ni kabongana raoi am tai:

1. Tuangia ataei bwa a na taekin aia kibu ake a mamae nanoia iai ao ni karakin.
2. Karaoa te kakaei iaon boki aika tabu n angania ataei kairan aia iango nakon kibu aika kakaawaki ni boki aika tabu ake a tia ni mwaakeni. Angania bwa a na mwa-

- ku ni ikatoatoa ke n te kurubu ae uarereke ni karekei raoi kibu aika eti inanon boki aika tabu.
3. Buoka te ataei bwa e na kamatenanoa te kibu ke taekan te onimaki man te reirei.
 4. Angania ataei bwa a na tibwauai iango n aron kabonganai moan tuua man te reirei inanon mweengaia, n te reirei, ao n reitaki ma raoraoia.
 5. Bwenua te kiraati nakon uoua te kurubu, ao angania aia tai n tabeki titiraki imrenaia iaon te reirei.
 6. Angania ataei n tatabemaniiia bwa a na korea te tamnei ni kaineti ma te reirei, ke korea te kibu are a na kamatenanoa bwa a na uotia nakon mweengaia ao ni katekea bwa kauringaia ni kakoroan nanon te reirei.
 7. Kaoia ataei bwa a na mwaaken boki aika tabu ibukin aia wareware nakon taai aika a na roko. Ko kona n tuangia ataei bwa a na mwaaken kibu man te reirei are a mamate nanoia iai, ke ni kona ni katautaua kibu ake ko taku bwa e na kauri-nga ataei ni kakoroa nanon te reirei.
 8. Buokia ataei bwa a na kamatenanoi aron rinania booki inanon boki aika tabu.
 9. Manga kauringi moan tuua ke kanoan boki aika tabu man reirei ake imwain aei.
-

Katangitang**inanon****Umwaneirei**

E kona ni kakorakoraki ao ni kamarurungaki reiakinan te euangkerio rinanon te katangitang. Ataei a na rangi ni ururing ao ni kan reireinaki riki rinanon te katangitang.

Ko aki riai n riki bwa te tia rabakau ngkoe n te katangitang ibukin buokaia ataei bwa a na namakina te tamnei ao n reiakina te euangkerio. E kona ni kabonganaki te kati-te ni kakauongo ke te kurubu ae a na anene ni moanakin te reirei. Ko kona naba ni korei mwanewen anene bwa a na ira te anene ataei n tain te reirei.

Tibwaan te Tai

N taai tabetai ao e na bubutiaki te kiraati bwa a na anga aia reirei aika beebeete iaon te euangkerio n tain Tibwaan te Tai n te Moanrinan. Taian taetae n angareirei aikai a kona n reke man taian reirei, e na uarereke te tai ni katauraoi iai, ao e na buoka kamatoan moan tuua ake ko a tia n anga n te reirei. Ko kona ni kabonganai katautau aikai ibukin tibwaan te tai:

1. Katea kain kanoan boki aika tabu.
 2. Icotaki ni manga wareki boki aika tabu ake a tia ni kamatenanoaki.
 3. Manga wareka ke anenea taekan te onimaki ao kamataata nanona.
 4. Karaoa te kaotioti ibukin kamwakuran moan tuua n te euangkerio ibukin taai aikai.
-

Taekan te Onimaki

Ko riai ni karina Taekan te Onimaki inanon am reirei ao ni kaungaia ataei n tatabemania bwa a na kamatenanoa Taekan te Onimaki imwain ae a na waerake ni kitana te Moanrinan. Kabonganai raoi mwaawan te tai ni buokia ataei ni kamatenanoi ao ni mataata n Taekan te Onimaki.

Ataakiia Ataei Aika

Waniua nakon

Tebwi ma teuana

te Ririki

Ni buokaia ataei bwa a reiakina ao ni karekea onimakinaia, ko na riai n atai kainnanoia ao aroaroia ao ni babairei waaki n reirei aika a na nakoraoi. Ibukin rongorongoia riki ataei ake rooro aikai, tara *Teaching—No Greater Call* (33043), iteraniba 37–38.

Aroaroia

Rabwata

E na iai taai ibukin waekoa ke iremwen te rikirake

E na kona n aki nakoraoi

Mamaten nanoia te tatakaro n te kurubu

Te lango

E ingainga ni kan reireinaki

Iangoan bwaai ake a tia n riki nakoina

Moana waakin babaire iaon ae bon kona

Tangiria ni kan ataa bukina

E na waekoa ni motika ana iango

E nebonebo naake a ninikoria

E rikirake ni kona ni bukinaki

Tatangira te mwakuri n te ururing

Reitaki

Moana mwaewena man riribaakin kaitaran ana mwaine nakon te kan irengan ibuakoia mwaane ke aine

Kukurei ni ikotakin kurubu ke n tiku n ti ngaia

E namakina korakoran te kan inaomata

Karikirakea te waaki ni kakangare

Karekea tatangirakia tabeman

Namakin

A ririba te kabuakaka

A na kona ni karaoi katei aika aki tamaroa ngkana iai te kangaanga ma raoraoia

Rikirake ni konabwai ao n onimakinaki

E kakaawaki irouna te kaboraoaki

Moanna n raraoma n aron taraan kakaawakina

Kerikaaki arona n eti matoa n aki batu ni kan tiku irouna

Waaki n Tamnei

Kukurei n reiakina ao ni karaoi moan tuua n te euangkerio

E na rootaki n aia kakoaua tabeman

Rikirake n tauraoi n atai moan tuua n te euangkerio

E imanono n ana iango ae eti ke bure

**Koranikaeti aika
Onoti ibukin
Kairakia Naake
a Mwauku**

E katea te banna ni katoto te Tia Kamaiu nakoira n aron kaotan te namakin n nanoangaia naake iai mwaukuiia. E taku, ngke e roko irouia Nibwaait imwiin mangautina:

“Iai ibuakomi ae aoraki? Uotia mai. Iai ibuakomi ae mwauku, ke e mataki, ke e ikoaki, ke e aki konabwai, ke e reebera, ke e rai, ke aika a bonotaninga, ke a karawataaki n aekaia nako? Kairia mai ao N na katoka aorakiia, bwa iai au nanoanga nakoimi, ao e a onrake nanou n te nanoanga” (3 Nibwaai 17:7).

Ngkai ngkoe te tia reirei n te Moanrinan ko bon mena n te tabo are ko na kaota raoi te nanoanga. E ngae ngke tao ko aki kataneiaki bwa ko na anga te ibuobuoki ae moan te nakoraoi, ko kona n ataia ao ni buokia ataei ake iai mwaukuiia. Tabeaiaanga, ataakin, ao te iango ni kairia n te waaki kaain te kiraati n tatabemania e bon kainnaoaki.

Ataei ake iai mwaukuiia a kona n rootaki n te Tamnei n aki tabeakinaki aron tein aia ataatai. E ngae ngke tabeman ataei a na aki kona n ira te Moanrinan man moanakin te tai ni karokoa tokina, a kainnanoa reke aia tai n ira te waaki inanon te tai ae uarereke bwa a na kona n namakina te Tamnei. E na kona ni kainnanoaki ae iai ae na iria are e kona n namakina ao te bwai ae kainnanoia te ataei n tain te Moanrinan bwa e kawa n ae a kan mwaawa te ataei man te kurubu ae bwanin.

Tabeman kaain te kiraati a na kaitara ma kangaangan te aki konabwai n reiakinaki, waeremwen te iango, te kangaanga n te taetae ke te kakarabakau, te aki noraaba ke ni kakauongo, kangaangan aroarona ao reitakina, aorakin te iango, kangaangan te kakamwakuri ke te nakonako, te toabuaka ae kakaiaki n te maiu. Tabeman a na kunea bwa te taetae ke okoron te katei bon te kangaanga. N aki tabeakinaki aron temanna, ataei n tatabemania a tibwaua kainnanoan ae a na tangiraki ao ni butimwaeaki, n reiakina te euangkerio, n namakina te Tamnei, n ira raoi te waaki, ao ni beeku ibukia tabeman.

Taiān koranikaeti aikai e na buokiko n reireina te ataei ae iai mwaukuna:

Tara are i tinanikun mwaukuna ao karekea ataakin te ataei. Karaoa ae tamaroa, iraorao, ao n tatangira.

Reiakina aron te ataei ae onoti n iteran korakorana ao ana kangaanga.

Kabanea korakoram n angareirei, ao kauringia kaain te kiraati ae tabeia bwa a na karineia, kaain te kiraati ni kabane. Buokakin temanna kaain ae iai mwaukuna e kona n riki bwa katootongan Kristo are a na reireinaki iai kaain te kiraati ni kabane.

Kakaea te anga ae moan te raoiroi ibukin reireinan te ataei n reitaki ma ana karo, ma ana koraki, ao, ngkana e angaraoi, ma te ataei.

Titirakina te ataei ae iai mwaukuna, ngkana e kona n ira te waaki inanon te kiraati, imwain ae ko na weteia bwa e na wareware, tataro, ke te waaki riki teuana. Katuua aron ana konabwai te ataei ma ana tarena ao tarai itera ake e na kona iai n ira te waaki n ae nakoraoi irouna.

Kangaraoi bwaai n reirei ao aron tein bwaai ake a katobibiko bwa e na angaraoi ma aron kainnanoia ataei ake a mwauku n tatabemania.

Bwaai n reirei riki ibukia ataei ake a mwauku a kona n reke man ana tienta n tibwa-tibwa te Ekaretia (tara “Materials for Those with Disabilities” inanon te *Salt Lake Distribution Center Catalog*).

**Bwaai Ake a Riai
ni Karaoaki ma
Kangaangan te
Bwainikirinaki**

Ngkai ngkoe te tia reirei ko na riai n ataia ataei ake a rootaki man te waaki ni bwainikirinaki n te rabwata ke n te iango. Ngkana ko tabeaianga ibukin te ataei n am kiraati, taiaoka n reitaki ma am bitiobi. Ngkana ko katauraoi ao n anga te reirei, tataro ibukin ana buoka te Uea ma ana kairiiri. Buokia ataei n am kiraati n tatabemania bwa ngaia bon natin Tamara are i Karawa aika kakaawaki ao lesu Kristo e tangiria ni kabane bwa a na bane ni kukurei ao ni kawakinaki.

Ataakin Raoi Riki te Nu Tetemanti

Reirei
1

Kaantaninga	Ataakin raoi riki te Nu Tetemanti irouia ataei ao kaungakiia bwa a na reiakin boki aika tabu.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">1. Tataro mwaaka n reiakina 2 Timoteo 3:1–7, 13–17. Imwina reiakina te reirei ao bairea aron ae ko tangiria n reireinia ataei te Kaantaninga ibukin te reirei. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).2. Reitan wareware: <i>Moan Tuua n te Euangkerio</i>, mwakoro 10.3. Rinea te titiraki are e na marooroakinaki ao waaki ni kakukurei aika raraoi are a na iria ataei ao e na buokia raoi ni kakroa nanon te Kaantaninga n te reirei.4. Katauraoi waniua mwakoro n taeka aika: Boki aika Tabu, Booki aika Kariaiakaki, Bwaibara, O Tetementi, Nu Tetementi, Ana Boki Moomon, Doctrine and Covenants, Pearl of Great Price. (Ko kona ni kabongana te burakibooti n onei mwiin mwakoro n taeka.)5. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">a. Te Bwaibara ke te Nu Tetementi ibukia ataei n tatabemania.b. Te tiete ni booki aika kariaiakaki. <p>Taraia: A na iai ataei inanon am kiraati aika a na aki kona ni wareware raoi. Kakaei kawai ni buokia bwa a na ira te waaki ao a na aki kamaamaeaki. A na riai n rikirake rabakauia ataei iaon boki aika tabu ni katoa wiiki. Nanomwaakam ibukin boki aika tabu e na buokia n tangira te kamatebwai ao reiakinana ibon irouia.</p>
Katautuan te Aro n Angareirei	<p>Kaoa te ataei bwa e na anga te tataro ni kaukuki.</p>
Kamwakuran te langa	<p>Angania ataei kairan te iango aikai ao tuangia bwa a na katei baia ngkana a taku bwa ataa te taeka are e toma raoi ma kairan te iango.</p> <p>Iai aua bwaai aikai.</p> <p>(Aran te ataei n te kiraati ke temanna ae ataia ai iai irouna booki aika aua ae boki aika tabu) ae iai irouna bwaai aikai.</p> <p>A bon aranaki bwa booki aika kariaiakaki.</p> <p>Kanoana bon ana taeka te Atua.</p> <p>Bwaai aika bon taian boki.</p> <p>Ngkana a tia ni keetinna ataei te taeka ae <i>boki aika tabu</i>, kamataata bwa te reirei aei e na reireinia taikan boki aika tabu ao kabwarabwaran kakaawakina inanon maiuia.</p>
Marooro ao Kaeka	<p>Reiakin titiraki aikai ma taikan boki aika tabu ngkana ko katauraoa am reirei.</p> <p>Kabonganai titiraki aika ko taku bwa e na buokia raoi riki ataei bwa a na mataata ni</p>

boki aika tabu ao ni kamwakura te reirei inanon maiuia. Warekan taeka ni kamataata ma ataei inanon te kiraati e na buokia n nooran nanon taekan boki aika tabu.

- Tera boki aika tabu? E kanga n okoro boki aika tabu ma boki ake tabeua? (2 Timoteo 3:16.)
- IbuKin tera ngkai ti riai n reiakin booki aika tabu? Te tai ra are ti riai ni moana reiakinan boki aika tabu? (2 Timoteo 3:14–15.) IbuKin tera ngkai e kakaawaki bwa ti na reiakin boki aika tabu man uarerekera?

Kaoti katooton am boki aika tabu, ao kaotia ni katea te taeka “Booki aika Kariaiakaki.” Kamataata bwa ti taekinna ae boki aika tabu bon booki aika kariaiakaki ibukina bwa bon booki aika a tia ni kariaiakaki kabonganakiia inanon te Ekaretia.

Kaoa te ataei bwa e na tibwaua ana atatai iaon boki aika tabu nakon te kiraati. N am tai ni maroroakin booki aika tabu n tatabeua, kateia ni kaota te mwakoro n taeka ke koroia iaon te burakibooti. (*Tara Moan Tuua n te Euangkerio*, mwakoro 10.)

- Inanon te boki ra maibuakon booki ake a tia ni kariaiakaki ae ti kona ni wareka iai taikan lesu Kristo? Wareka ke kaoa te ataei bwa e na wareki taian kibu aikai: Moses 8:24 (rinanon ana taeka te *Tamnei ae Raoiroi*), Doctrine and Covenants 20:29, 2 Nibwaai 25:26, ao Taian Areru 83:18 (kamataata bwa *lehova* bon aran naba lesu Kristo). Buokia ataei bwa a na ataia raoi ae booki ake a tia ni kariaiakaki ake aua a bon kakoaua ae lesu bon te Kristo.
- Tuangia ataei bwa a na kauki aia Bwaibara nakon te iteraniba are e kaota kanoan te boki (rinanin booki inanon te O ao te Nu Tetemanti). Tera uoua mwakoro aika bubura are e bwenuauki iai te Bwaibara? Baikara aara ake a rinan iaan mwakoro aikai? Kamataata bwa booki aika uarereke inanon te O ao te Nu Tetemanti a koreaki irouwia burabeti aika a kakaokoro ke mataniwi n te Ekaretia. (Ngkana iai te tiaata ibukin kakimototoan taeka, kamataatai aikai nakoia ataei.) Te tabo ra ae ti na kunea taekan maiun lesu n rabwata ao ana mwakuri ni ibubuki? (Te Nu Tetemanti.) Tuangia ataei bwa a na tara te rinan ni boki n te Nu Tetemanti, ao kamataata bwa te reirei n te ririki aei e Katuruturuaki iaon reirei man te Nu Tetemanti.
- Antai naakai Mataio, Mareko, Ruka, ao loane? Tera te bwai are a korea taekana? (Buokia ataei bwa a na mataata bwa mwaane aika aman aikai a korea taekan maiun lesu, n taai nako ao a korea taekan te bwai ae ti tebo, ao a kakoaua ae bon ngaia te Tia Kamaiu.) Kaoia ataei bwa a na tibwaua aia karaki ao reirei ake a mamate nanoia iai man taekan maiun lesu.
- Tuangia ataei bwa a na kauka Mwakuri, mwakoro 1. Kamataata bwa Mwakuri e taekina aia reirei Abotoro ibukin te euangkerio imwiin maten lesu ao mangautina. Baikara bwaai ake ko taku n am iango bwa a karaoia Abotoro n ana tai lesu? Baikara bwaai ake a karaoia Abotoro ni boong aikai?
- Tuangia ataei bwa a na kauka te iteraniba are e kaota kanoan te boki. Kamataata bwa angin nikiran booki inanon te Nu Tetementi bon reta ake a koreaki irouwia ana Abotoro lesu ke tabeman mataniwi n te Ekaretia nakoia kaain te Ekaretia. N am iango tera bukin ae a korea? Kamataata bwa taian reta aikai a buokia moan kaain te Ekaretia n ataa raoi te euangkerio ao n reireinia bwa a na kakaonimaki. Tera ae iai ngkai inanon te Ekaretia n te bong aei ae ti te arona ma reeta aikai? (Boki irouwia Mataniwi ni Kabuta inanon te Riaona, kanakobwana n te tiatarait, ao maungatabu ni kabuta ao n titeiki.)

Kamataata bwa boki n tatabeua inanon te Nu Tetemanti e bwenuauaki nakon taian mwakoro ao taian kibu bwa ti aonga ni waekoa n kunei kibun taeka inanon boki aika tabu.

- Korea Mataio 28:2–9 iaon te burakibooti. Inanon boki ra aika a tia ni kariaiakaki ae ti na kunei iai boki aika tabu? Te nambwa ra ae na tuangira te mwakoro? Te nambwa ra ae na tuangira te kibu? Wareki kibu aikai ma ataei. Tera ae taekinna ni kanoan boki aika tabu? E aera ngkai e kakaawaki bwa e na koreaki taekan te bwai ae riki aei inanon boki aika tabu?

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke ae mwaiti riki waaki ni kakukurei aikai n tain te reirei ke ni kauringaaia, kakimototoana, ke ni katakiia.

1. Buokia ataei bwa a na kamatenanoi booki inanon te Nu Tetemanti n aron rinania. Manga rinanoi booki ni kabanei wiiki tabeua aika a na roko.
2. Marooroakina te kawaniua n taekan te onimaki ma ataei, ao buokia ni kamatenanoa (tara “Buokaia Ataei ni Kamatenanoi Boki aika Tabu,” (iteraniba 13). Kauringia ataei bwa ara Bwaibara a rairaki man booki ni kawai ake a tia ni kae-weaki ao ni manga kaeweaki ni koreaki n te bai ao a reke taian kairua n te rai-taeka ao kaeweakina. E ngae ngke angin te Bwaibara e bon eti, e koreia te burabeti ae Nibwaai bwa a mwaiti “bwaai aika a maataata ma ni kakaawaki” (1 Nibwaai 13:28) ake a tia n anaaki mai nanona. Man ana kairiiri te Atua ao te Burabeti lotebwa Timiti e a manga rinanon te Bwaibara ni karini mwakoro ake a tia ni kamaunaaki ke ni bitaki. Kamataata bwa bwaai aikai a buokira riki bwa ti na ota raoi n te euangkerio.
3. Ngkana iai am Bwaibara ni Imatang ae boreetiaki man Ana Ekaretia lesu Kristo Ibkia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira, kaotia nakoia ataei te Joseph Smith Translation (JST) ibukin taekan riki Mataio 6:13 (taekainano a). Buoka te ataei ni kakaea ae abwaabwaki riki ae te JST ibukin taekan riki bwaai maibukin te Bwaibara.
Ngkana iai am Bwaibara ae tiaki te taetae ni Imatang, noora taekan te JST n tokin te boki ake a kiri teniua. Kabotaui kiibu aika uoua aikai ao marooroakina aron ana raitaeka lotebwa Timiti ni buokira ni kaotai raoi kiibu.
4. Ngkana iai ataei n am kiraati ae iai aia Bwaibara ni Imatang ae koreaki man te ekaretia, ao kamataata teutana taian mwakoro aikai ibukin te Bwaibara: footnotes, Topical Guide, Bible Dictionary (including the Harmony of the Gospels), Gazetteer, ao Mwaabe.
5. Wareka ao marooroakina Ruka 24:27. Buokia ataei bwa a na mataata ae lesu e wareka raoi ao e angareirei n taainako man boki aika tabu. Tera te boki ae tabu are e a tia ni warekia raoi lesu? (Te O Tetemanti.)
6. Kanakoi mwakoro n taeka, kamangaoi, ao katukui iaon te burooa ke te taibora. Titirakinia ataei taian titiraki n aron aikai:
 - Mwakoro n taeka ra aika ti tebo nanoia? (“Boki aika tabu” ao “Booki aika a Kariaiakaki.”)
 - Mwakoro n taeka ra aika uoua ae aran te boki ake mwakoron te kateniua ni boki? (“Nu Tetemanti” ao “O Tetemanti,” ake mwakoron te Bwaibara.)

- Taian boki ra ake a koreaki inanon booki ake a kariaiakaki? (Te Bwaibara, Ana Boki Moomon, Doctrine and Covenants, and Pearl of Great Price.)

Ngkana e kaeka te titiraki te ataei, tuangnga bwa e na waerake ni kateia ao ni kaota te mwakoro n taeka.

7. Anenea ke wareki taekan “As I Search the Holy Scriptures” (*Hymns*, no. 277) ke “Search, Ponder, and Pray” (*Children’s Songbook*, p. 109).

Kabaneana

Kakoaua

Kaota kakoauan reirei inanon boki aika tabu ma kakaawakia inanon maiura. Tibwauaia ma ataei te tai inanon maium ngke ko wareki boki aika tabu ao ko buokaki iai. Kaungaia ataei bwa a na wareware man boki aika tabu ni katoa bong.

Katautauan
Wareware n
te Mweenga

Katautaua bwa ataei a na kamatebwaia 2 Timoteo 3:14–17 ni mweengaia bwa a na manga rinanon te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na anga te tataro ni kainiin.

E Anganano lesu Kristo N Riki Bwa Ara Tia Kamaiu

Reirei
2

Kaantaninga Buokia ataei bwa a na namakina ana tangira lesu Kristo n reireinia bwa n te aonaaba n tamnei imwain te maiu aei e anganano lesu bwa e na riki bwa ara Tia Kamaiu.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka ni kamatebwaia loane 15:13, Ebera 12:9, Kaotioti 12:7–9, Doctrine and Covenants 93:21, and Moses 4:1–4. Tarai naba mwakoro 2 ao 3 ibukin *Moan Tuua n te Euangkerio*. Imwina kamatebwaia te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n reireinia ataei kanoan boki aika tabu (tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).
2. Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te Kaantaninga ibukin te reirei.
3. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:
 - a. Te bwaibara ke te Nu Tetemanti ao Pearl of Great Price ibukia ataei n tatabemania.
 - b. Tamnei 7-1, lesu te Kristo (Kete n Tamnei n te Euangkerio 240; 62572), ao tamnei te ataei ae a tibwa bungiaki, raoiroi riki ae man te kiraati ke ngkoe.

Katautauan

Karikirakean te Reirei

Kamwakuran
te langa

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kaukuki.

Kaota tamnein te ataei ae a tibwa bungiaki, ao tuangia kaain te kiraati bwa a na kataia ni kinaa bwa antai.

- E aera ngkai ti aki aio moanakin maiun te aomata ?

Kakoaua nakoia ataei bwa imwain ae ti bungiaki nako aon te aba ao ti bane ni maeka ma Tamara are i Karawa bwa natina aika tamnei. Kamataata bwa rabwatara n tamnei ti tebo taraakia ma rabwatara aikai, ae iai baia, waeia, mataia, ao a batu riki, ma akea irikoia ao raraaia. Kamataata naba bwa te maiu aei n aroia ataei aika tamnei e aranaki bwa te maiu imwain te maiu n rabwata. Inanon tain te maiu imwain te maiu n rabwata aio a reireinira ara karo i karawa te euangkerio ao te babaire ibukin te maiu.

Ko na kona n tibwaua ana taeka Brigham Young: “Kam bon kinaa raoi te Atua ae Tamara are i Karawa. . . . There is not a soul of you but what has lived in his house and dwelt with him. . . . There is not a person here to-day but what is a son or a daughter of that Being” (*Discourses of Brigham Young*, p. 50).

Kanoan Boki
aika Tabu

Tabeki aekaki n titiraki aikai, ao angania ataei aia tai ni marooroakin aia namakin:

- Antai ae tangiriko?
- Ko na kanga n ataia ae iai temanna ae tangiriko?
- Antai ae ko tangiria?

Taekina karakin temanna ae rangin tangira te aomata temanna are e karaoa te bwai teuana ae kakaawaki ibukin are e rangin tangiria, n aron te tina ae taratara n te tairiki

n tabeakina natina ae aoraki ke temanna tarina ae ikawai riki ae buoka tarina ae uarereke ibukin ana bwai n reirei.

Kamataata bwa te reirei aio bon taekina karakin lesu n te aonaaba n tamnei imwain te maiu aei are e kaota ana tangira ae korakora ibukira n tatabemanira.

Kaotia ni katea tamnein lesu Kristo ao taekina karakin lesu ngke e angananova ni kan riki bwa ara Tia Kamaiu. (Ibukin katautauan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara "Angareirei man Boki aika Tabu," iteraniba 10). Buokia ataei bwa a na mataata n taian iango aikai:

1. Inanon menara n te aonaaba n tamnei imwain te maiu aei bon ngaira ngkoa naati aika tamnei ao ti maeka ma ara karo i karawa (Ebera 12:9).
2. lesu bon te moan nati n tamnei iroun Tamara are i Karawa (D&C 93:21) ao bon tarira n tamnei ae te ikawai.
3. Rutibeero, are e riki bwa Tatan, bon ngaia naba natin Tamara are i Karawa n tamnei.
4. E teweia te boowi Tamara are i Karawa ibukia natina n tamnei ni kabane. N tain te boowi aei ao e kamataata ana babaire nakoira are ti na riki n arona. E tua- ngira bwa e tangirira bwa ti na nako aon te aba ni karekei rabwatara. E kama- taata bwa ti na kataaki iaon te aba n nooraki ngkana ti na kona ni kaawakin ana tua.
5. N te boowi aei ao e kamataata Tamara are i Karawa bwa iaon te aba ao ti bane ni bure ao ti na bane ni mate. E kainnanoia Tamara are i Karawa bwa e na riki temanna bwa te Tia Kamaiu, ni korakai ni maraki ibukin ara bure, ao ni mate ibukira bwa ti aonga ni karekea te mangauti.
6. E tangirira Rutibeero bwa e na bita ana babaire Tamara are i Karawa. E taku Rutibeero bwa e na kamaiuia ni kabane aomata ni kakean inaomataia n rine- rine, n te aro are e na kangaanga ioura bwa ti na bure ke ni kororaoi. Ao e tangirira Rutibeero bwa e na karineaki (Moses 4:1).
7. Ibukina bwa e tangirira (Ioane 15:13), e anganano lesu n riki bwa ara Tia Kamaiu. E tangirira ni kan ira ana babaire Tamara are i Karawa ao n anga te neboaki nakon Tamara are i Karawa (Moses 4:2).
8. Tamara are i Karawa e rinea lesu bwa ara Tia Kamaiu. E un Rutibeero ao e kai- tara Tamara are i Karawa (Kaotioti 12:7–9; Moses 4:3–4).
9. Natin Tamara are i Karawa aika tamnei a na baireia bwa a na ira lesu ke Rutibeero.
10. Teuana kateni mwakoron natin Tamara are i Karawa aika tamnei a rinea n ira Rutibeero, ao a bane n teweaki nako mai karawa. Rutibeero e a riki bwa Tatan, ao taian tamnei ake a iria a riki bwa tamnei aika buakaka, ake a kataia n tua- ngira bwa ti na karaoi bwaai aika kairua. Taian tamnei aika a ira Tatan a bon aki karekei rabwataia.
11. Tamnei ni kabane ake a rinea n ira ana babaire Tamara are i Karawa ao n ira lesu n te aba n tamnei imwain te maiu aei a tia ke a na bungiaki nako aon te aba ma rabwataia aika te iriko ao te raara.
12. Ataei ni kabane inanon te umwanreirei aei a rinea n ira ana babaire Tamara are i Karawa ao a tia ni bungiaki nako aon te aba ma rabwataia aika mamate.

Marooro ao Kaeka

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuiia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokia ni kaotaia n nanon kiibu akanne.

- Te aekakira n am iango aron te maeka i karawa ma Tamara are i Karawa?
- E na kanga aron am namakin n ataakin ae Tamara are i Karawa bon Taman tamneim?
- Tera nanon ae lesu bon te karimoa ao tarin tamneira?
- E na kanga Rutibeero ni kan bita ana babaire Tamara are i Karawa?
- E na kanga am namakin ngkana ko ataia bwa lesu e angananona ni korakai ni maraki ao ni mate ibukim?
- Ko na kanga n ataia bwa ko a tia n rineia n ira lesu n te aba n tamnei imwain te maiu aei? Ibukin tera ngkai ko kukurei bwa ko a tia ni karaoa te rinerine arei?
- Tera te bwai ae riki ngke ko rineia n ira lesu n te aba n tamnei imwain te maiu aei ae na tuangko arom?
- Ngkai ti a tia ni bungiaki nakon te maiu ae mamate, e aera ngkai e kakaawaki bwa ti na teimatoa n rineia bwa ti na ira lesu?

Kaota te Bwaibara nakoia ataei, ao kamataata ae te Nu Tetemanti inanon te Bwaibara e taekin bwaai ake e karaoi lesu ma ana Abotoro n aia tai ni maiu i aon te aba.

Kamataata bwa te reirei n te ririki aei a boboto iaon maiu ma ana reirei lesu ma ana Abotoro. Kaungaia ataei bwa a na uota aia Bwaibara nakon te kiraati ni katoa Taabati.

Waaki ni Kakukurei Aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taa n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke n te kakaewenako.

1. Korei taeka aikai i aon te burakibooti, ni manga rinanoi:

*Teuana te kateni-mwakoro
Moanbungiaki
Tarira ae te Karimoa
Taman tamneira
Boowi i Karawa
Rutibeero*

Bwenaua te kiraati nakon kurubu aika uarereke. Titirakinia kurubu nako bwa a na marooroakina teuana ke e mwaiti riki iango aikai ao ni katauraoi n tuanga te kiraati aron aia ururing ni kaineti ma iango aikai. Imwin tabeua te miniti ao tua ngia kurubu nako bwa a na ribooti nakon te kiraati.

2. Tuangia ataei bwa a na kauki aia Bwaibara nakon rinanin booki inanon te Nu Tetemanti. Manga rinanon reirei 1 n tabekan tabeua titiraki aikai: A kanga booki aika Mataio, Mareko, Ruka, ao loane n ti tebo? A kanga n okoro? Tera kanoan te boki ae Mwakuri? Ibukin tera ngkai angin nikiran booki a aranaki bwa taian ebitora? Buokia ataei bwa a na atairaoi riki booki inanon te Nu Tetemanti ni korei taekaia iaon te burakibooti ao n tuangia bwa a na kakaei taeka akanne inanon aia Bwaibara.

3. Buokia ataei bwa a na kamatenanoa loane 15:13.
 4. Buokia ataei bwa a na kamatenanoi booki inanon te Nu Tetemanti.
-

Kabaneana

Kakoaua

Kaota am koaua bwa ngkoe ao ataei inanon am kiraati bon natin Tamara are i Karawa aika tamnei ao lesu e tangirira n te aro ae n te aba n tamnei imwain te maiu aei e anganano n riki bwa ara Tia Kamaiu. Ti bon rangi n tangira Tamara are i Karawa ngaia are ti rineia n ira ana babaire. Katuruturua nakoia ataei aron kakawakin ae a na teimatoa n ira ana babaire Tamara are i Karawa ngkai a mena i aon te aonaaba. Kakoaua bwa iriran lesu ao te ongeaba nakon ana tua bon ti te kawai nakon te kukurei ni koaua.

Katautuan
Wareware n
te Mweenga

Katautaua bwa ataei a na kamatebwaia Moses 4:1–4 ni mweengaia ni manga rinanon te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

E Katauraoa te Kawai loane te Tia Bwabetito Ibukin Iesu Kristo

Reirei
3

Kaantaninga	Buokia ataei bwa a na mataata n ae a kaman baireaki taekaia mai karawa bwa a na karaoa tabeia n ana mwakuri Tamara are i Karawa i aon te aba.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">1. Tataro mwaaka ni kamatebwai Ruka 1:5–25, 57–80; Mataio 3:1–6; ao Doctrine and Covenants 84:27–28. Imwina kamatebwai te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu (tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).2. Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te Kaantaninga ibukin te reirei.3. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">a. Te Bwaibara ke te Nu Tetemanti ni katoia ataei.b. Te beebe ma taekana <i>Ngai te tamnei ae rineaki</i> a na toa ataei.c. Tamnei 7-2, E kabwarabwara loane n te Rereua (Kete n Tamnei n te Euangkerio 207; 62132).
Katautauan Karikirakean te Reirei	Imwain waakin te kiraati bubutia temanna te ataei n akea ataakina bwa e na anga te beebea ae ko a tia ni katauraoia nakon temanna te ataei imwiin te tataro ni kakuuki. Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.
Kamwakuran te langa	Tuanga te ataei bwa e na tibwatibwai beebea nakoia kaain te kiraati. Kamataata ae imwain waakin te kiraati ko rinea te ataei are e na tibwatibwai beebea ni karaoa te beeku aei. Taekinan te bwai ae na riki imwain taina ai bon aekan aio. (Korea <i>Taekinan te bwai ae na riki imwain taina</i> i aon te burakibooti.) E a kaman bairei arora Tamara are i Karawa n te aba n tamnei imwain te maiu aei ngke e rineira bwa ti na karaoa te mwakuri ibukina ae onoti i aon te aba. Ngkana ko a kaman baireaki taekam ti aki nanona bwa ko riai ni karaoa te mwakuri; bon iai naba inaomatara ke inaomatara n rinerine, bwa ti na bon tekeraoi mai mwiin ara rinerine. Kamataata ae ataei a na reirei-naki taekan loane te Tia Bwabetito, are e a kaman rineaki bwa e na karaoa te mwakuri ae kakannato i aon te aba. Tuangia ataei bwa a na wareki taeka ake iaon aia beebea. Tuangia ae boki aika tabu ake a na kamatebwai e kamataata ae loane te Tia Bwabetito bon te tamnei ae rineaki, e rineaki n te aba n tamnei imwain te maiu aei bwa e na katauraoa te kawai ibukin Iesu Kristo.
Kanoan Boki aika Tabu	Reirei taekan bungiakin loane te Tia Bwabetito, arona n ataei, ao mition man boki aika tabu ake a rinan n te mwakoro ni “Katauraoi”. Kaota tamnein loane ni Kabwarabwara n te Rereua n te tai ae nakoraoi. (Ibukin katautauan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10). Buokia ataei bwa a na ataia raoi ae loane te Tia Bwabetito e a kaman rineaki bwa e na katauraoia aomata n ongo iroun Iesu Kristo.
Marooro ao Kaeka	Kamatebwai taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota

ni boki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuiia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu akanne.

- Tera ae ti ataia n taekaia ana karo loane te Tia Bwabetito? (Ruka 1:5–7.)
- E aera Takaria ngke e bo mani bae newena n te aro ae aki kona n taetae? (Ruka 1:18–20.)
- E aera ngkai Takaria ao Eritabeta arana natia te mwaane bwa loane? (Ruka 1:13.)
- Tera ae ti ataia n taekan loane ngke te ataei? (Ruka 1:80; D&C 84:27–28.)
- Tera ibukin kaman rinean loane te Tia Bwabetito? (Ruka 1:15–17, 76–77.)
- E kanga loane te Tia Bwabetito ni kakoroa nanon bukinakina are e a kaman rineaki iai ni katauraoa te kawai ibukin lesu Kristo? (Mataio 3:1–6.)

Kamataata bwa n aron loane te Tia Bwabetito ae te tamnei ae rineaki ni buoka katean uean Tamara are i Karawa ni katauraoan te kawai ibukin lesu Kristo, ngaira naba bon tamnei aika rineaki bwa ti na buoka katean uean Tamara are i Karawa ni buokia aomata bwa a na ataa riki taekan lesu Kristo.

Wareka ana taeka Beretitenti Ezra Taft Benson aei: “You are choice spirits, many of you having been held back in reserve for almost 6,000 years to come forth in this day, at this time, when the temptations, responsibilities, and opportunities are the very greatest” (n te Maungatabu ni Kabuta, Okitobwa 1977, iteraniba 43; ke *Ensign*, Nobembwa 1977, iteraniba 30).

- E kanga aron am namakin ngkai ko ataia bwa Tamara are i Karawa e bon kinako raoi ao e rineiko bwa ko na roko nako aon te aba n te tai aio?
- Baikara bwaai tabeua ake ti a kaman rineaki iai bwa ti na buoka katean uean Tamara are i Karawa? (Mwakuri ni mitinare, n riki ni banna ni katooto ni kawaakinan ara berita aika tabu, tauan te nakoanibonga, ni karikirakei utu aika kororaoi, ni kakoroi nanon weteara n te Ekaretia.)
- Ko na kanga ni kunea te bwai are e tangiriko Tamara are i Karawa bwa ko na karaoia ikai i aon te aba? (Tataro ibukin te babaire, kakauongo nakon te Tamnei.) Kamataata bwa Tamara are i Karawa e a tia naba n anganira ara tai ni karekei kakabwaia mairoun te tamanuea n te titeiki ngkana a koro ara ririki. Ana kakabwaia te tamanuea e aki toki ni kaoti weteara ake ti na karekei ke are e tangiriko Tamara are i Karawa bwa ti na karaoia n ara tai ni maiu. Te aro ra ae ko na kona ni katauraoiko ni karaoa nanon Tamara are i Karawa?

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke te kakaewenako.

1. Katauraoai beebe ma taian taeka aikai iaoia (n akea rekeia) ni katoaia ataei, ke korei taeka aikai iaon te burakibooti:

loane te Tia Bwabetito:

- a. E maeka ngkooa n te _____ .
- e. E bon ikawai riki nakon lesu _____ namakaina.
- i. E babaini kunnikai ake a karaoaki man ao _____ a _____ .
- o. E kakana ao _____ a _____ .
- u. Katauraoa te kawai ibukin _____ .

Kaeka: a. rereua; e. onoua; i. buraen te kamero, kunin te man; o. itibwerere, ana karewe te manibeeru; lesu Kristo.

Tuangia ataei bwa a na wareka Ruka 1:26–27, 35–36, 76 ao Mataio 3:1, 4 ni kanoan marena. (Nkgana aki ataia ataei bwa tera te man ae te itibwerere, kamataata bwa bon maan (insects) aika kikiba.) Buokia bwa a na kona n ataia bwa e ngae n ae loane te Tia Bwabetito e maiu n te aro ae moan te beebebete, ni maiuakina ae nanorinano n te rereua, e kakaonimaki ni kakoroa nanon ana mition ni katauraoa te kawai ibukin lesu Kristo.

2. Tuangia ataei bwa a na wareki taian kiibu inanon booki aika tabu bwa a na kunei araia naake a kaman rineaki ibukin aia mition iaon te aba:

Ieremia 1:5—Ieremia

1 Nibwaai 11:18—Maria, tinan lesu (miin Nibwaai)

Ita 3:14—lesu Kristo

Doctrine and Covenants 138:53, 55—Iotebwa Timiti ao tabeman riki

Abraham 3:23—Abraham

Kabaneana

Kakoaua

Kaota am kakoaua bwa n aron loane te Tia Bwabetito e a kaman rineaki bwa e na katauraoa te kawai ibukin lesu Kristo ao ni kakoaua ibukina, ngaia are ngaira n tatabermanira ti a kaman rineaki ibukin ara mition iaon te aba. Taekinna ni kama-taata am namakin ibukin kakaawakin maiuakinan te euangkerio ao n tau ni karaoan bwaai ake e a kaman rineira nakon iai Tamara are i Karawa.

Katautauan
Wareware n
te Mweenga

Katautaua bwa ataei a na kamatebwaia Ruka 1:5–23, 57–80 ao Mataio 3:1–6 ni mweengaia ni manga rinanoa te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tatato ni kainiin.

lesu Kristo Bon Natin Tamara are i Karawa

Kaantaninga	Buokia ataei bwa a na ataia raoi ae lesu Kristo bon Ana Rikitemanna te Atua inanon te maiu n rabwata.
--------------------	---

Katauraoi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tataro mwaaka ni kamatebwia Mataio 1:18–25 ao Ruka 1:26–38, 2:1–20. Imwina kamatebwia te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei i aon kanoan boki aika tabu (tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10). 2. Reitan te wareware: Ioane 3:16–17, Aramwa 22:14, Doctrine and Covenants 19:16–19, ao <i>Moan Tuua n te Euangkerio</i>, mwakoro 11. 3. Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantaninga ibukin te reirei. 4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki: <ol style="list-style-type: none"> a. Te Bwaibara ke te Nu Tetemanti ni katoaia ataei. b. Tamnei 7-1, lesu te Kristo (Kete n Tamnei n te Euangkerio 240; 62572); 7-3, Bungiakin lesu (Kete n Tamnei n te Euangkerio 200; 62116); 7-4, Katanoataan Bungiakin te Kristo nakoia Taan Kaawakin Tiibu (Kete n Tamnei n te Euangkerio 202; 62117); ao 7-5, Te Utu ma Natia ae Uarereke (62307).
------------------	---

Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei bwa e na anga te tataro ni kaukuuki.</p> <p>Kaota tamnei 7-5, Te Utu ma Natia ae Uarereke. Tabeki titiraki aikai nakoia ataei:</p> <ul style="list-style-type: none"> • E na kanga am iango n aia namakin karo aikai ngkai e a riki natia ae boou? • E mena ngkoa ia tamnein te ataei ae uarereke aei imwain ae bungiaki? • Antai tinana i aon te aba? Antai tamana i aon te aba? Antai Taman tamneina? <p>Kamataata bwa, n aron te ataei aei, ngaira ni kabane iai tamara ao tinara i aon te aba ao bwa Tamara are i Karawa bon Taman tamneira.</p> <p>Kaota tamnein lesu te Kristo.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antai tinan lesu? Antai Taman lesu? <p>Buokia ataei bwa a na ataia raoi bwa e kaokoro lesu ma ngaira ibukina bwa taman lesu i aon te aba bon Tamara are i Karawa. Tuangia bwa te reirei aei e na reireinia riki taekan bungiakin lesu.</p> <p>Angareirei i aon karakin Maria ao lotebwa ao bungiakin lesu man boki aika tabu n aron are e koreaki ni mwakoron te “Katauraoi”, kabonganai tamnei ngkana e riai. (Ibukin katautauan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10). Buokia ataei bwa a na ataia ae Tamara are i Karawa bon Taman lesu Kristo n tamnei ao n te maiu n rabwata.</p>
Kanoan Boki aika Tabu	

Marooro ao Kaeka

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuiia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.

- Tera ae taekinna ana anera Tamara are i Karawa nakon Maria ao lotebwa ni kaineti ma lesu imwain bungiakina? (Mataio 1:19–23; Ruka 1:30–33, 35.) Ibuskin tera?
- Ibuskin tera ngkai e kaoti te anera nakoia taan kaawakin tiibu? (Ruka 2:9–14.) (Ni kakoaua nakoia taan kaawakin tiibu ae ana Rikitemanna Tamara are i Karawa e a tia ni bungiaki i Betereem.)
- Tera n am iango ae a tuangia aomata taekan lesu taan kaawakin tiibu? (Ruka 2:15–20.)
- Ibuskin tera ngkai e atongaki lesu bwa Ana Rikitemanna te Tama? (lesu bon ti ngaia ae bungiaki nakon te maiu ae mamate aei ao tamana n rabwata bon Tamara are i Karawa.) Kamataata bwa ngkai buun Maria, lotebwa ao e rineaki bwa te mwaane ae na buoka lesu ni kaikawaia ao n reireinna.
- Te aro ra ae reitakin lesu ma Tamara are i Karawa e okoro ma ara reitaki ma Tamara are i Karawa?
- Ibuskin tera ngkai e kakaawaki bwa tinan lesu e na riki rabwatana ae mamate? Buokia ataei bwa a na ataia raoi ngkai Maria iai rabwatana ae mamate, lesu e bon reke naba rabwatana ae mamate ao e kona ni mate ibukira. Buokia naba ataei bwa a na ataia raoi ngkai Tamara are i Karawa bon taman lesu n te maiu n rabwata, e na bon aki kona ni mate lesu (tara Ioane 5:26; 10:17–18). E rineia bwa e na korakai ni maraki ibuskin ara bure ao n tokanikai iaon te mate (tara Aramwa 22:14; D&C 19:16–19).

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke ae mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke te kakaewenako.

1. Titirakinia ataeinimwaane bwa a na iangoa kanga aron te riki bwa lotebwa. Titirakinia ataeinnaine bwa a na iangoa aron te riki bwa Maria. Tuangia bwa a na tuangko bwa tera are a na kona ni iangoia ngke e a roko te anera nakoia. Titirakinia bwa e na kanga aron aia namakin ngke a tuangaki bwa a riki bwa ana karo te Tia Kamaiu iaon te aba.
2. Tuangia ataei bwa a na noora teuana mai buakon boki aika tabu aikai, ngke e taekinaki bwa lesu bon Ana Rikitemanna n Nati ae te Mwaane: Ioane 1:14; 3:16–18; 1 Ioane 4:9; Iakobo 4:5, 11; Aramwa 5:48; 12:33–34; Doctrine and Covenants 29:42, 46; 93:11; ao Moses 1:6. (Ngkana e raka nakon ruaman ataei n am kiraati, ko kona n angania uoman ataei iaon teuana te kiibu.) Ngkana a tia ni karaoa te waaki aei ataei, a na riai n ataa raoi nanon te botoniango ae te Rikitemanna ae te Nati te Mwaane e tuangira bwa lesu bon ti ngaia te aomata ae bungiaki nako aon te aba are bon natin Tamara are i Karawa ae riki n rabwata.
3. Titirakinia ataei bwa a na tuangko te bwai teuana ae kakaawaki ae taekan lesu ae ataa.
4. Rinanon moan taekan te onimaki ma ataei.

Kabaneana

Kakoaua	Kaota am kakoaua ibukin lesu Kristo, katuruturu a e bon ngaia Ana Rikitemanna Tamara are i Karawa, ke bon ti ngala ae bungiaki nako aon te aba ao tamana n rabwata bon Tamara are i Karawa. Kakoaua bwa lesu bon ara Tia Kamaiu. Kaungaia ataei bwa a na kamatebwai ao n tataro ni karikirakea te kakoaua bwa lesu Kristo bon ara Tia Kamaiu.
Katautauan Wareware n te Mweenga	Katautaua bwa te ataei e na kamatebwaia Ruka 1:26–38 ni mweengana ni manga rinanon te reirei aei. Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Maiun Iesu Kristo Ngke te Ataei

Reirei
5

Kaantaninga	Buokia ataei bwa a na reiakina taekan lesu ngke te ataei ao n ataia raoi bwa te Atua e karekeia taan kakoaua ni kamatoa raoi bwa lesu Kristo bon Natina.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">Tataro mwaaka ni kamatebwaia Ruka 2:21–52, Mataio 2, ao Doctrine and Covenants 93:11–14. Imwina kamatebwaia te reirei ao bairea aron ae ko tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu (tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).Rinei titiraki ibukin maroro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantaninga ibukin te reirei.Bwaai n reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">Te Bwaibara ao te Nu Tetemanti ni katoaia ataei.Te bwai ae kakamataku, n aron te bwai ni kauring n te utu, ae uarereke ae kai karabaaki inanon te umwanreirei.Tamnei 7-6, Ataeinimwaane lesu inanon te Tembora (Kete n Tamnei n te Euangkerio 205; 62500).
Katautauan Karikirakean te Reirei	Kaoa te ataei temanna bwa e na karoa te tataro ni kakuuki.
Kamwakuran te langa	Ngkana a roko ataei nakon te kiraati, kaotia nakoia uoman ke teniman te bwai are ko uotia; imwina karaba imwain rokoia kaain te kiraati. Titirakinia temanna te ataei are noora te bwai arei bwa e na kabwarabwara n aki taekinna ae tera te bwai arei. Titirakinia kaain te kiraati ngkana ataa te bwai arei. Titirakinia ataei ake tabeman ake a noora te bwai arei bwa a na kabwarabwara. Buokia ataei bwa a na ataia bwa a kona n ataa raoi riki taekan te bwai ngkana a ongo taekana mairouia ae raka nakon temanna te aomata. Kaota te bwai anne nakon te kiraati. Kamataata bwa te ataei are e moan noora te bwai e riki bwa te tia kakoaua ibukina bwa e noora te bwai ao e kabwarabwara aron taekana. Te tia kakoaua bon temanna ae iai ana atatai ibukin te bwai teuana ao e tibwaua te atatai ma tabeman. Te tia kakoaua e kona n riki bwa te bwai are e anga te kakoaua ke te kaotioti ni kakoaua; n aron, Ana Boki Moomon e kakoaua bwa lesu bon te Kristo. Kamataata bwa ngke te ataei lesu, e karekeia taan kakoaua aika mwaiti Tamara are i Karawa ni kakoauan ae lesu bon Natina te Mwaane.
Kanoan Boki Aika Tabu	Angareirei n taekan lesu ngke te ataei n aron are e kuneaki ni koreaki ni mwakoron te “Katauraoi”. (Ibukin katautauan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu, iteraniba 10).
Maroro ao Kaeka	Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuiia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.

- Ibuskin tera ngkai Maria ao lotebwa a uota te ataei ae lesu nakon te tembora? (Ruka 2:21–24.)
- E kanga Timeon n ataia ae lesu bon Natin te Atua? (Ruka 2:25–30.)
- E kanga Anna ni kakoaua ae lesu bon Natin te Atua? Ko na kanga ni iangoia bwa neiei e ataia ae antai ngaia? (Ruka 2:36–38.)
- A kanga mwaane ake taan rabakau n ataia bwa lesu bon Natin te Atua? Ibuskin tera ngkai anganna bwaai n tangira? (Mataio 2:2, 11.)
- Ko na kanga ngkoe n riki bwa te tia kakoaua ibuskin lesu Kristo?
- Ibuskin tera ngkai e tuangaki lotebwa iroun Tamara are i Karawa bwa e na uotia ana utu nako Aikubita? (Mataio 2:13–14.) Tera ae e karaoia Erote ni kataia n totokoa lesu n riki ni Uea? (Mataio 2:16.) E kanga lotebwa n ataia bwa e a raoiroi okiran Aikubita? (Mataio 2:19–20.) A nako ni maeka ia te utu? (Mataio 2:21–23.)
- Tera n am iango ae karaoia lesu ngke te ataeinimwaane ni karikirakea rabakauna ma ana atatai? (Ruka 2:40, 52; D&C 93:11–14.) Baikara bwaai aika kakaawaki iroum bwa ko na reiakin inanon rikirakem? Baikara am kouru ake ko a tia ni katei?
- Kaota tamneina ngke ataeinimwaane lesu inanon te Tembora. Ibuskin tera ngkai mwaane ake n te tembora a rangi ni miimi irou lesu? (Ruka 2:46–47. Taraia bwa rairan te kibu aio iroun lotebwa Timiti e kangai, "Ao ngke a ongo ana taeka, ao a titirakinna.") Tera ae tuangira n aron mwaitin are e a tia n reiakinna inanon ana tai n ataei? Tera te bwai ae ko karaoia n reiakina riki taekan te euangkerio? E kanga lesu ni karinea ao n ongeaba nakon Tamana inanon te tembora?
- Tera ae karaoia lesu ni karinea ao n ongeaba nakon lotebwa ao Maria? (Ruka 2:51–52.) Kamataata bwa lotebwa ao Maria a reireina lesu inanon ana tai n ataei n aroia naba ara karo ake a reireinira naba inanon ara tai n ataei. Ko na kanga ni karinea am karo?

Waaki ni Kakukurei Aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke te kakaewenako.

1. Tuangia ataei bwa a na atongi araia aomata nako ake kona n uringi man reirei ni wiiki ake imwaina ake a kakoaua bwa lesu Kristo bon Natin te Atua. Buokaia ataei bwa a na uringia taan kakoaua aikai, ko kona n tuangia bwa a na tarai taian kibuu aikai: Ruka 1:30–32 (Kabiriera), Ruka 1:41–43 (Eritabeta), Ioane 1:29–34 (Ioane te Tia Bwabetito), ao Ruka 2:8–17 (anera ao taan kawakin tiibu).
2. Maroroakin kouru ake a kona ni katei ataei bwa buokaia n reiakina riki taekan te euangkerio, n aron tao warekan boki aika tabu ni katoa bong, tataro, iriran waa-waa-kin te bootaki n utu n te tairiki, ao a mwaiti riki. Titirakinia ataei bwa a na koreia iaon te mwakoro ni beebea uoua kouru ake a na buokia n reiakina riki taekan te euangkerio n te ririki aei. Kaungaia bwa a na kaawakina te beebea n te tabo are a na kona n nonoria n taai nako.
3. Kaeweia katooton te mabe ae mena n tokin te reirei aei ni katoaia ataei n am kiraati. Angania ataei bwa a na korei aran taabo ike e maeka iai lesu n ana tai ni maiu: lerutarem, Beterem, Aikubita, ao Natareta.

4. Buoka te ataei ni kauringa te moan taeka n te onimaki.
5. Koreia iaon te burakibooti taekan boki aika tabu ibukin taai ake Tamara are i Karawa e kakoaua bwa lesu bon Natina (Mataio 3:16–17; 17:5; 3 Nibwaai 11:6–8; Joseph Smith—History 1:17). Tuangia ataei bwa a na tarai rongorongoia, ao ni marooroakin bwaai ake a tia n riki inanon taai akanne.
6. Buokia ataei ni kamatenanoa Ruka 2:52.

Kabaneana

Kakoaua

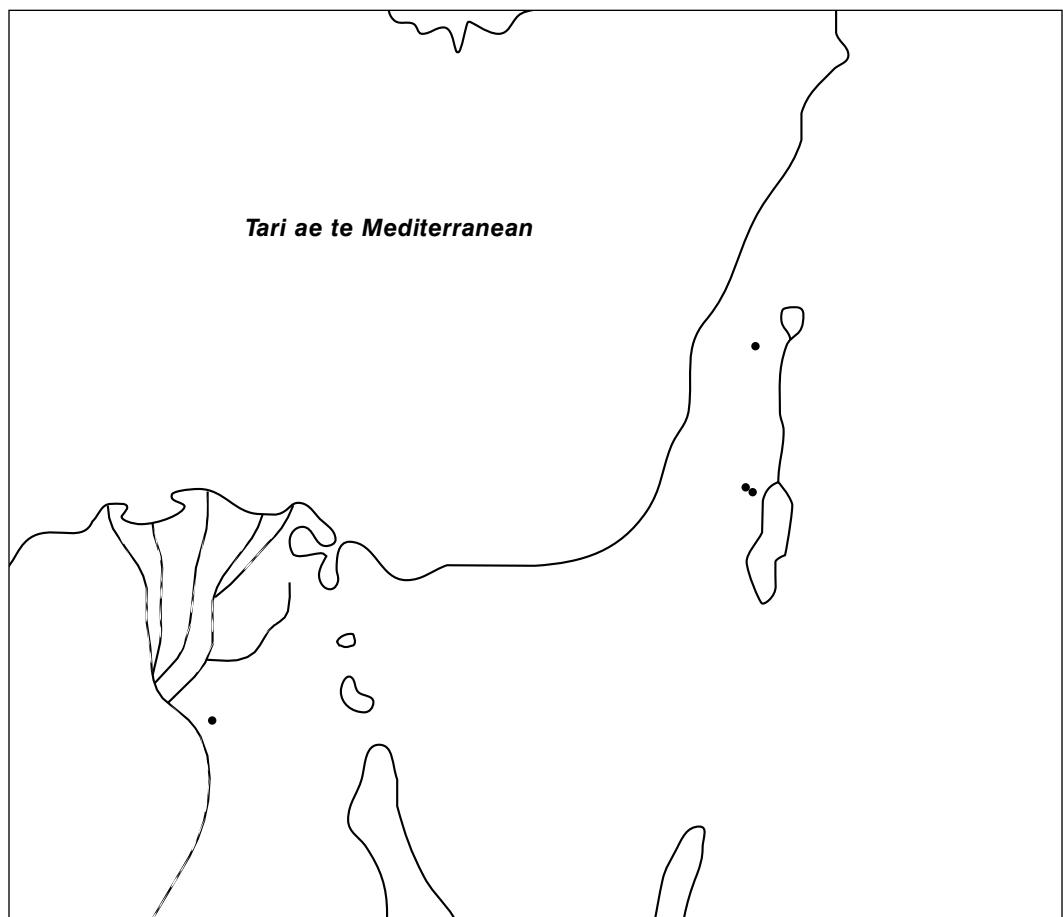
Tibwaua ma ataei am namakin ibukin lesu Kristo, ao tuangia bwa e aera ngkai e kakaawaki nakoim ngkai bon ngaia Natin te Atua. Buokia bwa a na ataia raoi bwa ngkana a iriira ana banna ni katooto lesu ao a na kona n riki n arona.

Waaki ni kakukurei ae raraoi 2 e kona ni kabonganaaki ni maiuakinaki man te reirei.

Katautauan Wareware n te Mweenga

Katautaua bwa ataei a na kamatebwaia Ruka 2:40–52 ni mweengaia ni manga rinanoa te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na anga te tataro ni kainiin.

Taabo ike e maeka iai lesu Kristo

Bwabetitoakin lesu Kristo

Kaantaninga	Buokia ataei bwa a na tangiria ni kaawakin aia berita n te bwabetito.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tataro mwaaka n reiakina Mataio 3:13–17; Ioane 3:5; 2 Nibwaai 31:4–10, 17–21; Motiae 18:8–17; ao Doctrine and Covenants 33:15. Imwina kamatebwai te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu (tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10). 2. Reitan te wareware: Ioane 1:29–34, Doctrine and Covenants 20:37, ao <i>Moan Tuua n te Euangkerio</i>, mwakoro 20. 3. Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantaninga ibukin te reirei. 4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki: <ol style="list-style-type: none"> a. Te Bwaibara ke te Nu Tetemanti ni katoaia ataei. b. Ana Boki Moomon. c. Te tiaata ibukin te Kaua n Taekan te Onimaki (65004). d. Tamnei 7-7, Ioane te Tia Bwabetito e Bwabetitoa lesu (Kete n Tamnei n te Euangkerio 208; 62133).
Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.</p> <p>Tuangia uoman ataei bwa a na tei i moan te kiraati, ni kaitara i bon irouia, ao n taui baia iaon atuia ni kamwaawa te tabo ibukia ataei ake tabeman ni kona n nakonako iaana. Kamataata bwa ataei aika a tei ibukin te mataroa n rin ae moan te kakawaki. Tuangia ataei bwa te kawai n rin aei bon mataroan te kawai ae eti man irariki nakon te maiu ae akea tokina. Tuanga te ataei bwa e na wareka 2 Nibwaai 31:17. Kamataata bwa te moan mwaneka nakon te maiu ae akea tokina bon te rinanon te mataroa (ae te bwabetito). Tuangia ataei bwa a na nakonako n rinanon te mataroa.</p>
Kamwakuran te lango	Kaota tamnein Ioane te Tia Bwabetito ngke e bwabetitoa lesu. Angareirei ni kanoana n aron ae kuneaki inanon boki aika tabu ni mwakoron te “Katauraoi”. (Ibukin katautauan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).
Kanoan Boki aika Tabu	Kamatebwai taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.
Marooro ao Kaeka	<ul style="list-style-type: none"> • Antai ae bwabetitoa lesu? (Mataio 3:13.) • Ibukin tera ngkai Ioane te Tia Bwabetito kanga e rawa ni bwabetitoa lesu? (Mataio 3:14.)

- Ibuskin tera ngkai e tangiria lesu ni kan bwabetitoaki? (Matthew 3:15; 2 Nibwaai 31:7, 9.)
- Ibuskin tera ngkai ti riai ni bwabetitoaki? (Ioane 3:5.) Tera nanon te *kateboaki*? Ibuskin tera ngkai ti riai n tebonako raoi ni kabane iaan te ran ngkana ti bwabetitoaki? (3 Nibwaai 11:26–28.)
- Tera te bwai ae riki imwiin bwabetitoan lesu? (Mataio 3:16–17.)
- Ti na kanga ni karekea ana bwaintituaraoi te Tamnei ae Raoiroi? (D&C 33:15.)
- E kanga am namakin ngke ko bwabetitoaki? E kanga am namakin ngke ko kamatoaaki ao n anganaki ana bwaintituaraoi te Tamnei ae Raoiroi?
- Tera am berita ngke ko bwabetitoaki? Tera ana berita nakoira Tamara are i Karawa? (Motiaeae 18:8–13; D&C 20:37.)

Kamataata bwa taian berita aikai imarenara ma Tamara are i Karawa bon taian berita aika tabu n te bwabetito. Ngkana ti a bwabetitoaki, ti berita bwa ti na:

Riki bwa kaain ana ekaretia lesu.

Buokia aomata.

Tei bwa taan kakoaua ibuskin Tamara are i Karawa n taai nako ao n taabo nako.

Beku ibuskin Tamara are i Karawa ao ni kawakin ana tua.

Ngkana ti kaawakin ara berita nako, ao e berita Tamara are i Karawa bwa:

E na kabwarai ara bure nako.

E na anganira kakabwaia aika mwaiti.

E na anganira te kairiiri ni katoa bong rinanon te Tamnei ae Raoiroi.

E na anganira te maiu ae akea tokina. (*Tara Moan Tuua n te Euangkerio*, mwakoro 20.)

- Ngkana ti rinanon mataroan te kawai ibuskin te bwabetito, tera te bwai ae ti kaba-eaki iai? (2 Nibwaai 31:17–18.) Tera te bwai ae ti riai ni karaoi imwiin ara bwabetito ni karekean te maiu ae akea tokina ao ni kona ni maiu n aki toki ma Tamara are i Karawa? (2 Nibwaai 31:18–20.)

Taikan te Onimaki

Kaota te tiaata ibuskin te Kaaua n Taikan te Onimaki. Buokia ataei ni kamatenanoa.

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke te kaka-ewenako.

1. Korei titiraki aikai ni kaineti ma te bwabetito ao taikan kiibu iaon te burakibooti ke n te beebea: Ibuskin tera ngkai ti bwabetitoaki? (D&C 49:13; 2 Nibwaai 31:18.) E na kanga aron bwabetitoakira? (D&C 20:72–74.) Ti na bwabetitoaki iroun antai? (D&C 20:73.) N te tai ra ae ti na bwabetitoaki iai? (D&C 68:27.) Tuangia ataei bwa a na tarai kiibu ao ni marooroakin kaeka.
2. Korei taian ikota ni kibu n taeka aikai iaon te mwakoro ni beebea aika a okoro:

Ibuskin kabwaraan ara bure

N riki bwa kaain te Ekaretia

Ti na kona ni karekea ana bwaintituaraoi te Tamnei ae Raoiroi

Ti na ongeaba

Ti na toua te kawai ae eti man irariki

Tuangia ataei bwa a na rinanon te mataroa n aron are e karaoaki ni moanakin te reirei. Ngke a otinako ataei man te mataroa, angania kakateuana te beeба. Kamataata bwa aio raoi bukin ae ti riai ni bwabetitoaki. Maroorakinna ma ataei aron kaawakinan ara berita n te bwabetito.

3. Kabongana tamnein te ataei ae bwabetitoaki (62018) ao tamnein loane te Tia Bwabetito ngke e bwabetitoa lesu, karakina aron am bwabetito ke tuanga te ataei bwa e na karakina aron ana bwabetito.
4. Buoka te ataei ni kamatenanoa 2 Nibwaai 31:20.

Kabaneana

Kakoaua

Kaota am kakoaua ni kakaawakin te bwabetito ao bwa te bwabetito bon mataroan te kawai ae eti man irariki nakon te maiu ae akea tokina. Tabeman ataei a na tangiria ni kan kaota aia kakoaua ibukin aia bwabetito.

Katautauan
Wareware n
te Mweenga

Katautaua bwa ataei a na kamatebwaia Mataio 3:13–17 ni mweengaia ni manga rinanon te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na anga te tataro ni kainiin.

E kariiriaki lesu Kristo Iroun Tatan

Reirei
7

Kaantaninga	Buokia ataei n reiakina aron totokoan ana kariiri Tatan.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">1. Tatato mwaaka ni kamatebwai Mataio 4:1–11, Mareko 1:12–13, ao Ruka 4:1–13. Imwina kamatebwai te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu (tara “Katauraon Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).2. Reitan wareware: 1 I-Korinto 10:13; 2 Nibwaai 2:18; 28:19–22; 3 Nibwaai 18:18; ao Doctrine and Covenants 10:5, 27; 11:12.3. Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantaninga ibukin te reirei.4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">a. Te Bwaibara ke te Nu Tetemanti ni katoia ataei.b. Te beeba ao te bentira ni katoia ataei.c. Taian mwakoro n taeka aika teniua aikai: Baireia Tataro Kakauongo nakon te Tamnei ae Raoiroid. Tamnei 7-8, Tabon Taubukin te Tembora.
Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kaukuuki.</p> <p>Katoia ataei n te mwakoro ni beeba. Titirakinia ataei bwa a na korei teniua bwaai ake a taku bwa ataei ake roroia a na kaririaki ni karaoa ae kairua. Tuangia ataei bwa a na tuangko te bwai are a koreia. Ko na bae n tangiria ni korei aia kaeka iaon te burakibooti ao ni marooroakin kangaanga ake a kaitara ma ngaia ni boong aikai. Tuangia bwa te reirei aei e na buokia n ataa aron totokoan taian kariiri.</p>
Kamwakuran te lango	
Kanoan Boki aika Tabu	Angareirei iaon taekan lesu ngke e kariiriaki n aron taekana inanon mwakoron boki aika Tabu n te “Katauraol”. (Ibukin katautauan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10). Taraia: Ana Raitaeka lotebwa Timiti (RIT) e kabwarabwaraaki raoi taekana inanon te Bwaibara ae Karaoaki iroun King James. Buokia ataei bwa a na ataia ae te RIT e kabwarabwara ni kamataata raoi bwa lesu e “kairaki iroun te Tamnei nakon te rereua bwa e na nakon te Atua” ao ti aki bwa e na kariiriaki iroun te riaboro. Kamataata bwa lesu e na bon aki kan nakon te tabo are e na kariiriaki iai, ao e bon aki tangiria bwa e na reke naba aei nakoira. Kamataata naba bwa e taekinaki n ana RIT bwa lesu e kairaki iroun te Tamnei nakon taubukin te maunga ae rietaata ao e aki kairaki iroun te riaboro n aron ae warekaki n te Bwaibara.
Marooro ao Kaeka	Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko kataurao am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuiia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.

- Ibukin tera ngkai e nako lesu nakon te rereua? (ana Raitaeka lotebwa Timiti ni Mataio 4:1 e taekinna bwa lesu e kairaki ioun te Tamnei nakon te rereua bwa e na nakon te Atua.)
- Inanon ana Raitaeka lotebwa Timiti ibukin Mataio 4:2 e taekinaki bwa ngke e mena lesu inanon te rereua, e “bon itamaomao ma te Atua.” Tera n am iango nanon te itamaomao ma te Atua? Ko na kanga ni itamaomao ma te Atua?
- E kanga n am iango ngke e aki mamamatam lesu inanon abwi te bong ao ni itamaomao ma te Atua e buokia ni katauraoia n totokoa te kariiri?
- E kanga aron Tatan ni moan kariria lesu? (Mataio 4:3.) E aera ngkai n am iango e bon matoatoa te karirii aei nakoina n totokoia? (Mataio 4:2.) E kanga ana kaeka lesu nakon Tatan? Tera ae nanonna lesu? (Mataio 4:4.)
- Baikara riki kawai ake tabeua are kabonganai Tatan ni kariria lesu? (Mataio 4:5–6, 8–9.) E kanga lesu ni kaekai taian karirii aikai? (Mataio 4:7, 10.) N am iango ti aikai taai ake e kaririaki Kristo? (Ruka 4:13. “Ibukin te tai” e na kaotia bwa ti aki ti aikai taai.)
- E na kanga kamatebwaian boki aika tabu ni buoka lesu n totokoi kariiri? (Mataio 4:4, 6–7, 10.)
- Tera ae na kataia ni karaoia Tatan nakoirai n tatabemanira? (2 Nibwaai 2:18; 28:20–22; D&C 10:27.)
- E na kanga Tamara are i Karawa ni buokiko n totokoi kariiri? Tera ae ko kona ni karaoia ngkai bwa e na buokiko ni kararoai kariiri nakon taai aika imwaairai?
- Tera te berita ae kakannato ae a tia te Uea n anganira ni kaineti ma kaririara? (1 I-Korinto 10:13.) Ikotaki ni wareka te kiibu aei.

Maroroakin bwaai aika teniua ake ti na kona ni karaoi bwa a na buokira ni kararoai ao n totokoi kariiri. Katei ni kaoti mwakoron taeka ngkana ko maroroakin.

1. *Baireia* n totokoa te kariiri imwain ae ko kaitara ma ngaia.

Wareki ao maroroakin ana taeka Beretitenti Spencer W. Kimball aikai:

“Babaire aika eti a beebeete karaoakia ngkana ti moantai ni karaoi imwain te tai. . . .

“Ngke I kairake, I baireia n au iango . . . bwa N na bon aki katoonga te ii, kobee, bake, ke te manggingin. . . .

“Te tai ni babaire iaon . . . te kokoaua bon imwain ae anganiko am nikira ae raka te tia bobwai n te titoa. Te tai ni babaire n aki kabonganai te tuuraki [urua te tua] bon imwain ae raoraom e waningareiko bwa aongkoai ko kimamaku ke [kororaoi]. Te tai ni babaire bwa a na akea te bwai riki teuana ae ti na ira nanona nakon riki karekean ara tai ni maeka n ae akea tokina ma Tamara [Karawa] bon ngkai” (“Decisions: Why It’s Important to Make Some Now,” *New Era*, Eberi 1971, iteraniba 3).

2. *Tataro* bwa ko na kona n totokoa te kariiri (Mareko 14:38) bwa ngkana ko kariiriaki, e na iai korakoram ao am onimaki n totokoia. Kamataata bwa te tataro ni katoa bong, bon karekean te tauraroa ma aekaki ni kariiri, ao karaoan mwakuri n anganano aika bongana ao waaki ni kakukurei a na buokira.

3. *Kakauongo* nakon te Tamnei ae Raoiroi. Kamataata bwa imwiin ae ti a tia ni bwa-betitoaki, ti bon anganaki ana bwaintituaraoi te Tamnei ae Raoiroi, are e na kona ni buokira n tokanikai iaon te kariiri (tara D&C 11:12).

Titirakinia ataei bwa a na taekin taai ake a tia iai ni kariiriaki. Tuangia bwa a na tibwaua te bwai are a karaoia ni kararoai ke n totokoi kariiri.

Manga okiri taian kariiri ake a koreaki iaon te burakibooti n tain te moan waaki ibukin te reirei. Marooroakin aikai n tatabeua, ao tuangia ataei bwa a na bairea aron te aomata ae kairake ni kona ni kararoa ke n totokoi n tatabeua kariiri. Titirakina te ataei n te aro ae raba n rinea teuana te kariiri ae a na konaa n tauraoi n totokoia ao ni bairea aron kararoana ao totokoan te kariiri aei.

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke te kakaewenako.

1. Karaoa te takakaro ae “Tera ngkana”. Koreia iaon mwakoro ni beeба titiraki aika “Tera ngkana” ake a kabwarabwarai karirii ake a na kitarai kaain te kiraati, n aron katootongan te titiraki ae inano. Tuanga te ataei bwa e na anaa teuana te titiraki man te bwaoki ke te tiiaa, wareka te titiraki, ao kaeka. Imwina ao tuanga te ataei anne bwa e na manga rinea temanna n anaa te titiraki ae “Tera ngkana” man te bwaoki. Katuruturua bwa te moantai ni babaire e kakaawaki ibukin buokan totokoan te karirii.

Tera ngkana ko kunea te bwai teuana ae ana bwai temanna?

Tera ngkana ko berita nakon tamam bwa ko na buokia, ma e roko raoraom n tuangko bwa ko na takakaro ma ngaia?

Tera ngkana raoraom a bwainingareiko ibukina bwa ko aki moko n te tikareti ae a kunea (ke ni mooi n te kamangingin ke ni kabongana te tuuraki)?

Tera ngkana ko ataia ae ko na reke n te kangaanga ngkana ko taekina te koaua?

2. Tuangia ataei bwa a na karaoa te kaotioti n aron totokoan te kariiri.

3. Katauraoi tabeua “Kaati ni Kariiri.” Iaon kaati aika uarereke ke mwakoro ni beeба korei kariiri ake a na kona n reke nakoia ataei n aron te kewe, babakanikawai, kimoa, taetae buaka, ao a mwaiti riki. Iaon kaati ake tabeua, “Kaati ni Ibuobuoki,” korei taeka n aron *Onimakinan lesu Kristo, Kaaro, Taan Reirei, Raoraom aika tamaroa, Tataro, Aki mamamatam, Mataniwi n te Ekaretia, Booki aika tabu, te Tamnei ae Raoiroi, Kararoan kariiri*, ao bwaai riki tabeua ake a na buokia aomata n totokoi kariiri.

Katikui ni ikoti Kaati ni Karirii ni kabaraaki n te tabo teuana ao Kaati ni Ibuobuoki ni kabaraaki n te tabo teuana. Tuanga te ataei bwa e na rinea teuana te Kaati ni Ibuobuoki ao teuana te Kaati ni Karirii ao e na taekinna nakon te kiraati kanoan kaati akanne. Angan te kiraati bwa a na marooroakin aron ake iaon Kaati ni Ibuobuoki ni kona ni kabeebetea totokoan ao kararoan bwaai ake iaon Kaati ni Karirii. Angania ataei n tatabeman bwa a na rinei aia kaati.

4. Tibwauaia ma ataei taeka aika mairoun Beretitenti Joseph Fielding Smith: “Anua a kai karaoaki. E rangi ni kai karaoaki anua aika tamaroa ao aiaron naba karaoan anua aika buakaka” (*New Era*, Turai 1972, iteraniba. 23). Ko na bae n tangiria ataei bwa a na kamatenanoa te taeka aei.
5. Titirakinia ataei bwa a na atong tabeua babaire ake a na tia ni karaoi bwa e na buokia ni kararoai kariiri nakon taai aika imwaaira.
6. Buokia ataei ni kamatenanoa Mataio 4:4.

Kabaneana

Kakoaua	Kaota am kakoaua bwa iai korakorara n totokoa te kariiri ake a na roko nakoira. Taekina am tangira ibukin ana katooto Iesu n totokoa ana kariiri Tatan.
Katautauan Wareware n te Mweenga	Katautaua bwa ataei a na kamatebwaia Mataio 4:1–11 ni mweengaia ni manga rinanon te reirei aei. Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

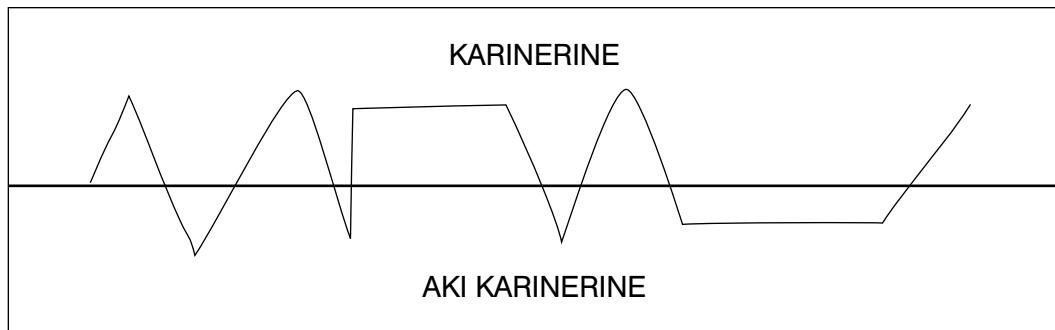
E Kaitiaka te Tembora lesu Kristo

Reirei
8

Kaantaninga	Buokia ataei bwa a na namakina te tangira ao te karinerine ae korakora nakon Tamara are i Karawa ao lesu Kristo ao ibukin taabo aika tabu.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">1. Tataro mwaaka ni kamatebwaia loane 2:13–16, Mataio 21:12–14, Ruka 19:45–48, ao Te Otinako 20:7. Imwina kamatebwaia te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu (tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).2. Reitan wareware: Mareko 11:15–17.3. Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantaninga ibukin te reirei.4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">a. Te Bwaibara ke te Nu Tetementi ni katoiai ataei.b. Taian mwakoro n taeka aikai:<p>Ti kona ni kaota te tangira ao te karinerine nakon Tamara are i Karawa ao lesu n aron:</p><p>Ara karinerine inanon te Moanrinan ao te bootaki n toa. Te taetae ae ti kabongana ngkana ti tataro. Aron taraan kunnikaira. Aron taraan ara mwakuri. Aron tein ara taetae.</p>c. Tamnei 7-9, E kaitiaka te Tembora lesu (Kete n Tamnei n te Euangkerio 224; 62163).
Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.</p> <p>Korea te rain ae eti i nukan te burakibooti. Korea <i>KARINERINE</i> ietan te rain ao <i>AKI KARINERINE</i> iaan te rain. Titirakinia ataei bwa aongkoa e roko raoraoia nakon mweengaia. Tuangia bwa ko na korea te “rain ni karinerine” iaon te burakibooti. Taekin bwaai ake e kakaraoi raoraona (tara are inano), ao tuangia kaain te kiraati bwa a na baireia ngkana raoraom e kaota te karinerine ke te aki karinerine nakoim ao mweengam. Korea te rain ae reitinako, ni bwenua te rain are eti iaon te burakibooti, ni mwaing ni waerake ni kaota te karinerine ao ni mwaing nako naano ni kaota te aki karinerine. Kabonganai aekaki ni waaki n aron aikai:</p> <p>Te rao:</p> <p>Tataninga n aki kakarongoa itinaniku n tataninga karinam. Rinnako ma waem aika bokaboka. Karabwarabwa ibukin te kakao n roko. Takarua ao ni tatakarua ni kabaibati inanon mweengam. Kamauria am karo ma te karinerine. E tuatua ma te matoa te amwarake. E karaui raoi am bwai.</p>

E aki tabeakinia am karo ngkana a taetae nakon teuarei ke neierei.
E kaoko bwa ko na nakon mweengan teuarei ke neierei.

Am “rain ni karinerine” e ma tara n aron aei:

Tuangia ataei bwa a na kaekai taian titiraki aikai ibon irouia:

- Ngkana ko a nakon mweengan raoraom, e na kanga aron tein am “rain ni karinerine”?
- Ngkana ko a roko n te Moanrinan, e na kanga aron tein am “rain ni karinerine”?
- Ngkana ko a bon tiku ni mweengam, e na kanga aron tein am “rain ni karinerine”?

Kanoan Boki
aika Tabu

Angareirei iaon taekan lesu ngke e kaitiaka te tembora i lerutarem. Moan taekan te kaitiaki e kuneaki n loane 2:13–16. Kauouan taekana, e bon kaania teniua te ririki imwina ao tabeua te bong imwain taurakina iaon te kaibangaki, e koreaki ni Mataio 21:12–14 ao Ruka 19:45–48. (Ibukin katautauan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10). Ngke ko angareirei iaon taekan aio, tuangia ataei bwa e kanga ana namakin lesu ibukin Tamara are i Karawa ao te tembora. Buokia ataei bwa a na ataa raoi tabun te tembora, n aron ara tembora ao auti ni bootaki n te ekaretia ni boong aikai, ao e tangirira lesu bwa ti na karinei naba taabo aika tabu aikai.

Marooro ao Kaeka

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuiia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.

- Baikara bwaai ake e kunei lesu bwa a karaoia aomata inanon te tembora? (loane 2:14.)
- Ibukin ngkai e kakionakoia lesu taan bobwai ao taan raimwane mai nanon te tembora? Tera ae taekinna lesu nakoia? (loane 2:16; Mataio 21:13; Ruka 19:45–46.)
- Tera ae karaoia lesu inanon te tembora imwiin kakionakoia? (Mataio 21:14; Ruka 19:47.)
- Ibukin tera ngkai ko iangoia bwa e kakaawaki ae ti na karinerine n taabo aika tabu n aron taian mweenga, tembora ao autin te ekaretia? Ti kaota ara karinerine nakon antai?

Marooroakina kakaawakin te karinerine inanon taabo ake a tia ni katabuaki nakon te Uea. Buokia ataei bwa a na mataata raoi bwa te karinerine nakon Tamara are i Karawa bon kaotan te tangira ao te karinerine ae korakora.

- Antai ae kaota karineana lesu ngke e kakionakoia taan raimwane? (Ioane 2:16.) E aera ngkai e karaao aei?
- Ti na kanga ni kaota te tangira ao te karinerine ibukin Tamara are i Karawa ao lesu n te taromauri? n te mweenga? n te reirei? n te takakaro?

Kaoti taian mwakoro n taeka teuana imwiin teuana. Marooroakin ma ataei kawai ni kaota te tangira ao te karinerine ibukin Tamara are i Karawa ao lesu. Kairi taian iango aikai:

Ngkana ti kaota te karinerine n tain te bootaki n toa, ti bon kaota te tangira ao te karinerine ibukin lesu ao te berita ae tabu are ti karaopia ma Tamara are i Karawa.

Ngkana ti kakauongo nakon taian taetae n tain te bootaki n toa ao ni karinerine inanon te Moanrinan, ti reiakina riki taikan Tamara are i Karawa ao lesu ao bwaai ake a tangiriira bwa ti na karaoi.

Ngkana ti tataro n te aro ae nakoraoi, ti bon kaota te karinerine ibukin Tamara are i Karawa.

Ngkana ti bwaini kunnikai aika itiaki man tara raoi, ti bon kaota ara karinerine nakon rabwatara ae ana karikibwai Tamara are i Karawa.

Ngkana ti karaoi mwakuri n aron are a tangiria Tamara are i Karawa ao lesu, ti bon kaotia nakoia bwa ti onimakinia ao e kakaawaki iroura bwa ti na karaoa are a bubutira bwa ti na karaoa.

Ngkana ti kabongana aran te Uea n te karinerine ao n aki bwainikirinna, ti bon kaotia nakoia aomata bwa ti karinea ao ti tangiria.

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke te kakaewenako.

1. Tuangia ataei bwa a na wareka ao ni kamatenanoa Te Otinako 20:7. Wareki ao marooroakin bwaai aika riki n ana tai Beretitenti Spencer W. Kimball, ao buokia ataei bwa a na karaoa te motinnano ni kaawakina te tua ae kakaawaki aei.

“Te bong teuana inanon te onaoraki ngke I kokokaki n te kaintekateka ae wiira man te ru ni korokoro iroun te tia mwakuri are e a tatanako, ao akea bwa e a tinako mai wiina te taetae buaka [ae tinaraa] n irengan ma aran te Tia Kamaiu. Engae ngke I ntongitong, I keerikaki ao I kaeka ni bubutia: ‘Taiaoka! Taiaoka! Bon anne au Uea ane ko taekina arana ni kabuakaka.’ E bon maabu n akea te karongoa, imwina e wirikiriki n te bwanaa ae beebeete: ‘Kabwara au bure.’ E a tia ni maninga inanon te tai anne bwa te Uea e a tia ni kamatoa n tuangia ana aomata, ‘Ko na tai atonga aran te Uea ae Atuam ni bakanrereia; bwa e aki taku te Uea bwa e aki bure anne atonga arana ni bakanrereia’ (Te Otinako 20:7)” (“President Kimball Speaks Out on Profanity,” *Ensign*, Beberuare. 1981, iteraniba 3).

2. Karekei tabeua tamnei ibukin te tembora ao ana kateitei te ekaretia. Korei arαιa tembora ao kateitei iaon mwakoro ni beebea aika kakaokoro, ao tuangia ataei bwa a na kaboraoi aara ma tamnei. Tuangia bwa a na kaboraoi aara ma tamnei te kauoua n tai ao ko na kamataata bwa a kanga taian kateitei aikai ni buoka kabutan ana mwakuri te Uea iaon te aba.

- Kakaewenako
3. Kabwarabwara aron am namakin are e a tia n reke irouum ngke ko a tia n roko n te tembora, ke kaoa temanna man am uoote ke am mwaanga bwa e na tibwaua ana namakin ibukin te tembora. Buokia ataei bwa a na ataa aron kakaawakin te tembora ao naake a tia n roko a na namakinna ae a kaan riki nakon te Uea ike-kei. Maroroakinna ma ataei bwaai ake a kona ni karaoi inanon maiuia bwa a teimatoa n tau n rin n te tembora.
 4. Angania ataei ni katoaia ma mwakoron beeба ao te bentira. Tuangia bwa a na korei kawai aika a onoti ni kaota te tangira, te karinerine nakon Tamara are i Karawa ao lesu Kristo inanon te wiiki aei. Tuangia bwa a na kawakina te beeба n te tabo are a na nonoria n taai nako.
 5. Korea riki te “rain ni karinerine” teuana iaon te burakibooti inanon aia tai ataei ni karaoi katooto n te karinerine ao te aki karinerine inanon autin te ekaretia.
- Okira riki te “rain ni karinerine” ao tuangia ataei bwa a na riai ni iai aia “rain ni karinerine” ibukin aia reitaki ma Tamara are i Karawa ao lesu Kristo. Kakaewenakoia ataei bwa a na taua aia rain ieta bwa kaotan aia tangira ao aia karinerine ibukin Tamara are i Karawa ao lesu Kristo ni bwaai ake a karaoi.
-

Kabaneana

Kakoaua	Kamataata am namakin ni karinerine ibukin Tamara are i Karawa ao lesu Kristo ao am kaantaninga ni kaota tangiraia, karineaia, ao mwannanoaia n aron tein maiura.
Katautauan Wareware n te Mweenga	Katautaua bwa ataei a na kamatebwai Mataio 21:12–14 ni mweengaia bwa a na manga rinanon te reirei aei.
Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

E Weteia Ana Abotoro Iesu Kristo

Reirei
9

Kaantaninga	Buokia ataei bwa a na karekea te tangira ae korakora ao te karinerine ibukia ana Abotoro Iesu Kristo ake e weteia bwa a na tia kakoaua aika a onoti.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">1. Tataro mwaaka ni kamatebwai Mataio 4:18–22, Ruka 5:1–11, 6:12–16, Mataio 16:13–19, Mareko 3:13–19, 16:15, Mwakuri 10:39–43, 3 Nibwaai 12:1–2, ao Doctrine and Covenants 107:23. Imwina kamatebwai te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu (tara “Katauraoan am Reirei,” iteraniba iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).2. Reitan te wareware: Mataio 10:2–4, Mareko 1:16–20, ao Ioane 1:35–51.3. Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantaninga ibukin te reirei.4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">a. Te Bwaibara ao te Nu Tetemanti ni katoaia ataei.b. Tabeua katooton te Doctrine and Covenants.c. Te Tiaata ibukin te Kaonoua ibukin Taekan te Onimaki (65006).d. Tamnei 7-10, Iesu ao taan Akawa (Kete n Tamnei n te Euangkerio 209; 62496), ao 7-11, Kristo e Katabuia Abotoro (Kete n Tamnei n te Euangkerio 211; 62557), ao tamneia naba Abotoro n taai aikai (64329–64378. Ngkana akea tamnei aikai n ami tabo n tangoboki n ami auti ni bootaki, nooria inanon ana maekatiin te Ekaretia ae a tibwa otinako ibukin te maungatabu).
Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kaukuuki.</p> <p>Korei taian taeka ibukin boki aika tabu aikai iaon te burakibooti:</p> <p>1 I-Korinto 12:28 Ebeto 2:20 Doctrine and Covenants 107:23</p> <p>Tuangia ataei bwa a na tarai taekan kiibu aikai bwa a na kakaea te taeka ae kakaa-waki mai iai. Ko kona n tuangia ataei bwa a na mwakuri ni ikotaki n te kurubu ni kakauoman ke teniman. Ngkana a kainnanoa buokaia, tuangia bwa te taeka e moanaki man te man ae A (Abotoro).</p> <p>Tuanga te ataei bwa e na wareka Doctrine and Covenants 107:23 nakon te kiraati bwa a na kakaea bwa ibukin tera ngkai Abotoro bon ana toro te Uea aika a kakaa-waki.</p> <p>Kaotan tamnei n taina aika nakoraoi, angareirei iaon taekan Iesu ngke e weteia ana reirei (Mataio 4:18–22; Ruka 5:1–11) ao imwina Abotoro aika Tengaun ma Uoman (Mareko 3:13–19; Ruka 6:12–16). (Ibukin katautauan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).</p>
Kanoan Boki aika Tabu	

Ngkana ko angareirei iaon taekan bwaai aikai, ao taraia raoi bwa ataei a na ataia bwa a rangi ni mwaiti naake a riki bwa taan iriira lesu, ake aranaki bwa taan reirei. Ngke e moan wetea Betero, Anterea, Iakobo, ao loane man aia booti n akawa, e bon weteia bwa a na riki bwa ana reirei. Man ana kurubu ana reirei ae bubura ao e rineia mai iai ana Abotoro aika tengaun ma uoman (tara Ruka 6:13). E katabua n aron katabuaia Abotoro ni boong aikai, ni katokaan baai, ao anganaki te kariaiakaki n aroia naba Abotoro ni boong aikai (tara Mareko 3:13–15).

Maroro ao Kaeka

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuiia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu akanne.

- Tera ae a karoia bwa oin karekean maiuia Betero, Anterea, Iakobo, ao loane? (Mataio 4:18–22.) Tera ae nanonaki n ae “taan akawaia aomata”? (Mataio 4:19.) A kanga Abotoro ni boong aikai n riki bwa “taan akawaia aomata”? (D&C 18:27–29.)
- E kanga Betero, Anterea, Iakobo, ao loane ni kaeka nakon lesu ngke e tuangia bwa a na iria? (Mataio 4:19–22.) E kanga aron aia kaeka ni kaotia ae a onimakina bwa lesu bon te Kristo? (Taraia bwa n ana Raitaeka lotebwa Timiti ibukin Mataio 4:18 e taekinna bwa lesu e bon kaotia nakoia bwa antai ngaia imwain ae tuangiia bwa a na iria.) Ibukin tera ngkai e kakaawaki nakoira bwa ti na ataia bwa lesu Kristo bon natin te Atua?
- Tera ae taekinna lesu nakon Timon bwa e na karoia nakon ana karaun? (Ruka 5:4.) (Kamataata bwa Timon, Timon Betero, ao Betero bon ti temanna n aomata.) E aera Timon ngkai e titiraki ibukin te bwai ae tuangngia lesu bwa e na karoia? (Ruka 5:5.) Tera ae riki? (Ruka 5:6–7.) E aera ngkai te bwai ae riki aei e buoka aia onimaki taan iriia ni karikirakea iroun lesu? (Ruka 5:8–10.) Tera ae a karoia Betero, Iakobo, ao loane ni kakoaua aia onimaki iroun lesu? (Ruka 5:11.) Ti na kanga ni kaotia ae ti iriira lesu Kristo?
- E kanga aron ana tataro lesu imwain ae e weteia ana Abotoro? (Ruka 6:12.) N am iango e aera ngkai e tataro lesu imwain ae karoaa ana babaire ae kakaawaki? Antai ae weteia Abotoro ni boong aikai? (Tamara are i Karawa e anga ana babaire nakon te Moan Beretitentii rinanon te kaotioti.)
- E taekinaki inanon Boki aika Tabu taan reirei ao Abotoro. Tera te kaokoro imarenan te tia reirei ao te Abotoro? (Ruka 6:13.)

Kamataata bwa te tia reirei bon te tia iriira lesu Kristo. Te Abotoro bon temanna ae rineaki man te kurubu ni mwaane ae katabuaki bwa te tia kakoaua ae onoti ibukin lesu Kristo nakon te aonaaba ni kabane. E kakoaua bwa lesu bon Natin te Atua ao e a tia ni mangauti. E na taraia raoi bwa e na tataekinaki te euangkerio ni kabutai taabo nako iaon te aonaaba. (Tara Mareko 16:15 ao D&C 107:23.)

- Ngkoe ana reirei ke te Abotoro?
- Tera ae nanonaki n ae te tia kakoaua ae onoti ibukin lesu Kristo? (Mwakuri 4:33; 10:39–43; D&C 107:23.) E kanga Betero ni kakoaua bwa lesu bon te Kristo? (Mataio 16:13–17.) Tera ana berita lesu nakon Betero ni kaineti ma ana kakoaua Betero? (Mataio 16:18–19.) Buokia ataei bwa a na ataia ae te “kiing ibukin te abanuea” bon te kariaia are e reke nakoia Abotoro ni karoaa te mwakuri iaon te aba ibukin Tamara are i Karawa ao lesu. Te karaki ibukia Betero, Iakobo, ao loane ngke a karekea te berita ibukin kiing iaon te Maunga are Onikaki e na maroroakinaki inanon reirei 15.
- A kanga Abotoro ni kakoaua ni boong aikai ae lesu bon te Kristo?

Taekina karakinan Unimwaane David B. Haight, ae ana Abotoro te Uea:

“Te tairiki are e a reke iai te kangaanga nakon maiu, I ataia ae iai te bwai teuana ae moan te korakora ni kakamaaku ae a tia n riki nakoju . . . I bon bubutia Tamau are i Karawa bwa e na kaanaua riki maiu teutana bwa N na karaoa riki Ana mwakuri, ngkana e boraoi ma Ana iango.

“Ngke I bon tabe n tataro, I a moanna n aki namakinaaba. Te kabanea ni bwai ae ongo bon tangitangin buun aia kaa taan bwainnaoraki imwain are I a konaaki n te aki namakinaaba, are N na tiku iai inanon tabeua boong aika a na roko.

“E toki te maraki ae korakora ma kakarongoaia aomata. I mena ngkai inanon ae rau, te tabo ae moan te rau; a bane n rauraoi man aki karongoa . . .

“I aki ongo taian bwana ma I namakinna ae mena n te tabo ae tabu. Inanon taian aua ma boong ake imwina, e okioki n roko inanon au iango ana mition ae akea tokina Natin te Aomata are e a tia n tabekakirake nakon ana tabo. I kakoaua nakoimi bwa Ngaia bon lesu ae te Kristo, Natin te Atua, Te Tia Kamaiu ibukira ni kabane, te Tia Kabooia botanaomata ni kabane, te Tia Anga te tangira ae akea tokina, nanoanga, ao te kabwarabure, te Ota ao te Maiun te aonaaba. I a kaman ataa te koaua mai mwaaina—I tuai man nanououa iai ke n titiraki. Ma ngkai I ataia, ibukin ana namakin te Tamnei inanou ao n tamneiu, n aron taian koaua aikai ni kawaia aika moan te kamiiimi.

“E kaotaki nakoju aron Ana mwakuri iaon te aba: Bwabetitoakina, Ana angareirei, Ana mwakuri ni kamaiua aoraki ao mwauku, motikan taekana, ao Taurakina, Maungautina ao rierakena nako karawa. Imwina a kaoti tamnein Ana mwakuri iaon te aba inanon au iango n aroia ae moan te tamaroa, ni kamatoai taekan boki aika tabu ni kakoauai n noorakiila. I bon reireinaki, ao a kauki au atatai man noraaba iroun te Tamnei ae Raioiroi bwa I aonga ni kona n noori bwaai aika mwaiti ake mairoun te Atua” (inanon Ribootin Maungatabu, Okitobwa. 1989, iteraniba. 73; ke *Ensign*, Nobembwa. 1989, iteraniba. 59–60).

- Antai ngkai Abotoro iaon te aba ni boong aikai?

Kaoti araia mwaane ake inanon te Moan Beretitentii ao te Kooram n Abotoro ake Tengaun ma Uoman. Taekina teutana ae ko ataia ibukia Abotoro aika ngkai, tao ko na ti tara temanna are e a tiba roko ke temanna ae iaon kawai n roko n ami tabo.

- E na kanga ni kakabwaiai maiura te ongeaba nakon aia taeka n reirei Abotoro? (3 Nibwaai 12:1–2.)

Taekan te Onimaki

Buokia ataei bwa a na kamatenanoa te kaonoua n taekan te onimaki.

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke ae mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke te kakaewenako.

1. Uotia nakon te kiraati tamneia kaain te Moan Beretitentii n tatabemaniia ao Abotoro ake Tengaun ma Uoman. Korei araia iaon mwakoro ni beebe ao tuangia ataei bwa a na kaboraoi aara ao tamnei ao imwina a na karinani n aron maania n te nakoa. Ngkana e aki kona n reke tamneia, ao tuangia ataei bwa a na karinani araia n aron maania n te nakoa. Karekei aia tai ataei n tatabemaniia ni karaoa aei.
2. Karinani ao marooroakin araia Abotoro ake Tengaun ma Uoman ake e weteia lesu. (Ruka 6:12–16.)

3. Kabonganai ribooti aika boou man te maungatabu ke maekatiin n te Ekaretia, tuangia ataei bwa a na kakaei aia taetae Abotoro. Tuangia bwa a na kakaei inanon aia taetae te tai are a taekinna iai Abotoro aika kakoaua ae onoti ibukin lesu Kristo (aki toki ni mena ni kabanean aia taetae).
-

Kabaneana

Kakoaua

Kaotia nakoia ataei n aron am kakaitau ibukia Abotoro, ao taekina aron kakabwaiam inanon maium ngkai ko irira aia taeka n reirei. Kaota am kakoaua bwa lesu e weteia Abotoro, rinanon te burabeti ae maiu, ni kakoaua Arana ao n tataekina te euangkerio nakon te aonaaba ni kabuta.

Katautauan
Wareware n
te Mweenga

Katautaua bwa ataei a na kamatebwaia Mataio 4:18–22 ni mweengaia bwa a na manga rinanon te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Te Kabwarabwara Iaon te Maunga

Reirei
10

Kaantaninga	Buokia ataei n keiaki n riki n aron lesu n iriiran ana reirei n ana Kabwarabwara iaon te Maunga.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">Tataro mwaaka ni kamatebwaia Mataio 5:1-6:4 ao 7:12. Imwina kamatebwaia te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu (tara "Katauraoan am Reirei," iteraniba 9, ao "Angareirei man Boki aika Tabu," iteraniba 10).Reitakin wareware: Ruka 6:17-36 ao 3 Nibwaai 12.Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroa nanon raoi te kaantaninga ibukin te reirei.Bwaai n reirei aika a kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">Te Bwaibara ke te Nu Tetemantu ni katoia ataei.Mwakoro ni beebea ma aron waaki ake a na bae ni kaitarai ataei (tara kamwakuran te iango).Picture 7-12, Te Kabwarabwara iaon te Maunga (Kete n Tamnei n te Euangkerio 212; 62166).
Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei temanna bwa e na anga te tataro ni kakuuki.</p> <p>Tuangia ataei bwa a na nako moan te kiraati, temanna imwiin temanna, ao n anaa te mwakoro ni beebea are ko a tia ni korea iaona te waaki ae kangaanga are e na kona ni kaitara ma ngaia. Kabonganai waaki ni kangaanga n aron aikai:</p> <p style="padding-left: 2em;">Tarim ke mwaanem e taetae ni kabuakakako. lai temanna ae babakanikawai nakoim n te reirei. Tabeman ataei a kaenaenako ngke ko rawa n temeka te moko. Tabeman a kaenaenako ngke ko aki taetae buaka.</p> <p>Tuangia ataei n tatabemania aroia are a na karaoia ngkana a kaitara ma te kangaanga. Kariaia kaain te kiraati ake tabeman ni kaoti naba aia iango. Kamataata bwa a nang marooroakin tabeua ana reirei lesu ngke e Kabwarabwara iaon te Maunga bwa e na buokia n ataa are a na karaoia inanon aekaki ni kangaanga nako. Taian angareirei aika a na buokira n riki n aron lesu ibukina bwa e tuangira arora ni maiu n aron e tangiria.</p> <p>Kaota tamnein te Kabwarabwara iaon te Maunga. Kabonganai boki aika tabu ake a koreaki ni mwakoron te "Katauraoi", reireinia ataei taekan lesu ngke e Kabwarabwara iaon te Maunga. (Ibukin katautauan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara "Angareirei man Boki aika Tabu," iteraniba 10). Katuruturui iango aikai:</p>
Kanoan Boki aika Tabu	

Taeka ni Kakabwaia
Tangiria am kairiribai
Riki ni kororaoi
Te Tua ae Moan te Kakaawaki (Karaolia nakoia tabeman te bwai are ko tangiria bwa a na karaoia nakoim.)

Maroro ao Kaeka

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuiia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.

- Kamataata bwa reirei inanon Mataio 5:3–11 a bon aranaki bwa taian Taeka ni Kakabwaia. (Kaotia bwa lesu ngke e anga Taeka ni Kakabwaia nakoia I-Nibwaait, e karina te ikotaki n taeka ae “ake a roko nakoii.” Kabotaua Mataio 5:3 ma 3 Nibwaai 12:3.) A na kanga ni buokira Taeka ni Kakabwaia n riki n aron lesu?
- Tera nanon ae a bwarua te raoiroi ma ni kanimooi iai? (Mataio 5:6.) Ti na kanga ni karaoa aio? Baikara kakabwaia ake ti na karekei ngkana ti karaoi?
- Tera nanon ae itiaki? (Mataio 5:8.) Baikara berita aika a kaineti ma nanon ae itiaki? Ti na kanga ni karikirakea te nano ae itiaki?
- E aera ngkai e kaakawaki te riki bwa taan raoi? (Mataio 5:9.) Ti na kanga n riki bwa taan raoi?
- Tera nanon ae “taarin te aba ngkami”? (Mataio 5:13.) Ti na kanga n riki bwa aron taari? (Tara waaki ni kakukurei aika raraoi 2.) Tera nanon ae “otan te aba ngkami”? (Mataio 5:14–16.) Ti na kanga n riki bwa te ota nakoia tabeman?
- Tera ae ti riai ni karaoia ngkana iai te kangaanga imarenara ma temanna? (Mataio 5:23–24.) E na kanga arora nakoia ara kairiribai ke naake aki tatangirira? (Mataio 5:43–47.)
- Ti na kanga n riki ni kororaoi? (Mataio 5:48.)

Maroroakina te taeka ae maioun Unimwaane Joseph Fielding Smith ibukin te kororaoi: “[Te Kororaoi] e na bon aki roko ni kabane inanon te tai ae ti teuana, te rain iaon te rain, te reirei teuana iaon te reirei teuana, katooto iaon katooto, ao n tokina ti aki ni karokoa tokin maiura n te maiu ae mamate aio. . . . Ma ti bon kawenea aana ikai . . . ni katauraoira ibukin te kororaoi. Bon tabera bwa ti na katamaroaira n te bong aei nako are ngkoananoa, ao n tamara riki ningabong nakon te bong aei ” (*Doctrines of Salvation*, 2:18).

- Ti na kanga ni karaoa te mwakuri ni ibuobuoki? (Mataio 6:1–4.) Baikara mwakuri ni ibuobuoki aika raba ae ti kona ni karaoia ibukia tabeman?
- Mataio 7:12 e aki toki n aranaki bwa te Tua ae Moan te Kakaawaki. Tera ae tua-n gira lesu bwa ti na karaoia? Ti na kanga ni karaoa aei?

Bukia ataei bwa a na ataia bwa ngkana a kataia ni maiuakini reirei ake e taekin lesu n ana Kabwarabwara iaon te Maunga, a bon toua te kawai nakon te kororaoi. Katuruturua ae te kororaoi bon te bwai ae na karaurau ni koronanona inanon te maiu aei. Tera aika ti riai ni karaoi ngkai ti na bon kataia n riki n aron lesu ni katoa bong.

Tuangia ataei bwa a na manga rinanon aekaki ni waaki ake inanon Kamwakuran te lango. Tuangia bwa a na taekina are a tia n reireinaki ibukin aron ae tangiria lesu bwa ti na karaoia ngkana a kaitara ma aekaki ni kangaanga nako. Titirakinia ataei bwa a na iangoia bwa tera ae na riki ngkana ti a bane ni maiuakini ana reirei lesu ake n te Kabwarabwara iaon te Maunga.

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke te kakaewenako.

1. Korei iaon kaati moan mwakoron taeka ni kakabwaiā, n aron ae “A kabwaia akana kainnano n tamnei ao a roko nakoiu,” ao koreia iaon te kaati teuana kauouan mwakoron te Taeka ni Kakabwaiā, n aron ae “bwa aia bwai uean karawa.” Kamangaoi kaati ao kabaraaki iaon te taibora ke te burooa. Tuangia kaain te kiraati bwa a na waerake temanna imwiin temanna ni kataia ni kakaea toaia n iet ike n rairii uoua kaati. (A kona ataei ni kabonganai aia boki aika tabu ni buokia iai.) Ngkana ake reke toaia kaati, kaati akanne a na tiku n tararake. Ngkana e aki reke toan te kaati, a na manga kabarakaaki. Ngkana aki bane n reke aia tai n te moan raun, kamangaoi riki taian kaati, ao katararakei, ao tuangia ataei bwa a na manga katoatoai.
2. Ti ngkana te reirei aei e roko n tain te Taabati n aki mamamatam, katauraoa te amwarake ae na kuukanaki ma te taoro, n aron te bwaobukoon (popcorn), raiti, beitita (pasta), ao a batī riki. Katuka te taoro ao tuanga te ataei bwa e na noora kanakin te amwarake. (Ongora irouia kaaro ibukin amwarake ake a na aoraki.) Ikota teutana te taoro ao manga angania ataei bwa a na noora kanakin te amwarake. Kaotia bwa te taoro ae uarereke e kona ni karika te kaokoro ae bubura. Mwaitia aomata ae uarereke aika kororaoi e kona naba ni karika te kaokoro ae bubura. Tuangia ataei bwa a na maroroakina aron ae a kona ni karika te kao-koro n maiu ni kororaoi. Wareka Mataio 5:13.
3. Kaoti aekaki ni kangaanga n uneaki, n aron ae uoman ataei a uneakina te kaintekateka, tabeman ataei a kauntaeka imarenaia, ao a mwaiti riki. Karaoi kaotioti iaon aekaki ni kangaanga aikai ao tuanga te ataei temanna bwa e na riki n aron te tia raoi. Tuangia ataei bwa a na iangoi aekaki ni waaki ake tao a kaunaki iai, n aron ae tao temanna e taekina te bwai teuana ae na un iai, temanna e anaa te bwai teuana ae aia bwai, raoraoia e un irouia, temanna ae kabuakakaia ngkai a kaaina te Ekaretia, ao a mwaiti riki. Titirakinia bwa tera ae a na karaoia nakon aekaki ni kangaanga aikai n aron ana taeka Mataio 5:44.
4. Tuanga te ataei bwa e na katea kain te mwakuri ni ibuobuoki are e a tia ni karaoi. Tuangia ataei ake tabeman bwa a na keetinna bwa tera are e karaoia te ataei. Maroroakina kakaawakin te beku ibukia tabeman. Titirakinia ataei bwa a na tae-kina aron aia namakin ngkana a buoka temanna, ao titirakinia bwa a na iangoi waaki aika raoiroi ake a na reke mai mwiin buokaia aomata.
5. Buokia ataei ni kamatenanoa Mataio 5:16 ke moan mwakoron Mataio 7:12.
6. Katauraoa katooton Taeka ni Kakabwaiā ni katoia ataei bwa a na uotia nakon mweengaia, ke tuangia ataei bwa a na mwaakeni inanon aia boki aika tabu.
7. Katauraoi mwakoro ni beebea ke korei taeka aikai iaon te burakibooti:

Mataio 5:3 ao 3 Nibwaai 12:3

Mataio 5:6 ao 3 Nibwaai 12:6

Mataio 5:10 ao 3 Nibwaai 12:10

Mataio 5:48 ao 3 Nibwaai 12:48

Tuangia ataei bwa a na uaia ni wareki taeka aikai ao ni maroroakin kakaokoroia. Buokia ataei bwa a na ataia ae lesu e angareirei nakoia lutaia ao I-Nibwaaitie iaon bwaai aika titebo ao a mataata riki inanon Ana Boki Moomon.

Kabaneana

Kakoaua	Kaota am kakoaua bwa ngkana ti maiuakini ana reirei lesu ake e Kabwarabwarai iaon te Maunga, ti a bon waaki iaon te kawai nakon te kororaoi.
Katautauan Wareware n te Mweenga	Katautaua bwa ataei a na kamatebwaia Mataio 5:3–11 ni mweengaia ni manga rinanon te reirei aei. Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

E Angareirei ibukin te Tataro lesu Kristo

Reirei
11

Kaantaninga	Buokia ataei bwa a na karekea te iango ni kakaraoi oin aia tataro ni katoa bong.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">1. Tataro mwaaka ni kamatebwaia Mataio 6:5–13, 7:7–11, ao Aramwa 34:19–27. Imwina kamatebwaia te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu (tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).2. Reitan te wareware: Mataio 4:2, 14:23; 26:36–46; Ruka 9:28–29; 11:2–4, 9–13; Ioane 7:e 17; 3 Nibwaai 14:7–12; 17:14–21; 18:16.3. Rinei man taian titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantaninga ibukin te reirei.4. Bwaain n reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">a. Te Bwaibara ke Te Nu Tetementi ni katoaia ataei.b. Ana Boki Moomon.c. Bentira ibukin mwaakenan boki aika tabu.d. Tamnei 7-12, Kabwarabwara iaon te Maunga (Kete n Tamnei n te Euangkerio 212; 62166), ao 7-13, E Katorobubua n Tataro ae Tebwi ma Teuana Ana Ririki (62218).
Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.</p> <p>Korei iaon mwakoron beebea tabeua aekaki ni waaki, titebo ma aika koreaki ni karinanaki aikai, ake a na kona ni kaitibo ma ataei (ke ko kona n taekina te aekaki ni waaki anne). Titirakinia ataei bwa a na waerake n rinea teuana te mwakoro ni beebea. Tuangia bwa a na taekina aron aia namakin ngkana a mena n te aekaki ni waaki anne ao tera ae a na karaoia.</p> <p>Ko a tia ni bwaka man te bwatika ao e ikoaki rangam. Akea temanna irarikim ao ko aki ataia ngkana ko kona n nakonako nakon mweengam.</p> <p>Ko ituaki n te bwiiua ao te maraki ni biroto. A tia ni karaoa aia kabanea ni kona am karo ni buokiko, ma ko bon rangi n aoraki.</p> <p>Iai am bwai n te reirei ae na riai n tia n taain te reirei ningabong. Ko a tia ni mwakuri korakora iaona, ma e aki roko n aron raoiroina are ko kaantaningaia ao ko aki ataa aron katamaroana.</p> <p>Ko a tia n nako n takakaro itinaniku ao ngke ko a okira mweengam ao ai akea temanna ikekei. Ko a maaku ibukina bwa ko aki ataia bwa a nakea am utu.</p> <p>Anganiko tibum am mwane teutana ibukin am bong ni bung, ao ngkai ai akea n te tabo are ko katukua iai.</p> <p>Ko tekateka itinaniku ngke e a ro ao ko noora aron tikiraoi taian itoi.</p>
Kamwakuran te lango	

	Ko buokia am utu ni karikirakea te onaroka, ao ko a nooria bwa a rikirake ni bubura aroka ao uaaia a tawaa.
	Kamataata bwa ti kona n tataro nakon Tamara are i Karawa ibukin buokara ni kai-neti ma kangaanga ake ti tabeaianga iai, n tibwaua ara namakin ma ngaia, ke ni kaoti ara kakaitau. E na bon kakauongo nakon ara tataro ni koaua Tamara are i Karawa.
Kanoan Boki aika Tabu	Reireinia ataei bwa lesu e kaota aron te tataro nakoia taan iriia n ana Kabwarabwara iaon te Maunga (tara Mataio 6:9–13). (Ibukin katautauan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10). Ko na bae n tangiria ataei bwa a na karekei aia tai ni wareki kiibu aikai. Ko na bae n tangiria ni karekei aia tai ni mwaaken tabeua ke ni kabane kiibu inanon oin aia boki aika tabu. Marooroakin taian reirei inanon kiibu n tatabeua ao kamataatai taeka ake a matoatoa. Kaoti tamnei ake a riai n te tai aei.
Marooro ao Kaeka	Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuiia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.
	<ul style="list-style-type: none"> • Tera nanon ana taeka lesu ngke e kangai, “Ao ngkana kam tataro, ao tai kakairi iriouia taan maamaana-te-aba”? (Mataio 6:5.) Ti na kanga n tataro ni koaua bwa ti aonga n aki katotongia taan maamaana te aba? (Te tia maamaana te aba bon temanna ae baka n raoiroi ngke e bon aki ke e raoiroi ao e baka n aki raoiroi.) • E kanga are taekinna lesu bwa ti na okoro ma taan maamaana te aba ngkana ti karoai oin ara tataro? (Mataio 6:6.) • Tera ae nanonna lesu ngke e kangai, “Ao ngkana kam tataro, ao tai barantiko n aiaroia Tientaire”? (Mataio 6:7.) (<i>Tientaire</i> nanona ikai aomata ake a taromauria atua aika mwaiti ke naake tiaki Kiritian. Te <i>barantiko ae okioki</i> bon okiokiran taeka aika titebo ao kibu n taeka n aki iangoia raoi ao akea te nano ni koaua.) Ti na kanga ni karoa “barantiko ae okioki” ngkana ti tataro? • Tera ae nanonna lesu ngke e tuangira bwa ti na bubuti, kakaea, ao karebwere-bwe? (Mataio 7:7–11.) Tera ana berita Tamara are i Karawa nakoia naake a bubuti, kakaea, ao karebwerebwe? (Mataio 7:7–8.) E kanga ni buokiko te tataro nakon Tamara are i Karawa? • E kaekai ara tataro Tamara are i Karawa? Buokia ataei bwa a na ataia raoi bwa e ngae n ae ti aki karekei kaekaan ara tataro ngkai naba ke ti aki karekei kaeka ake ti kaantaningai, e bon kaekai tataro ni kabane Tamara are i Karawa. N tabetai ana kaeka bon “tiaki” ke “e tuai moa.” • E aera ngkai e na kaeka Tamara are i Karawa n “tiaki” ke “tuai moa” nakon te tataro? Anga te katooto man te bwai are e a tia n riki nakoim, ngkana e kona. Buokia ataei bwa a na ataia raoi bwa ngkai e atai bwaai ni kabane Tamara are i Karawa, e bon ataa ae nakoraoi ibukira. • Ia ao nningai ae ti riai ni karoai oin ara tataro? (Aramwa 34:19–27.) Tera ae ti na riai n tataro ibukina? Tera ae ti na riai ni kakaitau ibukina are e a tia n anganira Tamara are i Karawa? • Ibukin tera ngkai e tangirira Tamara are i Karawa bwa ti na tataro nakoina? • Ibukin tera ngkai e kakaawaki karaoan oin ara tataro ni katoa ingabong ao tairiki? (Aramwa 37:37.)

- E na kanga am namakin ngkana ko karaoa am tataro inanon te nanorinano ao te nano ni koaua? Ti na kanga ni kaan riki nakon Tamara are i Karawa rinanon te tataro? N te aro ra ae e na teimatoa te tataro inanora? Ibukin tera ngkai ti na kataia ni karaoa aei?

Waaki ni Kakukurei
aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanona, ke ni kuarerekeana, ke te kakaewenako.

1. Bwenaua te kiraati nakon kurubu aika uarereke ao tuangia kurubu nako bwa a na kakaei taekan boki aika tabu aikai. Imwin tuanga te kurubu bwa a na taekina kanoan aia kiibu. Inanon aekaki ni waaki aikai maroroakina bwa ibukin tera ngkai lesu e tataro ao e iangoa aron ana banna ni katooto ni kona ni buokira ni karaohan ara tataro.

Mataio 14:23

Ruka 9:28–29

Ioane 17

Mataio 26:36–42

3 Nibwaai 17:14–21, 18:16

2. Taekinna nakoia ataei te tai are e kaekaaki iai am tataro, ke tuangia ataei bwa a na tibwaua te bwai ae a tia n riki nakoia ma aia tataro. Ko na bae naba n tangiria ni karakina te karaki aei:

“Te mataniwi ni kairake irouia mitinare ae kamiiimi . . . e taekina te bwai ae riki nakoina ngke e a bwara nanona inanon buan kawaina i Petropolis (Brazil), e aki kona n taetae n taetaen te aba ao akea te atureti ibukin te umwantabu ke mitinare. Imwin te tataro ma nanona ni koaua are e bubuti nakon te Uea bwa e na buokaki ni kakoroan nanon ana mition, e ongo te bwanaa ae tuangnga uoua te tai bwa e na ira te mwaane are e mena n te konna. Ma te ongeaba e a ira te mwaane are e tuangaki ao e a kairia nakon te umwantabu n akean te kangaanga riki” (L. Brent Goates, *Harold B. Lee, Prophet and Seer*, p. 282).

3. ‘Tuangia ataei bwa ngkana ti tataro ti riai ni kabonganai taeka ake ti na kaota iai ara karinerine ao ara tangira nakon Tamara are i Karawa. Ti riai ni kataia n taetae ma te karinerine n aron ae ngkana ti taetae nakon te aomata ae ikawai riki ae ti karinea ao n rangi n tangiria.’

4. Katauraoa te tiaata iaon ana taeka Unimwaane Boyd K. Packer ke koreia iaon te burakibooti, ni katukui marena ibukin karinan taeka tabeua. Korei taeka ake a tia ni katukaki iaon mwakoron taeka ke iaon te koorum n te burakibooti. Tuangia ataei bwa a na kataia ni kanoai marena n taian taeka ake iaon mwakoron taeka.

“Tabeua _____ (b) _____ a roko man warekan te _____ (d) _____, tabeua man te ongora nakoia _____ (c) _____. Ao n tabetai te tai, ngkana ae moan te kakawaki, tabeua a na roko n te aro ae moan te waekoa ao _____ (e) _____. Te wirikiriki e na _____ (a) _____ ao man aki kairua” (in Conference Report, Okitobwa 1979, iteraniba 30; ke *Ensign*, Nobembwa 1979, iteraniba 20).

- a. Mataata
- b. Kaeka
- c. Taan Taetae
- d. Boki aika Tabu
- e. Ana Kairi te Tamnei ae Korakora

5. Buoka te ataei ni kamatenanoi boki aika tabu aikai ibukin te tataro: Mataio 7:7, Iakobo 1:5, 3 Nibwaai 18:20, ke moan mwakoron te Doctrine and Covenants 19:38.
 6. Kaoa te ataei bwa e na anenea ke ni wareki taekan “Did You Think to Pray?” (*Anene n taromauri*, nambwa. 140).
-

Kabaneana

Kakoaua

Kaota am kakoaua bwa Tamara are i Karawa e ongo ao e kaekai ara tataro. Kamatoa aron kakaawakin karaoaan ara tataro ni katoa ingabong ao n tairiki, ao kakaewenakoia ataei bwa a na karaoa aei inanon te wiiki ae na roko.

Katautauan
Wareware n
te Mweenga

Katautaua bwa te ataei e na kamatebwaia Mataio 6:5–8 ni mweengana ni manga rinanoa te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Te Auti ae Kateaki iaon te Bwaa

Reirei
12

Kaantaninga Ni kakorakora ana iango te ataei n ongeaba nakon tuua bwa e aonga ni karika Iesu Kristo ao ana euangkerio bwa aana ae matoatoa inanon maiuna.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka ni kamatebwaia Mataio 7:24–27, Ruka 6:47–49, ao Doctrine and Covenants 11:24. Imwina kamatebwaia te reirei ae bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu (tara “Katauraoa Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).
2. Reitan te wareware: Ereman 5:12 ao 3 Nibwaai 14:24–27.
3. Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantaninga ibukin te reirei.
4. Baireia bwa te kurubu n ataei anenea “The Wise Man and the Foolish Man” (*Children’s Songbook*, p. 281) ke katauraoi n anenea ke ni wareki mwanewena ma ataei n tain te kiraati.
5. Karaoa te boutita ibukin Doctrine and Covenants 11:24 ke baireia ni koreia iaon te burakibooti.
6. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:
 - a. Te Bwaibara ke te Nu Tetemanti ni katoaia ataei.
 - b. Kaati tabeua aika 3" ao 5" ao teutana te tano ke te taoro (rineia).
 - c. Tamnei 7-12, Kabwarabwara iaon te Maunga (Kete n Tamnei n te Euangkerio 212; 62166).

**Katautauan
Karikirakean
te Reirei**

Kaoa te ataei bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.

Titirakinia ataei ngkana a uringnga ni karaoi aia tataro ni katoa ingabong ao tairiki inanon te wiiki ae nako. Titirakinia bwa a na tuangko aron aia namakin ngke a karaoa aei.

Kamwakuran te lango

Kabwarabwara te bwai are e a tia n riki nakoim, ngke e roko maakum ae korakora n tain te angibuaka. Kamataata bwa e aera ngkai ko tabeaianga ao tera ae ko karaoria bwa ko aonga ni kamanoaki. Titirakinia ataei ngkana a tia ni maaku n tain te angibuaka, ao kaoia ataei ake a na kona n tibwaua aia namakin nakon te kiraati.

Oneanmwin Kamwakuran te lango

Teibina ke kurunna uoua te tiete ni kaati ae buburaia bon 3" ao 5" n te aro ae titebo raoi teiia, n aron tao te auti ae uarereke. (Baikai aki riai ni kabuburaaki. Aua kaati ni ikotaki n tebinaki ni karaoran te bwaoki e nakoraoi ibukin te waaki aei.) Tuanga te ataei bwa e na katoka teuana te bwai anne iaon te taibora ao are teuana iaon te bwariko n tano ke n taoro iaon te taibora. Imwin ioioa te taibora bwa e aonga ni bwaka te kaati are iaon te tano. Tuanga bwa te auti are iaon te tano e na bon marannako ke ni bwaka ibukina bwa te tano e rangi ni kai kakamwakuri.

Kanoan Boki
aika Tabu

Angareirei iaon taekan lesu ngke e tuangia ana reirei aron katean te auti iaon te bwaa ao tiaki iaon te tano, man Mataio 7:24–27 ao Ruka 6:47–49. (Ibukin katautauan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10). Kamataata bwa maiuakinan ana euangkerio lesu Kristo e na kona ni buokira n totokoi kariiri ao karawawata ke kangaanga inanon maiura.

Maroro ao Kaeka

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuiia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.

- E katea ia ana auti te mwaane ae wanawana? (Mataio 7:24; Ruka 6:47–48.) Ibukin tera ngkai ko taku bwa e wanawana?
- E katea ia ana auti te mwaane ae nanobaba? (Mataio 7:26; Ruka 6:49.) Ibukin tera ngkai ko taku bwa e nanobaba? Ibukin tera ngkai ko taku bwa temanna e na katea ana auti iaon te tano? E nga ae na beebeete riki kenakina ibukin aan am kateitei—inanon te tano ke inanon ae matoatoa?
- Tera nanon ae “n ongo au taeka nako ma n tou mwiiia”?
- E aera ngkai ko taku bwa lesu e kabotaua temanna ae ongo ana reirei ao e ongeaba n iria nakon te aomata ae katea ana auti iaon te bwaa?
- E aera ngkai ko taku bwa lesu e kabotaua temanna ae ongo ana reirei ao e aki ongeaba n iria nakon te aomata ae katea ana auti iaon te tano?

Tuangia ataei bwa a na anenea “The Wise Man and the Foolish Man” (*Children’s Songbook*, no. 281) ke wareki taekana ma te kiraati.

Wareka are e taekinna lesu Kristo inanon Doctrine and Covenants 11:24, te kaotioti nakon lotebwa Timiti ibukin tarina ae Hyrum. Katea te beebea ae koreaki iaona te kiibu aei ke koreia iaon te burakibooti.

- Ibukin tera ngkai ti na katei ara auti, ke, n taekana teuana, maiura, iaon te bwaa ae lesu Kristo ao ana euangkerio? (Ereman 5:12.)

Buokia ataei bwa a na atala raoi bwa lesu ao ana reirei bon ngaia raoi ni koaua aara. Ngkana ti katei maiura iaon bwaai riki tabeua, e na bon titebo ma aron katean ara auti iaon te tano.

- E aera ngkai tabeman aomata a na karikirakei maiuia iaon are titebo ma te tano?

Maroroakin bwaai n aron te mwane, te ataaki raoi, tatangiraki, takakaro, tikiraoi rabwatam, ao a batiriki. Kamataata bwa aikai bon aara aika taano ake a na kateaki bwa ara kouru inanon maiura.

- E bon kakaawaki bwa ti na kareke mwane inanon maiura, ni karaoi takakaro ao ni kamarurung, ni karekei raoraora ao ni karaoi waaki aika tamaroa ibukia? Ibukin tera?

Kamataata bwa ti kainnanoa te mwane ibukin te amwarake, kunnikai, ao a batiriki. Raoraora ao te mwakuri a kakaawaki naba inanon maiura. Ma ngkana a moan te kakaawaki riki bwaai aikai nakon iriran te Tia Kamaiu ao maiuakinan ana euangkerio, ti na kona ni kabua te kakabwaia ibukin te maiu ae akea tokina.

- Ibukin tera ngkai e kanakoira nako aon te aba Tamara are i Karawa?
- Baikara bwaai aika a onoti ake ti na kona ni karikirakei maiura iroun lesu Kristo ao ana reirei?

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke te kakaewenako.

1. Angania ataei n tatabemania te mwakoro ni beeба ma te taeka ae *Iesu Kristo bon aau ni koaua ibukina* _____ ni koreaki mai eta. Titirakinia ataei bwa a na korei bwai aika mwaiti n aron ae a kona iaon te beeба are e na kabwanna raoi te kibu n taeka. Imwin titirakinia bwa a na tuangko aia kaeka. Ngkana e aki roko n aia iango taeka aikai, taraia raoi bwa ko taekinna nakoia:

E tangirai.
E reirei aron te maiu ae raoiroi.
E katea te katooto ibukiu.
E anga maiuna ibukiu.
E korakai ni maraki ibukin au bure nako.
N na mangauti Ibkina.
E karekea te anga nakoia bwa N na okira Tamau are i Karawa.

2. Tuangia ataei n tatabemania bwa a na kabanea te kibu n taeka “N na karikirakea maiu iaon te Tia Kamaiu ngkana _____. ” Taian kaeka a kona n aron iriiran te bootaki n utu, te ibuobuoki n te mweenga, kabwakaan kabwianibwai, te tataro, ongeaba n Tuan te Mauri, taekinan te koaua, te akoi nakoia tabeman, warekan boki aika tabu, te aki kamoomoa, ao a batи riki. Angania ataei aia tai ni karaoia, anga iango ni ibuobuoki ngkana e kainnanoaki. Ko na bae n tangiria n reitia nako n aron tokin aia iango n taekin aran tuua. Kaotia raoi bwa bon ti te kawai ni karekean te maiu ae akea tokina bon man te ongeaba nakon tuua n te euangkerio. Ko na bae n tangiria ni koreia iaon mwakoro ni beeба aia taeka ataei ao kanimwa te beeба nakon te atibu ibukia ataei n tatabemania bwa a na uotia nakon mweengaia.

3. Tuangia ataei bwa a na tarai taian boki aika tabu aikai man nooria bwa tera ae taekinna lesu ni kaineti ma te ongeaba. Kauringia bwa man te ongeaba nakon ana tua lesu ao ti bon karikirakei maiura iaon aana ae matoatoa.

Mataio 7:21 (note footnote e)

Ruka 11:28

Ioane 15:10

4. Manga rinanon te katenua n taekan te onimaki ma ataei.

5. Buokia ataei bwa a na kamatenanoa Doctrine and Covenants 11:24 man te tiaata ke te burakibooti.

Kabaneana

Kakoaua

Kaota am tangira ibukin te Tia Kamaiu ao kakoaua bwa tuua ni kabane ake e anganira e na buokira nakon te kukurei ao te aki ongeaba e na kairiira nakon te aki kukurei. Ko na bae n tangiria n tibwaua te bwai are e a tia n riki nakoim ngke ko kakabwaiaki ibukin maiuakinan te euangkerio.

Katautauan Wareware n te Mweenga

Katautaua bwa ataei a na kamatebwaia Mataio 7:24–27 ni mweengaia bwa manga rinanoan te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

E Kamaiuia Aoraki lesu Kristo

Kaantaninga

Buokia ataei bwa a na karekea te namakin ni kaota te tangira ao te nanoanga ibukia tabeman n aron lesu ngke e kamaiua aoraki.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka ni kamatebwaia Mataio 8:5–10, 13; 25:34–40; Mareko 1:40–45; Ruka 4:38–40; 7:11–17; ao Ioane 4:46–54; 13:34–35. Imwina kamatebwaia te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu (tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).
2. Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantninga ibukin te reirei.
3. Bwaai n reirei aika kainnanoaki: te Bwaibara ke te Nu Tetemanti ni katoaia ataei.

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran
te lango

Kaoa te ataei bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.

Taekina karakin Heber J. Grant, are riki bwa te kaitiman ni Beretitenti n te Ekaretia.

E niniria n ana kooti ae mani Heber ao e ruru ni mariri n te kamwaitoro. E nang roko naba ana bonginibung, ao akea te bwai ae tangiria bwa ti ana kooti ae matenten. Ma a bon rangi ni kainnano ni kabooa te kooti. N tabetai ao a moantaa ni matu bwa akea te aia ibukin kabuebuean te auti, ao n tabetai e a baki bwa e aki tau te amwarake. Ibukin karekean te mwane, ao tinan Heber e mwakuri ni karokoa ae bwakanako te tai n te tairiki, n itui kunnikai ibukia tabeman.

N tain ana bonginibung Heber e anganaki iroun tinana te kooti ae tikiraoi are e karaoaki man nikiran kunnikai ni ituutu. E aki kona n tataninga Heber bwa e a kan otinako ni kan noora matentenna.

Tabeua wiiki imwina, e noora te ataei ae te mwaane Heber ae bon rorona n tang. E ti kabongana te karinano ae mwarairai baina, ao Heber e ataa aron rotakina n te mwaitoro. Te ataei ae te mwaane aei e tara ana kooti Heber ma nanona ae korakora ni mataai iai. E tei Heber ao, n aki batu ni iangoia, e buuta te kooti ao e angan te ataei ae te mwaane aei.

N te bwakantaa anne ao tinan Heber e a nooria ni kabongana ana kooti ni kawai. E titiraki neiei, “Tera ae ko karaoia nakon am kooti are e boou?” E a kakaea aron ae na tuangnga tinana. Imwina ao e taku, “I noora te ataei ae te mwaane ae kainnanoia riki nakoiu, ngaia are I anganna.”

“Ko aki kona n anganna are e a mane?” e titirakinna.

E tararake Heber n tara tinana, ma te kaantninga ae na ataa bukina, ao e noori matana n onrake n raanimata. E rabwata tinana ao e a bon manga kaeka ana titiraki. “Eng ko bon aki kona, Heber,” e taku neiei. “E koaua, ko bon aki kona.” (Adapted from “The Coat,” retold by Lucile C. Reading, *Children’s Friend*, Nov. 1966, p. 5.)

	<p>Titirakinia ataei bwa a na iangoa aron ana namakin Heber ngke e noora te ataei ae te mwaane n tang ibukin ae a rootaki n te mwaitoro. Kamataata ae Heber iai ana tangira ao ana nanoanga nakon te ataei ae te mwaane. E tangirira lesu bwa ti na tangiria aomata n aron Beretitenti Grant. Kamataata bwa te reirei aio e kaota aron lesu ni katea te banna ni katooto ibukin te tangira ao te nanoanga ni kamaiuia aoraki.</p>
<p>Oneanmwiin Kamwakuran te lango</p>	<p>Korei taeka man loane 13:34 iaon mwakoron beebe aika kakaokoro. Kaboboi beebe ao tuangia ataei bwa a na karinani n aron etiia. Angania bwa a na kabonganai aia Boki aika Tabu ngkana a kainnanoa buokaia.</p>
<p>Kanoan Boki aika Tabu</p>	<p>Angareirei iaon taekan ana mwakuri ni kakai lesu ni katoki aoraki. (Ibukin katautuan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10). Buokia ataei bwa a na ataia bwa lesu iai ana tangira ae korkora ao ana nanoanga ibukia aoraki.</p>
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kamaiuan ana toro mataniwiin ae te Bubua (Mataio 8:5–10, 13). Kamataata bwa te bubua bon te aobitia n te taanga n tautia n Room ae kairiia tautia aika mwaiti. E a tia n ongo taekan lesu ao e onimakinna.
	<ol style="list-style-type: none"> 2. Kamaiuan te reebera (Mareko 1:40–45). Kamataata bwa te reebera e korakai n aorakin te kun ae kamwara. Ibukina bwa e iangoaki te reebera bwa te aoraki ae rangi n eweewe, naake iai irouia te aoraki aei aki toki n tuukaki ni maeka inanon te kaawa ao a tinanikuaki irouia naake akea irouia te reebera.
	<ol style="list-style-type: none"> 3. Kamaiuan tinan buun Betero ao a mwaiti riki (Ruka 4:38–40).
	<ol style="list-style-type: none"> 4. Kautan natin te aine ae akea buuna ae te mwaane man te mate (Ruka 7:11–17).
	<ol style="list-style-type: none"> 5. Kamaiuan natin te kaubwai ae te mwaane (Ioane 4:46–54).
<p>Maroro ao Kaeka</p>	<p>Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuiia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Ibukin tera n aron am iango ngkai lesu e karaoi taian kakai aikai? (Mareko 1:41; Ruka 7:13; Ioane 9:1–3.)
	<ul style="list-style-type: none"> • E na kanga ni kakabwaiai maiuia aomata ake a ira te mwakuri ni kamaiu aei? (Ruka 7:2, 12; Ioane 4:52–53.)
	<ul style="list-style-type: none"> • Baikara anua ake ti na karikirakei inanon maiura ngkana ti nang ira ana katooto te Tia Kamaiu aika inanon karaki aikai? (Ioane 13:34–35. Ko na riai n angania ataei aia tai ni korei rain iaan kiibu aikai.) Ti na kanga ni kaota te tangira, nanoanga, ao te tabeaianga nakoia aomata ake a kainnano? Kaoa te ataei bwa e na tibwaua te bwai are e a tia n riki ngke a buokaki iroun temanna.
	<ul style="list-style-type: none"> • E ataia aomata ni kabane lesu ake e kamaiuia? (Mataio 8:5–8.) Tera te bwai ae tuangira ibukin buokan temanna ngkana ti noora temanna ae kainnano?
	<ul style="list-style-type: none"> • Ngke e a tia lesu ni kamaiua te reebera, tera te bwai are E tuangnga bwa e na karaoia? (Mareko 1:43–44.) Tera te bwai ae tuangira ikai arora ni buokia tabeman?
	<ul style="list-style-type: none"> • E na kanga ni kaanira nakon Tamara are i Karawa ao lesu te ibuobuoki nakoia tabeman? (Mataio 25:45.) E kanga am namakin ngkana ko buoka temanna? Kaoia kaain te kiraati bwa a na tibwaua te bwai are e a tia n riki nakoia ngke a buoka temanna ae kainnano ke ngke a karekea te ibuobuoki mairoun temanna te aomata.

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke te kaka-ewenako.

1. Tuanga te ataei bwa e na wareka 1 Ioane 3:18. Kamataata bwa te kibu aei e tuangira bwa ti na aki ti taekinna nakoia aomata ae ti tangiria, ti riai ni kaota ara tangira man ara mwakuri. Bon te bwai ae ti karaoia nakoia tabeman ae na kaota ara tangira nakoia. Tuangia ataei bwa a na karaoa katean kaain aron kaotan ara tangira nakoia ara utu ao raoraora.
2. Tuanga te ataei bwa e na wareka ana taeka Beretitenti Spencer W. Kimball: "E bon noorira te Atua, ao e bon tataraira. Ma e bon katoki kainnanora rinanon temanna te aomata" ("Small Acts of Service," *Ensign*, Ritembwa 1974, iteraniba 5). Titirakinia ataei n tatabeman bwa a na taekina te tai teuana ngke e buokaki temanna te ataei iroun Tamara are i Karawa rinanon temanna te aomata. Ko kona naba n taekinna nakoia ataei taekan te aomata ae ko ataia ae a tia ni buoka temanna ae kainnano. Katuruturua bwa te aomata aei e a tia ni karikirakea te tangira, nanoanga, ao tabekinaia tabeman ao kaotan te tangira rinanon te mwakuri ni ibuobuoki.
3. Tuangia ataei bwa a na wareki boki aika tabu aikai ni kaineti ma te beku ibukia tabeman: Mataio 25:34–40 ao Motiaeia 2:17–18, 4:14–15. Ikotaki ni karinani bwaai ake a taekinaki inanon boki aika tabu bwa ti na karaoi ibukia tabeman. Tuangia ataei bwa a na rinei mwakuri ni ibuobuoki ake a na kona ni karaoi inanon wiiki aika a na roko.
4. Bwenaua te kiraati nakon kurubu aika uarereke ao angania kurubu teuana ke uoua aekaki ni waaki aikai. Ko kona naba ni karioa aekakin am waaki. Tuangia ataei bwa a na karaoa katean kaain aron kaotan te tangira ao te nanoanga ao te beeku nakoia aomata aikai.

Te ataei ae boou nakon te Moanrinan ao akea temanna ae kina.

E aoraki temanna te ataei n am Moanrinan.

Raoraom bon tiaki kaain Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira.

Temanna inanon am uoote ke am mwaanga e a tiku ni maroa.

A tabetabe am karo ao a butiko bwa ko na ibuobuoki n tobwa tarim ke mwaanem ae uarereke.

Temanna e taekin taeka aika aki raoiroi nakon raoraom.

Kabaneana

Kakoaua

Kaota am kakaitau ibukin maiun ao ana katooto te Tia Kamaiu. Kakoaua ae ti iriira ana reirei lesu ngkana ti kaota te nanoanga ao te tangira nakoia naake a mena irarikira. Katautaua nakoia ataei bwa inanon te wiiki a na riai ni kataia ni kaota riki te tangira ao ni karaoi mwakuri ni ibuobuoki aika beebete ibukia aia utu ao tabeman.

Katautauan Wareware n te Mweenga

Katautaua bwa te ataei e na kamatebwaiia Mareko 1:40–45 ao Ruka 7:11–17 ni mweengana ni manga rinano te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tatato ni kainiin.

Iesu Kristo ao te Bong ae te Taabati

Reirei
14

Kaantaninga	Buokia ataei bwa a na tangiria ni karaoi bwaai n te bong ae te Taabati bwa a na karinea ao n ururinga Iesu Kristo ao Tamara are i Karawa.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">1. Tataro mwaaka n kamatebwai loane 5:2–16, Mataio 12:1–13, Ruka 13:11–17, 14:1–6, Karikanibwaai 2:1–3, Te Otinako 20:8–11, ao Doctrine and Covenants 59:9–14. Imwina kamatebwai te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu (tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).2. Reitan te wareware: Mareko 2:23–28, 3:1–6, ao Ruka 6:1–11.3. Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan raoi nanon te kaantaninga ibukin te reirei.4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki: Te Bwaibara ke te Nu Tetemanti ni katoaia ataei.
Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei bwa e na karaoa te tataro ni kaukuuki.</p> <p>Kaoa te ataei bwa e na taekinna nakon te kiraati aron ae a tia ni kaota te tangira ao ni beku ibukia tabeman inanon te wiiki. Tuangia bwa a na taekin bwaai ake a tia n riki nakoia.</p>
Kamwakuran te lango	<p>Titirakinia ataei bwa a na katei baia ngkana a taku bwa ataa te kaeka nakon taian kamwaninga aikai:</p> <p>E bon taekinaki tabeua te tai inanon boki aika tabu. E taku Tamara are i Karawa ao Iesu bwa e rangi ni kakaawaki. E bon tabu. Aomata ake a kaawakina tabuna a kaotia bwa a tangira Tamara are i Karawa ao Iesu. Bon teuana maibuakon ae itiua. E bon okoro maibuakon ake onoua. Iaona ao ti taromauria Tamara are i Karawa ao ti motirawa man ara mwakuri. Bon teuana ni bongin te wiiki.</p> <p>Kaeka: Te Taabati.</p>
Kanoan Boki aika Tabu	<p>Angareirei iaon taekan lesu ngke e karaoa te mwakuri ni kamaiu n te bong ae te Taabati man boki aika tabu ake a koreaki inanon mwakoron te “Katauraoi”. (Ibukin katautauan kawai n angareirei ni kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).</p> <p>Inanon am angareirei iaon taekan bwaai aikai, buokia ataei bwa a na ataia raoi bwa lutaia n ana tai lesu a bon kaawakina te Taabati n aron are a tia n tuangaki. A tia ni karaoi tuua aika matoatoa ake aki buokia n neboa Tamara are i Karawa. N aron te katooto, te timoi ae kabaeaki ae kona ni kabwaraaki n te bai teaina e ira nanon te tua ni kabaeaki n te Taabati, ma ngkana e na kabwaraaki ni kauoua te bai, e aki ira</p>

nanon te tua. "Te kaura ai ke tirangan te ai n te Taabati e bon [urua te tua]. E bon katabuaki . . . kaokan te rii ae mwaoto, ke kaokan te toma ae tibanako. . . . Temanna ae taunaki n te Taabati e urua te tua, ngkana e maiu ao e na kenaki ni kaotinakoaki, ma, ngkana e mate, e na bon katukaki n arona, ni karokoa ae toki te Taabati" (James E. Talmage, *Jesus the Christ*, pp. 215–16).

E reireinia lutaia lesu bwa tuua aikai a bon kairua. E kaota te katooto bwa te Taabati bon te bong ae e na karineaki iai ma Tamana ni karaaoan mwakuri aika raoiroi ao bwaai aika bongana, n aron buokaia aomata.

Maroro ao Kaeka

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuiia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.

- Tera are ti a tia n tuangaki bwa ti na karaoria n te bong ae te Taabati? (Te Otinako 20:8–11.) Ibukin tera ngkai ti a tia n tuangaki bwa ti na karaoa aei? (Karikanibwaai 2:1–3.)
- Tera ae karaoria lesu n te Taabati ni kamaiua te mwaane ae mwauku? (Ioane 5:6, 8); te mwaane ae mate baina? (Matthew 12:13); te aine ae maan aorakina? (Ruka 13:13); te mwaane ae reebera? (Ruka 14:4. Kamataata bwa te reebera bon te aoraki ae karika te tibu iaon te rabwata.) A na kona ni karaoaki aekaki ni waaki aikai n te bong ae te Taabati ni boong aikai? Ibukin tera?
- Ibukin tera ngkai a kinika uaan te koon ana reirei n te Taabati? (Mataio 12:1.) Baikara bwaai aika a riai karaoakia ni katoa bong, ao n te Taabati naba?
- N te aro ra ae lesu e kaawakina te Taabati? A kanga lutaia ni kaawakinna? (Buokia ataei bwa a na ataia bwa lesu e kabongana te Taabati ni buokia aomata ao ni karaaoan aei e karinea naba iai Tamara are i Karawa.)
- Baikara uoua bwaai ake a un iai mataniwiia lutaia iroun lesu? (Ioane 5:18.)
- Antai are e karaoa te tua ibukin te bong ae te Taabati man moan karikan te aonaaba? (Mataio 12:8; Karikanibwaai 2:1–3. Kauringia ataei bwa bon lesu Kristo ae karika te aonaaba iaan ana babaire Tamara are i Karawa.) Ko kanga n am iango ana namakin lesu ngke e nooria lutaia bwa a bita te tua are e a tia ni kateia?
- E kanga n am katautau ana namakin ngke a kamaiuaki te mwaane ae mwauku n te nei are Beteteta, te aine ae maan aorakina, te mwaane ae mate baina, ao te mwaane ae reebera? (Ruka 13:13.) E kanga ni karinea Tamara lesu ngke e karaoi bwaai aikai n te bong ae te Taabati?
- Tera n am iango ae nanonna lesu ngke e taku bwa e riai te karaoa ae raoiroi n te Taabati? (Mataio 12:12.) Ko na kanga n ataia bwa tera ae riao karaoakina n te bong ae te Taabati? (Te Otinako 20:8–11; D&C 59:9–14.)
- Baikara bwaai ake aki riai karaoakia n te Taabati? Maroroakina te taeka aei man te Moan Beretitentii: "Ti riai n aki bobwai n te Taabati ao n aki iri aekaki ni karikirake ke waaki n takakaro" (*Ensign*, Jan. 1993, p. 80).

Maroroakina ana taeka Beretitenti Spencer W. Kimball aei: "Kawakinan te Taabati bon kaotan aron ara tangira nakon Tamara are i Karawa" (*The Teachings of Spencer W. Kimball*, p. 218). Tuangia ataei bwa a na maroroakin kawai aika nako-raoi ni kaota aia tangira nakon Tamara are i Karawa n te Taabati, n aron irakin te taromauri, warekan boki aika tabu, boki inanon aia tinero, kawarakiia am koraki

ma aoraki, ongora ni katangitang aika reireiniko, nebonebo, beku ibukia tabeman, ao irakin te waaki n te utu ae tamaroa. Ngkana te waaki ni kakukurei ae aki ota raoi taekana, titirakinia ataei bwa a na baireia bwa te waaki ni kakukurei aei e na riki bwa te kawai ae tamaroa ni kaotan aia tangira ao karinean Tamara are i Karawa ao lesu Kristo ke tao e na raoiroi riki ni karaoaki n te riki teuana.

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki maibuakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke te kakae-wenako.

1. Tuangia ataei bwa a na kamatebwaia Doctrine and Covenants 59:9–23 ao korei tabeua waaki ni kakukurei ake e a tia n tuangira te Uea bwa ti na karaoi n te Taabati ao kakabwaia ake e a tia ni berita nakoira ngkana ti kaawakin tuua akanne.
2. Tuangia ataei bwa a na atong aran tabeua waaki ni kakukurei ake a tia n nooria aomata bwa a karaoia n te Taabati. Baireia ngkana taian waaki ni kakukurei aikai a nakoraoi karaoia n te Taabati n tabekan titiraki aikai:

E buokai ni karinea Tamara are i Karawa ao lesu Kristo?

E ira nanon tuua are e a tia n anganira Tamara are i Karawa ibukin te Taabati?
E anganiko te raunnano?

Iai bonganana nakon temanna?

Kaewenakoia ataei bwa a na karaoi babaire ibukin kawakinan te bong ae te Taabati ni katabua.

3. Marooroakina te taeka ae man te Moan Beretitentii: “Ti kairoroia ni kabane Aomata aika Itiaki bwa a na katuka te bong ae tabu aei man waakin nako te aonaaba ao ni katabuia ni karaoan tamnein te nebonebo, te kakaitau, te beku, ao waaki ni kakukurei n te utu aika nakoraoi ibukin te Taabati. Ngkai kaain te Ekaretia a kataia ni karaoi aia waaki n te Taabati bwa a na boraoi ma ana kaantninga Tamnein te Uea, a na kaonaki maiuia n te kimwareirei ao te rau” (*Ensign*, Jan. 1993, p. 80).
4. Tuangia ataei bwa a na korei taeka ae *N na kawakina te bong ae te Taabati n tabuuia* iaon te mwakoro ni beeba ao katamaroa ma te kureiaon ke taian kara.

Kabaneana

Kakoaua

Kaota am koaua n aron kakaawakin ae ko na kaawakina te bong ae te Taabati ni katabua ni karaoan bwaai aika tamaroa ao ni bongana ao ibukin kakabwaia ake ko a tia ni karekei imwiin karaoana. Kaungaia ataei bwa a na karaoi bwaai n te Taabati ake a na karinea Tamara are i Karawa ao lesu Kristo.

Katautauan Wareware n te Mweenga

Katautaua bwa ataei a na kamatebwaia Ioane 5:2–16 ni mweengaia ni manga rinanon te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

E Kabongana Mwaakana n te Nakoanibonga lesu Kristo ni Kakabwaiaia Tabeman

Kaantaninga	Buokia ataei n tatabemania bwa a na ataa raoi mwaakan te nakoanibonga.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">Tataro mwaaka ni kamatebwaia Mareko 4:35–41, 6:33–44, Ruka 9:37–43, Mataio 14:23–33, Mwakuri 10:38, ao Doctrine and Covenants 13, 27:12, 124:123. Imwina kamatebwaia te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).Reitan te wareware: Mataio 8:23–27; Ioane 6:1–14, 16–21; ao <i>Moan Tuua n te Euangkerio</i>, mwakoro 13.Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantaninga ibukin te reirei.Bwaai n reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">Te Bwaibara ke te Nu Tetemantni ni katoaia ataei.Tamnei 7-15, Karaoian te Angibuaka (Kete n Tamnei n te Euangkerio 214; 62139); 7-16, Kamwarakean Nimaua te Ngaa (62143); ao 7-17, E Nakonako lesu iaon te Ran.
Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei bwa e na karaoa te tataro ni kaukuuki.</p>
Kamwakuran te lango	Kamatei tauran te ruu, ke tiringa te tooti. Titiraki bwa tera ae kainnanoaki ibukin ae na mwakuri te ota. (Mwaaka.) Tuangia ataei bwa a na tuangko tabeua bwaai ake a na kainnanoa te mwaaka bwa aonga ni mwakuri. Aekaki ni mwaaka ra akanne? Tuangia ataei bwa n te bong aei a nang reireinaki taekan te mwaaka ae bon kabanean te korakora ni mwaaka, ao e bon korakora riki nakon mwaakan bwaai ni kabane aika karikaki. Bon mwaakan te Atua. Ti bon aranna bwa te nakoanibonga.
Oneamwiin Kamwakuran te lango	<p>Kaotia nakoia ataei te makineti ao tabeua mwakoro ni biti. Angania ataei te makineti bwa a na katikitiki mwakoro ni biti riaon te taibora. Ngkana akea am makineti, katibua te katibu ao ireia iaon te kunnikai bwa e aonga n nim nakon te o ke nakon temanna te ataei. Ko kona naba n tuanga te ataei bwa e na koomwia irana tabeua te tai ao imwina kabongana n tabeka iai te mwakoro ni beeба.</p> <ul style="list-style-type: none">Tera ae karika te makineti bwa e na katika te biti, te katibu bwa e na nim nakon te o ke te kunnikai, ke te koom bwa e na tabeka te beeба? (Te makineti iai korakora ni kona ni katika te biti nakoina. Te iti ae taua te katibu nakon te o ke te kunnikai ao e karika te koom ni kona n tabeka te beeба.)Aekaki ni mwaaka riki tabeua ake ko kona ni iangoi? (Te itirua, te iti, te ang, ao a mwaiti riki.)

	<p>Kamataata nakoia ataei bwa a nang reireinaki taekan te mwaaka ae bon te kabanea ni korakora mai buakon mwaaka ni kabane. Bon mwaakan te Atua, te nakoanibonga.</p> <p>Kabonganai tamnei n taai aika riai, angareirei n taekan lesu ngke e kabongana mwaakana. (Ibukin katautauan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).</p>
Kanoan Boki aika Tabu ao Marooro ao Kaeka	<p>1. Kabwakaan te Ang (Mareko 4:35–41)</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • E kanga aron aia namakin ana reirei lesu n tain te angibuaka? (Mareko 4:38.) Ibukin tera ngkai a taku bwa e aki mutiakinia lesu? Ko na kanga n ataia bwa Tamara are i Karawa e mutiakiniko? • E kanga lesu ni kabwaka te ang? (Mareko 4:39.) • Te mwaaka ra ae kabongana lesu ni kabwaka te ang? (Bon mwaakana—mwaakan te Atua.) Tera aran mwaakan ao ana kariaia te Atua? (D&C 124:123. Te nakoanibonga.) • Imwin kabwakan te ang, tera are e titirakinia ana reirei lesu? (Mareko 4:40.) • Tera aia iango ana reirei lesu imwiin karaoan te ariki? (Mataio 8:27; Mareko 4:41.)
	<p>2. Kamwarakeia Nimaua te Ngaa (Mareko 6:33–44)</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • N am iango tera bukina ngkai aomata a ira lesu nakon te rereua? (Mareko 6:33.) Tera ae karaoia lesu imwain ae karaoa te kakai ni kamwarakeia nimaua te ngaa? (Mataio 14:14.) Te mwaaka ra ae kabongana lesu ni kamaiua te aoraki? (Te mwaaka n te nakoanibonga.) Antai mwiokoan te mwaaka ae kakabwaiai maiura? (Mwakuri 10:38.) • Te mwaaka ra ae kabongana lesu ni karekei amwarake aika tau ibukia aomata ni kabane? Tera te kamiimi ibukin mwaitin te nikira n amwarake? (Mareko 6:42–44; Ioane 6:12–13.)
	<p>3. E kamaiua te ataei ae te mwaane lesu man te Tamnei ae Buakaka (Ruka 9:37–43)</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Tera te bwai ae riki nakon natin teuiae ae te mwaane? (Ruka 9:38–40.) Tera ae tuanga lesu teuiae bwa e na karaoia? • Tera are e kona ni karaoia lesu ibukin te ataei ae te mwaane? (Ruka 9:42.) Tera aroia aomata ake a mena irarikin lesu ngke a noora te kakai arei? (Ruka 9:43.) • Antai riki ae kawaria te mwaane aei ibukin buokana? (Ruka 9:40.) Ibukin tera n am iango ngkai ana reirei aki kona ni buoka natin teuiae ae te mwaane? Ibukin tera ngkai lesu e aranii aana reirei bwa “akea aia onimaki”? (Ruka 9:41.) Ibukina ngkai n am iango bwa e kakaawaki te onimaki ibukin mwaakan te nakoanibonga bwa e na kamwakuria?
	<p>4. Nakonako iaon te Ran (Mataio 14:22–33)</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Man te mwaaka ra ae nakonako iai lesu iaon te ran nakon te booti are a mena iaona ana reirei? Tera aia iango ana reirei ngke a moan nooria? (Mataio 14:26.) Tera ae taekinna lesu nakoia? (Mataio 14:27.)
Kakimototoan Marooro ao Kaeka	<p>Kamataata bwa e karaoi kakai aika aua aikai lesu rinanon mwaakana. A mwaiti naba kakai ake e karaoi ni kabonganaan te mwaaka n te nakoanibonga. E a tia n tibwaua mwaakana lesu ma naake iai irouia te nakoanibonga ni boong aikai. A karekei taiān kiing ibukin te nakoanibonga Betero, Iakobo, ao Ioane iaon te Maunga ae te Onikaki (Mataio 17:1–9). Taiān kiing n te nakoanibonga a bon anga-</p>

naki Betero, Iakobo, ao loane bwa aonga ni karekea mwaakan te nakoanibonga ngkana e a nako lesu. Te Beretitenti n te Ekaretia bon Betero imwiin mangautin lesu, ao e kainnanoi kiingin te nakoanibonga ni kabutan te mwakuri ibukin te Ekaretia.

- Baikara kiing ake anga Mote ao Eria nakon Betero, Iakobo, ao loane? (E anga Mote taian kiing ibukin ikotakiia Iteraera; e anga Eria taian kiing ibukin te mwaaka ni kabaebae [tara D&C 110:12–16].)
- Ti na kanga ni kabonganai kiing ibukin te ikotaki ni boong aikai? (Taekan te Onimaki 1:10. Mwakuri ni mitinare.) Ko na kanga ni ira waakin te mwakuri ni mitinare ngkai, ao ko na kanga ni katauraoi ni mwakuri ni mitinare ae bwanin taina?
- Ti kabonganai ia te kiing ni kabaebae ni boong aikai? (Inanon te tembora.) Ko na kanga ni katauraoiko n nakon te tembora?

Kamataata bwa imwiin kamatean lesu ao ana Abotoro, taian kakabwaia ibukin te Ekaretia ao te nakoanibonga a bane n anaaki mai aon te aba. E a bon kaakawaki bwa e na manga kaokaki te nakoanibonga nako aon te aba. E a manga kaoka ana ekaretia lesu ao te nakoanibonga rinanon lotebwa Timiti bwa ti aonga ni manga karekei kakabwaia n te nakoanibonga inanon maiura ni boong aikai.

- Ibukin tera ngkai e kakaawaki ibukin te Ekaretia bwa e na karekea te nakoanibonga ni boong aikai? Baikara nakoanibonga aika uoua? E kanga aron manga kaoikan te Nakoanibonga ae te Aaron? (D&C 13.) E kanga aron manga kaoikan te Nakoanibonga ae te Merekitereka? (D&C 27:12.)

Buokia ataei bwa a na ataa raoi bwa ataei aika mwaane ake a tau a kona ni karekea naba te nakoanibonga anne ngkana a koro tebwi ma uoua bwa anne are e kaokia loane te Tia Bwabetito nakon lotebwa Timiti ao Oliver Cowdery. Kamataata bwa ngkana ataei aika mwaane a karekea te Nakoanibonga ae te Aaron, a bon anganaki te mwaaka ni karaoi mwakuri n aran te Atua ni kakabwaiaia kaain te ekaretia n aia uuote ke mwaanga. (Tara waaki ni kakukurei aika raraoi 5.)

- Baikara kakabwaia aika ti karekei rinanon mwaakan te nakoanibonga? (Aranakia ao kakabwaiaia ataei, bwabetito, kamatoaaki, te toa, kabaeaki n te tembora, ao a mwaiti riki.) Baikara kakabwaia ibukira aika ti karekei rinanon te nakoanibonga? (Kakabwaian te aoraki, ana kakabwaia te karo, taan reirei n te mweenga.)
- N te anga ra ae te nakoanibonga e kakabwaiai maiura?

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabonganai teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke te kakaewenako.

1. Iaon te mwakoro ni beebea ae rukumaki korea *Bwabetito ao Kamatoaaki, Kakabwaian te Aoraki, Ana Kakabwaia te Karo, Te Mare n te Tembora, ao Te Toa*. Katukui mwakoro ni beebea aikai inanon te tinaniku ae koreaki iaona “Kakabwaia ao Otenanti n te Nakoanibonga.” Tuanga te ataei bwa e na buuta teuana te mwakoro ni beebea ao ni warekia nakoia kaain te kiraati. Marooroakina katabean te nakoanibonga n te kakabwaia ke te otenanti. Manga karaoia naba nakon mwakoro ni beebea ake tabeua. Tuangia ataei bwa a na tibwauai bwaai ake a tia n riki nakoia ni kaineti ma taian otenanti ao kakabwaia.

2. Manga rinanon te kanimaua n taekan te onimaki, ao buokia ataei ni kamatenanoia.

3. Kamataata bwa ngkana te ataei te mwaane e koro ana ka tebwi ma uoua inanon te Ekaretia, e kona, ngkana e tau, ni karekea te Nakoanibonga ae te Aaron ao ni katabuaki nakon te nakoa ae te riikan. Katauraoi taian mwakoro ni beeба aikai:

E kabuta te toa
 E rikoi angabwai n aki mamamatam
 E riki bwa ana tia ua rongorongo te bitiobi
 E tararuai ana bwai te Uea

Tuangia ataei bwa a na atong mwiokoan te riikan. Ngkana a taekin kaeka aika eti ataei, kaotia ni katea te mwakoro n taeka. Buokia bwa a na kinai ni kabane mwiokoana ni kairi aia iango ngkana e riai.

Kabaneana

Kakoaua	Kaota am kakoaua ibukin mwaakan te nakoanibonga are e mena iroun Iesu. Ao kaota naba am kakoaua bwa mwaane ao ataei aika mwaane inanon te Ekaretia a karekea naba mwaakan te nakoanibonga ni boong aikai ao iai aekaki ni kakabwaia aika ti kona ni karekei rinanon te nakoanibonga.
Katautauan Wareware n te Mweenga	Katautaua bwa te ataei e na kamatebwaia Mareko 4:35–41 ni mweengana ni manga rinanon te reirei aei. Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Kaantninga Buokia ataei ni kakorakorai aia onimaki iroun lesu Kristo n reiakinan ae taian kakai a riki n aron ana kaantninga Tamara are i Karawa ngkana iai ara onimaki.

- Katauraoi**
1. Tataro mwaaka ni kamatebwiai Mareko 2:1–12, 5:21–43, ao 1 Nibwaai 7:12. Imwina kamatebwiaia te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoa Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).
 2. Reitan te wareware: Mataio 9:1–8, 18–31; 17:20; Ruka 8:41–56; Ita 12:6, 12, 16, 18; ao *Moan Tuua n te Euangkerio*, mwakoro 18.
 3. Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantninga ibukin te reirei.
 4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:
 - a. Te Bwaibara ke te Nu Tetemanti ni katoaia ataei.
 - b. Tamnei 7-18, E Kakabwaia natin lairo ae te Aine lesu (Kete n Tamnei n te Euangkerio 215; 62231).

**Katautuan
Karikirakean
te Reirei**

Kamwakuran
te lango

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kaukuuki.

Tuangia ataei ngkana a tia n reke n te aoraki ae korakora. Tuangia bwa a na taekina arona ao ni kamataata bwa tera ae a karaoia aia utu ni buokia bwa a na marurung. Tuangia ataei ake a tia ni karekea te kakabwaia n te nakoanibonga bwa a na karakina nakoia ataei aron te bwai are e a tia n riki nakoia. Buokia ataei bwa a na ataa bwa a kaota aia onimaki iroun lesu Kristo rinanon te tataro ao ni bubuti te kakabwaia n te nakoanibonga ngkana a aoraki ke ngkana iai aia kangaanga.

Kamataata nakoia ataei bwa karaki inanon te reirei aei bon taekaia aomata ake a kamaiuaki iroun lesu ibukina bwa a nang korakora aia onimaki iouna.

Kanoan Boki aika
Tabu ao Marooro
ao Kaeka

Angareirei iaon taekan lesu ngke e kamaiua te aoraki n aron ae koreaki ni mwakoron te “Katauraoi”. (Ibukin katautuan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).

1. E Kamaiuaki te Aomata ae te Nakibaina iroun lesu (Mareko 2:1–12)
 - Tera ae moan taekinna lesu nakon te aomata ae te nakibaina (aki kona ni mwakuri raoi te matireti)? (Mareko 2:5.) Tera ae a karaoia taan boki ngke a ongo ana taeka lesu? (Mareko 2:7.) Tera te taetae ni bakanrerei? (Kaotan akean karinean te Atua ke te taetae ni kewe ibukin te Atua.) E taetae ni bakanrerei lesu? Buokia ataei bwa a na ataa ae lesu e kona ni kabwarai bure ibukina bwa natin te Atua, ma taan boki aki kakoaua lesu ae Natin te Atua.
 - Tera ae taekinna lesu nakoia taan boki? (Mareko 2:8–9.) Tera are e taekinna nakon te aomata ae te nakibaina? (Mareko 2:10–11.)

- Tera ae a karaoia aomata ngke e kamaiuaki te aomata are te nakibaina? (Mareko 2:12.) Ibuskin tera ngkai e kamaiuaki te aomata ae?
2. E Kateirakea Natin lairo te Aine man te Mate lesu (Mareko 5:21–24, 35–43)
- Kaota tamnei 7-18, E Kakabwaia natin lairo te Aine lesu.
- Antai lairo? Ti na kanga n ataia ae iai ana onimaki iroun lesu? (Mareko 5:22–23.) E kanga lesu ni buoka lairo ni kakorakora ana onimaki? (Mareko 5:35–36.)
 - Ngke e roko lesu ao lairo n ana auti lairo, tera are a karaoia aomata? (Mareko 5:38.) Kamataata bwa bon te katei n taai akekei ae naake a nanokawaki a na tanginiwenei n tatakarua ibuskin maten temanna ae a tatangiria.) Tera te kaokoro ae a karaoia naake a tanginiwenei ma are e karaoi lairo?
 - Ibuskin tera ngkai e kanakoia naake akea aia onimaki imwain ae rinnako n ana ruu te ataei n aine ni kamaiua? (Mareko 5:40.)
3. E Kamaiuaki te Aine ae nraara iroun lesu (Mareko 5:25–34)
- E kanga te aine are e taua kunnikain lesu ni kaota ana onimaki iroun lesu? (Mareko 5:27–28.)
 - E kanga n ataia lesu ae te aine e a tia n ringa buruburun ninirana? (Mareko 5:30.) Ibuskin tera ngkai e na bon aki eti irouna bwa e na aki ataia ae iai temanna ae riingnga? (Mareko 5:31.)
 - Ibuskin tera ngkai e kamaiuaki te aine? (Mareko 5:34.) Kamataata ae bon akea te bwai ae mwaaka ni buruburun niniran lesu. E kamaiuaki te aine ibuskin ana onimaki iroun lesu ao ibukina naba bwa bon ana kaantninga Tamara are i Karawa. Baikara tabeua kakai ake a riki inanon maiura mai mwiin mwakuri aika beebeete ke a uarereke?
- Kakimototoan
Marooro ao Kaeka
- Tera bukina ngkai lesu e karaoi taian kakai? (Mataio 9:29–30; Mareko 1:41; 2:5, 10; 5:36. E na kakoaua raoi bwa bon Ngaia Natin te Atua are i karawa, ni kakorakorai aia onimaki naake a onimakinna, ibukina bwa e tangiria ao e nanoangaia naake a kainnano, ao ibukin aia onimaki naake a onimakinna.)
 - Baikara tabeua kakai ake ti karekei inanon maiura ni boong aikai?
- Buokia ataei bwa a na ataia raoi bwa ngkana iai ara onimaki iroun lesu Kristo ao ni maiuakina te kororaoi, ti na bon karekei taian kakai n aron ana kaantninga te Atua (tara 1 Nibwaai 7:12).
- Kamataata bwa n tabetai te aomata e aki katokaki aorakina ke mamarana ngkana a tia n tatato. E oti ngkanne bwa akea ara onimaki? Ibuskin tera? Ibuskin tera ngkai tao ana kaantninga te Atua bwa e na aki kamaiuaki te aomata? (E kona te Atua n tuoa aia onimaki ana koraki n te aoraki, e kona n tangiria bwa e na karekeia te taotaonaki n nano te aomata, ao a mwaiti riki.)
- Wareka ana taeka Beretitenti Spencer W. Kimball: “E aki katoki aoraki te Uea n taai nako, ke ni kamaiuia naake a mena n te kabuanibwai. E aki kanakoa te karawawataki ao te uruaki n nano, bwa ibuskin aekaki ni waaki aika a batu ni boraoi ma te kaantninga ma ai bon kakoroan nanon te babaire ae iai bukina” (*Tragedy or Destiny*, p. 5).
- Tera ae nanonaki n ae onimakinan lesu Kristo? (Bon onimakinan ae lesu Kristo bon Natin te Atua ao te Tia Kamaiua te aonaaba, ni kakoaua bwa lesu iai mwaakan, n onimakinna bwa Tamara are i Karawa ao lesu a na karaoa ae te kabanea n raoiroi ibukira, butimwaeana kaantninga te Atua, te nano n ongeaba nakon ana tua te Atua.)

- Ko na kanga ni karikirakea te onimaki ae korakora ioun lesu Kristo?
-

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke te kakaewenako.

1. Manga wareka te kaua n taekan te onimaki, ao titirakinia ataei bwa tera bukina ngkai a taku bwa “onimakinan te Uea ae lesu Kristo” bon moan tuua n te euangkerio. Tuangia bwa a na okiokira te kibu ni kauringnga ke ni kamatenanoa.
2. Buokia ataei bwa a na kamatenanoa 1 Nibwaai 7:12, ni moanna ma te ikotaki n taeka ae “ae e kona ni karaoi bwaai ni kabane te Uea.”
3. Titirakinia ataei bwa a na kamataata bwa ti kanga n ataia ae maiu lesu Kristo ni boong aikai. Ko kona ni karaoi mwakoro n taeka iaon aikai ao kaeka riki tabeua ake ko iangoi. Ko kona naba ni korei taian boto n taeka iaon te burakibooti.

Boki aika tabu ake a koreaki irouia burabeti a tuangira taekan lesu.

A tia tabeman ni kakoaua taekana.

Ti kona n namakina ana tangira.

E nooria lotebwa Timiti ao e kairaki bwa e na manga kaoka ana ekaretia.

Ngkana ti tataro ni koaua, e na kakoaua nakoira te Tamnei ae Raoiroi bwa lesu e maiu.

4. Tuangia ataei bwa a na wareka Mataio 17:20. Kamataata bwa koraan te makeke e rangi ni uarereke, ma e na rikirake n riki bwa te aroka ae moan te bubura. Ngkana ara onimaki e korakora n aron ana konabwai te koraa n rikirake bwa te aroka, ti na kona ni karaoi bwaai aika korakora.

Kabaneana

Kakoaua

Kakoaua bwa ngkana iai ara onimaki ioun lesu Kristo, ti na kona ni karekei taian kakai n aroia aomata n ana tai Kristo ngko. Ko na bae n tangiria ni kan tibwaua te kakai inanon maiu ke kaoa kaain te kiraati n tibwaua are iouna.

Katautauan
Wareware n
te Mweenga

Katautaua bwa te ataei e na kamatebwaia Mareko 2:1–12 ni mweengana ni manga rinanon te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Taeka ni Kaikonaki ibukin te Tia Ununiki ao Wiita ma Titania

Reirei
17

Kaantaninga Buokia ataei bwa a na mataata ao ni maiuakina te rongorongo n te maiu n tamnei inanon ana taeka ni kaikonaki lesu aika uoua aikai.

-
- Katauraoi**
1. Tataro mwaaka ni kamatebwaia Mataio 13:1–9, 18–30, 37–43; Mareko 4:14–20; Ruka 8:11–15; ao Doctrine and Covenants 86:1–7. Imwina kamatebwaia te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).
 2. Reitan te wareware: Mareko 4:1–9, Ruka 8:4–8, ao Doctrine and Covenants 101:65–66.
 3. Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantaninga ibukin te reirei.
 4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:
 - a. Te Bwaibara ke te Nu Tetemanti ni katoaia ataei.
 - b. Te beeba ni katoaia ataei ma te “Taekan te Kamwaninga ae Karabaaki” iaona ke iaon ae bubura ibukia kaain te kiraati bwa a na karaoia ni ikotaki.

Taekan te Kamwaninga ae Karabaaki

1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3	4
5	T	I	6	7	R	E	I	A	K	I	N	8
9	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3
4	5	6	7	M	A	N	8	9	T	E	1	2
3	4	5	6	7	8	9	1	2	3	4	5	6
7	8	K	A	I	K	O	N	A	K	I	9	1
2	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3	4	5

-
- Katautauan Karikirakean te Reirei**
- Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kaukuuki.
- Kamwakuran te langa
- Angania ataei taian beeba ake ko a tia ni katauraoi ke kaotia ni kateia te beeba ni kamwaninga ae bubura ao tuangia bwa a na kakaea te rongorongo ae karabaaki ibuakon taian nambwa.
- Kamataata bwa ngke e reireinia aomata lesu, e angareirei n tabetai n taeka ni kai-konaki, ake bon karaki aika kimototo ma a karabaaki nanon taekaia n te itera n tamnei.

Kanoan Boki aika
Tabu ao Marooro
ao Kaeka

Angareirei nakoia ataei n taekan te tia ununiki (te aomata ae uniki koraa) ao taeka ni kaikonaki ibukin te wiita ao te titania. (Ibukin katautauan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10). Kamataata bwa ngke e angareirei lesu n taeka ni kaikonaki, e kabonganai bwaai ake a ataia aomata n angareirei n rongorongan maiu n tamnei. Ngkana ko maroroakin taeka ni kaikonaki aikai, tuangia ataei bwa a na kakauongo nakon rongorongo ake a karabaaki ake taekan te maiu n tamnei.

1. Taeka ni Kaikonaki ibukin te Tia Ununiki (Mataio 13:1–9, 18–23; Mareko 4:14–20; Ruka 8:11–15)
 - Inanon te taeka ni kaikonaki ibukin te tia ununiki, tera te bwai are e taekinna lesu are a bane n ataia aomata? (Mataio 13:3–8.)
 - Wareka Mataio 13:18–23, Mareko 4:14–20, ao Ruka 8:11–15 ma te kiraati. Tera n am iango te koraa anne? A tei ibukin tera ae mannikiba (mannikiba) ake a kana te koraa? Tera te tano ae riribwa? Tera nanon kateketeteke? Tera te tano ae raoiroi? Tera taian wakaa? Tera ae nanon waakin te aonaaba?
 - Ti na kanga n reiakina ana taeka te Atua?
 - Ti na kanga ni karekei ana taeka te Atua? Te aekaki n “tano” ra ae ti riai ni katotongnga? (Mataio 13:23.)
 - Tera te rongorongo n tamnei ae karabaaki inanon te taeka ni kaikonaki ibukin te tia ununiki?
2. Te Taeka ni Kaikonaki ibukin te Wiita ao te Titania (Mataio 13:24–30)
 - Baikara bwaai ake e taekin lesu inanon te taeka ni kaikonaki ibukin te wiita ao te titania?
 - Antai n am iango ae te tia ununiki inanon te taeka ni kaikonaki aei? E tei ibukin tera te wiita? Antai are e roko n te tairiki ao e uniki taian titania? Baikara taian titania? Tera nanon bongin te tai? Wareka Mataio 13:37–43 ao Doctrine and Covenants 86:1–7 ma ataei ao tabeki taian titiraki riki aikai.
 - Kam kan riki n aron tera, te wiita ke te titania? Ibukin tera?
 - Tera te rongorongo ibukin te maiu n tamnei ae karabaaki inanon te taeka ni kaikonaki aei?

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke te kakaewenako.

1. Karaoa te tiaata n aron aio ni buokia ataei bwa a na mataata raoi n nanon taian taeka ni kaikonaki aika uoua aikai, ke korei rongorongoia iaon te burakibooti inanon am tai ni maroroakin taian taeka ni kaikonaki aikai. Ngkana ko a tia ni kari-nani taian rongorongo, manga okiria riki ibukin rinanoana. Ko kona n tuangia ataei bwa a na kaeweia te tiaata.

Taeka ni Kaikonaki ibukin te Tia Ununiki

Koraa	Ana Euangkerio lesu Kristo ke ana taeka te Atua
Te Tano	Nanoia naake a ongo te rongorongo
I rarikin te kawai	Aki ota
Iaon taabo aika riribwa	Ongo ma akea wakaana; n riki ni kakai un
Ibuakon akanta	Tabeaianga ni waakin aonaaba ma kaubwaina
Inanon te tano ae raoiroi	Ongo man ota
Maan	Tatan
Uaa	Mwakuri aika raraoi

Taeka ni kaikonaki ibukin te Wiita ao taian Titania

Te Tia Ununiki	lesu Kristo ao ana Abotoro
Koraa aika Raraoi (wiita)	Taan irira lesu
Marae	Aonaaba
Kairiribai	Tatan
Titania (uteute)	Taan irira Tatan
Taan Kouti	Anera
Bongin te Tai	Kauaokin lesu

2. Uota te aekaki ni koraa teuana (uaa, banikai, raiti, wiita, biin). Marooroakina aron waakin karikirakean te koraa bwa e aonga ni kariki uaa aika raraoi. Titirakiniiataei bwa tera ae na riki nakon te koraa ngkana e unikaki irarikin te kawai, ke iaon taabo aika riribwa, ke ibuakon akanta. Kabotaua aei ma unikakin ana taeka te Atua inanora. Angania ataei bwa a na maroroakin aekaki n nano ra aekaki n tano n tatabeua are a onoi mwilia ao ibukin unikakin te euangkerio bwa e na rikirake man kariki uaa inanon maiura.
3. Korei taeka aika *taninga, mata, ao naano* iaon te burakibooti.
 - Tera ae ko karoia ma taningam? matam? nanom? Tuangia ataei bwa a na wareka Mataio 13:15. Tera ae taekinna lesu bwa ti na karoai nakon bwain rabwatara aikai? Kamwakuri taian kibu aikai nakon taeka ni kaikonaki ao te euangkerio. Ngkana ti bon ongo raoi ana taeka te Atua, ao n noora te koaua inanona, ao ni karoai bwaai ake e tangirira lesu bwa ti na karoai, antai ae ti na katotongnga n taeka ni kaikonaki aika?
4. Tuangia ataei bwa a na kaewea, karanna, ke ni korea te rain iaan manin boki n te rongorongo ae karabaaki n te kamwaninga ke inanon te beebea ni kamwaninga ae bubura bwa e aonga ni kona ni warekaki raoi taekana. Titirakinia ataei n tatabemania bwa a na atong aran bwaai ake a tia n reiakini man taian taeka ni kaikonaki aikai.
5. Wareki ma ataei tabeua taeka ni kaikonaki ake a koreaki inanon Mataio 13 ao buokia ni iangoia bwa tera nanoia. Ibukin buokan ataakin nanon taian taeka ni kaikonaki aikai, tara James E. Talmage, *Jesus the Christ*, chapter 19, ke “Parables” inanon te Bible Dictionary in the LDS edition of the Bible.

Kabaneana

Kakoaua	Kakoaua bwa lesu Kristo bon ara Tia Kamaiu ao ngkana ti reiakin ana taeka ao ni kaawakin ana tua, ti na kona ni katootonga Tamara are i Karawa ao ni kona ni maeka ma ngaia.
Katautauan Wareware n te Mweenga	Katautauan bwa a na kamatebwaiataei Mataio 13:1–9 ni mweengaia ni manga rinanon te reirei aei. Kaoa te ataei temanna bwa e na karoa te tatato ni kainiin.

E Kamaiuaki te Mwaane ae Bungiaki ni Mataki iroun lesu Kristo

Kaantaninga	Buokia ataei bwa a na ataia raoi ae ti kona n tokanikai iaon kataakira ao kakaewenako n rokora iroun lesu Kristo.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">Tataro mwaaka ni kamatebwiaia loane 9. Imwina kamatebwiaia te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu. (Tara "Katauraoan Am Reirei," iteraniba 9, ao "Angareirei man Boki aika Tabu," iteraniba 10). Taraia: Inanon am tai ni katauraoi ao n angareirei n te reirei aei, taraia raoi bwa a mwannoaki ataei ake iai toabuakan aia taratara.Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantaninga ibukin te reirei.Bwaai n reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">Te Bwaibara ke te Nu Teteranti ni katoaia ataei.Te mwakoro ni kunnikai ibukin kabaeen te mata.Tamnei 7-14, E Kamaiua te Mataki lesu (Kete n Tamnei n te Euangkerio 213; 62145).
Katautauan Karikirakean te Reirei	Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.
Kamwakuran te lango	Kabaea n rabuna matan te ataei, ao tuangnga bwa e na korea mwakoron te bwai teuana, n aron tao bwain te motoka, iaon te burakibooti. Tuanga temanna te ataei bwa e na waerake, ao ni katoka rabunan matana, ao ni korea mwakoron bwain naba te bwai arei. Reitia nako ni karokoa ae tabeman ataei a tia ni korea tamnein mwakoron te bwai. Maroroakinna ma ataei bwa e aera ngkai e kangaanga karaoan aei. <ul style="list-style-type: none">N te aro ra ae ngkana ko aki kona n noraaba ao e na matoatoa korean te tamnei?E na kanga am namakin ngkana tao ko aki kona n noraaba?
Kanoan Boki aika Tabu	Taekinna nakoia ataei ae ko na taetae iaon uoua aekaki ni mataki. Tuangia bwa a na kakauongo bwa aekakira aekan mataki ake ko na angareirei iaona ni kanoan boki aika tabu.
	Kaotia ni katea tamnei lesu ngke e Kamaiua te Mataki. Angareirei iaon taekan loane 9 ibukin lesu ngke e kaurei matan te mwaane are e bungiaki ni mataki. (Ibukin katautauan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara "Angareirei man Boki aika Tabu," iteraniba 10). Inanon am tai n angareirei iaon te karaki, buokia ataei bwa a na ataia raoi bwa Baritaio (taan tautaeka n aia aro lutaia) a raraoma bwa a nang aki batu ni kinaaki irouia aomata ngkana a onimakina lesu Kristo. Ngaia are, aki toki ni kananououaia aomata iroun lesu ma bwaai ake e angareirei iaona. A bon aki kinai taian koaua n te euangkerio ake e angareirei iaona lesu ngaia are a bon mataki n tamnei. Kamataata bwa ngkana ti bon iri oin nanora ao n aki irii kawain te Tia Kamaiu, ti bon kona n riki ni mataki n tamnei.

Marooro ao Kaeka

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuiia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokia ni kaotaia n nanon kiibu akanne.

- Tera aia titiraki ana reirei nakon lesu ibukin te aomata are e bungiaki ni matak? (Ioane 9:2.) E aera ngkai aomata n tabetai a na taku bwa te aoraki ao te karawataaki a roko ibukin ana bure temanna? Tera are e taekinna lesu bwa ngaia oin raoi bukin matak te mwaane arei? (Ioane 9:3.)
- Kaanga te aro ra ae a matak n tamnei iai Baritaio? (Ioane 9:16.) Tera are a bukina iai lesu? Ibukin tera ngkai ko taku bwa aki kina lesu bwa Natin te Atua?
- Tera te bwai ae riki ngke a titiraki Baritaio nakon te mwaane ae bungiaki ni matak, e kanga ni manga taekina lesu? (Ioane 9:11.) Ngke a manga titirakinna te mwaane arei te kauoua n tai, antai lesu n aron are e taekinna? (Ioane 9:17.)
- Te bwai are e riki nakon ana noraaba te mwaane aei n te itera n tamnei ao n rabwata? Tera ae taekinna te mwaane aei ngke e a manga titirakinaki te kateniu n tai ibukin lesu? (Ioane 9:30–33.)
- Tera te bwai ae riki nakon te mwaane aei ngke e kakoaua lesu? (Ioane 9:22, 34.) Ngke e ongo lesu ae a tewea nako man te tinakoke (aia auti n tataro lutaia), tera ae karaoia? (Ioane 9:35.) E kanga aron ana namakin teuiae ngke e roko lesu ni kakaea? Tera ana kabanea ni kakoaua teuiae ibukin lesu? (Ioane 9:35–38.) Tera are e a tia n riki nakon ana noraaba n tamnei?
- Ibukin tera ngkai ko taku n am iango bwa Tamara are i Karawa ao lesu a kariaia bwa ti na kataaki n taian kangaanga inanon maiura? N te aro ra ae taian kataaki aikai ao kangaanga a na buokira ni katoki matakira n tamnei? N te aro ra ae Tamara are i Karawa ao lesu a buokira ma kataakira ao ara kangaanga? (Tara waaki ni kakukurei aika raraoi 4.)
- N te aro ra ae ngkoe ma am utu kam a tia ni kakabwaia inanon kataakimi? Kaungaia ataei bwa a na marooroakina te titiraki aei, ma karaua n tarai bwa ataei a na aki taekin rongorongo ake a kaineti ma n onoti ibukin aia uti ake a riai n aki taekinaki.

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke te kakaewenako.

1. Bwenaua te kiraati nakon taian kurubu. Katoai kurubu ma taian boki aika tabu aikai bwa a na wareki. Angania bwa a na taekin inanon aia kurubu ao imwina a na ribooti nakon te kiraati bwa e kanga te aomata ke aomata inanon boki aika tabu ni kaitarai kataakia.

Taniera 3:17–18, 23–25, 28
1 Nibwaai 18:16, 20–22
Motiae 24:13–16
Aramwa 14:8–11

2. Buokia ataei bwa a na mataata raoi n aron kakaawakin mwannanoakia naake iai mwaukuia. Ko kona n titirakinia ikawai ake a mwauku (ke aia karo ataei ake a mwauku) n roko nakon te kiraati ao ni marooroakin kawai ake a na kaota te nano

n akoi nakoia naake a mwauku. Katuruturuua bwa ti na aki bwainingareiia naake a mwauku; ti na aki kaenaenaiia. Ti kona ni buokia ngkana a kainnanoa te ibuobu-oki; ti kona ni kaoiia bwa a na takakaro ma ngaira; ti kona n riki bwa raoraoiia. Ti riai ni kairiia ao ni kariaia bwa a na irii ara waaki ni kakukurei.

3. Anenea ke wareki taekana nakoia “I'll Walk with You” (Children's Songbook, p. 140).
4. Wareka ao maroroakina ana taeka Beretitenti Spencer W. Kimball:

“Should all prayers be immediately answered . . . there would be little or no suffering, sorrow, disappointment, or even death, and if these were not, there would also be no joy, success, resurrection, nor eternal life and godhood” (*Faith Precedes the Miracle*, p. 97).

Kabaneana

Kakoaua

Kaota am kakoaua bwa te Uea e na kakabwaiaira ao e na buokira ma ara kanganga ao katakira ngkana ti ongeaba nakon ana tua, n onimakina lesu Kristo, ao ni kataia ni katotongnga.

Katautuan
Wareware n
te Mweenga

Katautaua bwa ataei a na kamatebwaia loane 9:1–38 ni mweengaia ni manga rinanon te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Te Tiibu ae Bua, te Mwane ae Bua, ao te Nati ae Bakatae

Reirei
19

Kaantaninga	Buokia ataei bwa a na karekea te kaantaninga ni buokia naake aki batni kakaonimaki bwa a na okira ana Ekaretia lesu Kristo ao man kakaonimaki.
Kaantaninga	<ol style="list-style-type: none">1. Tataro mwaaka ni kamatebwaia Ruka 15, Mataio 18:12–14, ao Doctrine and Covenants 18:10–11. Imwina kamatebwaia te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).2. Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantaninga ibukin te reirei.3. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">a. Te Bwaibara ke te Nu Tetemanti ni katoia ataei.b. Tamnei 7-19, Te Tia Kawakin Tiibu ae Tamaroa, ao 7-20, Te Nati ae Bua (62155).
Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei bwa e na karaoa te tataro ni kaukuuki.</p> <p>Tibwauaia ma ataei arom ke aron temanna ae ko kinaa n te taina ngke bua amibwai ae kakaawaki ao imwina ko a manga kunea. Kabwarabwara nakoia ataei aron kaakawakin te bwai anne, aron am namakin ngke e a bua, tera are ko karaoia bwa ko na kunea, ao e kanga am namakin ngke e a manga reke. Ngkana e angaraoi, ko kona ni uota te bwai anne ni kaotia nakon te kiraati. Titirakinia ataei bwa a na taekina aron te bwai ae riki inanon maiuia ngke bua aia bwai ae kakaawaki ao e a manga reke.</p>
Kamwakuran te lango	Kabonganaakin tamnei n taai aika riai, angareirei n taeka ni kaikonaki iaon te tiibu ae bua, te mwane ae bua, ao te nati ae bua. (Ibukin katautauan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10). Kabwarabwara nakoia ataei bwa taian taeka ni kaikonaki ikai, n aroia naba taeka ni kaikonaki ibukin te tia ununiki ao te wiita ao te titania, angareirei iaon te koaua n te euangkerio ae kakaawaki.
Kanoan Boki aika Tabu	Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai am titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.
Marooro ao Kaeka	<ol style="list-style-type: none">1. Te Tiibu ae Bua ao te Mwane ae Bua<ul style="list-style-type: none">• Ibukin tera ngkai e rangi n tabeaiaanga te tia kaawakin tiibu ma ae ti temanna maibuakon ae te bubua ke te aine ma teuana ana koin maibuakon ake tebwina? (Ruka 15:4, 8.) Kabwarabwara bwa a bon kainnano aomata ngaia are teuana te maibibi ke temanna te tiibu e rangi ni kakaawaki nakoia. N aron naba aei, ni kabane natin Tamara are i Karawa a bane ni kakaawaki irouna. Ibukin tera ngkai ko na taku bwa ngaira n tatabemanira ti bon kakaawaki iroun Tamara are i Karawa?

- E aera n am iango ngkai e bua te tiibu? E kanga n am iango ngkai e bua te mwane? Ti na kanga ke temanna ae ti kina ni bua? Buokia ataei bwa a na ataia raoi bwa ae bua e nanonaki ibukia aomata ake aki ongeaba nakon taian tua ao a karaoi bwaai ake a na aki tau n okira Tamara are i Karawa.
- Tera ae karaoia te tia kaawakin tiibu ma te tiibu are e bua ngke e a manga kunea? (Ruka 15:5.) E kanga ana mwakuri aei ni kaota tangiran te tiibu? Antai ae tei n onea mwiina te tia kaawakin tiibu? Antai ae e tei ibukin te tiibu?
- Tera ae karaoia te aine bwa e na kunea te mwane are e bua? (Ruka 15:8.) Tera are e karaoia lesu Kristo ni buokia naake a bua ao aki kaawakin tuua? (D&C 18:10–11.) Ti na kanga ni buokia naake tao a bua?
- Tera ae auasia ni karaoia te tia kaawakin tiibu ao te aine ngke a kunea te tiibu ao te mwane? (Ruka 15:6, 9.) E na kanga am namakin ngkana ko a tia ni buoka temanna nakon rairannanona ao n oki nakon lesu Kristo?
- Ibukin tera n am iango ngkai karawa ao taian anera a na namakin te kimwarei-rei ngkana temanna e raira nanona? (Ruka 15:7, 10.)

2. Te Nati ae Bua

- Tera nanon *bakatae*? (Te aki ongeaba ao bakatae.)
- Tera ae karaoia te nati ae bakatae ma tibwangana? (Ruka 15:12–13.) Tera n am iango nanon “maiui ni kakiriwe”? Ibukin tera ngkai tabeman aomata a iangoia ni maiui n te aro aei? E kanga n am iango ana namakin te karo ngke e a nako natina? E na kanga am namakin ngkana temanna inanon am utu e karaoi mwakuri n aron te nati ae bakatae? (Tarai itera ake ataei iai n aia utu ake aki kaawakin tuua.)
- Tera ae karaoia te nati ae bakatae ni karekea kanana ngke e a bane ana mwane? (Ruka 15:14–16.)
- Tera nanon ae “Ao ngke e a manga reke nanona ae wanawana”? (Ruka 15:17.) E kanga n am iango ae te korakai n rawawata ao te nanokaawaki e buoka te nati ni kan raira nanona?
- Ibukin tera n am iango ngkai te nati e a baireia bwa e na okira tamana? (Ruka 15:17–19.) Te aekaki ni mwatita ra tamana? (Ruka 15:17.)
- E kanga aron ana namakin tamana ngke e a okira mweengana natina te mwaane? (Ruka 15:20.) Tera ae karaoia ibukin natina te mwaane? (Ruka 15:22–24.)
- E kanga ana namakin te nati are e ikawai ngke e a ataia bwa e a okira te mweenga tarina ae uarereke? (Ruka 15:28–30.) Ibukin tera ngkai e kakaawaki bwa ti na kateimatoa tangirakia kaain ara utu aika aki ongeaba nakon taian tua?
- Tera ana berita te tama nakon natina are e ikawai? (Ruka 15:31.) Tera te banna ni katooto ae kateia te tama n aron te bwai ae ti na karaoia nakoia naake a tia ni bure ao n tia n rairi nanoia? (Ruka 15:32.) E na kanga am namakin ngkana ko noora temanna ae raira nanona ao n bitaki man te bure nakon ae eti? E na kanga arora nakoia aomata ake aki kaawakin tuua ma a nanokaawaki ni koaua?

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi`

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke te kakaewenako.

1. Tuangia ataei bwa a na iangoi kawai ake a na kona iai ni buokia ataei ake aki kakonomaki. (Kaekaia a kona n aron te akoi, riki ni banna ni katooto ae tamaroa, kaoia nakon waaki ni kakukurei n te Ekaretia, ikotaki ni karaoi bwaai, ao a mwaiti riki.)
2. Taekina te karaki aei:

E nako ma tamana Joshua Dennis ae tebwina ana ririki n neweabaa te tabo ni keniken ae aki kabonganaaki. E rangi n taratara raoi inanon te tabo ni keniken ma e a maenako ma ataeinimwaane ake tabeman ao e a bua inanon te roo n akea kanana ao nimana. Ngke a moanna n ataia ae e a bua, a moanna ni kakaea n te tai naba arei. Imwina riki ao a bubua aomata ake a roko ni buoka kakaean Joshua. Ngaa ake a aki mamamatam ao n tataro bwa e na kuneaki mani kamaiuaki. Taan kakae a kabanea nimaua te bong, ma a bon aki kunea. Temanna te tia rabakau iaon te tabo ni keniken e ongo taekan te kakaei ao e anganano ni ibuobuoki.

E rangi n ataa raoi nanon te tabo ni keniken ao e a kunea Joshua inanon te tabo ae akea temanna ae ataia. Ngke e a kunea Joshua, e a bon aki kona ni kabwara-bwara aron te kimwareirei are e namakinna. Aomata ni kabane ake a mena n te tabo ni keniken ao tabeman riki a tangi ni kukurei ngke a ongo bwa e a kuneaki Joshua ao e a kamaiuaki (tara “Making Friends: Joshua Dennis—A Treasure of Faith,” *Friend*, Nobembwa 1990, iteraniba 20–22).

Maroroakina te kaokoro imarenan te bua n rabwata ao te bua n tamnei. Kamataata bwa ti riai ni mwakuri korakora ni kamaiuia naake a bua n tamnei ao naake a bua n rabwata.

3. Karaoa te takakaro ae Kakaea ao Kunea. Titirakina te ataei bwa e na iangoa te tabo ike e na kona ni bua iai ao ni koreia iaon te mwakoro ni beebea ke ni wirikirkia nakon te tia reirei. Tuangia ataei ake tabeman bwa a na tabeki titiraki ae “eng” ke “tiaki” ni katautaua bwa e na kuneaki ia te ataei (E mena n te tabo ae a mwaiti iai aomata? E mena n te maunga? E mena iaan te bwai teuana?). Buokia ataei bwa a na ataia raoi bwa e na bon maan mwakurian kakaean temanna ae bua, e a moara riki ngkana temanna ae bua n tamnei.

4. Buokia ataei bwa a na kamatenanoa Doctrine and Covenants 18:10.

Kabaneana

Kakoaua

Tibwauaia ma ataei am onimaki bwa Tamara are i Karawa e tangiria natina n tatabemania ao ti bon bane ni kakaawaki irouna. Katuruturua bwa Tamara are i Karawa ao lesu Kristo a tangirira bwa ti na buokia naake a bua bwa a na oki nakoiiia.

Katautauan
te Wareware n
te Mweenga

Katautauan bwa te ataei e na kamatebwaia Ruka 15:11–32 ni mweengana ni manga rinanon te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tatato ni kainiin.

Taeka ni Kaikonaki ibukin te I-Tamaria ae Rairoi

Kaantaninga	Buokia ataei bwa a na karekea te iango ni kaota te tangira nakoia aomata ni kabane.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">1. Tataro mwaaka ni kamatebwai Ruka 10:25–37 ao Mataio 22:34–40. Imwina kamatebwai te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).2. Reitan te wareware: Ioane 14:15, 21; 1 Ioane 4:20–21.3. Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantaninga ibukin te reirei.4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">a. Te Bwaibara ke te Nu Tetemanti ni katoaia ataei.b. Tamnei 7-21, Te I-Tamaria ae Rairoi (Kete n Tamnei n te Euangkerio 218; 62156), ao 7-22, Maben te Aba ae Tabu.
Katautauan Kairikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.</p> <p>Wetea te ataei ao titirakinna, “(Aram), antai kaain rarikim?” Titirakinia tabeman riki ataei te titiraki naba aei. Kamataata bwa ti na riai ni iangoia bwa naake a maeka irarikira bon kaain rarikira. Te reirei aei e na buokira ni kamataataira n ana reirei lesu bwa antai kaain rarikira ao e na kanga arora ni kaineti ma ngaiia.</p> <p>Tuangia ataei bwa a na wareka Mataio 22:34–40. Marooroakina kakaawakin tangirakiia tabeman.</p> <p>Kaoti ni katei tamnein te I-Tamaria ae Rairoi ao Mwaben te Aba ae Tabu. Angareirei iaon taekan te I-Tamaria ae Rairoi n aron ae koreaki inanon Ruka 10:25–37. (Ibukin katautauan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10). Kaotia nakoia ataei iaon te mwabe Tamaria ao luta, ao kamataata aron te bwai ae riki imarenaia lutaia ao I-Tamaria. Lutaia a taku bwa a raoiroi riki nakoia I-Tamaria. A riribaia I-Tamaria n te aro are ngkana a mwananga lutaia mai lerutarem nako Kariraia, a na bae n toua te kawai ae abwaabwaki rinanon Mwaruan loretan nakon are a na toua uarerekena n rinanon Tamaria. Ko na bae n tangiria n tuangia ataei bwa a na karaoa katean kaain te karaki n te kibu.</p> <p>Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuiia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.</p> <ul style="list-style-type: none">• Tera are e taekinna lesu ae ti na riai ni karaoia bwa ti aonga ni karekea te maiu ae akea tokina? (Ruka 10:27–28.) Ibukin tera ngkai ko na iangoia bwa a rangi ni kakaawaki taian tua aikai? (Mataio 22:37–39.)
Titiraki ni Marooro aoi Kamwakuraia	

- Ti na kanga ni kaota ara tangira nakon Tamara are i Karawa ao lesu? (Ioane 13:34–35; 14:15, 21.)
- Antai kaain rarikim? N am iango e nanonna lesu bwa ti naake a maeka ni kaan ma ngkoe?
- Tera te titiraki are e kaeka lesu ngke e taekina te taeka ni kaikonaki ibukin te I-Tamaria ae Raoiroi? (Ruka 10:25, 29.)
- Ibukin tera n am iango ngkai te ibonga ae te lutaia ao tibun Rewi aki buoka te lutaia are e ikoaki? (Ruka 10:31–32.)
- Tera are e karaoia te I-Tamaria nakon te lutaia are e ikoaki? (Ruka 10:33–35.)
- Tera te bwai ae moan te raoiroi ngkai bon te I-Tamaria ae buoka te lutaia are ikoaki? Tera anuan kaain rarikim ae raoiroi ae kaotia te I-Tamaria? E na kanga te karaki aei ni buokira bwa ti na ataia raoi bwa antai kaain rarikira? Ti na kanga n riki bwa ngaira rao aika ti maeka ni kaan aika raoiroi riki?
- Antai n am iango ae korakora riki iouna tangiran te Uea—te ibonga, tibun Rewi, ke te I-Tamaria? Ibukin tera?
- Ti na kanga n ira ana reirei nako lesu ao ni kaota tangirakia aomata? E na kanga arora nakon temanna ae kainnanoa ara ibuobuoki? temanna ae okoro mai buakora? temanna ae tao e a tia n aki akoi nakoira?

Tuangia ataei bwa a na tibwaua te bwai ae a tia n riki nakoia ngke a karaoa te mwakuri ni ibuobuoki nakon temanna ae kainnanoia ke n te tai are a karekea te ibuobuoki mairouia tabeman. Taraia raoi bwa ataei a na aki tibwauai karaki ake a na maama iai kaain te uuote tabeman.

- E na kanga am namakin ngkana ko kaota am tangira nakoia tabeman ni karaoan te mwakuri ni ibuobuoki ao ni beeku ibukia? E na kaaniko riki ma Tamam are i Karawa ao lesu? Baikara kakabwaia ake ti na karekei ngkana ti tangiria raoi Tamara are i Karawa ao kaain rarikira? (Ruka 10:25–28.)

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanona, ke ni kauarerekeana, ke te kakawenako.

1. Korei waaki aikai iaon mwakoro ni beebe aika a kakaokoro. Korea mwakoro A ao B iaon mwakoro ni beebe aika titebo, ao angania ataei ni katoaia. Titirakinia ataei bwa aongkoa iai te ataei ae a tibwa roko ni maeka irarikia n aia kaawa. Mwakoro A n aia beebe e na taekina te bwai ae a na kona ni karaoia ni kaota te tangira nakon te ataei ae boou aei. Mwakoro B e na taekina te kawai naba ni kaotan te tangira nakon Tamara are i Karawa. Titirakinia te ataei are nambwa 1 ni wareka kanoan ana waaki, imwina nambwa 2, ao n reitia nako.

- (1) a. Nakoina ni mweengana.
b. Kaea te Moanrinan ao bootaki n te Ekaretia ake tabeua.
- (2) a. Kaoa nakon mweengam.
b. Karaoa mweengam bwa te tabo are e na maeka iai Tamnein Tamam are i Karawa.

- (3) a. Reiakina taekan te ataei.
b. Wareware ni booki aika tabu.
 - (4) a. Taetae ma ngaia.
b. Tataro.
 - (5) a. Karaoa te bwai teuana ibukin te ataei.
b. Ongeaba nakon tuua.
 - (6) a. Karaoa te bwai teuana ibukia ana utu.
b. Beeku ibukia tabeman.
 - (7) a. Kaoa te ataei nakon ami waaki ni kakukurei.
b. Tataro bwa e na mena iroum Tamnein Tamara are i Karawa.
2. Wareki Tuua ake Tebwina (Te Otinako 20:8–17). Kabotaui ma tuua ake uoua ake e taekin lesu inanon Mataio 22. Korea *Tangira Tamam are i Karawa* iaon iteran te burakibooti are teuana ao *Tangiria Tabeman* iaon iterana are teuana. Titirakinia ataei bwa te rain ra ake a na bwaka iaana taian Tua ake Tebwina. Wareka Ioane 14:15, 21 ao buokia ataei bwa a na ataia raoi bwa kaawakinan te tua teuana e na buokira ni kaota ara tangira ibukin Tamara are i Karawa.
3. Tuangia ataei bwa a na kamatenanoa Mataio 22:37–39.
-

Kabaneana

Kakoaua	Kaota am tangira ibukin Tamara are i Karawa ao lesu ao am kakaitau ibukin te euangkerio. Kaungaia ataei ni iriira ana banna ni katooto lesu n tangiriia tabeman.
Katautuan Wareware n te Mweenga	Katautaua bwa ataei a na kamatebwiaia Ruka 10:25–37 ni mweengaia ni manga rinanon te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

A Kamaiuaki Reebera Aika Tengaun Iroun Iesu Kristo

Reirei
21

Kaantaninga	Kaungaia ataei bwa a na kakaitau nakon Tamara are i Karawa ibukin kakabwaia ake a tia ni karekei.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">Tataro mwaaka ni kamatebwaia Ruka 17:12–19 ao Doctrine and Covenants 59:7. Imwina kamatebwaia te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantaninga ibukin te reirei.Korea te reta ni kaitau ae uarereke nakoia ataei ni kabane, are e na kabonganaaki n tain te reirei, kaota am kakaitau ibukin te bwai teuana are e a tia ni karaoia te ataei ke ibukin te anua teuana are e a tia ni kaotia.Koreia iaon te kaati ni katoaia ataei te taeka ae <i>Ururingngā ni Kaitaua Tamara are i Karawa</i>.Bwaai n reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">Te Bwaibara ke te Nu Tetemanti ni katoaia ataei.Teuana ke e raka riki katooton te Doctrine and Covenants.Tamnei 7-23, Reebera aika Tengaun (Kete n Tamnei n te Euangkerio 221; 62150).
Katautauan Kairikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kaukuuki.</p> <p>Anga reta ni kaitau nakoia ataei ni kabane. Imwiin ae a tia ni wareka te reta, marooroakinna ma ngaia bwa e na kanga aia namakin ngkana a kakaitau aomata nakoira. Ko na bae n tangiria n tibwaua te bwai ae a tia n riki nakoim ngke temanna e karekeea ana tai ni kaitauko ao ni kabwarabwara aron am namakin iai. Kaoia ataei bwa a na tibwaua te bwai are a tia n riki nakoia.</p>
Kanoan Boki aika Tabu	Kaotia ni katea te tamneia Reebera aika Tengaun, angareirei iaon taekan lesu ngke e kamaiuia reebera aika tengaun n aron ae kuneaki inanon Ruka 17:12–19. (Ibukin katautauan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10). Kauringia ataei bwa te reebera bon aorakin te kun ae kakamaku. N taai akekei a iangoia aomata bwa e rangi ni kakai ewe. Inanon ana tai lesu a bon aki kariaiakaki reebera bwa a na maeka n te kaawa ke a na kaaniia aomata.
Titiraki ni Marooro ao Kamwakuraia	Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuiia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.

- Tera ae a karaoria taian reebera ngke a noora lesu? (Ruka 17:13.) N am iango a bon ataia bwa antai lesu ao a bon onimakinna?
- Tera are e tuangia reebera lesu bwa a na karaoria bwa aonga ni kona ni kamaiuaki? (Ruka 17:14.)
- Iraman reebera ake a oki ni kaitaua lesu? (Ruka 17:15–16.) Tera are e taekinna lesu ibukia reebera? (Ruka 17:17–19.)
- Ibukin tera n am iango ngkai ruaman reebera aki oki ni kaitaua lesu?
- E na kanga am namakin ngkana ko buokia tengaun ao ti temanna ae oki ni kaitauko?
- Baikara bwaai ake ti riai ni kaitaua iai Tamara are i Karawa? Wareka ke tuanga te ataei bwa e na wareka Doctrine and Covenants 59:7. Ibukin tera ngkai e kakawaki bwa ti na kaitaua Tamara are i Karawa ibukin taian kakabwaia ake a onoti n reke iroura?
- Ti na kanga ni kaota ara kakaitau nakon Tamara are i Karawa?

Katoaia ataei n te kaati are ko a tia ni katauraoia. Kaoa te ataei bwa e na taekin tabeua bwaai ake a na kona iai ni kaitaua Tamara are i Karawa. Ko na bae n tangiria ni kakimototoi aia kaeka iaon te burakibooti.

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke te kakaewenako.

1. Buokia ataei bwa a na kamatenaoa Doctrine and Covenants 59:7. Tuangia bwa a na korea te kibu aei iaon akuun aia kaati ibukin “Ururingnga ni kakaitaua Tamara are i Karawa,” ao kaungaia bwa a na katekea te kaati aei n te tabo are a na nonoria ni katoa bong.
2. Korea Kakaitau iaon te burakibooti. Tuangia ataei bwa a na atong aran bwaai ake a na kakaitau ibukina ake a moanaki ma manin te taeka aei. Buokia bwa a na ataa ae ti katine ioun te Uea ni bwaai ni kabane ake e anganira ao aika ngkai.
3. Korea te korotamnei ae titebo ma aron aikai iaon te burakibooti:

Kakaitau	
Tuangia	Kaotia
Kaaro	Ongeaba nakon Tuua
Raoraom	Beeku Ibukia Tabeman
Amwarake	Tataro
Kunnikai	

Tuangia ataei bwa a na atong aran bwaai aika a onoti ake a na kona n taekinna nakon Tamara are i Karawa ni "kaitau" ibukina. Karinani aikai iaan *Tuangjia*. Imwina tuangia bwa a na iangoa te kawai ake a na kaota iai te kakaitau ibukin taian kakabwaia. Karinani aikai iaan *Kaotia*. Kamatoa aron kakaawakia ni kauoua ae tuangia ao kaotan te kakaitau.

4. Kaoti tamnei ibukin te tabo ae tikiraoi ma taian man ao aroka. Manga okira Karikanibwaai ao buokia ataei bwa a na ataa raoi aron te kakaitau ae ti na kao-tia nakon Tamara are i Karawa ao lesu ibukin te aba ao bwaai ni kabane ake a kariki ibukira.
5. Angania ataei te mwakoro ni beeба ao te bentira ao tuangia bwa a na korea te reta ni kakaitau nakon temanna, n aron tao te karo, raoraoia, kaain rarikiia, te dia reirei, te bitiobi, ao a mwaiti riki. Kaungaia ataei bwa a na nikira te reta, ke n angano ni buoka nikirakina ngkana e kainnanoaki.
6. Wareka Motiae 2:19–24 ao marooroakina ana taeka te Uea are Benamina. Buokia ataei bwa a na ataia raoi ae ti aki kona ni kabooa mwin ana mwakuri Tamara are i Karawa are e a tia ni karaoia ibukira; e bon riai ae ti na kakaitaua n aron are ti kona n anganna.

Kabaneana

Kakoaua	Kaota am namakin ni kakaitau nakon Tamara are i Karawa ao lesu. Kaota naba am kakaitau nakoia ataei n aron reken am tai n tia reirei ao ni buokia bwa a na reiakina ana euangkerio lesu Kristo.
Katautauan Wareware n te Mweenga	<p>Katautaua bwa ataei a na kamatebwaia Ruka 17:12–19 ni mweengaia ni manga rinanoa te reirei aei.</p> <p>Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tatato ni kainiin.</p>

Te Toro ae Aki Nanoanga

Kaantninga	Buokia ataei n tatabemania bwa a na tangira riki te kakabwara bure.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tataro mwaaka ni kamatebwai Mataio 18:21–35; 6:12, 14–15; ao Doctrine and Covenants 58:42. Imwina kamatebwai te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraon Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10). 2. Reitan te wareware: I-Ebeto 4:32, Doctrine and Covenants 64:8–10, ao James E. Talmage, <i>Jesus the Christ</i>, iteraniba 392–97 (ngkana iai). 3. Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantninga ibukin te reirei. 4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki: te Bwaibara ke te Nu Tetemanti ni katoaia ataei.
Katautuan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.</p> <p>Titirakinia ataei bwa a na kamwaita 70 ao 7. (Ko kona ni korea te numera aio iaon te burakibooti.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • E na bon rangi ni bubura te reke? E na maanra warekan te rietaata anne? <p>Butia temanna te ataei bwa e na wareka Mataio 18:21–22.</p> <p>Kamataata bwa te nambwa aio e reireinira te bhai ae moan te kakaawaki ni kaineti ma kabwaraan bure. E reireinira lesu bwa ti na riai n taai nako n tauraoi ni kabwara ana bure temanna. (Tara naba waaki ni kakukurei 4.)</p> <p>Kanoan Boki aika Tabu</p> <p>Angareirei iaon taekan te toro ae aki nanoanga man Mataio 18:21–35. (Ibukin katautuan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10). Aio ae moan te tamaroa ibukin karaoan katean kaina n te kaotioti. Ngkoe ke temanna te ataei e na kona ni wareki kiibu ao ataei a kona n riki bwa aongko a uea, te toro ae aki nanoanga, temanna raona n toro, ao tabeman riki toro.</p> <p>Titiraki ni Marooro ao Kamwakuraia</p> <p>Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuiia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.</p> <ul style="list-style-type: none"> • E kanga ana moan iango te uea are e kan karaoia nakon te toro are e taarau irouna 10,000 te taarena? (Mataio 18:25.) Kabwarabwara bwa te taarena bon te mwane ae bubura mwaitina. • Ibukin tera ngkai e bita ana iango te uea? (Mataio 18:26.) E kanga ana namakin ni kaineti ma ana toro? (Mataio 18:27.) E kanga n am iango namakinan te nanoanga?

- Tera ae karaoia te toro imwiin kabwaraan ana taarau iroun te uea? (Mataio 18:28.) Tera ana bubuti te toro are e taarau irouna 100 te bene (te mwaiti ae uarereke) nakon te toro are e taarau te mwaiti ae 10,000 te taarena? (Mataio 18:29.) E kanga aron ana kaeka te toro aei nakon ana bubuti raona n toro? (Mataio 18:30.) Tera ae karaoia te uea ngke e a ataa te bwai are e a tia n riki? (Mataio 18:31–34.)
- N te aro ra ae ngaira n tabetai ti riki n aron te toro ae aki nanoanga? n riki n aron te uea? E kanga am namakin ngkana ko kabwarai aia bure tabeman? ngkana ko aki kabwarai bure?
- Tera ae ti kona n reiakinna man buburan te kaokoro n aia taarau toro aika uoman aikai?
- Tera ae kataia lesu n reireinia aomata ngke e taekina te taeka ni kaikonaki ibukin te toro ae aki nanoanga? Tera te bwai ae ti riai ni karaoia n aron ana taeka lesu ibukin karekean kabwaraan ara bure? (Mataio 18:35.)

Titirakinia ataei ngkana a kona n uringa te ikitaki n taeka ni mwanewen ana tataro lesu ngke e Kabwarabwara iaon te Maunga ni kaineti ma kabwaraan bure. Tuangia bwa a na kauki aia Bwaibara nakon Mataio 6:12 ao ni ikitaki ni manga okira te kibu aei. Wareki naba kiibu aika 14 ao 15.

- Titirakinia ataei bwa a na iangoa te tai teuana ngke temanna ae karaoa te mwakuri n aki nanoanga nakoia. E na kanga aron aia namakin n aron te mwakuri n aki nanoanga anne? Tera te bwai ae a karaoia? Tera are e a tia n tuangira lesu Kristo bwa ti na karaoi inanon aekaki n taai aikanne? E beebeete te kabwara bure? Ti na kanga n riki ni kakabwarai bure riki? Kabwarabwara bwa akea temanna ae na ioawa nakon temanna ao ngkana iai temanna ae ioawa nakoia ataei, a na riai n tuangia aia karo, ke temanna te ikawai ae a onimakinna, ke te bitiobi.
- E na kanga am namakin ngkana ko karaoa te mwakuri ae aki raoiroi nakon rao-raom ke temanna kaain am utu ao, e ngae ngke taekina ae kabwara au bure, te aomata anne e bon aki kabwara am bure?
- Ngke ti karaoa te bwai ae bure ao imwina ti raira nanora ao ni bubutia te Uea kabwaraan ara bure, tera are e na tuangira bwa e na karaoia? (D&C 58:42.)
- Tera ana taeka lesu ngke e titirakinaki iroun Betero bwa e na mwaitira ana tai ni kabwarai aia bure naake a tia ni bure nakoina? (Mataio 18:21–22.) Tera n am iango are e kataia lesu n reireina Betero? (Bon akea tokin mwaitin te tai are ti na kabwarai aia bure tabeman.)

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke te kakaewenako.

1. Katoaia ataei ma beebea ao bentira. Tuangia bwa a na korea a, b, c, d, e, f, ao g rikaaki iaon iteran te beebea ao kaekai taian titiraki aikai ni kaineti ma kabwaraan buure. Titiraki ni kabane a kona ni kaekaaki n eng ke tiaki.
 - a. Ko kabwarai buure ngkana ko kangai, “N na kabwarai am bure, ma N na bon aki mwaninga te bwai are ko a tia ni karaoi”?
 - b. Ko kabwarai buure ngkana ko kukurei bwa iai te bwai ae riki ae aki kakukurei nakon temanna ae a tia n aki nanoangaiko?

- c. Ko kabwarai buure ngkana tarim ke mwaanem e oroiko ao ko aki un?
- d. Ko kabwarai buure ngkana ko kan kabooa mwin ana mwakuri temanna n aki nanoanga nakoim?
- e. Ko kabwarai buure ngkana ko aki kataetae temanna ae e a tia n aki nanoanga nakoim?
- f. Ko kabwarai buure ngkana ko a manga tei ibukin temanna ae a tia n aki nanoanga nakoim?
- g. Ko kabwarai buure ngkana ko taetae n aki akaaka ibukin temanna ae a tia n aki nanoanga nakoim?

Marooroakinan ao kakaawakin te kabwara bure inanon am tai ni marooroakin kaeka nakon te kamwaninga.

2. Tuanga te ataei bwa e na wareka Doctrine and Covenants 64:8–10. Bwenauai kiibu aikai nakon ikotaki n taeka ao tuangia ataei n tatabemania bwa a na kabwarai nanon taian ikotaki n taeka nakon te kiraati. Ko kona naba ni bwenaua te kiraati nakon taian kurubu ao tuangia kurubu bwa a na marooroakinan kiibu aikai. Tuangia bwa a na tibwauai aia iango, ao buokia bwa a na mataata raoi bwa ti a tia n tuangaki bwa ti na kabwarai aia bure aomata ni kabane.
3. Kaungaia ataei ni kamatenanoa Doctrine and Covenants 64:10 ke Mataio 6:14–15.
4. Angania ataei te beebea ao bentira ke bwaai ni mwaake. Tuangia bwa a na korei itiua taian tikuea iaon aia beebea. Imwina tuangia bwa a na korei riki onoua tiete n tikuea aika itiua. Tuangia ataei bwa tebwina ni kamwaitaki ma mwaitin taian tikuea ake a tia ni korei iaon aia beebea bon mwaitin ara tai ake ti na kabwarai iai aia bure tabeman. E reireinia aomata bwa a na kabwarai aia bure aomata n taai nako.

Kabaneana

Kakoaua	Kaota kakoauan ae kakaawaki te kabwara bure n aron ana reirei lesu. Buokia ataei bwa a na ataia bwa ngkana a kabwarai buure, a bon tau ibukin kabwaraan aia bure iroun Tamara are i Karawa.
Katautauan Wareware n te Mweenga	Katautaua bwa ataei a na kamatebwaia Mataio 18:21–35 ni mweengaia ni manga rinanon te reirei aei. Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Te Tia Kaawakin Tiibu ae Raoiroi

Reirei
23

Kaantaninga	Reireinia ataei bwa a na onimakina lesu ibukina bwa bon te Tia Kaawakin Tiibu ae Raoiroi.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">Tataro mwaaka ni kamatebwaia loane 10:1–18, Mareko 10:13–16, ao 3 Nibwaai 11:37–38. Imwina kamatebwaia te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).Reitan wareware: Mataio 19:13–15 (tara te Joseph Smith Translation in footnote <i>b</i> ibukin Mataio 19:13) ao Ruka 18:15–17.Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantaninga ibukin te reirei.Bwaai n reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">Te Bwaibara ke te Nu Tetementi ni katoaia ataei.Ana Boki Moomon ni katoaia ataei.Tamnei 7-19, Te Tia Kawakin Tiibu ae Tamaroa, ao 7-24, Kristo ma Ataei (Kete n Tamnei n te Euangkerio 216; 62467).
Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.</p> <p>Kabwarabwara nakoia ataei bwa ko na taekin nakoia aekaki ni mwioko ake a mwikoaki iai aomata. Tuangia bwa ko na anganiia kairan aia iango teuana te tai ni kaineti ma mwiokoan te aomata. Ngkana tao a taku ataei bwa ataa mwiokoan te aomata, a na waerake nako moaa ao ni wirikirikiia te kaeka nakoim. Ngkana eti, a na tiku n tei. Ngkana a kairua, a na tekateka. Kabonganai kairan iango n aron aikai:</p> <p>I mwakuri itinanikun te auti. I rangi n tabeaianga irouia naake I tararuiaia. I un ma maan aika moaanti ke taan iraa n tabetai. I rangi n taratara raoi. I riai ni kawakiniia aika uarereke. I riai ni kakaeia naake a bua. Naake I tatarai a kina bwanaau ao a irirai. I kakaei uteute aika maiu raoi ao te ran ae itiaki ibukia naake I tararuiaia. A taekina bungiakin lesu Kristo anera nakoia tabeman aomata ake iai mwiokoia. I tararuiaia au tiibu.</p> <p>Ngkana a bane ataei n ataia ae te aomata anne bon te tia kaawakin tiibu, tuangia bwa a na oki nakon aia kaintekateka. Kamataata bwa inanon tain te reirei a na reia kina taekan te Tia Kaawakin Tiibu ae tamaroa, ae bon lesu Kristo.</p> <p>Kaota te tamnei ae Te Tia Kaawakin Tiibu ae Tamaroa. Kamataata bwa te tia kaawakin tiibu e tei ibukin ana reitaki lesu ma naake a iriiria ibukina bwa taan kaawakin aika tamaroa a bane nanoia irouia aia tiibu. Inanon te bwaibara, ngkana a karinaki</p>
Kanoan Boki aika Tabu	

nanai n tiibu (te oo ae rietata ma kateketekete iaona n tuukia kameanti man te kiba n rin) n te tairiki, a uatei taan kaawakin tiibu n te mataroa ni wene n tuukia, kanga n riki bwa te oo ke te mataroa (Ioane 10:7, 9). Ngkana e kona ni kiba te man ni kakang n riaon te oo, te tia kaawakin tiibu e na anga maiuna ni kamanoia ana tiibu. Ngkana a wewete taan kaawakin tiibu n te ingabong, tiibu n tatabemania a kinaa bwanaan aia mwatita. Ibumkin kamanoan te tiibu, e na riai n iriira raoi ana mwatita ngkai e na kairia nakon uteute aika maiu raoi.

Angareirei nakoia ataei n taekan kaikonaki ibukin te Tia Kaawakin Tiibu ae Tamaroa man Ioane 10:1–6. (Ibumkin katautauan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10).

Titiraki ni Marooro
ao Kamwakuraia

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai taian titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.

- E aera ngkai tiibu a na iriira aia tia kaawakin tiibu? (Ioane 10:4.) Tera n am iango nanon te taeka ae “a kina bwanaana”? Antai bwanaana ae ti riai ni kina? Ti na kanga ni kina bwanaan te Tia Kamaiu?
- Antai taan iraa ao kamwarua n te maiu n tamnei ni boong aikai? (Ioane 10:1; Joseph Smith Translation John 10:8.) (Buokia ataei bwa a na iangoi bwaai ke aomata ake a na katiki nanoia ni kitana aia tia kaawakin tiibu, ae bon lesu.) E aera ngkai aki kairaki nako tiibu irouia “taan iraa ao kamwarua”? (Ioane 10:8.) Ti na kanga ni kamanoira man korakoran te buakaka? Antai riki ae kona ni kamanoira man taian waaki aikai? (Te Tamnei ae Raoiroi, te burabeti, kaaro, raoraora aika tamaroa, taan reirei, te bitiobi.)
- E kanga n ae lesu te Tia Kaawakin Tiibu ae Tamaroa? (Ioane 10:9–11.) Ngkana lesu te Tia Kawakin Tiibu ae Tamaroa, tera ngaira? E na kanga ataakin lesu bwa te Tia Kaawakin Tiibu ae Tamaroa e na buokira n iriiria?
- E kanga ni kaota ana tangira te Tia Kaawakin Tiibu ae Tamaroa ibukia ana tiibu? (Ioane 10:11.) Mairoun antai ae karekea mwaakana lesu ni kona n anga maiuna ao ni manga kaokia? (Ioane 10:17–18. E kona ni mate ibukina bwa tinana iai rabwatana. E kona ni manga kaoka maiuna ibukina bwa tamana, Tamara are i Karawa, e aki mamate.) Tera nanona ioura ae “te tia kaawakin tiibu ae tamaroa e anga maiuna ibukia ana tiibu”? (Ioane 10:11.) E kanga aron ana anga karea lesu ni karekea nakoira te kona ni manga maeka ma ngaia ao Tamara are i Karawa?

Buokia ataei bwa a na mataata iai teuana te kawai ae lesu bon te Tia Kaawakin Tiibu ae Tamaroa ibukina bwa e angananona ni korakai ni maraki ibukin ara bure ao e anga maiuna ibukira. Ma ngaia are, ti na bane ni mangauti ao ti na bane ni kona n rairinanora, ni bwabetitoaki, ao ni kabwaraaki ara bure.

Kabwarabwara bwa ko na taekina te karaki teuana are e na kaota aron te Tia Kaawakin Tiibu ae Tamaroa n tabeakinia ana tiibu. Kaota tamnein Kristo ma Ataei. Angareirei n taekan lesu ngke e kakabwaiaia ataei (tara Mareko 10:13–16).

- Ibukin tera ngkai ana reirei lesu a kataia ni kanakoia ataei? (Joseph Smith Translation Matthew 19:13.) Tera ana taeka lesu ngke ana reirei a kataia ni kanakoia ataei? (Mareko 10:14.) Tera te bwai are e karaoia ibukia ataei? (Mareko 10:16.) E na kanga am namakin n iango ngke tao ngkoe temanna maibuakoia ataei akekei? E na kanga ataakin lesu ae tangiriira e na kabeebetea aron iriirana?

- E taku lesu bwa ti riai n riki “n aroia ataei aika uarereke” ngkana ti tangiria n rin n abanuean te Atua (Mareko 10:15; Motiaeaa 3:19; 3 Nibwaai 11:37–38). Tera n am iango nanon ae te “riki n aroia ataei aika uarereke”? Tera n am iango ae ko riai n riki n arona ibukin rinim nakon abanuean karawa? Ibukin tera ngkai lesu e tangiriira bwa ti rin n abanuean karawa?

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kuarerekeana, ke te kakae-wenako.

1. Katoaia ataei n te mwakoro ni kora ae tebwi ma uoua te inti abwakina. Titirakinia ataei bwa a na kawenei aia mwakoro ni kora ni kaeti iaon te taibora ke iaon te burooa imataia ao ni kataia n katika aia kora nakoia. Kaota aron te reitaki n te mwakuri ae a karaoria aei ma aron te tia kaawakin tiibu ni kairia ana tiibu (Ioane 10:4). Kabwarabwara bwa iaon Iteraera taan kaawakin tiibu a kairia aia tiibu n nakonako i moaia. Inanon aaba tabeua te tia kaawakin tiibu e kairia mai buki. lesu, n aron ara Tia Kaawakin Tiibu ae Tamaroa, e kaira te kawai ao e tuangira bwa ti na iriiria.
2. Wareka ao marooroakina Taian Areru 23 ma ataei.
3. Bwenauai kiraati nakon kurubu aika uarereke. Tuangia bwa a na iangoi kawai ake e a tia lesu ni kaotia ao n reitinako ni kaota ana tangira ibukira (tabeua iango n aron kabooan ana bure Atam, korakai ni maraki ibukin ara bure, angareirei nakoira n taekan te euangkerio rinanon boki aika tabu, n riki bwa te katooto, ni buokiira ngkana ti kainnanoa te ibuobuoki, ao a mwaiti riki). Marooroakin aron bwaai aikai ni buokira n ataia bwa lesu e tangiriira.
4. Wareka ao marooroakina taekan lesu ngke e kakabwaiaia natia I-Nibwaait (3 Nibwaai 17:12–13, 21–24).
5. Manga rinanoia ma ataei tabeua ke ni kabane teniua mai moan taekan te onimaki.
6. Buokia ataei ni kamatenanoa Ioane 10:11.

Kabaneana

Kakoaua

Kaota am koaua bwa lesu e tangiriira n tatabemanira ao e tangiria bwa ti na iriiria. Tibwaua te bwai ae a tia n riki nakoim inanon maium ngke ko namakina ana tangira lesu ke ngke ko a tia n iriiria ao ni kakabwaiaki.

Katautauan
Wareware n
te Mweenga

Katautaua bwa ataei a na kamatebwai Ioane 10:1–18 ni mweengaia bwa manga rinanoa te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tatato ni kainiin.

Ana Angabwai Te Aine ae Mate Buna

Kaantninga	Kaungaia ataei bwa a na kabwakai aia kabwianibwai ae koaua ao angabwai riki tabeua.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tataro mwaaka ni kamatebwaia Mareko 12:41–44, 3 Nibwaai 24:10, ao Doctrine and Covenants 119:4. Imwina kamatebwaia te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10). 2. Reitan te wareware: Ruka 21:1–4 ao Doctrine and Covenants 64:23. 3. Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantninga ibukin te reirei. 4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki: <ol style="list-style-type: none"> a. Te Bwaibara ke te Nu Tetemanti ni katoaia ataei. b. Tebwina taian maibibi tianti (ke korea iaon te burakibooti tebwina taian mronron n onea mwiiin taian maibibi tianti). c. Beeba ao bentira ni katoaia ataei.
Katautuan Karikirakean te Reirei	Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kaukuuki.
Kamwakuran te lango	<p>Kaoti tebwina maibibi tianti nakon te kiraati.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antai ae tangiria bwa e na anganaki taian maibibi tianti aikai? • Ngkana l anganiko taian maibibi tianti aikai, tao ko na bon kona ni manga anganai teuana? Ibukin tera? Tao ko na manga kona n anganai uoua ke teniua ke tao ni kabane? <p>Kabwarabwara bwa Tamara are i Karawa e a tia n tuangira bwa ti na kabwakai ara kabuanibwai, are nanona bwa ti na manga anganna teuana- te katebwiina man are ti karekea. E a tia naba n tuangira bwa ti na kabwakai naba angabwai ake tabeua, n aron te angabwai n aki-mamatam ao te angabwai nakon aia mwane mitinare, ni buoka kabutan ana mwakuri ikai iaon te aba.</p> <p>Kaurungia ataei bwa bwaai ni kabane iaon te aba a bon karikaki ioun Tamara are i Karawa ao lesu Kristo. E a tia ni kakabwaiaira Tamara are i Karawa ma rabwatara ao ara iango bwa ti na kona ni mwakuri ao ni iango. Bwaai ni kabane ake ti karekei iaon te aba bon bwaaintituaraoi mairouna. E tangiria Tamara are i Karawa bwa ti na kaota ara kakaitau, ara onimaki, ao ara ongeaba ni kabwakaan ara kabwianibwai ao ni kabwakai angabwai riki ake tabeua nakon te Ekaretia.</p>
Kanoan Boki aika Tabu	Angareirei iaon karakin ana angabwai te aine are e mate buna (Mareko 12:41–44). (Ibukin katautuan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Boki aika Tabu,” iteraniba 10). Kabwarabwara bwa Tamara are i Karawa ao lesu a kaman tia n tuangia aomata bwa a na kabwakai aia kabwianibwai ao e

tuangia naba bwa a na kabwakai angabwai naba ake tabeua ni buoka katokan kai-nnanon te Ekaretia.

Titiraki ni Marooro
ao Kamwakuraia

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko kataurao am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuiia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.

- Tera ae a kabwaka aomata aika kaubwai nako nanon nnen ana mwane te ekare-tia? (Mareko 12:41.) Tera are e nneia te aine are e mate buuna inanon nnen te mwane? (Mareko 12:42. Kabwarabwara bwa te rebeta bon te mwaiti ni mwane ae uarereke.) E aera ngkai e kukurei lesu n ana angabwai te aine are e mate buuna nakon aia angabwai naake a kaubwai? (Mareko 12:43–44.)
- Iraua te mwaiti are e tuangira Tamara are i Karawa bwa ti na kabwaka n te kabwianibwai? (D&C 119:4. Kabwarabwara bwa te “raka” nanona bwa te mwane are ti karekea. Kabongana te beeба ao te bentira, kaotia nakoia ataei aron kak-een mwaitin te kabwianibwai.) Tera ae nanonaki ni kabwaka te kabwianibwai ae koaua raoi?
- Iraua te mwaiti are e tuangira Tamara are i Karawa bwa ti na kabwaka n te angabwai n aki mamamatam? Iraua te mwaiti are e tuangira bwa ti na kabwaka nakon aia mwane mitinare? Buokia ataei bwa a na mataata n akanne, ti aki aron te mwaiti n te kabwianibwai are ti tuangaki bwa ti na kabwaka, ti baireia bwa mwaitira are ti na kabwaka nakon te angabwai n aki-mamatam ao te mwane ibukia mitinare ni kaineti ma mwaitira are iroura ma aron ara kainnano. E a tia n tuangira Tamara are i Karawa bwa ti na akoi, ibukina bwa ngkana ti anga ae mwaiti, ao e mwaiti riki ae ti kaotia n anganano ibukin karaoan ana mwakuri Tamara are i Karawa.
- Inanon aekaki ni kawai ra ae ti kona ni buoka ana mwakuri Tamara are i Karawa? (Te Otinako 25:1–8; D&C 124:26–27.) Kabwarabwara bwa kaain te ekaretia rin-anon rooro nako a tia n tuangaki bwa a na kabwaka mwane ibukin katean taian tembora. Ni boong aikai a tia ni kateaki taian tembora ni kabuta te aonaaba, ao ti kona ni karekei taian kakabwaia ngkana ti kabwaka mwane ngkana ti maeka inanon te mwakoro are e na kateaki iai te tembora?
- E aera ngkai e tuangira te Uea bwa ti na kabwaka ara kabwianibwai? Baikara kakabwaia ake ti na karekei ngkana ti kabwakai ara kabwianibwai aika bwanin? (3 Nibwaai 24:10.) Tera nanon ae a na kaukaki wintoon karawa nakoira? Baikara aekaki ni kakabwaia ake ti na karekei ngkana ti kabwakai aekaki n angabwai ake tabeua?

Maroroakina ana taeka Beretitenti Spencer W. Kimball, te katengaun ma uoman ni Beretitenti n te Ekaretia:

“E a tia ni berita te Uea bwa e na kauki wintoon karawa ngkana ti ongeaba nakon ana tua. E kona n anganira boora ae tamaroa riki, e kona n anganira te babaire ae raoiroi riki n aron kabonganaan ara mwane. E kona n anganira te marurung ae tamaroa riki, e kona n anganira te atatai ae korakora riki bwa ti aonga ni kona ni karekea te nakoa ae tamaroa riki. E kona ni buokira bwa ti aonga ni kona ni karaoi bwaai ake ti tangiri ni kan karaoi” (*The Teachings of Spencer W. Kimball*, p. 212).

Katuruturua bwa taian kakabwaia aika korakora ake ti karekei man kabwakaan ara kabwianibwai ao angabwai ake tabeua a bon kaineti ma te maiu n tamnei. E na rikirake ni korakora ara onimaki ni katoa te tai are ti rineia n ongeaba nakon tuua n te kabwianibwai ao n nano n akoi ni kabwakai angabwai nakon te aki-mamatam ao te mwane ibukia mitinare.

- Ko kanga ke temanna ae ko ataia n tia ni kakabwaiaki man kabwakaan am kabwianibwai ke angabwai riki ake tabeua? Tibwauaia ma ataei te bwai are e a tia n riki nakoim ao kaoia ataei bwa a na tibwaua te bwai are e a tia n riki nakoia ngke a kakabwaiaki ibukin aia angabwai.
- N ningai ae ti riai ni kabwaka ara kabwianibwai? (Ti kona ni kabwaka ara kabwianibwai n te tai ae aki akaaka inanon te ririki, ma e raoiroi riki ae ti kabwaka n te tai naba are e reke iai ara kareke mwane.) Antai ae ti na anganna ara kabwianibwai ao angabwai ake tabeua? (Nakon te bitiobi ke ana kauntira. E kanakoi mwaane ibukin te kabwianibwai te bitiobi nakon ana etekuata te Ekaretia, ike mataniwi n te Ekaretia a bairea aron kabonganakina n aron ae te kabanea n raoiroi ni kabutan ana mwakuri te Uea. Angabwai ibukin te Aki-mamatam ao aia mwane mitinare a kabonganaaki n aia tabo; tataran te mwane a kanakoaki nakon ana etekuata te Ekaretia.)
- E kanga aron kabonganaka mwanen ara kabwianibwai? (Tara waaki ni kakukurei aika raraoi 2.) E kanga aron kabonganaka te angabwai n aki mamatam? (Angabwai n aki-mamatam e boutoka ana buroukuraem ni mweraoi te Ekaretia.)
- Tera tuoan mwiin te kabwianibwai? (Te maroro ae ti karoia teuana te tai n te ririki ma te bitiobi. Ti a manga rinanoi rekooti ibukin kabwianibwai ao angabwai riki ake tabeua ake ti a tia ni kabwakai ao n tuangnga ngkana ti a bon tia ni kabwakai n ae bwanin raoi. Ti kona n taekinna bwa ngaira ti bon kabwakai ni bwanin ngkana ti a tia ni kabwaka teuana te katebwiina man ara kareke mwane nakon te Uea.)
- Ibukin tera ngkai ko taku n am iango bwa e kakaawaki ae ti kabwaka ara kabwianibwai ma nanora ni koaua? (Moronaai 7:6–8.) Ngkana a uarereke ara kareke mwane, ti bon kaantaningaki naba bwa ti na kabwaka ara kabwianibwai? Ibukin tera?

Maroroakina ana taeka Beretitenti Spencer W. Kimball aei: “lai aomata ake a taku bwa aki kona ni kabwakai aia kabwianibwai ibukina bwa e uarereke aia kareke mwane. . . . Akea temanna ae na rangi ni kainnano ni kabwaka ana kabwianibwai” (*The Teachings of Spencer W. Kimball*, p. 212).

- Ibukin tera ngkai e kakaawaki kabwakaan taian angabwai? Ti na kanga ni kabongana aron ana angabwai te aine are e mate buuna bwa te banna ni katooto ni karoan ara angabwai nakon te Ekaretia? Buokia ataei bwa a na mataata ae nakon taai aika imwaairia ti na kona n tuangaki bwa ti na anga ara bwai ni kabane nakon te Ekaretia. Ma ngkai moa ti tuangaki bwa ti na anga are ti kona n anga ma ti taua are ti kainnanoia.

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabonganaka teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kauarerekeana, ke te kakaewenako.

1. Kabonganai katotongan te mwane (ko kona ni karoa ae oin am mwane), tuaingia ataei bwa aongkoa ngaia te utu ae karoa ana kataumwane ibukin te mwaiti ni mwane ae ko angania. Tuangia bwa a na kataumwane ibukin te amwarake, boon te auti, te iti ao te ran, kunnikai, ao kakakibotu. Imwina tuangia bwa a na ikota te kabwianibwai ao angabwai ake tabeua ni katokai mai eta. Kabwarabwara nakoia ataei bwa ti riai ni kabwaka moa ara kabwianibwai ibukina bwa anne ana katebwiina te Uea.

2. Nakonako inanon te ruu ao tuangia ataei n tatabemania bwa a na kaota aron kabonganaan ana kabwianibwai. Anga katautau man te rinan ni iango aikai ngkana e riai:

Katean autinibootaki, tembora, tieminari ao intitute ibukin te aro, tienta ni kataneiai ibukia mitinare, tienta ibukin rongorongan te utu.

Kabooan waaki ni kakukurei n te uuote ao n te titeiki ao booki ma bwaai n reirei.

Kabooan karaoan mwakuri ni katamaroa ao te iti ibukin autinibootaki.

Kabooan mwamwanangaia ao aia bwai mitinare.

Kabooan kantokaia ao kabanemwane ibukia Mataniwi ni Kabuta.

Karekean kaombiuta ibukin kabonganaiia inanon tembora ao mwakuri n rongorongan te utu.

Buokan boreetian maekatiin n te Ekaretia.

Kabooan kanakobwanaa n tiatarait ibukin te Ekaretia.

Kabooan raitaeka ao boreetian boki aika tabu.

3. Katoaia ataei ma beeба ao bentira ao tuangia bwa a na nakon te winto ke te tabo are a na kona iai n noora tinaniku. Tuangia bwa a na karaurau ni korei bwaai aika a kona n noori inanon tabeua te miniti. Imwin okiia ataei nakon aia kaintekateka, tuangia bwa a na wareki bwaai ake a tia n noori. Kabwarabwara bwa e a tia n anganira bwaai ni kabane Tamara are i Karawa, ao kabwakaan te kabwianibwai ao angabwai ake tabeua bon teuana te kawai ni kaota ara tangira ao ara kakaitau nakoina.

4. Taekina ana karaki Beretitenti Ezra Taft Benson, ao maroroakina te onimaki ae kainnanoaki ni kabwakaan te kabwianibwai ao taian kakabwaia ake a reke man te ongeaba nakon te tua:

“N te tai teuana ngke I kairake, I ongo ana taeka Tamaу ao Tinaу n taikan aia katauraoi iaon te mwane ibukin tuoan mwiin aia kabwianibwai nakon te bong are imwina. E tarau Tamaу [bae] uabwi ma nimaua te taraa n te bangke, are e na riai ni kabwaka inanon te wiiki anne. Inanon warebwaian aia kabwianibwai, e a manga tarau riki uabwi ma nimaua te taraa. Iai ana winti [bwai n tabekaarake kanaia maan] te uteute nako aon te bwariko ni uteute are e a tia ni karaoia. E kataia . . . ngkai ni kaboonako, ma bon akea ae kan kabooa.

“Tera ae a na karaoia—[kabwaka] nakon te bangke, kabwaka aia kabwianibwai imwina, ke kabwaka aia kabwianibwai ao te kaantninga bwa a na kona [kabwaka nakon te bangke] inanon tabeua te bong? Imwin maroroakinan te waaki aei, ao I kakoaua bwa auia n tataro imwain ae a matu, n te bong are imwina ao Tamaу e baireia bwa e na nako n tuoа mwin te kabwianibwai ao ni kabwaka uabwi ma nimaua te taraa, are e bon karikia bwa e tia ni kabwaka te kabwianibwai ae bwanin. Ngke e a oki mweengana iaon te aoti, e a kateaki iroun temanna kaain rarikina ao e taku, ‘George, I ataia ae iai am winti ae ko na kaboonako. Iraua boona ae ko tangiria?’

“E taku Tamaу, ‘Uabwi ma nimaua te taraa.’ E taku te aomata are kaain rarikina, ‘I bon tuai n nooria, ma n ataakin aron am karaobwai, I bon kakoaua bwa e riai boona ae uabwi ma nimaua te taraa. Taninga teutana bwa N na rin nako n te auti ni korea te tieke n te mwaiti anne. I bon kainnanoa te winti.’ Bon aio te reirei ae I aki kona ni mwanninga” (*The Teachings of Ezra Taft Benson*, pp. 471–72).

5. Taekina te karaki aio:

“Ngke tao ai nimaua ke onoua au ririki, I tekateka n te taibora n amwarake n te tairiki ma au utu ae bubura ao I ongongora n aia marooro tabeman iaon te kabwianibwai. A tuangai bwa te kabwianibwai bon teuana te katebwiina man am karekemwane ao e kabwakaaki nakon te Uea irouia naake a tangiria.

“Imwin te amwarake n te tairiki ao I kaotinakoi au mwane ae te mwaiti ae uarereke ae I a kaman kakaawakin ao I warebwia bwa I tarau iroun te Uea n te kabwianibwai. Imwina I a nakon te ruu ae ti teuana inanon te auti ae roka mataroana—te tabo n tebotebo—ao ikekei I a katorobubua irarikin te taabu n tebotebo. Taui teniua ke aua taian maibibi tianti inanon baiu ni kabaraaki, I bubutia te Uea bwa e na butimwaai—ni kakoaua raoi bwa e na bon butimwaai. I bubutia te Uea inanon tabeua te tai, ma a bon tiku taian mwane inanon baiu. Akea riki temanna te ataei ae te mwaane ae a tia n aki butimwaeaki nakon ae riki nakoiu. E a tia te Uea ni butimwaai kabwianibwai mairouia au karo ao tariu ake a ikawai riki. E aera ngkai e aki butimwaeai? Ngke I a teirake maiaon bubuan waeu, I namakina ae I aki tau ao I bon aki kona n taekinna nakon temanna aron te bwai are e riki. Bon ti te Uea ae ataia.

“Tabeua te bong imwina n te Moanrinan e taku te tia reirei bwa e namakinna ae e riai n taetae iaon te bwai teuana ae tiaki kanoan te reirei. I tekateka ni miimi ngke e a reireiniira aron kabwakaan te kabwianibwai. Ma te bwai are I a tia n reiakinna e bon rangi ni kakaawaki riki nakon aron kabwakaan te kabwianibwai. I a tia n ataia bwa te Uea e ongo ao e kaekai au tataro, ao bwa e tangirai, ao bwa I bon kakaawaki irouna” (Ariel Ricks, “Coins for the Lord,” *Ensign*, Ritembwa 1990, iteraniba 47).

Kabaneana

Kakoaua ao
Kakaewenako

Kaota am kakoaua ibukin kakaawakin kabwakaan te kabwianibwai. Tibwaua am namakin ibukin reken ara tai ni kabwakai ara kabwianibwai bwa kanga kaotan ara kakaitau nakon Tamara are i Karawa ao lesu Kristo. Tibwaua, ke kaoa temanna kaain te ekaretia bwa e na tibwaua, te bwai ae a tia n riki nakoina ngke am onimaki iroun Tamara are i Karawa ao lesu Kristo e rikirake ngke ko kabwaka am kabwianibwai.

Katoaia ataei ma te tinaniku ao te beeба n angabwai ao kakaewenakoia bwa a na kabwaka aia kabwianibwai ae koaua raoi n te tai are a karekea iai aia mwane.

Katautauan
Wareware n
te Mweenga

Katautaua bwa te ataei e na kamatebwiaia Mareko 12:41–44 ni mweengana n rina-noa te reirei aei.

Kaoa te ataei bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Taeka ni Kaikonaki ibukia Kiibono ake Tengaun

Reirei
25

Kaantaninga	Kaungaia ataei bwa a na tauraoi n te maiu n tamnei ibukin kauaokin lesu Kristo.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">1. Tatato mwaaka ni kamatebwai Mataio 25:1–13 (tara the Joseph Smith Translation in Matthew 25:1, footnote a) ao Doctrine and Covenants 45:56–57, 63:53–54. Imwina kamatebwai te reirei ao bairea aron ae ko na tangiria n angareirei iaon kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraaoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Boki Aika Tabu,” iteraniba 10).2. Rinei titiraki ibukin marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi ake a na iria ataei ni kakoroan nanon raoi te kaantaninga ibukin te reirei.3. Bwaain reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">a. Te Bwaibara ke te Nu Tetemanti ni katoia ataeib. Taian mwakoro n taeka aikai:<p style="margin-left: 20px;">Tengaun Kiibono = Kaain te Ekaretia Oera = Katauraoi n te maiu n tamnei Te Tia lein = Iesu Kristo Te baka ni Mare = Kauaokin Iesu</p>c. Tamnei 7-25, Te Kauaoki (Kete n Tamnei n te Euangkerio 238; 62562)
Katautuan Kairikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tatato ni kaukuuki.</p> <p>Tuangia ataei bwa aongkoa te kiraati a na mwananga nako.</p> <ul style="list-style-type: none">• Tera ae ti na kainnanoia ni karaoia ibukin te katauraoi ibukin te mwananga?• Baikara ake ti riai n uoti ma ngaira? <p>Kangai, “Ti nang mwananga nako ao ti na riai ni uota _____,” atonga aran te bwai teuana. Tuanga te ataei bwa e na taekina naba te kibu n taeka, n ikotaki ma are ko a tia n taekinna, ao n ikotia ma teuana riki te bwai. Reitianako ni katobibia te ruu, tuangia ataei bwa a na atongoi aran bwaai ni kabane ake mai mwaina ao ni ikotia ma teuana riki te bwai. Angania ataei aia tai teuana ke e raka riki, n aron buburan am kiraati. Anga te ibuobuoki n atongi aran bwaai ngkana e riai.</p> <p>Kaotia raoi bwa te katauraoi bon teuana te mwakoro ae moan te kakaawaki inanon maiura.</p> <ul style="list-style-type: none">• Baikara riki bwaai ake ti na kona ni katauraoi ibukina irarikin te mwananga nako? <p>Marooroakinna n ae kimototo aron te katauraoi nakon te reirei, ibukin te amwarake, ibukin te bootaki n utu n te tairiki, ao a mwaiti riki. Tuangia ataei bwa inanon te reirei aei a na reiakina aron te katauraoi n te maiu n tamnei ibukin te bwai ae na riki ae moan te tamaroa nakon taai aika a na roko.</p> <p>Angareirei nakoia ataei iaon taekia kiibono aike tengaun (Mataio 25:1–13). (Ibukin katautuan kawai n angareirei ibukin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man</p>
Kanoan Boki aika Tabu	

Boki aika Tabu," iteraniba 10). Tuangia ataei ae aki toki lesu n angareirei ni kabonganai taeka ni kaikonaki, ni kabonganai bwaai ake ataaki ao waaki n angareirei iaon koauan tamnei ake a karabaaki. E kabonganai taeka ni kaikonaki bwa e aonga n ae ti naake a tauraoi nanoia ni kamatebwia taeka ni kaikonaki a na mataata ni koauan te reirei (tara Mataio 13:10–17). Buokia ataei bwa a na mataata bwa te taeka ni kaikonaki aei aiaron taekan kauaokin lesu Kristo, are bon te tai ngke te Tia Kamaiu e na manga oki nako aon te aba n tautaeka inanon te Mereniam, nakon te baka ni mare.

Kabwarabwara ae te taeka ni kaikonaki ibukia kiibono ake tengaun e boboto iaon te katei ni kawai irouia lutaia n aron te baka ni mare. Te tia iein te mwaane ao rao-raona a na kaira te tia iein te aine man ana auti neiei nakon ana auti te tia mare te mwaane. Iaon kawaia ao raoraon te tia iein te aine a tataninga bwa a na iriia. Ngkana a roko n ana auti te tia iein te mwaane, a na bane n rin nako ibukin te baka ni mare. Taian mare aikai aki toki ni kakaraoaki n te tairiki, ma ngaia are naake a tataningaia taan iein te aine ao te mwaane a uouoti aia taura raenten.

**Titiraki ni Marooro
ao Kamwakuraia**

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei n ota ni booki aika tabu ao ni kamwakuri moan tuua inanon maiuiia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.

- Antai ae tei ibukina kiibono ake tengaun? (Mataio 25:1.) Antai ae tei ibukina te tia iein te mwaane? (lesu Kristo.)
- Ti na kanga n ataia ae ni kabane kiibono ake tengaun a onimakina lesu Kristo? (Mataio 25:6–7. A “otinako ni butimwaea” te tia iein te mwaane ao a tataningaia.) Ti na kanga ni kaotia ae ti onimakina lesu?
- Ibukin tera ngkai niman kiibono a aranaki bwa a nanobaba? (Mataio 25:3.) Ibukin tera ngkai naake niman a aranaki bwa a wanawana? (Mataio 25:4.)
- Tera te bwai ae riki ngke e a roko te tia iein te mwaane? (Mataio 25:6–8.) Ibukin tera ngkai ko na iangoia bwa a nanobaba kiibono ake niman ngke aki tauraoi? Ko na kanga n am iango ni katauraoiko ngkana e a manga roko lesu?
- Ibukin tera n am iango ngkai kiibono ake niman ake a wanawana aki tibwaa aia bwaa? (Mataio 25:9.) Ibukin tera ngkai aki kona n anga teutana aia bwaa nakoia tabeman? Kabwarabwara ae aron tein aia raenten lutaia, tabona are itinaniku e mronron n oki nako nanona, ngaia are e kangaanga ae temanna e na kona ni kabwaroa ana bwaa nakon temanna (tara tamneina n tokin te reirei). Inanon te kaikonaki, te bwaa are inanon aia raenten kiibono ake tengaun e tei ibukin kororaoi maiuia ao aia ongeaba. Ngaira n tatabemanira ti bon kanoai n te bwaa oin ara raenten, are e tei ibukin oin maiura, ma ara ongeaba ao arora ni kororaoi. Ana kakabwaia Tamara are i Karawa nakoira ibukin ara mwakuri aia kororaoi aki kona n anganaki naake aki ongotaeka.
- Tera ae riki nakoia naake niman ake aki tauraoi? (Mataio 25:10–12.) Tera ae riki nakoia naake niman ake a tauraoi? Ibukin tera ngkai e kakaawaki nakoira bwa ti na katauraoi ngkai ibukin te Kauoua n Oki? Ti na kanga ni kanoai ara raenten ma te bwaa?

Wareka ana taeka Unimwaane Bruce R. McConkie aei: “Ngaira n tatabemanira, ti katauraoi ni kaitibo ma Atuara ngkana ti kaawakin ana tua ao ni maiuakin ana tua nako. . . . Te euangkerio ae bwanin raoi inanon kabanean boong, ngkai e a manga kaokaki inanon tokin boong, e roko ngkai bwa e na katauraoia aomata ibukin kaua-okin rokon Natin te Aomata ” (*The Millennial Messiah*, p. 572).

Tuangia ataei bwa a na wareka Mataio 24:36 ao 25:13. Kabwarabwara bwa n aroia naba kiibono ake tengaun ngke aki ataa raoi ana tai n roko te tia iein te mwaane, ngaira naba ti aki ataa raoi ana tai ni manga roko lesu.

- E na kanga aron okin lesu Kristo? (D&C 45:56–57; 63:53–54.) Baikara kakabwaia ake a tauraoi ibukiia naake a tia ni katauraoi n te maiu n tamnei? (D&C 38:30.)

Ko kona ni kabongana te waaki ni kakukurei aika raraoi 2 bwa kanga manga rina-noan ao kamwakuran te reirei aio.

Waaki ni Kakukurei aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mai buakon waaki ni kakukurei n taai n aki akaaka n tain te reirei ke ni manga rinanoana, ke ni kamitotoana, ke te kakae-wenako.

1. Maroroakinna ni kakimototoa taekan kauaokin lesu Kristo bwa aonga n ataa raoi taekana ataei:

Ngke e kitaniia ana Abotoro lesu i lerutarem, atuangaki irouia anera bwa e na manga oki te kauoua n tai. (Mwakuri 1:9–11.)

Bon ti Tamara are i Karawa ae ataa tain te Kauaoki. (Mataio 24:36.)

E na roko lesu inanon te mwaaka ao te mimitong n tautaeka iaon te aba inanon tengaa n ririki. (D&C 29:11.)

Ti riai ni katauraoira ibukin manga kauaokin Kristo. (D&C 33:17–18.)

Naake a kororaoi ao n tauraoi ibukin kauaokin lesu a na mena irarikina n te bong are e kakannato ao ni maeka irarikin Tamara are i Karawa ma lesu n aki toki. (D&C 76:62–63.)

2. Katoaia ataei ni katooton te raenten n tokin te reirei, ke korea tamnein te raenten iaon te burakibooti. Tuangia ataei bwa a na korei bwaai iaon aia taura raenten, ke korei aran bwaai iaon te burakibooti, are e na kanoai aia taura raenten n tamnei (tabeua iango a kona ni kaoti koaua, reiakinan te euangkerio, beku ibukia tabeman, kabwakaan kabwianibwai, te maiu n tau ibukin ana iraorao te Tamnei ae Raoiroi, tataro, kakoroan nanon weteam n te Ekaretia, ao a batiri). Buokia bwa a na atia bwa aikai bwaai aika a riai ni karaoi n tatabemania bwa aonga ni kona ni kanoai aia taura raenten n te bwaa, n aron are a karaoia kiibono ake niman ake a wanawana.

Kabotaui bwaai ake a korei ataei iaon aia taura raenten ma ana iango Beretitenti Spencer W. Kimball: “Inanon maiura te bwaa ibukin te katauraoi e ikoikotaki n aron te timtim imwin te timtim ni karaoan te maiu ae kororaoi. Iriiran taian bootaki n toa e ikoikotaki n riki bwa te bwaa inanon ara taura raenten, teuana te tim imwiin teuana inanon ririki aika mwaiti. Te aki mamamatam, tataro n te utu, reirei n te mweenga, taubaang man karaoan mamaten nanom, tataekinan te euangkerio, reiakinan boki aika tabu—mwakuri nako ake ko karaoi ma te nanomwaaka ao te ongeaba bon teuana te tim nako nanon am titoa ni bwaa. Mwakuri n akoi, kabwakaan angabwai ao kabwianibwai, mwakuri aika itiaki ma iango, mare inanon berita aika tabu ibukin akea tokina—aihai, naba, a ikoikotaki nakon te bwaa ae kakaawaki are ti na manga kona iai ni bwaan ara taura raenten ngkana e a nukanibong” (*Faith Precedes the Miracle*, p. 256).

Marooroakin kawai ni karikirakea bwaan ara taura raenten ake a tuai n atongaki irouiaataei, ao tuangiaataei bwa a na ikoti nakon aia rinan ni bwaai ngkana a tangiria. Buokia bwa a na ataia raoi bwa aikai bwaai aika aki riai ni katukaki imwain rokon te Tia Kamaiu.

3. Wareki ana taeka Beretitenti Spencer W. Kimball aikai: "Kiibono ake tengau bon kaain te abanuea ao a riai n reke irouia taian kakabwaia nako—ma iai niman ake aki ninikoria ao n teimatoa ao aki tauraoi ngke e a roko te bong are kakannato. A bon aki tauraoi bwa aki maiuakin tuua ni kabane. A bon rangi un ngke e a kainaki te mataroa nakoia n tain te baka ni mare—n aroia naba naake a katotongia ngkai naba [kaain te ekaretia ni boong aikai ake aki tauraoi] a na bon un" (*The Miracle of Forgiveness*, iteraniba 8).

Kabaneana

Kakoaua

Kaota kakoauan kakaawakin te katauraoi ibukin kauaokin lesu Kristo ni maiu ni kororaoi. Tibwauaia ma ataei aron kakaawakina nakoim bwa ko na tau bwa ko aonga ni kona n ira te waaki n rokon te tai ane e kakannato.

Katautuan
Wareware n
te Mweenga

Katautaua bwa ataei a na kamatebwaia Mataio 25:1–13 ni mweengaia bwa manga rinanoan te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na anga te tataro ni kainiin.

Taetae Ni Kaikonaki Ibukin Taian Tarena

Reirei
26

Te Kaantininga	E na buokiia ataei n anganiia te korakora ni kabonganai aia tarena bwa aonga ni buokaki iai tabeman ao boni ngaiia naba.
Te Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">1. Tataromwaaka ni kamatebwai Mataio 25:14–30 ao Doctrine ao Covenants 60:2–3, 82:3. Imwiina rinanon te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniia ataei kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoa Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).2. Rinei titiraki ni marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabea te ataei ao man buokiia naba ni kakoroa nanon te kaantninga n te reirei.3. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">a. Te Baibara ke te Nu Tetemanti ibukiia ataei n tatabemaniia nako.b. A koreaki aia tarena iaon taian mwakoro ni beebea, n aron “lai am tarena n riki bwa te tia katang waiaoriin,” “lai am tarena ni karekeia raoraom,” “lai am tarena n riki bwa te tia taetae ae tamaroa,” “lai am tarena n riki bwa te tia takakaro n te butibooro,” “lai am tarena n riki bwa te tia karika te rau,” “lai am tarena n riki bwa te tia kairiiri ae tamaroa,” “lai am tarena n riki bwa te mitinare ae tamaroa,” “lai am tarena ni kona ni kakukureia tabeman,” ao a mwaiti riki. Imwain ae a rin te tabo n reirei ataei, rukum mwakoro ni beebea ao kanim n taabo ake a na kai nooria iai ataei inanon te tabo n reirei. Tai taekina te tarena bwa ana bwai temanna te ataei.
Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.</p>
Kamwakuran te lango	Tuangia ataei bwa iai rongorongo aika onoti ibukiia aika a karabaaki inanon te ruu. Tuanga te ataei temanna bwa e na kakaea te rongorongo ao ni warekia ni kababati. Ao tuanga te ataei anne bwa tera ae na kona ni karaoia teuanne ke neienne ni karikirakea te tarena anne. Anganiia ataei aia tai, ao kaungaia kaain te kiraati ake tabeman bwa a na iangoi kawai n ribanai tarena aikai. Kabwarabwara nakoia bwa te reirei aei e na buokiia n reireiniia aron kakaawakin karikirakean te tarena.
Kanoan Boki Aika Tabu	Rinanon nanon te taeka ae kaikonaki man te reirei 25. Reireiniia ataei taeka ni kai-konaki ibukin te tarena are koreaki ni Mataio 25:14–30. (lango riki tabeua ibukin te reirei iaon kanoan boki aika tabu, (Tara “Katauraoa Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).
Titiraki ni Marooro ao Kamwakuraia	Kamatebwai taian titiraki aikai ao kiibu man booki aika tabu ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangin ni ibuobuoki ibukin kaotakiia ataei ni booki aika tabu ao ni maiuakin moan tua inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei n tain te kiraati e na bon buokiia ni kaotaia n nanon kiibu man booki aika tabu. <ul style="list-style-type: none">• E aera e anga mwaitin tarena te mataniwi aika kakaokoro nakoia ana toro nako? (Mataio 25:15.) E kanga am tarena ni kaokoro ma ana tarena raoraom? aia

tarena kaain am utu? Bukin tera Tamara are i Karawa e anga bwaintangira aika kakaokoro nakoira n tatabemaniira nako? (D&C 46:12.) Ti na kanga ni kaota ara kakaitau nakon Tamara are i Karawa ibukin ana bwaintangira aika e a tia n anganiiira? (D&C 46:11.)

- Tera ae a karaoia tooro ma aia mwane ake anganaki nimaua ke uoua aia tarena? (Mataio 25:16–17.) Ko kanga n iangoia bwa a na kanga ni kataboroa aia mwane? E na kanga te mwakuri korakora n riki bwa te kakabwaia nakoira?
- Tera ae karaoia te toro ma ana mwane are e anganaki ana tarena ae ti teuana? (Mataio 25:18.) Bukin tera n am iango ngkai e karaoa aei? (Mataio 25:24–25.) Bukin tera n am iango tabeman aomata aki karikirakea aia tarena? Tera ae na riki nakoia aomata ake aki kabongana aia tarena?
- Ngke e oki te mataniwi ao e tuangiia taian toro bwa a na nakoina, tera are e taekinna nakon te toro are e a tia n anganaki nimaua ana tarena? (Mataio 25:21.) Tera are e taekinna nakon te toro are e a tia n anganaki uoua ana tarena? (Mataio 25:23.) E kanga te mwakuri korakora ni karikirakei tarena ni kakabwaiaira? Ko kanga n tia ni kakabwaiaaki man aia tarena ke aia konabwai tabeman aomata?
- Bukin tera e a tia n anga te kaniwanga ae ti tebo te mataniwi nakon te toro are e a tia ni karekei nimaua tarena ao te toro are e a tia ni karekei uoua ana tarena? (Mataio 25:21, 23.)
- Tera ae a tia n taekinna te mataniwi nakon te toro are e a tia ni karekeia teuana ana tarena? (Mataio 25:26–27.) Bukin tera e un te mataniwi ma ana toro aei? Tera te reke ni kai are e anganna ibukin karabaan te tarena? (Mataio 25:28, 30.) Bukin tera bwa e rangin ni kakaawaki riki aron kabonganaan riki ara konabwai ma ara tarena nakon mwaitin ara tarena e rangin ni kakaawaki riki nakon ae mwaitira am tarena ao tera tarena aikanne?
- Bukin tera n am iango e anga te mataniwi teuana te tarena nakon te toro are iai irouna tebwina? E raoiroi aei? Bukin tera? Kabwarabwara bwa ngkana ti aki toki ni kakabongana ara tarena, ao a na rikirake ara tarena. Ngkana akea te bwai ae ti karaoia ibukin ara tarena, ao ti na bon kabuai. (Tara Mataio 25:29; D&C 60:2–3.) Buokiia ataei ni kaotaia bwa aomata ake a karako aia tarena ana karekei kakabwaia aika mwaiti ngkana a kabongana aia tarena ni kabane.
- Tera bukina n am iango ngkai lesu e kataia ni kabwarabwara nakoira taetae ni kaikonaki ibukin taian tarena? Buokiia ataei ni kaotaia bwa e a tia n anganiiira te Uea tarena, konabwai, ao ara tai (n aron rikira bwa kaain ana ekaretia). E kantiningaira bwa ti na kabonganai bwaai aikai ni kabane bwa e na katamaroa riki maiura ao ni buokiia tabeman. E tangiriira naba bwa ti na kaota ara tangira man karikirakean ara tarena.
- Tera riki ana kaantaninga te Uea ibukira ngkai ngaira kaain ana ekaretia? (D&C 82:3.)
- A kanga aomata n tibwaua aia tarena inanon te Ekaretia? E na kanga ni karikirakea ara tarena te Ekaretia ngkana ti butimwaii taian katabeaki ao tibwanga inanon te Ekaretia? (Tara waaki ni kakukurei aika raraoi 5.)
- N ningai ao antai ae ti na kona n anganna te ribooti ibukin te bwai ae ti a tia ni karaoia ma te bwai n tangira ao te tarena are ti a tia n anganaki? Tera ae ko tangiria bwa ko aonga ni karaoa am ribooti? E na kanga am namakin ngkana e kangai nakoim te Uea, “E raoiroi, te toro ae ko raoiroi ae ko kakaonimaki” (Mataio 25:21)?

**Waaki Ni
Kakukurei
Aika Raraoi**

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mwakuri ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoakina, ke ni kakimototoana, ke n te kakaewenako.

1. Tuangiia ataei bwa a na aran taian tarena ake a kona n iangoi; karinani ni koroi tarena iaon te burakibooti ngkana a taekinaki. Kaungaia ataei bwa a na karin kateia n aron te tia ongora ae tamaroa, tatangiria tabeman, kaungaunga, ao a mwaiti riki.
2. Anganiia ataei ni kabane te mwakoro ni beeба ao te bentira ao tuangiia bwa a na koroi oin aia tarena. Tuangiia bwa a na akea n te kiraati ae na noora aia beeба. Imwiina tuangiia kaain te kiraati bwa a na koroi aia tarena ataei ake tabeman n te kiraati. Ngkana a taekin aia tarena ataei, tuangiia bwa a na karin tarena ake iai iro-uria ataei ake tabeman ao akea n aia beeба. Imwiina titirakinia taian titiraki aikai:
 - Ngkana atonga te tarena teuana ibukim kaain te kiraati are akea n am beeба, ko na kanga ni karikirakea te tarena anne?
 - Ngkana aki atonga te tarena are ko koroia n am beeба, ko na kanga ni karikirakea te tarena anne?

Kaewenakoia ataei n tatabemaniia nako teuanne ke neienne bwa e na rinea teuana ana tarena ao n iangoia bwa a na kanga ni karikirakea ke ni kabongana n te wiiki ae imwaira aei.

3. Tibwaua karakinan Beretitenti Heber J. Grant aei:

“Ngke I kaina te kirabu ibukin te orobooro, ataeinimwaane ake au roro ao ake a ikawai teutana nakoungaia ake a takakaro n te moan koraki [taan takakaro aika a rianako aia takakaro]; ake a uarereke riki nakouga a takakaro n te kauoua ni koraki, ao ake a uarereke riki a takakaro n te katenikoraki, ngaia ake I takakaro ma ngaia. Bukina teuana bwa I aki kona ni kare n te booro man te tabo teuana nakon te tabo teuana. Bukina riki teuana akea korakorau ni biri ke n ore a raoi au booro. Ngkana I tabeka au booro, ao a na bon takaarua ataeinimwaane: ‘Karea ikai te binabina aine!’

“A rang ni bwainikirinai ataeinimwaane ake tabeman ma I berita nakoia bwa N na takakaro n te orobooro n te karuaiwa ni koraki are n na taua iai te moanna n ana takakaro ni kauaaba te Aba ae Utah.

“. . . I kaikoa au mwane mani kabongana ibukin te orobooro. I kabanea te tai ae maan ni kataneiai ni karekare n te booro n ana auti ni bwai Bitiobi Edwin D. Woolley. . . . N tabetai ao e a maraki baiu n te aro are e aki kona n reke matuu n te tairiki. Ma I teimatoa ni kataneiai ao n tokina I roko n te kauoua ni koraki n ara kirabu. Imwiina ao I a manga kaaina te kirabu are iaona riki, ao n tokina I a roko n te karuaiwa ni kirabu are e taua te moanna n ana takakaro ni kauaaba te aba” (Gospel Standards, iteraniba 342–43).

4. Aio te mwakoro n taeka ae mamaten nanon Beretitenti Heber J. Grant. Maroroakina nanona ma ataei, ao kaungaia bwa ana kamatenanoa.

“Te bwai ae akea manena ni karaoaki e riki bwa te bwai ae beebete karaoana iro-ura, tiaki ibukina bwa e bitaki aron rikin te bwai anne, ma bukina bwa e rikirake korakorara ni karaoia” (Gospel Standards, iteraniba 355).

5. Tuangiia ataei bwa a na iangoi tabeua mwiokoaia aomata ake a tia n anganaki man te Ekaretia. Anganiia taian mwakoro ni beeба ao bentira ao tuangiia bwa a na korea mwiokoaia ke aia mwakuri (a kona n raka iaon teuana). Tuangiia bwa a na katikui mwakoro ni beeба inanon te bwaoki ke n te boora. Ao imwiina tuangiia ataei bwa a na ana te mwakoro ni beeба man te bwaoki ao n taekinna bwa tera te tarena ae a kona ni karikirakea man karaoan te mwakuri ke te mwiokoaki aei. Karinani tarena ake a koreaki iaon te burakibooti man n nooria bwa mwaitira tarena aika kakaokoro aika a ataia ataei.
-

Kabaneana

Kakoaua

Kaota am kakoaua n aron te kimwareirei are ti na karekea ngkana ti kabongana te tarena are e a tia n anganiira te Atua bwa ti na kakatonga iai ma tabeman riki aomata. Tibwauaia ma ataei bwa mwaitira te kimwareirei ae ko tangiria ni karekea ibukin okim nakon Tamam are i Karawa bwa temanna ae a tia ni kabongana raoi ana tarena.

Katautuan
Wareware n
te Mweenga

Tuangiia ataei bwa a na kamatebwaia Mataio 25:14–30 ni mweengaia bwa rinanoan te reirei aei.

Kaoa te ataei bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Kaetieti: Waaki Ni Kakukurei Aika Raraoi ibukin te reirei 27 e tangira kaoakin temanna kaain te Beretitentii n te Bootaki n Aine ke te bitiobiriki bwa e na taetae nakoia ataei bwa e kanga te Bootaki n Aine ni karaoa te mwakuri n nanoanga. Ngkana ko tangiria ni kabongana te mwakuri aei, titirakina te aomata anne imwain taina ao kabwarabwara bwa tera ae na riai n taekinna teuanne ke neienne.

Taeka ni Kaikonaki Ibukin te Tiibu ao te Kooti

Reirei
27

Kaantaninga	E na reireiniia ataei bwa te beku ibukia aomata tabeman e na buokiira ni kataura-oira nakon te tai are e na motiki iai taekara lesu Kristo.
Te Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">1. Tataromwaaka ni wareka Mataio 25:31–46. Ao imwiina kamatebwaia te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniia ataei Kanoan Boki Aika Tabu. (Tara "Katauraoan Am Reirei," iteraniba 9, ao "Angareirei man Booki Aika Tabu," iteraniba 10).2. Wareware riki tabeua: Iakobwa 2:17–19; Motiae 4:16, 26; ao Doctrine ao Covenants 104:17–18.3. Rinei titiraki ni marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabea te ataei ao man buokiia ni kakoroa nanon te kaantninga n te reirei.4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">a. Te Baibara ke te Nu Tetemanti ibukiia ataei n tatabemania nako.b. Tamnei 7-26, Te Kabanea ni Motikitaeka (tamnei aika buubura n te Tembora i Washington), ao 7-25, Te Kauaoki (Ana Kete n Tamnei te Ekaretia 238; 62562).
Katautuan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.</p> <p>Kaoiia ataei bwa a na tibwaua te bwai ae a karaoia ma aia kiraati n te wiiki ae nako ni karikirakea ke n tibwaua aia tarena.</p>
Kamwakuran te lango	<p>Wareki kangaanga n aron aikai nakoia tenaan ataei (kabonganai kangaanga nakon ana konabwai te ataei). Titirakinia bwa tera te bwai ae a na riai ni karaoia ngkana:</p> <p>A noora te ataei ae uareereke ae a bora ni kani mooi ma e aki kona n roota te ran.</p> <p>A ataa te ataei ae tuai man rooroko n te taromauri inanon wiiki aika mwaiti.</p> <p>A ataa te aomata ae e aki tau kanana.</p> <p>A noora te aomata ae akeana kunnikai ni kamwaitoro, ao e rangin ni kamwaitotororo.</p> <p>A ataa te aomata ae a tia n oki nakon mweengana inanon te tai ae maan ma aorakina ao ana aki konabwai.</p> <ul style="list-style-type: none">• Tera ae tangiria lesu bwa ko na karaoia? Bukin tera n am iango bwa ko riai ni buokiia tabeman n aron kangaanga aikai? <p>Kauringia ataei bwa a tia n reiakin n reirei ake uoua aika tibwa tia ni karaoaki, taeka ni kaikonaki are e kabongana lesu n reireiniia aomata ibukin manga kauaokina. Ti reireinaki n te reirei aei te katenua n rongorongo ni Mataio 25, ao rongorongo ake teniua a reireiniira bwa ti na kanga ni katauraoira ibukin manga okin lesu ao te tai are e na bairei taekara iai. Teuana te kabanea n tamaraoa ni kawai ibukin katauraoa-kira bon te ibuobuoki nakoia aomata.</p>

Kanoan Boki
Aika Tabu

Titiraki ni Marooro
ao Kamwakuraia

Kaota tamnein Te Kabanea ni Motikitaeka ao Te Kauaoki n taai aika riai ngkana ko reireiniia ataei rongorongan te tiibu ao te koori man Mataio 25:31–46. (Kawai tabeua ibukin reiakinan taian kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 8.)

Kamatebwai taian titiraki aikai ao kiibu man booki aika tabu ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangin ni ibuobuoki ibukin kaotakiia ataei ni booki aika tabu ao ni maiuakin moan tua inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei n tain te kiraati e na bon buokiia ni kaotaia n nanon kiibu man booki aika tabu.

- E na kanga am iango ngkana e a manga oki lesu?
- E reirei lesu bwa n rokona ao e na karaureia aba nako n aron te tia kawakin tiibu ngkana e karaureia tiibu ma kooti. (Mataio 25:32.) N te taeka ni kaikonaki aei antai ae tei ibukina te tiibu? (Mataio 25:33–36.) Antai ae tei ibukina te kooti? (Mataio 25:33, 41–43.) Bukin tera ngkai e na karaureia tiibu man taian kooti? Tera raoi oin bukin kaokoroan te tiibu man te kooti?
- Tera ae nanonna lesu ngke e taekinna bwa aomata ake n angataina a tia ni kamwarakea, ni kunikainna, ao a mwaiti riki? (Mataio 25:37–40.) Antai “te kabanea ni mangiori mai ibuakoia tariu”?
- Tera te aeka ni mwakuri ni ibuobuoki ae a anga taan kororaoi? (Mataio 25:35–37.) Tera ae kaantaningaaki ma iroura bwa ti na karaoia bwa ti aonga ni warekaki ibuakoia ana tiibu te Uea? Buokia ni iangoia ma ataei kawai aika a kona ni karaoi n aron te mwakuri n anganano. Tibwauai mwakuri n anganano ake ko a tia n noori, ao kaoia ataei bwa a na tibwaua te katooto ae a tia n nooria.
- Tera ara tarena ae ti na karekea ngkana ti anga ara ibuobuoki nakoia tabeman? (Mataio 25:34, 46.) Tera ae na riki nakoia naake aki anga aia ibuobuoki nakoia tabeman? (Mataio 25:41, 46.)
- Antai ae ti na beku ibukiia? Antai ae ti ataia ae ti kona ni buokia man ara mwakuri ni ibuobuoki? (Mataio 25:40; tara naba Motiaeaa 4:16.) (Tara Waaki Ni Kakukurei Aika Raraoi 1.)
- E kanga lesu ni beku ibukiia tabeman? (Rinanoi tabeua rongorongan lesu ngke e kamaiua te aoraki, kakabwaiaia ataei, e kamwarakeia aomata aika 5,000 mwaitiia, ao a mwaiti riki. Kamataata te tangira are e kaotia lesu ibukiia aomata ngke e karaoi bwaa ai kai.) E na kanga ni buokiko ana katooto ni buokiia tabeman?
- Ti na kanga ni kakabwaiaia tabeman man ara mwakuri ni ibuobuoki? E kanga buokan temanna te aomata n anganiko te kakabwaia? E kanga am namakin ngkana ko anga te ibuobuoki nakoia tabeman? Tera am namakin irouia aomata ake ko mwakuri ibukiia?

Ko kona ni kabonganai waaki ni kakukurei aika raraoi 4 ni kaungaia ataei bwa a na kamwakuri reirei aikai inanon maiuia.

Waaki Ni Kakukurei Aika Raraoi

Ko kona ni kabonganai teuana ke e mwaiti riki mwakuri ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoakina, ni kaimototoana, ke n te kakaewenako.

1. Tibwaua ao maroroakina te karaki aei ma ataei:

"A mwaiti au ururing ngke te ataeinimwaane ngai. Kaantaningaan te amwarake n te Taabati boni ngaia teuana ma ibuakona. N arora ngaira ataei ngke ti tataningaa te amwarake ma te baki ae korakora man tataninga ma te ingainga irarikin te tai-bora, ma boin te iriko maiu are e timimaki are e a taona nako te ru, e na kangai nakoioi Tinau, 'Tommy, imwain ae ti amwarake, uota te raurau aei are I a tia ni katauraoia nakon Old Bob n te kaawa ao waekoa n oki rikaaki. 'N . . . na biri nakon ana auti Bob ao n tataninga ma te ingainga n nano ni karokoa ae roko ma waena aika aki kona bwai n te mataroa. Ngkanne I anganna te raurau n amwarake. E na anganai te raurau ae itiaki ae bwain te Taabati are e nako ao n anganai tebuina te tianti bwa boon au mwakuri. Au kaeka bon ti tebo n tainako. I aki kona ni butimwaea te mwane. E na bon oreai tinau. Ao e na . . . kangai, 'Natiu, iai tinam ae rangin n raoiroi. Naoko karabwa.' . . . I uringa, naba, te amwarake n tairikin te Taabati arei e teimatoa tamaroana imwiin okiu ni karaoa au mwakuri" (Thomas S. Monson, "The Long Line of the Lonely," *Ensign*, Beberuare. 1992, iteraniba 4).

2. Kaoa temanna man te beretitentii n te Bootaki n Aine ke kaain te bitobiriki nakon te kiraati bwa e na kabwarabwara aron te mwakuri n nanoanga n te Bootaki n Aine. Tuanga te aomata ane roko bwa e kanga te Ekaretia n anga te ibuobuoki nakoia ake a bon kainnano, ni ikotaki ma aron kabonganaan te mwane n aki mamamatam.
3. Anganiia ataei n tatabemaniia nako te mwakoro ni beeба ao te bentira, ao tua-njiia bwa a na koroi anga ni ibuobuoki nakoia tabeman ni mweengaia ke nakoia kaain rarikiia. Kaewenakoia ataei bwa a na karaoa teuana ma ibuakon te mwakuri ni ibuobuoki aei n te wiiki aei.
4. Maroroakina te rongorongo aei:

"Ao e na iai te Atua ae wanawana ao man kororaoi ni motiki taekaia aomata ni kabane. . . . Aomata aika buakaaka a na rikirake n te tai, ma taan kaitara a na tekeraoi man aia bure, ma e na roko te tai ngkana, n tain te motikitaeka, bwa a na bane ni motikaki taekaia aomata, 'ni kabane aomata nakon aia mwakuri' (Te Kaotioti. 20:13). Akea ae na 'totokoi kangaanga man' aia mwakuri n aki akaaka. N te tai anne akea temanna ae na kamaiuaki man ana bure, a na bane ni karekei kakabwaia n aron are a tia ni karekei. E anganiira riki te koaua te tiibu ao te kooti bwa ana iai te motikitaeka" (Spencer W. Kimball, *The Miracle of Forgiveness*, iteraniba 304–5).

5. Katauraoi uoua bwaoki ke te kaonteina. Koreia iaon teuana te bwaoki "Tiibu" ao te bwaoki are teuana "Kooti." Katoka te bwaoki are koreaki iai te "Tiibu" n angataim ao te bwaoki are koreaki iai te "Kooti" n angamaingim. Koreia iaon beeба aika kaokoro mwakuri aika raoiroi ao aika buakaka (karin mwakuri ake a kangaanga te oota iai). Tuangiia ataei bwa ana wareka taekan te mwakuri ao n iangoia bwa ana mwakuri te "tiibu" ke te "kooti" ao karina te beeба ni bwaokina ae riai.

Kabonganai mwakuri aika oti inano ke karioi ake bon oin am iango:

Tuangakiia am karo te koaua.

Tai kaotia ngkana ko a tia ni karaoa te bwai ae bure.

Te un ma tarim ke mwaanem.

Taekina "Kabwara au bure" ngkana ko a tia ni kauna temanna.

Taekina ti iteran te koaua.

6. Buokiia ataei bwa a na kamatenanoa Mataio 25:40.

7. Anenea ke wareka taekan "N Na Katotonga lesu" (*Children's Songbook*, iteraniba 78).

Kabaneana

Kakoaua

Kaota am kakoaua bwa e tangiriira lesu bwa ti na beku ibukiia tabeman ao ti na kakabwaiaki ngkana ti karoia. Tibwauaia ma ataei am namakin ibukin reken am tai ni beku.

Katautauan
Wareware n
te Mweenga

Tuangiia ataei bwa a na kamatebwaia Mataio 25:35–40 ni mweengaia bwa te bwai ae a na rinanoia iai te reirei aei.

Kaoa te ataei bwa e na karoa te tataro ni kainiin.

E Kautaki Rataro man te Mate iroun lesu Kristo

Reirei
28

Kaantaninga E na buokiaataei n tatabemaniia nako ni kaotaia bwa lesu Kristo bon Natin te Atua, iai irouna te mwaaka iaon te mate.

Te Katauraoi

1. Tataro mwaaka ni kamatebwaia loane 11:1–46. Ao imwiina kamatebwaia te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniia ataei kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).
- 2 Manga Rinanon Ruka 7:11–17; 8:41–42, 49–56.
3. Rinei titiraki ni marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabea te ataei ao man buokiia ni kakoroa nanon te kaantaninga n te reirei.
4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:
 - a. Te Baibara ke te Nu Tetemanti ibukiia ataei n tatabemaniia nako.
 - b. Te mwaanga ke baan te kai ae kiriin ao are e a mate (ke te tamnei n tatabeua nako man aikai).
 - c. Tamnei 7-27, E Kautaki Rataro iroun lesu Kristo man te Mate (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 222; 62148), ao 7-18, E kakabwaia lesu Natin Iairo te Aine (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 215; 62231).

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kaoa te ataei bwa e na karaoa te tataro ni kaukuuki.

Kaota te mwaanga ke baan te kai ae kiriin ao are e a mate nakoia ataei. Tuangjia ataei bwa a na taekina te kaokoro imarenan bwaai aikanne.

- Iai te bwai ae ti kona ni karaoa iai te mwaanga ae mate n aron te mwaanga ae tibwa koreaki?
- Ngkai e a tia ni koreaki nako man te mwaanga te mwaanga ae tibwa koreaki aei, tera ae na riki nakoina?
- Antai ae iai irouna te mwaaka ni kaoka te maiu nakon te bwai ae a tia ni mate?

Kabwarabwara bwa iai mwaakan lesu iaon te mate. E kaoka maiuia aomata ake a tia ni mate.

Kanoan Boki Aika Tabu

Rinanoa teutana rongorongan lesu ngke e kauta natin te aine ae mate buuna ae kaain Nain (Ruka 7:11–17) ao natin Iairo te aine (Ruka 8:41–42, 49–56). Ao imwiina manga reirei rongorongan lesu ngke e kauta Rataro man te mate n aron are e kuneaki ni loane 11:1–46. Kaoti tamnei n taia aika riai. (lango riki tabeua ibukin reiakinan kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10). Kabwarabwara bwa ngkana e kautia aomata man te mate lesu, ao e karaoi kakai are e kakoauaki iai bwa ngaia bon Natin te Atua ao iai mwaakana iaon te mate. Kabwarabwara nakoia ataei bwa n te katei n lutaia ao a na bon tiku kaain rarikiia ao raoraoia ni katoka te nanokaawaki ma kaain aia utu tabeua te bong imwiin te mate, a rawata aomata ake a tiku ma Maretia ao Maria imwiin maten Rataro mani kakoaua te kakai aei are e a tia ni karaoia lesu.

Titiraki ni Marooro
ao Kamwakuraia

Kamatebwaii taian titiraki aikai ao kiibu man booki aika tabu ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa ana rangin ni ibuobuoki ibukin kaotakiia ataei ni booki aika tabu ao ni maiuakin moan tua inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei n tain te kiraati e na bon buokiia ni kaotaia n nanon kiibu man booki aika tabu.

- Ngke e roko iroun lesu te rongorongo bwa e aoraki Rataro, maanra te tai ae tata-ninga iai lesu imwain ae nako Bethany? (Ioane 11:6.) Maanra te tai are e a tia ni wene iai rabwatan Rataro n te rua ni mate ngke e roko lesu? (Ioane 11:17.) Bukin tera ngke e rangin ni maan ana tai n tataninga lesu? (N te aro bwa aonga n ataia aomata bwa e a mate Rataro, ao e na riki kautakina bwa te kakoaua ae korakora ibukin mwaakan ao ana mwakuri ni kamaiu lesu [Ioane 11:4, 15].)
- Tera are a taekinna Maretia ma Maria nakon lesu ngke e roko? (Ioane 11:21–22, 32.) Tera ana iango Maretia ngke e tuanga lesu bwa e na manga uti riki Rataro? (Ioane 11:23–24.) Tera ana koaua Maretia imwain are e nora mwanena bwa e a uti man te mate? (Ioane 11:27.)
- Bukin tera ngke e tataro lesu nakon Tamara are i Karawa imwain are e kauta Rataro? (Ioane 11:41–42.) Tera ae tangiria lesu ni kaotia nakoia aomata? (Bwa e a tia ni kanakomaikaki mai iroun Tamara are i Karawa.)
- Tera are e taekinna lesu nakon Rataro? (Ioane 11:43.) Tera ae riki? Tera are e kunikainna iai Rataro? (Ioane 11:44.)
- E na kanga am iango n aia namakin Maria, Maretia, ao aomata riki ake tabeman ngke a kakoaua te kakai aei? E na kanga am namakin ngke arona bwa ko mena ikekei? Tera ae a karaoia aomata imwiin noorakin te kakai? (John 11:45–46.) E na kanga noorakin Rataro n otinako man te ruanimate n roota am koaua iroun lesu?
- Bukin tera ngkai lesu e kauta Rataro man te mate? Ko na kanga n namakinna inanom bwa iai te mwaaka iroun lesu ni kauta te aomata man te mate? E kanga te kakai aei ni buokiira ni kakoaua bwa lesu bon Natin te Atua? (Ioane 11:4.)
- Tera ae karaoia lesu ni kakoaua mwaakana iaon te mate imwiina? (E a manga tia ni kautaki. Kabwarabwara nakoia ataei bwa ngke e a manga uti Rataro man te mate bon iai rabwatana ae mamate ao e na manga boni mate naba. Ngke a manga kautaki aomata, ao ana bon aki kona ni manga mate riki. Ana maiu n akea tokiiia.)
- Tera ae nanonna lesu ngke e kangai “boni ngai te manga uti ao te maiu”? (Ioane 11:25.) Tera nanon aei nakoira?

Kabwarabwara bwa e aki n ae ti iai iroun lesu te mwaaka ni kaoka te aomata nakon te maiu ae mamate, n aron are e karaoia nakon Rataro, iai riki irouna te mwaaka ae moan te kakannato ni kautia aomata man te mate nakon te aki mamate. Ni kabane aomata ake a bungiaki nakon te aonaaba a na tia ni manga kautaki. Ao rinanon te mwakuri ni kamaiu naba ao iai mwaakan lesu n anga te maiu are akea tokina nakoia ake a karinea ao n iria. Ngaia oin te manga uti ao te maiu are akea tokina ibukira ni kabane.

Te Kakaewenako

Kaewenakoia ataei bwa ana karakina rongorongan lesu ngke e kauta Rataro man te mate inanon te wiiki ae imwaira.

Waaki Ni Kakukurei Aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mwakuri ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoakina, ke ni kakimototoana, ke n te kakaewenako.

1. Tuangia ataei bwa ana riki bwa aongkoa Maria, Mareta, Rataro, ao lutaia ake a roko ngke e kautaki Rataro iroun lesu man te mate. Tuanga te ataei riki temanna bwa e na titirakinia aomata ni kakaea bwa tera ae riki, ngke a riki bwa taan kakoaua, tera aia namakin ngke a noora Rataro n otinako man te rua ni mate, ao tera aia iango ibukin lesu.
2. Katauraoi mwakoro ni beeba ake a kaineti ma rongorongo aikanne, n aron aikai, ngke temanna e tei bwa te tia kakoaua bwa lesu Kristo bon Natin te Atua te Mwaane. Katauraoi riki mwakoro ni beeba ma kiibu man booki aika tabu ake a kabwarabwarai rongorongo aika kakaawaki:

Rongorongo Aika Kakaawaki: E bungiaki lesu.

Boki Aika Tabu: E taku te Anera, “E bungiaki n ana kaawa Tawita n te bong aei ami Tia Kamaiu, are te Kristo te Uea” (Ruka 2:11).

Rongorongo Aika Kakaawaki: E a bwabetitoaki lesu.

Boki Aika Tabu: E roko te bwana mai karawa, ae kangai, “Natiu ae ko tangiraki Ngkoe,”; ao Tamnein te Atua e ruonna n ai aron te taobe (Mark 1:9–11).

Rongorongo Aika Kakaawaki: E nakonako lesu iaon te ran.

Booki Aika Tabu: A taku ana reirei lesu ake iaon te booti, “Bon te koaua bwa natin te Atua ngkoe” (Mataio 14:25–27, 32–33).

Rongorongo Aika Kakaawaki: E kamaiua te aomata lesu ae bungiaki ni matakai.

Boki Aika Tabu: “Ao e taku te[aomata], te Uea, I kakoaua [ngkoe Natin te Atua]. Ao e bobaraaki n taromauria” (Ioane 9:32, 35–38).

Rongorongo Aika Kakaawaki: E kakoaua Betero ibukin Kristo.

Booki Aika Tabu: Ngke e titiraki lesu nakoia ana reirei bwa antai ngaia n aia iango, e kaeka Betero ni kangai, “Bon te Kristo ngkoe, are natin te Atua ae maiu” (Mataio 16:13–16).

Rongorongo Aika Kakaawaki: E karekea te moan kaotioti lotebwa Timiti.

Boki Aika Tabu: E taku te Tama are i Karawa, “Aio Natiu Te Mwaane ae Tangiraki. Ongo Irouna!” (Joseph Smith—History 1:17).

Kabaraaki beeba iaon tano ke iaon te taibora n aki baireaki raoi. Tuanga te ataei bwa e na waerake mani katararakei uoua te beeba mani kataia ni kabotaua te bwai are e riki ma kanoan boki aika tabu aika riai. Ngkana aki boraoi beeba akana uoua aikanne, manga kabaraaki beeba ao karekea ana tai temanna te ataei. Ngkana a boraoi beeba ni kabane imwain manga reken aia tai ataei, manga moanna mai moana.

3. Buokiia ataei bwa a na kamatenanoa Ioane 11:25.

Kabaneana

Kakoaua	Kaota am kakoaua bwa Iesu Kristo bon natin te Atua are iai irouna te mwaaka iaon te mate. Kaota am tangira ibukin te Tia Kamaiu ao kakaitau nakoina ibukin ana mwakuri ni kamaiu, are ti a kona iai ni manga kautaki mani karekea te maiu are ake a tokina.
Katautauan Wareware n te Mweenga	Tuangiia ataei bwa ana kamatebwaia Ioane 11:39–46 ni mweengaia bwa manga rinanoan te reirei aei. Kaoa te ataei bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Ana Kawai n Tokanikai Iesu Kristo ao te Toa Are te Riao

Reirei
29

Kaantaninga	E na buokiia ataei n tatabemaniia nako n ataa aron kakaawakin tauan te toa ni katoa wiiki bwa te kauring ibukin Iesu Kristo.
Te Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">1. Tataro mwaaka ni kamatebwaia Mataio 21:1–11; Mareko 14:12–26; Ruka 19:29–38; 22:15–20; ao Doctrine and Covenants 20:77, 79. Ao imwiina kamatebwaia te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniia ataei kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).2. Wareware riki tabeua: atuun te rongorongo n te Doctrine ao Covenants 27, Doctrine ao Covenants 27:2, ao <i>Moan Tuua n te Euangkerio</i>, mwakoro 23.3. Rinei titiraki ni marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabea te ataei ao man buokiia ni kakoroa nanon te kaantninga n te reirei.4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">a. Te Baibara ke te Nu Tetemanti ibukiia ataei n tatabemaniia nako.b. Several copies of the Doctrine and Covenants.c. Bentira ao beebea ibukiia ataei n tatabemaniia (E kona ni iai ke akea).d. Tamnei 7-28, Katekeraoan ana Tokanikai Iesu Kristo n Rin (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 223; 62173), ao 7-29, Te Toa are Te Riao (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 225; 62174).
Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei bwa e na karaoa te tataro ni kaukuuki.</p> <p>Tibwaua te kiraati nakon taian kurubu, ao titirakinia ataei bwa a na iangoi bwaai ake a na kona ni karaoi ni mweengaia ngkana arona bwa iai iruwa aika ana roko ni kawari aia utu, n aron te kaitiaki n te auti, katauraoan amwarake aika onoti, ao a mwaiti riki. Angania kurubu nako bwa a na karaoa kain te bwai ae ana karaoia, ao angania nikiran te kiraati bwa ana ketinna bwa tera ae a karaoia.</p> <ul style="list-style-type: none">• Ngkana arona bwa e na roko nakon mweengam, tera ae ko na karaoia bwa ko aonga n tauraoi? Tuangia ataei bwa te reirei aei e na reireinia aron te katauraoi n te bootaki ni butimwaai ae onoti Ibukin te Tia Kamaiu ni kaotia bwa mwaitira aia karinerine nakoina.
Kanoan Boki Aika Tabu ao Titiraki ni Marooro ao Kamwakuraia	<p>Kaota te tamnei Tokanikai N Rin. Reireiniia ataei reongorongan tokanikain Iesu n rin I lerutarem (Mataio 21:1–11; Ruka 19:29–38). (Ibukin kawai aika riai n reiakin kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).</p> <ul style="list-style-type: none">• Tera ae a karaoia aomata ngke a ongo a e na roko Iesu nakon aia kaawa? (Mataio 21:8–9). Tera am i ango n aia namakin ibukin Iesu? Tera am i ango n aron am namakin ngke arona bwa ko mena ikekei n te tai anne?• Bukin tera a takarua aomata “Otanna” ngke a tabe n nakonako nako lerutarem ma Iesu? (Buokia ataei ni kaotaia bwa aio kawaiia n neboa ao n taromauria Iesu ao ni kaotia bwa a kakoaua bwa natin te Atua,) Ti kanga n neboa Tamara are i-

Karawa ao Iesu Kristo ni boong aikai? (Ngkana ti kaea te toa, wareki booki aika tabu , anenei anene, tataro ao taua te toa.)

Reireinia ataei rongorongan te toa are te riao man Mareko 14: 12–26 ao Ruka 22;15–20. Kaota tamnein te Toa are te Riao. Kabwarabwara bwa te Toa are te Riao bon te amwarake are a kakaraoia aomata ni katoa ririki ni kauringa iai riaoakiia iro- uia ana anera te Atua bwa ana tiringia aia moan nati mwaane i Aikubita man aki tiri- ngia aia moan nati mwaane (tara Te Otinako 12:21–30).

- Bukin tera bwa ti arana te Kabanea n Amwarake aio bwa te Toa are te Riao? (Ruka 22:15–18.) Tera ae karaoa lesu n tain te amwarake aei? (Mareko 14:22–24.) Bukin tera e karaoa aei? (E na reiakina kakaawakin ana mwakuri ni kamaiu. E karaoa te Toa bwa e na buokira bwa tina uringa n taai nako ao ana mwakuri ni kamaiu.).
- Tera ae taekinna lesu ni kabotaua ma te kariki? (Mareko 14:22.) Tera ae taekinna lesu ni kabotaua ma te wain? (Mareko 14:23–24. Kabwarabwara bwa ti kabognana te ran n taai aikai n onea mwiin te wain.) Buokia ataei bwa a na oota bwa te kariki ao te ran bon kanikina ke kauring ibukin rabwatan lesu ao raraana.
- E kanga te Toa are te riao n titebo ma ara taromauri n toa ni boong aikai? Kauringiia ataei n aron lesu ngke e tabeutaa te kariki ao e kakabwaia ao e anganiia te kariki ao wain, Naake a taua te nakoa ni ibonga ti tebo te mwakuri ae a karaoa ni boong aikai .Ane kona tangiria a ana te tai aei ni buokia ataei ni mwaane n am kiraati bwa ana oota bwa ngkana a karekea te nakoa ni ibonga ae te Aron, a na anganaki te kariaiakaki n tei ibukin Kristo n tain karaoan te Toa.

Ngkana a titiraki ataei bwa bukin tera ti kabongana te ran n onea mwin te wain Ibukin te Toa, tuangiia bwa a na wareka Tua ma Berita 27 1–2.

- Anganiia ataei bwa a na wareka Tua ma berita ,20;77; 79. Tera booki aika Tabu aika uouaaikai? Kabwarabwara bwa e kaoki taekan te tataro n te toa lesu are a tia n anganaki ibongabwa a na kaokioki n aron are e taekinaki n te Doctrine and Covenants.
- Ngke ti kangai “amen” n te tataro n toa ao n taua te toa, tera ae ti berita iai bwa ti na karaoia? Tera ana berita te Uea ibukin karaoan aei? Bukin tera bwa e kakawaki ibukira bwa ti na ururinga lesu? Tera ae ko na karaoia bwa ko aonga n ururinga te Tia Kamaiu? (Tara Waaki Ni Kakukurei Aika Raraoi 3.)

Waaki Ni Kakukurei Aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mwakuri ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoana, ke ni kakimototoana, ke n te kakaewenako.

1. Rinanoi berita aika tabu n te bwabetito man reirei mwakoro 6. Kabwarabwara bwa berita n te tataro n toa ti tebo ma berita aika tabu n te bwabetito. Ngkana ti taua te toa ti kaboua ara berita aika tabu n te bwabetito. Ko na kaoti mwakoro n taeka aikai:

I berita
bwa n na katoka aran Kristo iaou.
bwa n na ururinga n taainako
n ongeaaba nakon ana tua.

E berita te Uea nakoiu
Bwa e na memena Tamneina i rou n taainako .

2. Titirakinia ataei bwa iai bukina ae kakaawaki ngkai a katokaaki araia akanne. Titirakinia ataei ake aranaki i rouia tabeman bwa ana taetae bwa e kanga n ae e anganaki naba aran temanna. Titirakinia naake iai araia aia utu aika kakaokoro bwa ana taetae bwa tera nanon te ara anne nakoia. Ngkanne tuangiia ataei bwa tera nanon ae ti katoka aran Kristo i aora ngke tia riki bwa kaain Ana Ekaretia lesu Kristo Ibukiia Aika Itiaki Ni Boong Aika Kaitira. Buokia ataei ni kaotaia bwa ara mwakuri ngkai kaain te Aro tina riki bwa temanna te tia iriira lesu Kristo.
3. Anganiia kaain te kiraati bwa ana karinani kawai aika ti kona n uringa iai lesu n tain te toa ao ni bongin maiura. A kona ni karinanaki kawai n aron aikai:

N tain te toa:

langoa aron korakaina ao matena ibukira.
 langoi taekan te anene n toa.
 langoi karaki man maiun lesu (angania ataei bwa ana iangoi karaki aika kaeti nakoia).
 langoa teuana man ana reirei lesu ae ko tangiria ni moana maiuakinana ke e na katamaroa maium.
 langoi am berita ni bwabetito aika tabu.

Ni maiura ni katoa bong:

Tataro nakon Tamara are iKarawa ni katoa bong n aran lesu Kristo.
 Ongeaba irouia ara karo.
 Bwaina te tangira nakoia kaain te utu.
 Wareki booki aika tabu.
 Ongeaaba nakon tuua.
 Bwaina te karinerine n taabo aika tabu.
 Buokia aika a kainnano.
 Kaei bootakin ara Ekretia.

Ko kona n anganiia ataei n tatabemaniia nako bwa ana korea teuana mai ibukan iango aikai iaon te mwakoro ni beebea ao mani kawakinna bwa te kauring inanon te wiiki anne.

4. Maroroakina te kaantaninga ibukin anene n toa ma ataei man titirakinia titiraki aikai:
 - Bukin tera ngkai ti anenea te anene imwain ae kakabwaiaki te toa?
 - Antai taekana ae tuangiira te anene n toa?

Kaungaia ataei bwa a na ongora nakon taekan te anene n toa ni katoa wiiki. Ko kona n anenea te anene n toa ma kaain te kiraati ke katanga te anene man te bwai ni katangitang bwa a na ongora aomata ma ni iangoa lesu.
5. Anenea ke taekin taekan “In Memory of the Crucified” (*Hymns*, no. 190).

Kabaneana

Kakoaua	Kaota am kakoaua iroun lesu Kristo ao ana tangira ibukira ni kabane. Katuruturua bwa e kona ni buokiira ururingana ni karaoi rinerine aika eti bwa ti aonga ni maeka ma ngaia riki. Kaungaia ataei bwa ana iangoa te Tia Kamaiu ngkana a taua te toa ni katoa wiiki ao ni berita bwa ana katotonga maiuna.
Katautauan Wareware n te Mweenga	Tuangiiia ataei bwa ana kamatebwia Mareko 14:12–26 ni mweengaia bwa kanga te kauring nakon te reirei aei. Kaoa te ataei bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Kaantninga	Bwa e na buokiaataei ni kona n namakina te tangira ibukin Te Tia Kabooi Maiura, Iesu Kristo, ibukin marakina ao karaoan te mwakuri ni kamaiu ibukin ara bure.
Te Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">1. Tataro mwaaka ni kamatebwia Mataio 26:36–46, Ruka 22:40–46, Ioane 3:16, 15:12–13, Motiae 3:7, ao Doctrine and Covenants 19:15–18. Kamatebwia te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniiaataei kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).2. Reitan te wareware: 2 Nibwaai 9:21–22, Aramwa 34:9, Doctrine and Covenants 76:41–42, ao Moan Tuua n te Euangkerio mwakoro 12.3. Rinei titiraki ni marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabea te ataei ao man buokia ni kakroa nanon te kaantninga n te reirei.4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">a. Te Baibara ke te Nu Tetemanti ibukiiaataei n tatabemaniia nako.b. Aikai mwakoro n taeka: Tera te Mwakuri ni Kamaiu? Bukin tera ti kainnana te Mwakuri ni Kamaiu? Ti na bane ni mate. Ti bane ni bure. Iesu Kristo bon ara Tia Kamaiu ao te Tia Kabooi Maiura. Akea Ana bure. Iai mwaakana iaon te mate.c. Tamnei 7-1, Iesu te Kristo (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 240; 62572), ao 7-30, Iesu ngke e Tataro i Ketetemwane (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 227; 62175).
Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.</p> <p>Tuangia ataei ngkana iai ma ibuakoia ae kona n tibwauaia ma kaain te kiraati bwa e kanga te reirei ni buokia ni katamaroa aia taromauri n tain te toa n te wiiki ae nako.</p> <p>Tuangia ataei bwa a na iangoia te tai teuana ae ti tebo ma aei (kabwarabwara raoi, karaoan te tai anne bwa e na bon koaua raoi):</p> <p>Iangoia bwa ao ngkoia temanna kaain am utu e kawaria kaain te utu are teuana. Ko aki ongo aia taeka am karo ao ko nakon te ruu are ko tuangaki bwa ko na aki roko iai. Ko urua te bwai ae rangin ni kakaawaki n tiaki nanom.</p> <ul style="list-style-type: none">• Tera am namakin?• Tera ae ko na taekinna nakon are ana bwai te bwai?• Tera ae ko kona ni karaoia n onea mwiin te bwai are uruaki.?

Kamwakuran
te lango

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.

Tuangia ataei ngkana iai ma ibuakoia ae kona n tibwauaia ma kaain te kiraati bwa e kanga te reirei ni buokia ni katamaroa aia taromauri n tain te toa n te wiiki ae nako.

Tuangia ataei bwa a na iangoia te tai teuana ae ti tebo ma aei (kabwarabwara raoi, karaoan te tai anne bwa e na bon koaua raoi):

Iangoia bwa ao ngkoia temanna kaain am utu e kawaria kaain te utu are teuana. Ko aki ongo aia taeka am karo ao ko nakon te ruu are ko tuangaki bwa ko na aki roko iai. Ko urua te bwai ae rangin ni kakaawaki n tiaki nanom.

- Tera am namakin?
- Tera ae ko na taekinna nakon are ana bwai te bwai?
- Tera ae ko kona ni karaoia n onea mwiin te bwai are uruaki.?

- Tera ae ko na karaoia ngkana e aki tau am mwane ni kabooa katotongan raoi mwiin te bwai are uruaki? Ko na kanga n tataro ibukina?

Kabwarabwara bwa e na buokiko tamam bukina bwa e tangiriko. E tuangko bwa ngkana ko raraoma ni koaua, ko ongotaeka, ao ni kabwaka ae ko kona ni kabwaka, e buokiko ni kabwaka nikirana.

- E na kanga n namakin? Ko kona n tia ni kabooa mwiina i bon iroum? E na kanga am namakin n ana ibuobuoki tamam?

Kabwarabwara bwa ngkai ko a tia n rineia bwa ko na bungiaki nakon te aonaaba, ngaira ni kabane ti tangira te ibuobuoki bwa ti aonga ni kona ni manga oki nakon Tamara are i Karawa.

Buokia ni kaotaia ataei bwa ngkai a tangirira ao iai aia babaire Tamara are i Karawa ao lesu Kristo, bwa ana buokiira ni bwaai ake tiaki kona ni karaoi i bon iroura. Te rei-rei aei bon iteran te babaire anne; bon rongorongan te mwakuri ni kamaiu ae korakora ae karaoia lesu Kristo ni kabooi mwiin ara bure ao man tokanikai iaon te mate. E aranaki te karea aei bwa te Mwakuri Ni Kamaiu. Kaota tamnein lesu te Kristo.

Rinanoana ae Kimototo

Tuangiiataei bwa ana taekina riki te katenua n Taikan te Onimaki. Ao imwiina tua-ngiia bwa ana rinanon te kaantaninga ibukin maiura n te aonaaba ao bukin tera te Mwakuri ni Kamaiu e riai ibukin kamaiuakira. Kamanenai mwakoro n taeka ake a koreaki ni mwakoron te "Katauraoi".

"Tera te Mwakuri ni Kamaiu?" (Te Mwakuri ni Kamaiu bon ana mwakuri ni ibuobuoki lesu Kristo ni mate ibukin ara bure ao e anga maiuna iaon te kaibangaki bwa e aonga n tokanikai iaon te mate.)

"Bukin tera ngkai ti kainanoa te Mwakuri ni Kamaiu?" (Kauringia ataei n ana babaire Tamara are i Karawa. Ti rineia bwa ti na roko nakon te aonaaba mani kona ni mate. Rabwatara aikai ana boni mate n te taina.)

"Ngaira ni kabane ti na mate." (Ti tangira te Tia Kamaiu bwa e na kamaiuira man te mate n rabwata ao ni kona ni karekea te kamaiuaki.)

"Ti bane ni bure." (Reken te bure e karika te aki kororaoi ni manga okira Tamara are i Karawa. Ti kainanoa te Tia Kabooi Mwiin Maiura ngkana ti raraoma ni koaua.)

"Iesu Kristo bon ara Tai Kamaiu ao te Tia Kabooi Maiura." (Katuruturua bwa e anga nanona lesu Kristo bwa e na riki bwa ara Tia Kamaiu ao te Tia Kabooi Maiura; e kukurei n anga maiuna ibukira.)

"Akea Ana bure." (Bukina bwa e kororaoi lesu Kristo, ti ngaia te aomata ae kona n riki bwa ara Tia Kamaiu ao te Tia Kabooi Maiura.)

"Iai mwaakana iaon te mate." (Bukina bwa akea ana bure lesu Kristo ao ti Ana Riki Temanna te Atua, iai mwaakana iaon te mate.)

Wareka Ioane 3:16 ma kaain te kiraati. Kaoia ataei bwa ana tibwaua aia namakin iroun Tamara are i Karawa ao lesu Kristo n aia babaire ae moan te tikiraoi aei. Tibwaua am namakin ibukin aia tangira Tamara are i Karawa ao lesu ao tuangiiia nanom ae korakora n kan oki ni maeka ma ngaia n te taina.

Kanoan Boki
Aika Tabu

Kaota te tamnei lesu E Tatato I Ketetemwane. Reireinia ataei karakinan lesu i Ketetemwane n aron are e kuneaki ni Mataio 26:36–46, Ruka 22:40–46, ao Doctrine ao Covenants 19:16–18. (Ibukin kawai n reirei man booki aika tabu, tara "Angareirei man Booki Aika Tabu," iteraniba 10). Kabwarabwara bwa e a kaman ata ana mwa-kuri ao e ata te tai are e na karawawataaki ma te maraki ae korakora ibukin aia bure kaain aonaaba.

Titiraki ni Marooro
ao Kamwakuraia

Kamatebwaii taian titiraki aikai ao kiibu man booki aika tabu ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa ana rangin ni ibuoubuoki ibukin kaotakiia ataei ni booki aika tabu ao ni maiuakin moan tua inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei n tain te kiraati e na bon buokiia ni kaotaia n nanon kiibu man booki aika tabu.

- Tera ae taekinna lesu ngke e tataro nakon Tamara are i Karawa n te onaroka are i Ketetemwane? (Mataio 26:39, 42, 44.) Bukin tera e tauraoi ni iri ana babaire Tamara are i Karawa lesu e ngae ngke e na karawawataaki ma te maraki ae korakora? (E tangira ao e onimakina Tamana, ao e tangiriira naba.)
- Tera ae riki nakon lesu ngke e tataro n te Onaroka are i Ketetemwane? (Ruka 22:44; Motiae 3:7.) Antai ae kaoti nakon lesu ni kakorakora? (Luke 22:43.)
- Antai ae karawawataaki ibukina lesu n te Onaroka are i Ketetemwane? (D&C 19:16.) Buokia ataei bwa ana ataia ae e kamarakaki naba lesu iaon te kaibangaki, ma kamarakakina aei e riki n te Onaroka are i Ketetemwane, ngke e wawanako raraana man bwangabwangan rabwatana.

Wareki taeka aika ma ioun Unimwaane Marion G. Romney: "Te Tia Kamaiu . . . e kabooi mwiin ara bure ao ibukin aia bure aomata ni kabane aika a maiu n te aonaaba aei ke irouia naake a na maeka n te aonaaba ae mamate aei" (*Improvement Era*, Ritembwa 1953, iteraniba 942–43).

- Korakorara marakin lesu? (D&C 19:18.)
- Bukin tera e kukurei ni maraki ibukin bwaai aikai lesu? (Ioane 15:12–13.) E kanga n anganiko te namakin n ataia bwa e korakai ao e karaoa te mwakuri ni kamaiu ibukin ara bure? Ti na kanga ni kaotia nakon lesu bwa ti kakaitau ibukin te Mwakuri ni Kamaiu?
- Tera ae ti riai ni karaoia bwa e aonga ni kabooi mwiin ara bure maten lesu? (Rairannano, bwabetitoaki, ao kaawakin ara berita ni bwabetito aika tabu.) E kanga ana mwakuri ni kamaiu lesu ni kariaira n okira Tamara are i Karawa? Tera ae na riki ngkana ti aki rairi nanora? (D&C 19:15–17.)

Buokia ataei ni kaotaia bwa ti kariaia ana mwakuri ni kamaiu Kristo man te rairannano, te bwabetitoaki ao karekean te Tamnei are Raori, ao n iri ana tua lesu. Ngkana ti karaoi bwaai aikai, a kona ni kabwaraaki ao ni kaitiakaki ara bure n te aro bwa ti na maeka ma Tamara are i Karawa n akea tokina.

Taekan te Onimaki

Rinanon, marooro, ao buokia ataei ni kamatenanoa te katenua n taekan te onimaki.

Waaki Ni Kakukurei Aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mwakuri ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoakina, ke ni kakimototoana, ke n te kakaewenako.

1. Katauraoa karinanin kiibu man booki aika tabu ae ti tebo ma aikai (ke ko kona ni koroi iaon te burakibooti) ao karinani kabwarabwaraaia, n te karinan teuana. Kamangaoi kiibu n te aro are a na aki kaitara ma kabwarabwaraaia. Tuanga te ataei bwa e na tarai kiibu man booki aika tabu, iangoia bwa tera te rongorongo are inanona, ao korea te rain man kiibu ni booki aika tabu nakon etin taekana. Anganiia ataei ni kabane aia tai.

Mataio 16:21 (bon te bwai ae riai taurakin lesu.)

Ioane 3:16 (E roko lesu nako aon te aba bukina bwa e tangiriira ma Tamara are i Karawa.)

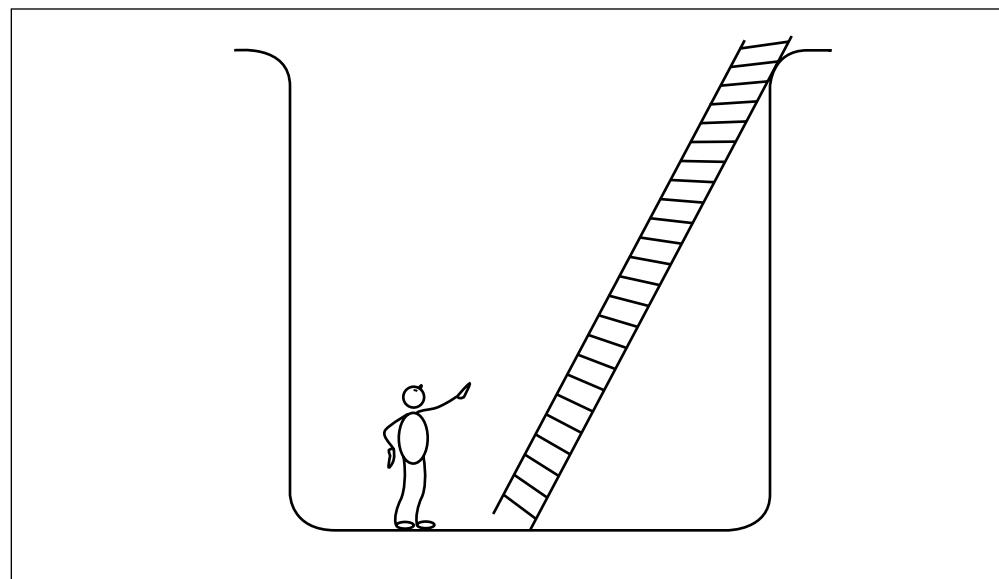
Ioane 10:17–18 (Iai mwakan lesu ni kakea maiuna ao ni manga kaoka maiuna.)

1 Betero 1:19–20 (E rineaki lesu mai karawa bwa ara Tia Kamaiu.)

1 Ioane 1:7 (Ana mwakuri ni kamaiu lesu Kristo e na kamaiura ngkana ti rairinana ora man ara bure.)

Doctrine ao Covenants 20:29 (Ti kona ni kamaiuaki n aban uean te Atua ngkana ti raraoma man ara bure, kakoaua lesu Kristo, ao ni bwabetitoaki.)

2. Karakinna nakoia ataei te karaki aei, mani kabongana te tamnei ngkana e kainanoaki:

Te aomata are e nakonako inanon te kawai e bwaka inanon te mwanono ae nano are e aki kona n otinako ma iai. E ngae ngke tera ae kataia ni karaoia e aki kona n otinako man te mwanono. E takarua te aomata ni bubuti buokana ao e rangin ni kukurei ngke e ongo bwanaan te aomata ae akoi ae nakonako irarikina ao e buokia ni karuo te kaintamwarake inanon te mwanono. Aio are e a kona iai n tamwarake ao mani karekea te kainaomataki.

Ngaira ni kabane ti tebo ma te aomata are inanon te mwanono, are ti aki kona n otinako bon iroura. E kanakomaia natina te mwaane ana riki temanna Tamara are i Karawa bwa e na karekea te anga ni kainaomataki n aron te aomata are inanon te mwanono. E kona ni kabotauaki lesu Kristo bwa te aomata are e karuo te kaintamwarake inanon te mwanono, e anganira te kawai n tamwarake. Ti riai n rairi nanora man ara bure ao ni karinei moan tuua man te euangkerio ao otenanti bwa e aonga ni mwakuri te Mwakuri ni Kamaiu inanon maiura ao mani kona n otinako man te mwanono n aron te aomata are e bwaka inanon te mwanono are e kamaiuaki man te kaintamwarake,. Ibukin aei, imwiin ake ti kona ni karaoi, e na kona ni kakororaoira te Mwakuri ni Kamaiu bwa ti na okira Tamara are i Karawa.

3. Wareka Motiaeaa 14:3–5 ao Aramwa 7:11–12. Maroroakinna bwa e kanga lesu Kristo, rinanon te Mwakuri ni Kamaiu, e aki ti korakai ibukin ara bure, ma e korakai ibukin marakira, aorakira, ao nanokaawakira. E ota ni bwai ni kabane ake ti a tia n rinanoi ao ni karawawataaki iai n te aonaaba aei. E na buokira n ara kangaanga ao kakaewenako, ibukin ana tangira ao ana nanoanga.
 4. Buokia ataei bwa a na kamatenanoa Ioane 3:16.
-

Kabaneana

Kakoaua	Kaota am kakoaua bwa lesu Kristo bon ara Tia Kamaiu ao te Tia Kabooi Maiura. Kaota am tangira ibukin lesu ao Tamana are i Karawa ao am kakaitau ngkai a tia ni katauraoa te kawai ibukira bwa ti aonga ni kona n tokanikai iaon ara bure ao mate ao ni manga maeka ma ngaiia.
Katautuan Wareware n te Mweenga	Tuangiiia ataei bwa ana kamatebwaia Mataio 26:36–46 ao Doctrine ao Covenants 19:16–18 ni mweengam bwa manga rinanoan te reirei aei. Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Kamwanean, Kaburean, ao Kataakin Iesu Kristo

Reirei
31

Kaantaninga Bwa e na kakorakoraia ataei n tatabemaniia nako bwa e aonga neienne ke teuanne n ninikoria n ana koaua iroun Iesu Kristo.

Te Katauraoi

1. Tataro mwaaka ni kamatebwai Mataio 26:14–16, 47–27:31 ao Ruka 22:47–23:25. Imwiina kamatebwai te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniia ataei kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki aika Tabu,” iteraniba 10).
2. Rinei titiraki ni maroro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabea te ataei ao man buokiia ni kakoroa nanon te kaantaninga n te reirei.
3. Koroi taeka ao kiibu aikai iaon te kaati ae okoro. *Natin te Atua, Tia Kamaiu, Tia Kabooi Maiura, ae mairoun te Atua, kororaoi, a bane ni korakora, tangira, Tia Karikibwai, tia reirei, tia katoki aoraki, bawareia, kamwanea, bukibuki aika kewe, bwainikirinna(oroia), batibooa, kataarea (kataereaki), kabaea, kaenaena, mwaenna n te kateketekete, kabureaki ni ua matena.*
4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:
 - a. Te Baibara ke te Nu Tetemanti ibukiia ataei n tatabemaniia nako.
 - b. Bwai ni kanim ke te bwai are e na kabaeaki iai te kaati.
 - c. Tamnei 7-31, Kamwanean Iesu (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 228; 62468), ao 7-32, Ana Kakewekewe Betero (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 229; 62177).

**Katautauan
Karikirakean
te Reirei**

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kaukuuki.

Kabobooi kaati ake ko a tia ni katauraoi ao katikui ni kabaraaki iaon te taibora ke iaon tano. Kamaataata nakoia ataei bwa tabeua ma ibuakon kaati aikai a kabwarabwara lesu ao ake tabeua a kabwarabwara bwa tera are e karaoaki nakolina naukaan ma tokin maiuna. Tuangiia ataei bwa ana toana temanna n rinei aia kaati, warekia, ao ni katikua ibuakon bwariko ni kaati ake uoua. N te moan bwariko ana riai iai ni korei taeka ake a kabwarabwara lesu, ao a riai ni koroi n ake tabeua rongorongan te bwai are e karaoaki nakolina imwin tokin maiuna.

Rinanoi ma te karaurau bwaai aika riki inanon te Onaroka are i Ketetemwane ao tuangiia ataei bwa n te reirei aei ao ana reirei bwaai ake a riki tabeua te tai imwiin banen ana tataro lesu i Ketetemwane

Kanoan Boki Aika Tabu

Reireiniia ataei rongorongan kamwanean Iesu, kabureakina, ao kataakina (Mataio 26:14–16, 47–27:31 ao Ruka 22:47–23:25). (Ibukin kawai aika riai n reiakin kanoan boki aika tabu, tara Angareirei man Booki Aika Tabu,“ iteraniba 10). Tuangiia ataei bwa ana kakauongo nakon te taeka are e kabwarabwara te bwai are e karaoaki nakon lesu. Buokiia ni kaotaia bwa e kona n tia ni kabongana mwaakana ni kamaiua man te bwainikirinaki aei, ma e ataia ae iteran te karawawataaki are e riai ni kaitarai ni kakoroa nanon ana mition mani kakoroa nanon te Mwakuri ni Kamaiu (tara Motiae 15:5).

Titiraki ni Marooro
ao Kamwakuraia

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buokiia ataei ni kao-taia ni booki aika tabu ao ni maiuakin kanoana inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.

Antai ae kamwanea lesu? (Mataio 26:14–16.) E kanga luta ni kamwanea lesu?
(Mataio 26:48.) Tera ae riki nakon luta? (Mataio 27:3–5.)

- Bukin tera E katokiia ana Abotoro lesu ngke a kataia ni kamaiua? (Mataio 26:51–54; Ruka 22:49–51.) Tera te reirei ae a tia ni karekea ana reirei ngke e kamaiua te aomata ae ikuaki taningana? Bukin tera n am iango a birinako Abotoro mani katuka lesu? (Mataio 26:56.) Tera te bwai ae ko na tia ni karaoia ngke arona bwa ko mena ikekei?
- Bukin tera lesu e kaekaia taani kabuakaka n te kaboui? (Mataio 26:62–63; 27:12–14; Ruka 23:9.) (Tara Waaki Ni Kakukurei Aika Raraoi 3.) Kabwarabwara bwa ngke e titirakinaki lesu bwa ngaia te Kristo, Natin te Atua, ke Aia Uea lutaia, e kaekaia (tara Mataio 26:63–64; 27:11). Kaotia bwa e aki karaba bwa antai ngaia ke ni kataia ni kamaiua. E ataia lesu bwa e na kamateaki iaon te kaiba-ngaki ni katia ana mwakuri n te aonaaba.
- Okiri karinanin taeka inanon kamwakuran te iango are e kabwarabwara te bwai are a karaoia aomata nakon lesu. Tera am iango ngke ko wareki taeka aikai? E kanga am namakin n aron mwakuri ni iowawa ake a karaoia aomata nakon lesu? Iai te aomata ae a tia ni karaoi mwakuri aika aki raraoi nakoim bukina bwa ko onimakina lesu Kristo ke bukina bwa ko nakon te taromauri? Tera ae ko karaoia?
- Mwaitira te tai are e kaakea lesu Betero? (Ruka 22:54–60.) Bukin tera n am iango e karaoa aei Betero? E kanga ana namakin Betero ngke e ataa te bwai are e a tia ni karaoia? (Ruka 22:61–62.) Buokia ni kaotaia ataei bwa e tuai Betero ni karekea ana bwaintituaraoi te Tamnei are Rairoi. Betero bon te aomata ae korakora are e a tia n riki bwa te Beretitenti n te Ekaretia imwiina ao n anga maiuna ibukin ana koaua. Ti na kanga n ninikoria n ara koaua ibukin lesu Kristo n aki tabeakinna bwa tera kakaewenako aika ti kaitarai? (Tara Waaki Ni Kakukurei Aika Raraoi 5.)

Waaki Ni Kakukurei Aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki mwakuri ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoakina, ke ni kakimototoana, ke n te kakaewenako.

1. Tuangiia ataei n tatabemanii nako bwa ana taekina teuana aroaron lesu ae raoiroi ke anuan maiuna ae a mamate nanoia iai.
2. Rinanoa te moan ao te katenua n taekan te onimaki. Buokiia ataei ni kaotaia bwa taekan te onimaki aikai e kauringiira ana mwakuri aika raraoi lesu ao kakaawakin ana mwakuri.
3. Katikui taeka aikai n te kanikina: *Kaiaba, Birato*, ao *Erote*. Anganiia teniman ataei kanikina aikai ao kabwarabwara bwa a kakaokoro tabeia n abaia taan tautaeka aikai. Tuangiia “taan tautaeka” aikai bwa a na tei n taabo aika kakaokoro inanon te ruu ao tuangiia kaain te kiraati bwa a na kawariia ao n te tai are a wareki taeka aikai ataei ake teniman. Ke tuangiia ataei ake teniman bwa ana tei imatan te kiraati ni wareki aia taeka.

Kaiaba: Arau bon Kaiaba. Ngai bon aia ibonga lutaia ae rietaata, nanona bwa ngai te tia kairiiri n te aro irouia lutaia, I tangira lesu bwa e na kamateaki, ma n na karekeea moa te kariaiakaki iroun te tia kairiiri n Room, ngaia are I kanakoa nakon Birato.

Birato: Arau bon Bontio Birato. Ngai bon te koowana n Room, nanona bwa ngai bon mataniwiin te tautaeka n Judea. A tangiria lutaia bwa n na kaburea lesu ni uaa matena, ma I aki kona ni kunea kairuana. I kanakoa nakon Erote.

Erote: Arau bon Erote. Ngai bon te lutaia, ao a tia kaain Room ni kariaia bwa n na uea iaon Karirai. E kanakoa lesu Birato nakou bukina bwa ngai te uea n te aono aei are a ikawai rake iai lutaia. E rangi ni ingainga nanou ni kan noora te aomata ae arana lesu. I a tia n ongoongo rongorongona ao I tangiria ni kan nooria bwa e na karaoi kakai, ma e aki tangiria ni kan taetae nakou ke ni kaekai au titiraki. I kaokia nakon Birato.

Birato: I bon tuai n noora riaina bwa N na kaburea te aomata aei ni karokoa matena, ma a kairoroai aomata. N tokina ao e bwara nanou ni kataia n tuangiia aomata ae akea burena ae I nooria ao I tuangiia aomata bwa ana uotia nako n tauria iaon te kaibangaki.

Imwiin okiia ataei ake teniman nakon aia kaintekateka, maroroakinna bwa tera te bwai ae na reke iroun lesu ngke e arona bwa e rimoaia aomata aikai ao man titirakinaki irouia.

4. Koroi iaon te mwakoro ni beebea tabeua kangaanga, n aron bwaai aikai, are e na kangaanga ibukin te ataei bwa e na kaaitarai (kabonganai kangaanga ake a riai ibukin am kiraati):

Temanna e ngareakiniko ngke ko nako n te taromauri.

Temanna e kataia n tuangko bwa ko na katai taian turaki ke ni mokona te tikareti.

Ko noora raoraom n te reirei are e babakanikawai nakon te ataei are temanna.

E titiraki raoraom ae tiaki kaain te ekaretia bwa ko na kabwarabwara am koaua.

E tuangko raoraom n te reirei bwa ko na taekina te kewe bwa e na kaawakina neienne ke teuanne man taian kangaanga.

Karekea aia tai ataei n rinei mwakoro ni beebea ao ni wareki. Karekea aia tai ataei bwa a na maroroakin kangaanga n tatabeua nako ao baireia bwa tera te bwai ae riai ni karaoaki ae eti. Katuruturua bwa n tabetai e rangin ni kangaanga bwa ti na ninikoria iaon ara koaua ibukin lesu Kristo, ma ti na bon rangin ni kakabwaiaa-kaki ngkana ti ninikoria iai.

5. Anganiia ataei teuana ke uoua te kaati are e kabwarabwara lesu (ko kona naba ni kabonganai taeka ake tabeua ke mwakoro ni kibu n taetae are e kabwarabwara lesu). Tuangiia ataei bwa ana tuangko aia iango ngke a wareki taeka iaon aia kaati. Tuangiia bwa ana iangoia n aia iango ngkana ataaia raoi ae lesu bon Natin te Atua te mwaane, te Tia Kamaiu, te Tia Kabooi Maiura, ao a mwaiti riki. Kaoia ataei bwa ana kabwarabwara bwa e kanga te atatai aei ao ana kakoaua lesu Kristo ni kakabwaia.

6. Tuangiia kaain te kiraati bwa a na anene ke a na kaoa temanna nakon te kiraati bwa e na anene.

Kabaneana

Kakoaua

Kaota am kakoaua ibukin ana bwai Iesu Kristo, ao tibwauaia ma ataei bwa e kanga te kakoaua aei ni kakaawaki nakoim. Kaota am kakaitau ibukin nanon Iesu ni karawawataaki ao ni mate n te aro are ti a manga kautaki ao ni karekea te maiu are akea tokina.

Katautuan
Wareware n
te Mweenga

Tuangiia ataei bwa ana kamatebwaia Mataio 26:47–54 ni mweengaia bwa rinanoan te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Kamatean ao Taurakin Iesu Kristo iaon te Kaibangaki

Reirei
32

Kaantaninga	Bwa e na kakorakorai aia kakoaua atae bwa bukina e mate Iesu ibukira, ti na manga kamaiuaki riki.
--------------------	---

Te Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">1. Tataro mwaaka ni kamatebwaia Mataio 27:32–66, Ruka 23:26–56, ao Ioane 10:17–18, 19:13–42. Imwiina kamatebwaia te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniia ataei kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraean am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki aika Tabu,” iteraniba 10).2. Reitan te wareware: Mareko 15:20–47.3. Rinei titiraki ni maroro ao waaki ni kakukurei aika raroai are e na katabea te ataei ao man buokiia ni kakora nanon te kaantaninga n te reirei.4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">a. Te Baibara ke te Nu Tetemanti ibukiia ataei n tatabemaniia nako.b. Katooton ana Boki Moomon.c. Tamnei 7-33, Te Kamateaki (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 230; 62505); 7-34, Taurakin Iesu (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 231; 62180); ao 7-35, Ruanimatean Iesu (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 232; 62111).
---------------------	--

Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.</p> <p>Tibwaua te karaki aei ma ataei:</p> <p>N te bong teuana ae kamwaitoro man angang, ao e kurati te waanikiba teuana ma te buriiti i Washington D.C., ao man bwaka n te Karanga ae Potomac ae korakora iai te tino. A mwaiti aomata aika mate, ma onoman aomata aika a tineline ibukin te wanikiniba ngke a tabe aomata ake inanon te erikobuta ni kareia ma bwaai ni kamaiu. E rangin ni mwaitorotoro te ran, ao e bon rangin ni kangaanga bwa e na tataninga n te waanikiba. A rangin ni maaku aomata aikai imwain rokon aia tai n rawea te bwai ni kamaiu ao man uotaki nakon te kamaiuaki.</p> <p>N taainako ngkana a karuoi bwaai ni kamaiu taan kamaiu, e angan te aomata temanna bwa e aonga moa ni kamaiuaki. E karaoa aei ni karokoa a bane n tia ni kamaiuaki raona ni kabane, ma e a bon aki kona n tataninga ana tai n taua te waanikiba. Ngke e a oki te erikobuta bwa e na anaia, e a tia ni bwaka nako aan te ran. E mate imwain ae iai ae na kona ni kamaiua.</p> <ul style="list-style-type: none">• Bukin tera n am iango te aomata aei e teimatoa n angangania aomata tabeman te bwai ni kamaiu? E na kanga am namakin ngke arona bwa ngkoe temanna ma ibuakoia aomata ake e a tia ni kamaiuia? <p>Kabwarabwara am namakin ibukin te ninikoria ao te tangira are ko na karekea n anga maium ibukiia tabeman n aron ae karaoia te aomata aei.</p> <p>Kabwarabwara nakoia ataei bwa n te reirei aei ana reiakina aron marakin ao taurakin Iesu iaon te kaibangaki. E anga maiuna ma te nano ae korakora bwa aonga ni</p>
--	--

kamaiuaki ake a tuai ni maiu, ao ake ana bon aki maiu, ao ake ana manga maiu riki ibukin ana tangira ae korakora ibukira.

Rinanoana ae
Kimototo

Kauringiia ataei te kangaanga are e a karika te kangaanga nakon Atam ao Ewa ao nakoia aia kariki ngke akana uaan te kai are e a tia n tabuaki n te Onaroka are i Eten. Ibukin aia bure Atam ao Ewa, ngaia are a karika rabwataia ae mamate. Are nanona bwa rabwataia ana bon mate n te taina. Ngkai ngaira bon ana kariki Atam ao Ewa, ti na bon rinanon naba te mate, n aia aroia.

Taekinna ni kakoaua bwa te mate n rabwata bon iteran ana kainibaire Tamara are i Karawa ao ngaia are Tamara are i Karawa e kanakoa Ana Riki Temanna, lesu Kristo, bwa e na tokanikai man te mate. Man maten ao manga utin Kristo, ti a bon tia ni kamaiuaki man te mate n rabwata. Ti na mate, ma ti na bon manga kautaki (tara Ioane 3:16–17; Ereman 14:15).

Rinanona ma te karaurau te tai are e karawawataaki, kamwaneaki, ao ni kataaki lesu.

Kanoan Boki
Aika Tabu

Reireiniia ataei rongorongan lesu ngke e tauraki iaon te kaibangaki ao taunaki are e kuneaki ni Mataio 27:32–66. (Katautauan kawai ibukin reiakinan kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba vii.) Tara naba Ruka 23:34, 39–43 ao Ioane 19:19–22, 25–27, 34, 39. Kabonganai tamnei ake a kaineti ma taai akekei.

Ko na bae n tangiria n tarai bwaai aika oti inano bwa a na buokiko ni kaotaia ni bwaai aika nanonaki n te reirei aei:

1. Timon te I-Kurene e uota ana kaibangaki lesu (Matthew 27:32).
2. E katineaki lesu iaon te kaibangaki imarenaia taan kamwarua aika uoman (Mataio 27:33–38; Ruka 23:32–33).
3. Ao e korea te boki Birato ao e kaaki iaon te kaibangaki (Ioane 19:19–22).
4. E kakanikoaki lesu (Mataio 27:39–44).
5. E taetae lesu nakon te tia kamwarua (Ruka 23:39–43).
6. lesu E tuanga Ioane bwa e na tararua tinana (Ioane 19:25–27).
7. Ao e roo aon te aba ni kabaneia (Mataio 27:45–46).
8. E mate lesu Kristo (Mataio 27:50–56). E wara rarikina temanna te tia buaka (Ioane 19:34).
9. E katukaki rabwatan lesu n te tabo ni mate (Mataio 27:57–61; Ioane 19:38–42).
10. A kanakoaki taan tararua bwa ana teiakina te ruanimate (Mataio 27:62–66).

Titiraki ni Marooro
ao Kamwakuraia

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangin ni buoka te ataei ni kaotaia ni booki aika tabu ao ni maiuakin kanoana inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.

- Tera ae karaoia Baraba imwiin kataakin lesu? (Mataio 27:26.) Tera ae nanonaki n te *kainikataere*? (Te kamateaki man te neeranaki ao te kabaeaki baina ao waena nakon te kaibangaki.) Kabwarabwara bwa te tauraki n te kaibangaki bon te kamateaki ae karaurau ao ni kamaraki are katauaki ibukiia tooro ao taani bure ake ma inano.
- Tera aran te tabo are e tauraki iai lesu aika uoua? (Mataio 27:33; Ruka 23:33.)

- Antai raon lesu n tauraki ma ngaia? (Mataio 27:38; Ruka 23:33.)
- Tera are angan lesu tautia bwa e na nimma? (Mataio 27:34.) Kabwarabwara bwa te beneka ao ranin te ari a kabonganaki bwa te bwai n aoraki ni buokia ni kamatea te bwai n namakin ke e kabeebetea te maraki. Buokiia ataei ni kaotaia bwa e rawa n nim bwaai aikanne lesu bukina bwa e tangiria ni kakoaua inanona ao n ataia ngke e katia te mwakuri ibukin te Mwakuri ni Kamaiu.
- Antai are bubuti ibukina lesu nakon Tamara are i Karawa bwa e na kabwara ana bure? (Ruka 23:34, mwakoro n taeka inano c n ana Bwaibwara te LDS.) Bukin tera bwa e kakaawaki ioun lesu bwa e na kabwarai aia bure tautia? Bukin tera e kakaawaki bwa ana kabwaraaki ara bure? Ti na kanga ni kakabwaiaaki ngkana ti kabwarai aia bure tabeman?
- Antai tabeman ake a kakanikoa ao a taetaebuaka (kamatauninga) lesu ngke e katineaki iaon te kaibangaki? (Mataio 27:39–44.) Tera bwaai tabeua ake atong nakoina? E kanga ana kaeka lesu? (1 Nibwaai 19:9.) Ti na kanga ni kaeka ngkana atong taeka aika buakaka aomata nakoira.?
- A kanga aroia taan kamwarua ake uoman nakon lesu? (Ruka 23:39–43.) Tera are e taekinna te tia kamwarua are te kauoman are e kaotia ae e a moana ana rairannano? (Ruka 23:40–42.) Tera ana kaeka lesu? (Ruka 23:43.)
- E kanga lesu ni kaota ana tangira ae korakora nakon tinana ngke e maraki ni korakai iaon te kaibangaki? (Ioane 19:25–27.) Tera te bwai ae ti reireinaki iai ibukin lesu?
- Manra te tai are e karooa iai te aba? (Mataio 27:45.) Tera te bwai ae tang iai lesu? (Mataio 27:46.) E a tia te Atua ni kabwara ana bure Natina te Mwaane? Kabwarabwara bwa e a tia ni buuta tamneina Tamara are i Karawa ibukin te tai aei n te aro bwa e na kona lesu ni karekea te tokanikai iaon bure ao te mate irouna.
- Tera ae nanonaki n ae lesu “e anga tamneina”? (Te kawai ae kona ni mate iai lesu bon ti kariaiakan tamneina bwa e na kitana rabwatana. E kakoauaki man booki aika tabu bwa e anga maiuna ma nanona ae korakora, e aki anaaki ma irouna.) Tuangiia ataei bwa ana wareka Ioane 10:17–18. Bukin tera ngkai e kariaia lesu bwa e na anga maiuna?
- Tera bwaai aika kamiimi ake a riki ni maten lesu? (Mataio 27:51–53.) Tera ae nanonaki n ae “raeuaki”? (Raeuaki ma ieta nako naano.) Tera ana koaua mataniwiin are tebubua (te aobitia n te taanga n Room) ae anga ngke e noora te bwai are riki? (Mataio 27:54.)
- Antai lotebwa are te I-Arimwata? (Mataio 27:57.) Tera ae karaoia? (Mataio 27:58–60.)
- Tera are a taekinna Baritaio nakon Birato bwa ana karaoia? (Mataio 27:62–66.) Bukin tera ngkai a tangiria bwa e na tararuaki te ruanimate? Bukin tera ngkai akea nanon aia iango? Tera te bwai ae ti reiakinaki iai ibukin mwaakan te aomata ao mwaakan te Uea?

Kakimototoan Titiraki ni Marooro ao Kamwakuraia	Ko na bae n tangiria ni kabonganai titiraki aikai bwa e aonga ni buokiia ataei te kaokoro imarenan riaoakin te tua ioun Atam ao Ewa ao kainnanoan te Tia Kamaiu.
	<ul style="list-style-type: none"> • E kanga riaoakin te tua ioun Atam ao Ewa n riki bwa teuana ma ibuakon ana tua Tamara are i Karawa n te Onaroka are i Eten? (A kana uaan te kai ibukin ataakin te raoiroi ao te buakaaka.) Tera tokin uruakakin te tua aei? (A riai ni kitana te onaroka. A riki n rabwata ao a kona ni karikii natia. Ngaia ma aia kariki ana boni bane ni mate. Aio bon iteran ana kainibaire Tamara are i Karawa.)

- Tera ae na riki nakon rabwatara ao tamneira ngkana ti mate? (Te tamnei e kitana te rabwata nakon te aba n tamnei, te rabwata, ae akea te ikeike iai ma te tamnei, n tainako ana bane n taunaki n te aonaaba.) Tera ae ti kona ni karoia ni manga kaoka te rabwata ma te tamnei? (Bon akea, bukina bwa iai rabwatara ae mamate, akea iroura te mwaaka ni manga kona n reita te rabwata ma te tamnei.)
 - Antai ae karoia ibukira bwa ti na kona n tokanikai iaon te kangaanga ae kabwara nano aei? Bukin tera ngkai ti lesu ae kona ni kamaiura? (Akea ana bure; bon ti ana riki temanna Tamara are i Karawa n te iriko ao mwaakana iaon te mate.) Ko kanga n ataia bwa iai temanna ae kona ni buokiko ma kaain am utu bwa kam na manga kautaki?
-

**Waaki Ni
Kakukurei
Aika Raraoi**

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki ma ibuakon waaki ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoan, ke ni kakimototoana, ke te kakaewenako.

1. Karinani boki aikai iaon te tiaata ke te burakibooti. Tuangiia ataei bwa iai inanon boki aika tabu teuana ana rongorongo lesu are tauaki mwiina ngke e katineaki iaon te kaibangaki. Tuangiia ataei bwa ana wareka te rongorongo ao n taekinna bwa tera te mwaaka ke aroaron lesu ae raoiroi are e buokia ni kona n atong ke ni karoai bwaai aikai.

Ruka 23:34 (E nanoanga ao e kakabwarabure.)

Ruka 23:43 (Iai irouna te mwaaka n ataa te bwai ae na riki.)

Ioane 19:26–27 (Iai irouna te tangira ao te tabeaianga iroun tinana.)

Mataio 27:46 (E kaotia bwa e mwioko iroun Tamana.)

Ruka 23:46 (E kaotia bwa e ongotaeka nakon ana kaantaninga Tamara are i Karawa.)

Mataio 27:50, *te bwana ae korakora, ae taku, Tamau, e a bane, e a tia ni karoaki nanona, koro nanona,* (E a tia ni kakoroa nanon ana kainibaire Tamara are i Karawa.)

2. Karinani iaon te burakibooti araia aomata aikai ke bootaki n aomata ake a taekinaki n rongorongan maten ao n taunakin lesu inanon boki aika tabu. Tuangiia ataei n tatabemaniia nako te bwai ae a uringa ibukiia aomata n tatabemaniia ke bootaki. Buokiia ataei bwa ana uringa te mwakoro are a karoia:

lesu Kristo

Birato

Timon te I-Kurene

Tautia

Taani Kaenaena

Taani kamwarua ake Uoman

Maria, tinan lesu

Ioane ae Tangiraki

Mataniwiin are tebubua

lotebwa te I-Arimwataia

3. Maroroakina ao buokiia ataei ni kamatenanoa te kauoua n taekan te onimaki.

Kabaneana

Kakoaua

Taekina am kakaitau ibukin ana mwakuri ni kamaiu lesu are e a tia ni mate ibukira iaon te kaibangaki. Kaota am koaua bwa ti na bane ni kautaki ao ni manga maiu ibukin ana tangira ae korakora ibukira.

Katautauan
Wareware n
te Mweenga

Tuangiia ataei bwa ana kamatebwaia Mataio 27:34–50 ni mweengaia bwa manga rinanoan te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Kaantninga	E na buokiia ataei n ataia bwa e kautaki Iesu Kristo man te mate ao ngaira ni kabane ti na bane ni mangauti.
Te Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">1. Tataro mwaaka ni kamatebwaia Mataio 27:52–53; 28:1–15; Ruka 24; Ioane 20; Mwakuri 1:3, 9–11; ao te 1 I-Korinto 15:5–6, 22. Ao imwiina kamatebwaia te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniia ataei kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).2. Wareware riki tabeua: Mareko 16.3. Rinei titiraki ni marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabeia ataei ao man buokiia ni kakoroa nanon te kaantninga n te reirei.4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:<ol style="list-style-type: none">a. Te Baibara ke te O Tetemanti ibukiia ataei.b. Mwakorokoron beebe ma taeka ke mwakoron taeka aikai ake a koreaki iaoia: <i>te kunnikai ae te rinen, boiarara, onaroka, tautia, atibu.</i>c. Tamnei 7-35, Jesus’ Tomb (62111); 7-36, Maria ao te Uea ae a Mangauti (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 233; 62186); ao 7-37, Iesu Kristo are e a Mangauti (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 239; 62187).
Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.</p> <p>Katikui mwakoron beebe ake n “Te Katauraoi” inanon te bwai teuana, ao tuangiia bwa ana rinei aia beebe temanna imwiin temanna. Titirakiniiia bwa tera are e koreaki, ao titirakiniiia ngkana a kona n tuangko bwa e kanga te taeka ke te mwakoro n taeka anne ni kaineti ma taunakin Iesu. Kabonganai taeka ke mwakoro n taeka aika mwaiti n te aro bwa e na reke aia tai ataei ni kabane.</p> <p>Tuangiia ataei bwa ana iangoia bwa e rangin ni moantai n te Taabati anne imwain kamatean ao taunakin Iesu. Tuangiia bwa ana iangoia bwa ao ngkoa raoia ana reirei, ake a tangi n nanokaawaki ni maten Iesu. N aia kaantninga ao e na kamaiuia Iesu man te tautaeka n Room ao ni katea ueana n te aonaaba n te mwaaka ao n te neboaki. Ma ngkai e a mate. Tuangiia ataei bwa kam na marooroakina te bwai are e riki i lerutarem ni ingabongin te Taabati anne.</p>
Kanoan Boki Aika Tabu	Kamanenai tamnei n taia aika riai, reireiniia ataei rongorongan manga utin Iesu are e koreaki ni Mataio 27:52–53, 28:1–15, Ruka 24, ao Ioane 20. (Anga tabeua ibukin reiakinan rongorongo man boki aika tabu, tara “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10). Kabwarabwara bwa e ngae ngke e a tia n tuangiia ana reirei bwa e na manga maiu imwiin are e a tia ni mate, aomata ake a iriiria a bon aki oota n te bwai ae nanonna. Akea ma imwaina ae a tia ni mangauti, ao aki ataaia bwa e na kanga ni manga maiu Iesu. E ngae ngke a tia n ongo ana reirei ma irouia anera bwa e a tia n uti man te mate Iesu ao man tia n noora mangautin te Uea, e bon kangaanga irouia bwa ana kakoaua te bwai are e a tia n riki.

Titiraki ni Marooro
ao Kamwakuraia

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangin ni buoka te ataei ni kaotaia ni booki aika tabu ao ni maiuakin kanoana inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.

- Bukin tera a nakon te rua ni mate Maria te I-Mwaketara ma aine ake tabeman n te ingabong n Taabati anne? (Mareko 16:1.) Antai are a noria aine ngke a nakon n te rua ni mate? (Ruka 24:4.) Tera are e taekinna te anera nakoia aine? (Ruka 24:5–6.) Tera ae nanonaki n te mangauti? (Te rabwata n tamnei e a manga iko-taki ma te rabwata n iriko ao n ri, man aki kona ni manga maenako.)
- Tera ae a karaoia aine ngke a nora te rua ni mate ae akea kanoana? (Ruka 24:8–12.) Bukin tera ana reirei aki kakoaua aia rongorongo aine n aron te bwai are e a tia n taekinna te anera? (Ruka 24:11; Ioane 20:9.) Tera te bwai ae ko na kaman tia iangoia ngke arona bwa ngkoe temanna ma ibuakoia ana reirei ao man tia n ongo te rongorongo aei?
- Tera ae a kunea Betero ma ana reirei ake tabeman ngke a nakon te rua ni mate? (Ioane 20:3–7. Kabwarabwara bwa “te reirei are temanna” e tara n ae bon Ioane.) Bukin tera a kakoaua bwa e a tia ni mangauti lesu Kristo? (Ioane 20:8.)
- Bukin tera ngkai e teimatoa n nanokaawaki Maria imwiin are e tuangaki irouia anera bwa e a tia ni uti lesu? (Ioane 20:11–13.) Tera ae riki nakon Maria ngke e ataia ae a tia ni mangauti lesu? (Ioane 20:14–16.) Bukin tera e tuanga te aine arei bwa e na aki ringa? (Ioane 20:17.)
- Antai riki ae mangauti n te tai are e mangauti lesu? (Mataio 27:52–53.) Antai man am utu ae na mangauti? Antai riki ae na mangauti? (1 I-Korinto 15:22.)
- Tera te karaki are e karioa te ibonga are e rietaata ni kabwarabwara iai te rua ni mate are akea kanoana? (Mataio 28:11–15.) Bukin tera a kariaia tautia bwa ana taekina te karaki aei, e ngae ngke a tia n nooria anera? (Mataio 28:12, 15.)
- Antai ae nakonako ma ana reirei nakon te kawai are arana Emmauti n te bong are e mangauti iai lesu? (Ruka 24:13–16.) Tera are a taekinna mwaane ake teniman inanon kawaia? (Ruka 24:17–27.) Tera aia namakin ana reirei aikai ngke a taetae ma lesu? (Ruka 24:32.) Tera ae maraki iai nanoia? (Te Tamnei ae Raoiroi.) Ko kanga ngkoe ke kaain am utu ni karekea te kairi ma iroun te Tamnei ae Raoiroi?
- Tera ae karaoia lesu n tairikin te bong are e mangauti iai? (Ruka 24:36–48.) Bukin tera ana reirei a kaina te mataroa ngke e kaoti lesu nakoia? (Ioane 20:19.) Tera ae riki nakoia ana reirei ngke a noora lesu? (Ruka 24:37.) Tera ae karaoia lesu ni kakoaua nakoia ana reirei bwa e a mangauti? Tera ae a reireiia ana reirei ibukin te rabwata ae mangauti? (Ruka 24:39–43.)
- Bukin tera Tooma e aki kakoaua ae a tia ni mangauti lesu? (Ioane 20:24–25.) Maanra imwain are e noora lesu Tooma? (Ioane 20:26.) Tera te bwai ae tuanga Tooma lesu ngke e kaoti nakoina? (Ioane 20:29.) Tera te bwai ae kakorakora am koaua bwa e a mangauti lesu Kristo?
- Antai riki ae kaoti nakoina lesu imwiin mangautina? (Mataio 28:9; 1 I-Korinto 15:6.) (Ko kona ni kabongana waaki ni kakukurei aika raraoi 1 n rinanon mwiin kaotin lesu imwiin mangautina.)
- Manra te tai are e tiku iai lesu ma ana reirei imwiin mangautina? (Mwakuri 1:3.)

- E kanga ni manga rierake lesu nako karawa? (Mwakuri 1:9–11.) Antai ae roko ni kamataata nakoia aomata te bwai are e a tia n riki? Tera ae reireiniira te rongorongo aei ibukin kauaokin lesu?

Waaki ni Kakukurei Aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki ma ibuakon waaki ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoan, ke ni kakimototoakina, ke te kakaewenako.

1. Anganiia ataei n tatabemaniia nako teuana ma ibuakon taian kanikina aikai ao tuanga neienne ke teuanne bwa e na warekia nakon te kiraati. Tuangjia kaain te kiraati bwa ana keetina rekeia. Ngkana aki ataa rekena, tuanga te ataei are e titiraki bwa e na anga te kibu bwa aonga ataei ni kakaea rekena ni booki aika tabu.

Ngai te moan aomata are e kaoti nakoina lesu imwiin mangautina. Antai ngai? (Maria te I-Mwaketara. Ioane 20:1, 16.)

E kaoti lesu nakoiria, ao ti ringa waena. Antai ngaira? (Ainen ake tabeman. Mataio 28:5, 9.)

Ngai te moan Abotoro n rin inanon te rua ni mate are akea kanoana. Antai ngai? (Betero. Ioane 20:6.)

Ngai te Abotoro are e biri ma Betero nakon te rua ni mate ae akea kanoana. Ngke I nooria, I kakoaua ae a mangauti lesu. Antai ngai? (Ioane. Ioane 20:8.)

Ngai ma raoraou ti nakonako ma lesu nako Emmauti, ma I bon aki kina. Antai ngai? (Kireobwa. Ruka 24:18.)

E kaoti nakoiria lesu ngke ti bane ni bootaki n te ruu ike a bonotaki iai mataroa. Antai ngai? (Ana Reirei. Ioane 20:19.)

I aki mena ibuakoia Abotoro ake tabeman ngke e moan kaoti lesu nakoria. I aki kakoaua ae a tia ni uti man te mate lesu ni karokoa te tai are I nooria iai ni matau man namakin mwiin te neera ni baina ao ni waena. Antai ngai? (Tooma. Ioane 20:24.)

Iai ngaira ikekei ngke e karabinoa te atibu te anera man te mataroa. E anai nanora te ibonga ake a kakannato bwa ti na kewe ibukin te bwai are ti nooria. Antai ngai? (Tautian Room. Mataio 28:12.)

2. Koroi taeka ni karinani iaon te burakibooti are e na kaota aia namakin ana reirei n te tai are e mate iai lesu—n aron te *nanokaawaki*, *te nanorawawata*, *te kananokaawaki*, ao *te bwarannano*—. Tuangjia ataei bwa ana karekei kaaitaraan taeka aikanne —n aron te *kukurei*, *kimwareirei*, *kaantaninga*, ao *te onimaki*—ao koroi n te karinan teuana. Kabwarabwara bwa aio te aeka n namakin are e reke irouia ana reirei ngke a kakoaua bwa e a tia ni mangauti lesu. Maroroakina aron nanon te kaantaninga ibukin te mangauti nakoiria ni kabane.
3. Man ana kariaia te beretitentii n te Moanrinan, tataro mwaaka n rinea ao ni kaoa kaain te Ekaretia are e a tia ni mate raona ae tangiria bwa e na tibwauaia ma ataei nanon te Mangauti nakon teuanne ke neienne.
4. Anenea ke taekin taekan “I Know That My Redeemer Lives” (*Anene n Taromauri ao Aia Boki n Anene Ataei*, nambwa 136).

Kabaneana

Kakoaua	Kabwarabwara aron am namakin ibukin mangautin te Tia Kamaiu ao kakaawakina nakoim. Kakoaua bwa rawawatan lesu n te onaroka, matena, ao mangautina boni bwaai aika rangin ni kakaawaki ake a tia n riki n te aonaaba.
Katautauan Wareware n te Mweenga	Tuangiia ataei bwa ana kamatebwaia Ruka 24 ni mweengaia bwa manga rinanoan te reirei aei. Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Kaantninga	Bwa e na buokiia ataei n reireiniia ni kona ni kaota te tangira ibukin Iesu Kristo man buokaia tabeman n ataa ao ni maiuakina te euangkerio.
Te Katauraoi	<ol style="list-style-type: none"> Tataro mwaaka ni kamatebwaiia Ioane 21:1–17 ao Mareko 16:15. Ao imwiina kamatebwaiia te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniia ataei kanoan boki aika tabu. ((Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10)). Rinei titiraki ni marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabeia ataei ao man buokiia ni kakoroa nanon te kaantninga n te reirei. Koreia iaon te mwakoro ni beebea tamnein te tiibu ibukiia ataei n ami kiraati (tara te baeten n tokin te kiraati), ao koroi araia ataei n tatabemaniia nako iaon te mwakoro ni beebea. (Ke koroi araia ataei iaon mwakoro ni beebea ni kabane.) Imwaain te kiraati katei mwakoro ni beebea ni katobibia te ruu bwa aonga n noria ataei. Bwaai n reirei aika kainnanoaki.: <ol style="list-style-type: none"> Te Baibara ke te O Tetemanti ibukiia ataei. Tamnei 7-38, Iesu ao Te Tia Akawa (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 210; 62138).
Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.</p> <p>Tuangiiia ataei bwa a na tarataraa nanon te ruu ao n tuangko bwa tera te bwai ae a nooria ae kaokoro. Tuangiia bwa tiibu ake a noori a maenako ma a kona ataei ni buokiia ni ikotiia tiibu man kakaean aran teuanne ke neienne iaona man uotia nakoim. Ngkana iai mwakoron beebea aika tiku ibukiia tiibu, kabwarabwara bwa ko na taekin tiibu aikai n tain te reirei are imwiina.</p> <p>Kaoa temanna te ataei bwa e na takakaro ma ngkoe. Wetea te ataei n arana ae bwanin , ni kangai, “(Arana), ko tangira ara Tia Kamaiu, Iesu Kristo?” Imwiin te kaeka ao kangai, “Kamwarakeia ana tiibu.” Kaoka aran te ataei ao te titiraki aei uoua riki te tai, ao imwiin aia reke kangai, “Kamwarakeia ana tiibu.” Tuanga te ataei temanna teuanne ke neienne bwa tera ana namakin ngkana e teimatoa n titiraki n te titiraki ae e okioki. Kabwarabwara bwa ti tebo ana atatai Betero ma lesu imwiin manga utin lesu.</p> <p>Reireiniia ataei rongorongan Iesu ngke e kaoti nakoia ana reirei n te Nama are Tiberia (ke Kariraia) man Ioane 21:1–17. (Katautauan kawai ibukin reiakinan kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10). Kabongana te tamnei n taiana ae riai.</p> <p>Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangin ni buoka te ataei ni kaotaia ni booki aika tabu ao ni maiuakina kanoana inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.</p>
Kanoan Boki Aika Tabu	
Titiraki ni Marooro ao Kamwakuraia	

- Tera ae a karaoria Betero ma reirei ake tabeman n te nama are Tiberia? (Ioane 21:3.) Tera ae tuangiia ana Reirei lesu ngke akea konaia te ika? (Ioane 21:5–6.) Bukin tera ngkai e ataia loane bwa lesu ngke e a onrake te karaun n te ika? (Ioane 21:6–7.) Tera ae karaoria Betero? (Ioane 21:7.) Bukin tera n am iango e karaoria aei Betero? (Ngke e ongo bwa lesu, e aki tabwara ma e a nako naba ni kaniia.)
- Tera te titiraki are e titirakina lesu Betero? (Ioane 21:15.) Bukin tera lesu e titirakina Betero te titiraki aei tenua te tai? Tera ana namakin Betero ngke e titirakinaki iroun lesu te titiraki aei tenua te tai? (Ioane 21:17.) Tera ngkai taben Betero ngkai e a tia ni mate lesu ao ni mangauti?
- Tera ae nanonna lesu ngke e kangai, “Kamawarakeia au tiibu”? Antai ana tiibu? (Natin Tamara are i Karawa ni kabane.) Tera ae tangiria lesu bwa e na kamwarakeia ana tiibu iai? (Koauan te euangkerio.) Tera ae tuangiia ana Reirei lesu bwa ana karaoria? (Mareko 16:15.)

Buokiia ataei bwa ana ataia bwa e a tia lesu n tuangiia ana Abotoro bwa ana tataekina te euangkerio, ao e tangiria bwa ana reitanako te mwakuri aei, tiaki n oki nako n akawa. Betero bon te Beretitenti n te Ekaretia ngkai, ao bon tabena kairan te Ekaretia ao n anga kaetieti ibukin kabuta nakoana ana euangkerio lesu.

- Iai ni boong aikai taani kaawakin tiibu ake a kamwarakeia ana tiibu lesu? Antai aomata akanne? (Tara waaki ni kakukurei aika raraoi 2.)

Ngkana iai nikiran mwakoron beebea inanon te ruu, tuanga temanna te ataei bwa e na rikoi ao ni uoti nako mooa. Kabwarabwara bwa tabeman ataei ake a oti araia iaon te tiibu ana bae n tangira te tia kaawakin tiibu are e na kona ni buokia ni kamwarakeia n taekan te euangkerio.

- Ti na kanga n riki bwa taani kamwarakeia ana tiibu lesu? (Man karaoran katooto aika raraoi, man kawarakia ataei akana aki roroko nakon te reirei ao n iraorao ma ngaia n tain te reirei, man tataekina te euangkerio ao te Ekaretia, man buokaia akana a tangira te ibuobuoki, ao a mwaiti riki.) Ti na kanga ni buokiia kaain te utu ao raoraora bwa aonga n atai riki moa n tua n te euangkerio? Bukin tera ti kaota ara tangira nakon lesu ngkana ti buokiia tabeman?

Waaki ni Kakukurei Aika Raraoi

Ko kona ni kabonganana teuana ke e mwaiti riki ma ibuakon waaki ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoan, ke ni kakimototoana, ke te kakaewenako.

1. Korea *Kamwarakeia Au Tiibu* iaon te tiaata ae bubura (ke kabonganana te burakibooti). Maroroakinna ma ataei kawai ake a kona ni kaota aia tangira nakon lesu man kamwarakeean ana tiibu. Koroi aia iango iaon te tiaata ke te burakibooti. Kabonganai iango aikai, ngkana e riai:

Kaota te banna ni katooto ae tamara man te iriiri n te taromauri, kabongananaan taeka aika itiaki, kaawakinan taian tua, bwaina te kokoaua, tataro, reiakin booki aika tabu, maiuakinan te bwai ae ko a tia n reiakinna, ao ni karinea am karo ao tuan te aba.

Kaota am kakoaua nakoia kaain te ekaretia ao ake tiaki kaain te ekaretia.

Buokiia tabeman n rinea te eti ngkana a kaririaki.

Tataekina rongorongan te euangkerio nakoia aomata ake aki ataia.

Tataro ao kamatebwai booki aika tabu bwa kam aonga ni kaan riki ma te Uea.

Anganiia ataei ni kabane mwakoro ni beebea ao te bentira ao tuangia bwa ana korea, "N na riki bwa te tia kawakin tiibu ae raoiroi man _____." Titirakiniia ataei bwa ana katabwanina te taeka aei man korean ae a na kanga ni iangoia bwa ana kanga n riki bwa taan kawakin tiibu aika raraoi.

2. Karinani ni koroi iaon te burakibooti tabeua wewete man te Ekaretia, n aron te bitiobi, tia reirei, beretitenti n te titeiki, tia reirei n te mweenga, kakawari irouia aine, mitinare, burabeti, abotoro, beretitenti n te Moanrinan, ao a mwaiti riki. Tuangiia ataei bwa ana tibwaua aia atatai ngke a tia ni buokaki irouia taan reirei, raoraoia, ke kaain aia utu ibukin taekan te euangkerio. Ko kona n tibwaua te atatai are ko a tia ni karekea.
3. Koroi iaon mwakoro ni beebea kangaanga n aron ke aekai aikai are ana kona iai ataei ni buokiia tabeman n riki bwa kaain te Ekaretia aika matoatoa. Tuanga te ataei temanna bwa e na rinea teuana ma ibuakon mwakoro ni beebea aikai, warekia ni karaurau, ao ni katea kain te kangaanga anne. Tuanga temanna te ataei bwa e na keetina tera te kangaanga anne ao maroroakinna bwa ana kanga ni kamwarakeia ana tiibu lesu n aron te kangaanga anne. Anganiia ataei n tatabemaniia aia tai.

Tabeman ataei n am kiraati a tia n aki karauia tabeman n tain te reirei.

Tabeman raoraomi a tangiria ni mataku n tamnei aika buakaaka.

Raoraom temanna e kairoroko bwa ko na anai tabeua kanre man te titoa n aki kabooi.

Temanna ma ibuakoia kaain am kurubu e tangiri ngkami ni kabane bwa kam na mooi n te biia ke n aki kaawakina Tuan te Mauri n anga tabeua.

4. Kabwarabwara bwa te tai ae rangin n tamaroa ibukin buokaia tabeman n aron kinakiia ke rikirakeia n te euangkerio bon ti ngkana ko riki bwa raoraon neienne ke teuanne ngkoe. Taekina te bwai ae a tangiria ataei ni kan iraorao iai ao ana kanga ni karikirakea te tangira anne inanoia.

Imwiin iangoana ao te katauraoi ma te karaurau, taekinna n te rongorongo ae uarereke nakoia ataei n tatabemaniia nako kateia tabeua aika ko kariai. Taekin tabeua bukina bwa e aera ko kan riki bwa raoraoia.

5. Tuangiia ataei bwa ana kabwarabwara bwa a kanga kiibu man booki aika tabu aikai ni kaineti ma aron maiura ni boong aikai:

Mataio 24:14

Mataio 28:19–20

Doctrine ao Covenants 4:1–4

Doctrine ao Covenants 15:6

Doctrine ao Covenants 31:3–5

6. Anenea ke taekin taekan "Dare to Do Right" (*Aia Boki n Anene Ataei*, iteraniba 158)

Kabaneana

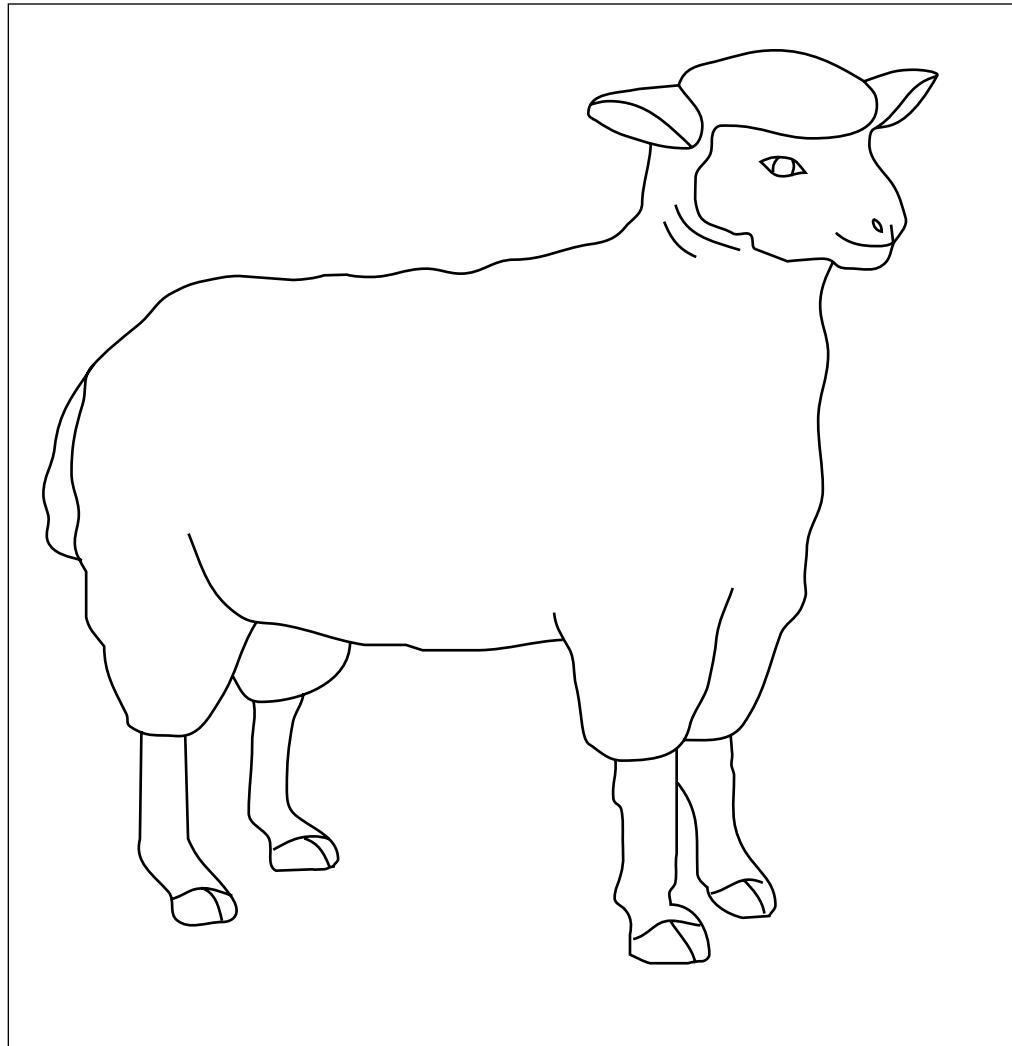
Kakoaua

Kaota am kakoaua bwa ngkai ngaira kaain ana Ekaretia, iai tabera n tatabemaniira nako bwa ti na buokiia tabeman n reireiniia taekan te euangkerio ao ni kaaniiia ma lesu Kristo. Tibwauaia ma ataei am namakin n aron tibwauaan te euangkerio ma ngaia.

Katautauan
Wareware n
te Mweenga

Tuangiia ataei bwa a na kamatebwaia loane 21:1–17 ni mweengaia bwa rinanoan te Reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Kamwarakeia Au Tiibu

Kaantninga

E na buokiia ataei ni kaotaia n Ana Mition Iesu Kristo.

Taeka aika uarereke nakon te tia reirei: Te reirei aei bon te kabwarabwara ae uare-reke ibukin te maiu imwain te maiu aei, te maiu n te aonaaba aei, ao te maiu imwiin te mate. E kaantningaki bwa e na buokiia ataei ni katabwanina riki otaia iaon ana mition Iesu. Bukina bwa ti te kabwarabwara ae uarereke, titiraki ana rangin uarereke naba. Ngkana kam maroroakin, e nga ae rangin n tamaroa riki ngkana kam ti kaba-nea ami tai iaon iteran ana mwakuri ni kamaiu te Tia Kamaiu nakon are kam na kataia ni karekei rongorongo aika rangin ni bat.

Te Katauraoi

1. Tataro mwaaka ni kamatebwia Moote 1:33, 39; 4:2; Ruka 24:27; Ioane 3:16; 15:9–13; 1 I-Korinto 10:4; Motiae 13:33; 3 Nibwaai 11:7–10; Etita 3:14; Doctrine ao Covenants 138:30; ao Joseph Smith—History 1:17. Ao imwiina kamatebwia te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniia ataei kanoan boki aika tabu. ((Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).
2. Wareware riki tabeua: *Moan Tuua n te Euangkerio*, barakaraba 3, 11, ao 43.
3. Rinei titiraki ni marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabeia ataei ao man buokiia ni kakoroa nanon te kaantninga n te reirei.
4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki.:
 - a. Te Baibara ke te O Tetemanti ibukiia ataei.
 - b. Mwakoro n taeka (tarai tiaata aikai).
 - c. Tamnei 7-1, Iesu te Kristo (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 240; 62572).

Kabwarabwara ae uarereke: Ko kona ni kanoa te tiaata n tain te reirei ae ti tebo ma aikai (ke ko konaa ni koroi bwaai n reirei iaon te burakibooti). Katea ni Kaotia “Ana Mition Iesu Kristo” ao oin atuun te reirei ake tenua iaan atuun te reirei anne. Tuanga te ataei bwa e na katuka te mwakoro n taeka ni kaineti ma atuun te reirei anne ngkana kam tabe ni maroroakina iteran ana mition Iesu.

Ana Mition Iesu Kristo		
Maiun Iesu Imwain te Maiu Aei	Maiun Iesu N Te Maiu ae Mamate	Maiun Iesu Imwiin te Mate
E Anga nanona Bwa E Na Riki Bwa Ara Tia Kamaiu	E reirei te euangkerio	E nakon te aba n tamnei
E Karika te Aonaaba	E Kamaiua te aoraki	E Mangakautaki
Ngaia ngkoa Iehova N Tain te O Tetemanti	E bairea te ekaretia	E kawariia te naan n Nibwaite
E anga te kaotioti nakoia ana burabeti	Mate ibukin ara bure	E bairea ana ekaretia Iesu ibukira rinanon te Burabeti lotebwa Timiti
	E mate ibukira	E anga te kaotioti nakoia ana mataniwi te Ekaretia ni boong aikai.
		E tangiriira ao e buokiira
		E na manga oki riki

Katautuan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran
te langa

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kaukuuki.

Tuangiiata ei bwa ana taekin taeka ae a kona n taekin ake a kabwarabwara bwa antai ngaia, n aron te *nati te mwane, nati te aine, tibuna, ataein te reirei, taan butiboro*, ao a mwaiti riki. Koroi aikai iaon te burakibooti. Koroi tabeua aara n te karinan teuana (ke kabonganai mwakoro ni beebea) ake a kaineti nakon lesu, man ni moanaki ma ake aki rangin n ataia ataei, n aron te *Tia Kaotiota te Banna ae Tamara, Tia Moti, Te Atibu n Tamnei, Te Tia Tei*, ao ni waaki nako nakon taeka ake atai, n aron te *Tia Kamaiu, Te Tia Kabooi Maiura*, ao a mwaiti riki. Tuangiia ataei bwa ana katea baia ngkana ataia bwa antai ae nanonaki nakoina te ara aei.

Kanoan Boki
Aika Tabu

Kaota te tamnei lesu te Kristo. Kabwarabwara bwa e a tia ni karaoi mwakuri aika tikiraoi lesu ibukira, tiaki ti ngke e mena iaon te aba ma imwain naba bungiakina ao imwiin matena ao mangautina. Buokiia ataei ni kaotaia bwa e a tia ni karaoi bwaai aikai lesu bwa e na kakoroi nanon ana babaire ni kamaiu ibukira. Ti atonga bwa te babaire ibukin te kamaiuaki bukina bwa rinanona ao ana ibuobuoki lesu ao ti kona n oki ni maeka ma Tamara are i Karawa ao lesu n akea tokina (tara Moote 1:39). Tuangiia ataei bwa ana wareka loane 3:16 ni kabaibati. (Katautuan kawai ibukin reiakinan kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).

Titiraki ni Marooro
ao Kamwakuraia

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangin ni buoka te ataei ni kaotaia ni booki aika tabu ao ni maiuakin kanoana inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.

- Tera bwaai tabeua ake karaoi lesu imwain are bungiaki nakon te aonaaba aei?

- Antai ae angananona bwa e na riki bwa ara Tia Kamaiu? N ningai are e angananona iai? (Etita 3:14; Moote 4:2.) Antai ae rinea lesu bwa ara Tia Kamaiu? (Ioane 3:16; Aberaam 3:27.)
- Antai ae karika te aonaaba? N ningai ae karaoa iai te aonaaba lesu? (Karikanibwaai 1:1; Moote 1:33.)
- Antai lehova, ke Uean te O Tetemanti? Antai ae anga kaotioti nakoia burabeti n te O Tetemanti, n aron Moote ao Aberaam? (lesu Kristo.) Antai ae a kakoaua Moote ao ni kabane burabeti? (Ruka 24:27; Motiaeaa 13:33.)
- Tera ae karaoia lesu ngke e mena n te aonaaba? Tuangiia ataei bwa ana koroi ni karinani bwaai aika a kona n uring n ana tai ni mwakuri lesu iaon te aba. Bokin tera e karaoa aei lesu ibukira? (Ioane 15:9, 11.)
- Tera ae karaoia lesu imwiin matena? (1 Betero 3:18–20; D&C 138:30; e kawaria tamnei n te tabo ni kaikain.) Tera ae karaoia lesu imwiin mangautina? (3 Nibwaai 11:7–10, 27:8; e kawariia I-Nibwaaita Amerika mani kaota nakoia —History 1:17; e kaoti nakon lotebwa Timiti bwa e na kaoka te koaua; D&C 115:4; e bairea ana ekaretia ibukira.)
- E kanga ni buokiira lesu n tatabemaniira nako ni boong aikai? (Amota 3:7; Mataio 28:20.) (Tara waaki ni kakukurei aika raraoi 2.)
- Tera bwaai aika kakaawaki aika ti bane ni kaantaningai? Tera taetae ni burabeti ao berita ake e a tia ni kaoti lesu ibukin kauaokina? (Mataio 24:30–31; D&C 29:11.)
- Ti na kanga ni kaotia nakon lesu bwa ti kukurei ni bwai ni kabane ake e a tia ni karaoi ibukira? (Ioane 15:10, 12.) Buokiia ataei bwa ana iangoi tuua ake a kona ni kawakinii ni kaota kukureia iroun lesu.

**Waaki ni
Kakukurei
Aika Raraoi**

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki ma ibuakon waaki ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoan, ke ni kakimototoana, ke te kakaewenako.

1. A rangin n rawata aran ao taben lesu Kristo. Rinei tabeua ma ibuakon tabena aikai ao maroroakin.
2. Buokia ni kaotaa nakoia ataei bwa e tangiriira lesu ao e kaira te Ekaretia ni boong aikai. Karakina karakinan te Beretitenti Lorenzo Snow, te kaniiman ni Beretitenti n te Ekaretia, ngke e noora lesu n te Salt Lake Tembora:

N te tairiki teuana temanna mai irouia tibuna te aine Beretitenti Snow e airi ma ngaia nakon te Salt Lake Tembora. Ngke e a nako, e rimwiina Beretitenti Snow nakon te mataroa. E taku n te tai ae waekoa, “Tataninga teutana, Allie, I tangiria n tuangko te bwai teuana. Bon aio raoi te tabo are e kaoti iai nakoia te Uea lesu Kristo n te tai are e mate iai Beretitenti Woodruff.” E a manga tei riki, e tabeka baina te angamaing, man reitianako, “E bon tei raoi ikai, teniua te buuti mai iaon tano. E tara n ae tei iaon bwaatua aika koora ni koaua.” Ngkanne e kabwarabwraa Beretitenti Snow kaotin te Tia Kamaiu ma ana kabae te roobu ae tikiraoi. (Tara LeRoi C. Snow, “Ana Atatai Tamau,” *Improvement Era*, Tebetembwa. 1933, iteraniba 677.)

3. Tuangiia ataei bwa ana tarai bwaai aikai ke kiibu ake ti tebo ma ngaia bwa e na buokiia n rinanoi bwaai ake e karaoi lesu n ana tai ni mwakuri n te aonaaba aei:
- Mataio 5:2 (reirei te euangkerio)
 Mataio 14:14 (kamaiua te aoraki)
 Mareko 3:14 (bairea ana ekaretia)
 2 Nibwaai 2:6–7 (rawawata ibukin ara bure ao ni mate ibukira)
 Mataio 28:6–7 (e a mangauti)
-

Kabaneana

Kakoaua	Kaota am kakoaua n aron kukureim iroun lesu ao ibukin bwaai aika mwaiti ake e a tia ni karaoi ibukira man teimatoa ni karaoi ni karokoa ngkai. Tuangiia ataei aron kukureim ibukin reken am tai n reiakina rongorongan lesu ni menana iaon te aba.
Katautauan Wareware n te Mweenga	Tuangiia ataei bwa a na kamatebwaia loane 15:9–13 ni mweengaia bwa manga rinanoan te reirei aei. Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tatara ni kainiin.

Bongin te Bentekota

Kaantninga	E na buokiia n reireiniia ataei n tatabemaniia nako taikan ana bwaintituaraoi te Tamnei ae Raoiroi ao n ataa aron kinaakin ana wirikiriki te Tamnei ae Raoiroi.
Te Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">1. Tataro mwaaka ni kamatebwaia Mwakuri 2:1–24, 32–33, 36–47 ao Ioane 14:25–27. Ao imwiina kamatebwaia te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniia ataei kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraean Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).2. Wareware riki tabeua: <i>Moan Tuua n te Euangkerio mwakoro</i> 7 ao 21.3. Rinei titiraki ni marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabeia ataei ao man buokiia ni kakoroa nanon te kaantninga n te reirei.4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki.:<ol style="list-style-type: none">a. Te Baibara ke te O Tetemanti ibukiia ataei.b. Te tiaoka ao te burakibooti.c. Tamnei 7-39, Bongin te Bentekota.

Katautauan Karikirakean te Reirei	Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.
Kamwakuran te lango	Reireiniia ataei bwa ngkana e bootaki ma ana Abotoro lesu ao e reireiniia bwaai aika mwaiti. E ataia ae na aki raoraonii n taainako, ngaia are e berita bwa e na kaoka te bhai n tangira ae onoti bwa e na buokiia. Wareki kawai ni ibuobuoki. Tuangiia ataei bwa ana teirake ngkana a taku bwa ataia bwa tera te bwaintangira ao ni wiirkirikia te reke nakon taningam. Ngkana a kina raoi te Tamnei ae Raoiroi, tuangiia bwa ana teimatoa n tei. I reirei te koaua. Ngai te kawai. I anga karauan te nano. I kokoaua lesu Kristo. I aki toki n taetae nakon am iango ao nanom. Ngai temanna kaain Taian Atua. Ngai te aomata ae iai irou te tamnei ma akea rabwatau.
	Korea <i>Tamnei ae Raoiroi</i> iaon te burakibooti. Wareka Ioane 14:25–27 ma ataei. Rinanoi kawai ni ibuobuoki bwa e na buokiia ataei n ataia bwa tera ana mwakuri te Tamnei ae Raoiroi ibukira. Korea <i>Bentekota</i> iaon te burakibooti. Kabwarabwara bwa e reke te taeka ae <i>Bentekota</i> man te taetae n Erene are e nanonaki bwa te kanimabui. Bentekota bon te bootaki ni kukurei irouia kaain lutaia are kakaraoaki ni katoa ririki nimabwui te bong imwiin te Toa Are Te Riao. E anga te toa nakoia ana Abotoro lesu n tain te Kabanea n Amwarake, are e riki n tain te Toa are te Riao. Bon nimabwui te bong imwiin te Kabanea n Amwarake ngke a karekea ana bwaintangira te Tamnei are Raoiroi ana reirei. Korea <i>Ana Bwaintituaraoi te Tamnei ae Raoiroi</i> iaon te burakibooti.

Kanoan Boki Aika Tabu	Reireiniia ataei rongorongan te bong are Bentekota (Mwakuri 2:1–24, 32–33, 36–47). (Katautauan kawai ibukin reiakinan kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10). Kaota te tamnei Te Bong are Bentekota n te tai ae riai.
Titiraki ni Marooro ai Kamwakuraia	Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangin ni buoka te ataei ni kaotaia ni booki aika tabu ao ni maiuakin kanoana inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu akanne.
	<ul style="list-style-type: none"> • N te bong are te Bentekota, e kanga te Tamnei are Raoiroi n roko nakoia ana Abotoro lesu? (Mwakuri 2:1–4.) • Tera are e anganiia ana reirei bwa ana kona n taetae ao ni kona n oota iai aomata aika a taetae n taetae tabeua? (Mwakuri 2:4.) E kanga te bwaintangira ae te Tamnei ae Raoiroi ni buokiia mitinare n te ekaretia n reireiniia taetae n aaba tabeua ni boong aikai? (Man buokaia mitinare aika mwaiti n reirei taetae n aaba tabeua. E kona naba te bwai n tangira ae te newe ni buokiia ake a kawaraki n ota n taekan te euangkerio e ngae ngkana e aki kona n taetae raoi te mitinare n te taetae anne.) • Tera are e ewaraki iai nanoia aomata imwiin are e kakoaua Betero taurakin ao mangautin Kristo? (Mwakuri 2:33, 36–37. Te Tamnei ae Raoiroi.) Tera ae nanonaki ngkana ewaraki nanom? (Karekean te nano ae raraoma ao n nanoanga.) E na kanga te Tamnei ae Raoiroi ni buokiira n namakina te raraoma ibukin bwaai aika ti karaoi? • E kanga te Tamnei ae Raoiroi ni buokiira n ataa te bwai ae ti riai ni karaoia? Buokia ni kaotaia ataei bwa a kona n namakina te Tamnei ae Raoiroi aomata n aanga aika kakaokoro, n aron namakinan te nano ae rau ke namakinan te bwai ae ko taku bwa e eti, karekean riki te atatai ni booki aika tabu ao reirei riki tabeua, kakaean te reke nakon te kangaanga ni booki aika tabu, ongora nakon taian taetae ke reirei n tain te taromauri are e na buokiko, ao a mwaiti riki. Ngkana ko namakinna bwa e riai, ko kona n tibwaua am atatai ngke ko namakina te Tamnei ae Raoiroi inanon maium. • Tera ae tuangia aomata Betero bwa a riai ni karaoia bwa ana karekea te Tamnei ae Raoiroi? (Mwakuri 2:38.) Tera ae ti riai ni karaoia bwa ti na karekea ana bwai n tangira te Tamnei ae Raoiroi? • Iraman ma ibuakomi aika a tia n anganaki te Tamnei ae Raoiroi? Buokia ni kao-taia ataei bwa a kona ni karekea ana wirikiriki te Tamnei ae Raoiroi imwain ae a bwabetitoaki, ma, ti na karekea ana bwai n tituaraoi ae te Tamnei ae Raoiroi ngkana ti a tia ni kamatoaki bwa kaain ana Ekaretia lesu Kristo Ibukiia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira imwiin ara bwabetito. Ngkana ti bwabwaina te etieti, ao ana bwai n tituaraoi ae te Tamnei ae Raoiroi e na kariaia te Tamnei ae Raoiroi bwa e na riki bwa raoraora n taainako (tara D&C 121:45–46). • Imwiin bwabetitoakia aomata aika 3,000, tera bwaai tabeua ake a riai ni karaoi n te aro bwa e na teimatoa te Tamnei ae Raoiroi ni kaiririia? (Mwakuri 2:42–47.) (Ko kona n tuangia ataei bwa ana kakaea te reke inanon booki aika tabu ao koroi iaon te burakibooti.) • Tera te bwai ae ti riai ni karaoia bwa e na teimatoa te Tamnei ae Raoroi ma ngaira? (Rairannano, bwabetitoaki, karekea ana bwai n tituaraoi ae te Tamnei ae Raoiroi, maiuakina te etieti, tataro ibukin ana kairiri te Tamnei ae Raoiroi, teimatoa ao kakauongo, ao ira te wirikiriki are e roko.)

Tibwaua taian rongorongo aikai ma ataei:

"Tataro nakon Tamara are i Karawa bwa e na kakabwaiako ma Tamneina n taainako. . . . Te Tamnei ae Rairoi bon . . . te bwaintangira ma ioun Tamara are i Karawa. . . . E wirikiriki nakoim n te bwana ae maaraara ae uarereke, bwa ko na karaoa ae eti. Ngkana ko karaoa ae riai, ko *namakina* ae raoiroi, ao anne te Tamnei ae Rairoi ae taetae nakoim. Te Tamnei ae Rairoi bon raoraom ae moan te tikiraoi. E mena irarikim n *taainako* bwa e na buokiko" (Ezra Taft Benson, n Ribootin te Maungatabu, Eberi 1989, iteraniba 103; ke *Ensign*, Mei 1989, iteraniba 82).

Kaoia ataei bwa a na tibwaua aia atatai ngke ngaia ke kaain aia utu a namakina ana wirikiriki te Tamnei ae Rairoi. Kaungaia ataei bwa a na kakauongo nakon ana wirikiriki te Tamnei ae Rairoi ao ni kataia n iri taian wirikiriki akanne. (Tara waaki ni kakukurei aika raraoi 6.)

Waaki ni Kakukurei Aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki ma ibuakon waaki ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoan, ke ni kakimototoana, ke te kakaewenako.

1. Tibwaua karakinan Beretitenti Harold B. Lee aei, te katengaun ma temanna ni Beretitenti n te Ekaretia:

"Ngke e nang koro waniua au ririki, ke I uarereke riki, ngke e uotai tamau nakon te tabo ni man ae aki rangin n raroa nako. Ngke e tabe ni mwakuri ao I katabeai ni bwaai ake e na karaoi te ataeinimwaane. E rangin ni kabuehue ao man bubu te bong anne ao I takakaro ni karokoa e rootai te kua. Itinanikun te o ao iai te auti teuana ae uarereke ae uruaki ae rangi ni bwaka nanou iai. N au iango ao I katautaua te auti ae uruaki aei bwa te katere (castle) ae I tangiria ni ukoukoria, ngaia are I a nakon te o man tamwarake riaona bwa N na nakon te auti arei. E roko irou te bwana man atonga te taeka ae rangin ni kaminona nako. 'Harold, tai nako ikekei.' I taratara nako n taraia bwa antai ae mwanewea arau. E rangin n raroa nako tamau bwa e mena n iteran te tabo ni man are teuana. E aki kona n noria bwa tera ae I karaoia. Akea te aomata ae taetae ae I noria. I namakinna imwina bwa te aomata are I aki kona n noria e kauringai bwa N na aki nako ikekei. Tera are ikekei, I bon aki kona n ataia, ma I a tia n reiakinna imwaina bwa iai aomata aika tiaki kona n noria aika kona n taetae nakoira" (n Ribootin te Maungatabu, Mexico Area Conference 1972, iteraniba 48–49).

2. Koroi ni kabane kiibu aikai iaon te mwakoro ni beebea teuana. Ko kona n tuangiia ataei bwa ana rinea te beebea mani nneia. Tuanga te ataei bwa e na tarai kiibu ake a koreaki iaon te beebea ao kabwarabwara bwa tera te bwai are e taekinaki man taian kibu akanne ibukin te Tamnei ae Rairoi.

Ioane 14:26 (Te Tamnei ae Rairoi e atongaki bwa te Tia Ibuobuoki; e na reireiniira ni bwaai ni kabane ao ni buokiira ni uring bwaai.)

Ioane 15:26 (Te Tamnei ae Raoroi bon Tamnein te koaua; e na kakoaua ibukin te Kristo.)

Ioane 16:13 (Te Tamnei ae Rairoi e na kairiira nakon taian koaua ni kabane ao e na kaoti bwaai ni kabane nakoira n taai aika ana roko.)

Mwakuri 4:31 (Te Tamnei ae Rairoi e buokira n tataekin ana taeka te Atua n aki mamaku.)

Mwakuri 5:32 (E anga te Tamnei ae Raoiroi te Atua nakoia akana a karinea.)

I-Karatia 5:22 (te tangira, te kimwareirei, te rau, te taotaonaki n nano, te atataiaomata, te raoiroi, ao te onimaki a reke rinanon te Tamnei.)

3. Wareki karaki aika kakaongora aikai. Ko na bae n tangiria ni karekei katooto ibukiiia ataei ni kabane.

“Imwiin te bwabetito, e kamatoaki te aomata bwa kaain ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukiia Aomata Aika Itiaki Ni Boong Aika Kaitira ao mani karekea ana bwai n tangira te Tamnei ae Raoiroi n te otenanti anne. Imwiina, inanon maiuia, ao a inaomata mwane, aine, ao ataei aika uarereke ni karekei kaetieti ma iroun te Atua bwa e na kairiia inanon maiuia—oin am kaotioti!” (Boyd K. Packer, “Personal Revelation—Available to All I,” *Friend*, Tuun 1990, inanon moan kunna).

4. Karaoi beeban bwaai n reirei ake a na tibwatibwaaki aikai ibukiia ataei n tatabemaniia nako:

Ngkana I maiuakina te etieti, ao e kona ana bwai n tangira te Tamnei ae Raoiroi ni buokai n reireinai, ni kairai, ni karaua nanou, ni kamanoai, kauringai n taian kangaanga, kakoauaa nakoiu te koaua.

5. Tuangiia ataei bwa a na atong aran te Tamnei ae Raoiroi n aron ae a kona n uringnga. Taekin aara aikai ngkana aki uring ataei: *te Tamnei ae Raoiroi, Tamnein te Atua, Tamnein te Uea, Te Tia Rau, ao te Tamnei*.

Ko na bae n tangiria ni karinani iango n te “Te Bwanaa, Ae Maaraara Ma Ni Beebete” iaon te burakibooti. Kamaataata bwa ngkai ngaira kaain ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukiia Aika Itiaki Ni Boong Aika Kaitira aika ti a tia ni bwabetitoaki, ti kona ni karekea te ibuobuoki aei ni maiura. Buokiia ataei ni kaotaia bwa ngkana a bwaina te etieti mani kakauongo nakon te Tamnei ae Raoiroi, a kona ni karekea te kairi, taeka n reirei, ao te rau.

Kabaneana

Kakoaua

Kaota am kakoaua bwa e tangiriira lesu n tatabemaniira nako, ngaia are e a tia ni karekea te kawai are ti na kona iai ni karekea te Tamnei ae Raoiroi bwa te tia ibuobuoki, te tia reirei, te tia karaunano, ao te tia kairiira.

Katautauan
Wareware n
te Mweenga

Tuangiia ataei bwa ana kamatebwiaia Mwakuri 2:1–8, 36–41 ni mweengaia bwa manga rinanoan te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Te Abotoro ae Betero

aantaninga E na buokiia ataei bwa ana ataia ae ngaia bon ti tebo ma Betero, ae kona ni kariki-rakea aia kakoaua iroun lesu Kristo.

- Te Katauraoi**
1. Tataro mwaaka ni kamatebwai Mataio 4:18–19; 14:22–33; 16:13–17; 17:1–9; Ruka 22:31–34, 54–62; Mwakuri 3:1–9; 4:6–20; 5:12–42; ao Aramwa 32:21. Ao imwiina kamatebwai te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniia ataei kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).
 2. Rinei titiraki ni maroro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabeia ataei ao man buokiia ni kakoroa nanon te kaantninga n te reirei.
 3. Bwaai n reirei aika kainnanoaki.: Te Baibara ke te O Teteranti ibukiia ataei.

**Katautuan
Karikirakean
te Reirei**

Kamwakuran
te langa

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.

Tuangiiia ataei bwa a na kakauongo nakon karaki aikai.

Karaki 1: Ngke e tuangiia lesu bwa e nang kamateaki, e taku te aomata, “I a tau-raoi n iria, nakon te auti ni kaikain, ao nakon te mate” (Ruka 22:33). Te aomata aei e iriia aomata aika mwaiti ngke e tauaki ao ni uotaki nako lesu bwa e na motikaki taekana. E noria te ataeinaine temanna, ao e taku kai e memena teuuae iroun lesu, ma e kaakea, ao e taku, “I aki kina Teuanne.” E aki maan imwiina ao e a manga roko riki temanna te aomata ao e taku, “E memena naba teuuae iroun Teuarei.” E a manga kaeka man taku bwa e aki kina lesu. Te kateniman n aomata e koteia man taku bwa ngaia bon temanna ana tia iriira lesu, “I aki ataa te bwai ae ko taekinna.” (Tara Ruka 22:54–62.)

Karaki 2: N te bong teuana te aomata ma raoraona a katokaki iroun te aomata are e mwauku man bungiakina. E taku te aomata nakon te mwauku, “Ko na nakonako n aran lesu Kristo are te I-Natareta.” E taua bain te mwauku man tabekia rake. E kamaiuaki ngkekei naba te mwauku ao e nako nakon te tembora “n nakonako, ao n eweewerake, mani karaorioa te Atua.” Ngke e ongo te bwai aei mataniwiia ibonga, a titiraki bwa man te mwaaka ra ae e a tia ni kamaiua iai te mwauku. Te aomata are e a tia ni kamaiua te mwauku e kaeka man taku man mwaakan lesu Kristo, e ngae ngke e ataia bwa e kona ni bwainikirinaki ke ni kamateaki ibukin atongan te bwai aei. E tua te ibonga bwa e na aki manga reirei n aran lesu Kristo. Ma e kaeka ni kangai bwa e raoiroi riki te ongo iroun te Atua nakon ae ana ongo nakoia ibonga n lutaia aika kewe ao e na teimatoa n reirei n aran Kristo. (Tara Mwakuri 3:1–9; 4:6–20.)

Kabwarabwara bwa te aomata are e taekinaki ni karaki aika uoua aikai bon Betero. Ngke e kakea lesu tabeua te tai imwain Kamateana n te Kaibangaki, e a bon tibwa kekeiaki man rikirake. E a tia ni kamateaki lesu, ao Betero e maaku. Man te tai are e kamaiua iai te mwauku Betero, e a tia ni karekea te Tamnei ae Raoiroi mani kare-

kea te koaua ae korakora ibukin lesu Kristo. Te mwakuri aei are e a karekea iai te korakora ni kani karaoa te eti n aki tabe bwa tera ae na riki nakoina.

- Tera te kakoaua? (Am atatai iroun lesu Kristo ao koauan raoi ana ekaretia.)
Kamataata bwa e kona te reirei aei ni kakorakora aia koaua ataei iroun lesu Kristo.

Kanoan Boki Aika
Tabu ao Titiraki
ni Marooro ao
Kamwakuraia

Reireiniia ataei rongorongan Betero ao maroroakina teuana imwiin teuana.
Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangin ni buoka te ataei ni kaotaia ni booki aika tabu ao ni maiuakin kanoana inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.

1. Betero e ira lesu (Mataio 4:18–19;).

- Bukin tera n am iango Betero e ira lesu Kristo imwiin are e tuanga lesu bwa antai Ngaia? Tera are e na anga Betero bwa ana karekea n te aro bwa e na ira lesu? Tera are ti riai n anga bwa ara karekea bwa ti na ira lesu? Ko kanga n tia ni kakabwaiaakaki man iriirkain te Tia Kamaiu?

2. lesu ao Betero a nakonako n te ran (Mataio 14:22–33).

- Bukin tera n am iango e kona n nakonako lesu iaon taari? (Mataio 14:25.) Bukin tera e kona Betero n nakonako n nako ni kaitibo ma lesu? (Mataio 14:28–29.)
- Tera are e riki nakon Betero ngke e nakonako tabeua te rangata? (Mataio 14:30–31.) Bukin tera n am iango e nanokokoraki n ana onimaki Betero? E kanga lesu ni buoka Betero ngke e nanokokoraki n ana onimaki? (Mataio 14:31.) Bukin tera n tabetai ara onimaki e mamara? E kanga lesu Kristo ni kakorakora ara onimaki? (Rinanon te Tamnei ae Raioiroi, ara karo, mataniwiin te Ekaretia, raoraora aika raraoi, booki aika tabu, ao a mwaiti riki.)

Buokia ataei ni kaotaia bwa bwaai ni kabane ake e tuangira Tamara are i Karawa ma lesu Kristo bwa ti na karaoi, ti bon kamwakura iai ara onimaki. Ni katoa tai ngkana ti kamwakura ara onimaki, ao ara onimaki e na korakora riki. Ngaira, n aron Betero, ti riai ni kabongana ara onimaki n aron Betero n iri ana reirei lesu, ao e na kona ara onimaki ni kakorakora ara koaua.

3. E kakoaua Betero bwa lesu Kristo bon Natin te Atua (Mataio 16:13–17).

- Antai are e taku Betero bwa bon lesu Kristo? (Mataio 16:16.) E kanga n ataa aei Betero? (Mataio 16:17. Rinanon te Tamnei.) Ti na kanga ngaira, n aron Betero, ni kaota ara koaua iroun lesu Kristo?

4. E mena Betero ma lesu Kristo n te Maunga teuana ae Rietaata (Mataio 17:1–9; tara “Kakimototoan Titiraki ni Marooro ao Kamwakuraia” n reirei 15, iteraniba 131).

- Tera ae riki nakon lesu n te Maunga ae Rietaata? (Mataio 17:2.) Antai aika a kaoti nakon lesu ma Betero, Iakobo, ao loane? (Mataio 17:3.) Antai bwanaana are a ongo ana reirei? (Mataio 17:5.) Bukin tera n am iango te atatai aei e kakorakora ana koaua Betero iroun lesu Kristo?

5. Betero ma loane a kamaiua te mwaku ao a uotaki ni kabureaki (Mwakuri 3:1–9; 4:6–20; 5:12–42).

Tuanga te ataei temanna bwa e na rinanon rongorongan Betero ma loane ngke a kamaiua te mwane ae mwaku. Taekina nikiran te karaki man Mwakuri 5:12–42.

- A kanga Betero ma loane ni kamaiuaki man te auti ni kaikain? (Mwakuri 5:19.) Tera are e tuangia te anera bwa ana karaoia? (Mwakuri 5:20.) Tera am nama-

kin ngkana ko a manga oki n tataekina te euangkerio imwiin are ko a tia ni bwai ni kiriinaki ibukin karaoa te mwakuri aei? E kanga Betero ma loane ni karekea te korakora ni karaoa te eti?

Buokia ni kamataata nakoia ataei bwa ti aki kona ni kabureaki ngkana ti tataekina taekan lesu Kristo, ma ti kona ni kataaki n anga tabeua. Ko na kanga ni kataaki ni maium ibukin am koaua ioun lesu Kristo? (Tara waaki ni kakukurei aika raraoi 4.)

- E kanga ana koaua Betero ioun lesu n rikirake? Bukin tera ti kainanoa te koaua ae korakora ibukin lesu Kristo? Ti na kanga ni karekea te koaua aei? Ti na kanga ni buoka ara koaua bwa e na rikirake? (Wareware man booki aika tabu, reiakina riki taekana, kaawakin tuua, tataro, kakauongo nakon te Tamnei ae Raoiroi, kaea te taromauri, ao a mwaiti riki.)

Waaki ni Kakukurei Aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki ma ibuakon waaki ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoan, ke ni kakimototoana, ke te kakaewenako.

1. Buokiia ataei ni kaotaia bwa te kakoaua e raonaki n ataakin bwaai aikai:

E maiu Tamara are i Karawa ao ngaia bon Taman tamneira.
Iesu Kristo bon Natin Tamara are i Karawa ao ara Tia Kamaiu.
Iotebwa Timiti bon te burabeti are e a tia te Uea ni kaoka te euangkerio rinanona ni boong aika kaitira.
Ana Boki Moomon bon ana taeka te Atua ao iai inanova bwaninin te euangkerio.
Ana Ekaretia lesu Kristo Ibukiia Aika Itiaki Ni Boong Aika Kaitira bon ti te ekaretia ae koaua.
Ti kairaki irouia burabeti ao abotoro ni boong aikai.

Maroroakin kawai ake ti kona iai ni karekea te kakoaua ibukin koaua aikai.

2. Kabwarabwara ao buokiia ataei ni kamatenanoa te karuaiwa n taekan te onimaki.

3. Tuangiia ataei bwa ana iangoi ana atatai ake e a tia ni karekei Betero ioun te Tia Kamaiu ake e a karikirakea ana kakoaua ioun lesu Kristo. (Kamwarakeia 5,000, kamaiui aoraki, karikirakea natin Jairus te aine man te mate, ao a mwaiti riki.)
Ti na kanga n ataia bon iroura bwa lesu Kristo bon natin te Atua? (Man taian Angareirei man Booki Aika Tabu, tataro, karinean taian tua, ao a mwaiti riki.)

4. Tuangiia ataei bwa a na aran tabeua kawai ake ana kona ni karaoi aomata tabeman bwa aonga n aki kakoaua te Ekaretia ke ni karaoa te bwai teuana ae bure. Ao imwiina maroroakina bwa ana kanga ni kakorakoraia ni kona ni kaitarai taian kabwakabwaka akanne. Kabonganai taian katooto aikai, ngkana a riai:

Temanna e kataia n tuangia bwa a na aki kaei bootaki n taromauri.
Temanna e kataia n tuangia bwa a na urua Tuan te Mauri.
Temanna e kataia n tuangia bwa a na karaoa te kewe.
Temanna e kataia n tuangia bwa a na kabongana aia kabwianibwai.

Katuruturua bwa ti riai ni karekea oin ara kakoaua ibukin lesu Kristo bwa ti aonga ni korakora n aiaron Betero.

5. Karakina karakinan te bwai are e riki nakon Beretitenti Joseph F. Smith, te kaonoman ni Beretitenti n te Ekaretia, imwiin okina nakon mweengana imwiin ana mwakuri ni mitinare ngke te ataeinimwaane ngaia:

"Tebongina imwiin mwanangaia n te raroa ae aki rangin n raroa nako ngke Joseph F. Smith ma raona tabeman a karaoa aia umwanrianna, a rimwiaki irouia aomata aika koro ni manging nakon aia umwanrianna iaon aia aoti, a taetae n aki akaaka man taetaebuaka ao n taetae ni kakamaku bwa ana kamateia kaain te Moomon ake a kaitibo ma ngaia inanon kawaia. Tabeman raon Joseph a birinako rinanon te karaanga ni karabaia ngke a ongo bwanaia mwaane n roko. A tataningaa nakoia mwaane aikai n te tabo arei. E bon aki rangin n raroa nako Joseph F. Smith man aia umwanrianna, e tabe n tabeaia ngke a tabe n roko. Ngke e moan n nooria, e taku n ana moan iango bwa e na kakaea te tabo teuana ae na karaba iai. Imwiina ao e a manga roko te iango irouna, 'Bukin tera bwa N na birinako ma irouia aomata aikai?' N ana iango arei ao e a mwaati n nakonako nakon aia umwanrianna ma baina aika onrake n te aia. Temanna ma ibuakoia mwaane akekei e kotea te mitinare ae uarereke aei man tuanga n takarua n te bwana ae korakora, man un, 'Ngkoe kaain te "Moomon"?'

"E aki kabanetai Joseph F. Smith. E taro matan te aomata arei mani kaboa ana karaki, 'Eng, nao; n na riki bwa kaain te Moomon n aki totoki; man teimatoa n onimaki.'

"E kaeka n akea te maaku irouna man kamiimia te aomata. Te aomata arei e taua bain Joseph F. Smith man taku: 'Nao, bon ngkoe te kabanea n ninikoria n aomata ae I a tibwa noria! Iobai, raou aika uarereke, I rangin ni kakatonga n nora te aomata ae tei ni matoa ibukin ana koaua'" (Joseph Fielding Smith, *The Life of Joseph F. Smith*, iteraniba 188–89).

6. Buokia ataei ni kamatenanoa Mwakuri 5:29.
7. Anenea ke taekin taekan "Testimony" (*Anene*, no. 137), kibuna 1 ao 2.

Kabaneana

Kakoaua	Kaota am kakoaua ibukin lesu Kristo, mani kakoaua bwa ngkana ti reirei taekan lesu aika mwaiti mani kakauongo nakon ana tia kakoaua te Tamnei ae Raoiroi, e na teimatoa n rikirake ara kakoaua iroun lesu inanon maiura. Kabwarabwara bwa ana iai riki aki otara ke ara titiraki, ma ngkana ti teimatoa n reirei man booki aika tabu, tataro, mani karinei tuua, ao e na rikirake ara koaua.
Katautauan Wareware n te Mweenga	Tuangia ataei bwa ana kamatebwaia Mataio 16:13–17 ao Mwakuri 5:29–32 ni mweengaia bwa manga rinanoan te reirei aei. Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Kaantninga E na kaungaia ataei bwa a na rinea te kokoaua n aia iango, taeka, ao n aia berita.

- Te Katauraoi**
1. Tatato mwaaka ni kamatebwiaia Mwakuri 4:32–5:10. Ao imwiina kamatebwiaia te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniiataei kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).
 2. Wareware Riki Tabeua: *Reirein Te Euangkerio*, mwakoro 31.
 3. Rinei titiraki ni marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabeia ataei ao man buokiia ni kakoroa nanon te kaantninga n te reirei.
 4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki.: Te Bwaibwara ke te O Tetemanti ibukiia ataei.
-

**Katautuan
Karikirakean
te Reirei**

Kamwakuran
te lango

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.

Karakina te karaki aei nakoia ataei ao titirakinia bwa ana iangoa te bwai ae ana riai ni kaman karaoria ngke arona bwa ngaia Charlie:

“Te ataeinimwaane e takakaro n te orobooro ma raoraona ngke e ongo bwanaan tinana n takarua man itiaki, man wewete, ‘Charlie, Charlie!’ E aki tabwara ma e katuka ana kai n orobooro (bat), e anaa kunnikaina ni kamariri ao bwarana, mani mwananga n okira ana auti.

“ ‘Tai nako moa; katia te takakaro!’ a taku taan takakaro ake tabeman.

“ ‘N na riai n nako n te miniti naba aei. I tuanga tinau bwa N na oki n te tai are e weteai iai,’ anne ana kaeka Charlie.

“ ‘Bakanibaba bwa ao ngkoa ko aki ongo,’ a taku ataeinimwaane.

“ ‘Ma I bon ongo,’ e taku Charlie.

“ ‘E aki kona n ataia ae ko ongo.’

“ ‘Ma I ataia, ao N na riai n nako.’

“Ma e taku te ataeinimwaane temanna, ‘O, kariaia bwa e na nako. Ko aki kona ni bita ana iango. E kabaeaki n ana bwai ni kabaeiae tinana. Ti tebo ma te ataei ae e biri n te tai are e wewete iai tinana’” (N. Eldon Tanner, n Ribootin te Maungatabu, Okitobwa 1977, iteraniba 65; ke *Ensign*, Nobembwa 1977, iteraniba 43–44).

• Tera te bwai ae ko na kaman karaoria?

Kabwarabwara bwa ti bane ni kaitara ma kangaanga ni katoa bong are e tangiriira naba bwa ti na karaoa ara rinerine n aron ae te kokoaua ke te aki kokoaua. Tuangiia ataei bwa a na iangoi koron bukin taian rinerine ake a karaoi Barenaba, Anania, ao Tabeire.

Kanoan Boki
Aika Tabu

Reireiniia ataei rongorongan Barenaba, Anania, ao Tabeire man Mwakuri 4:32–5:10. (Anga tabeua ibukin reiakinan rongorongo man boki aika tabu, tara “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10). Katuruturua bwa teuana te kawai ae ti kona n riki iai n aron lesu bon ataakin te koaua n taetae ao man kokoaua ni bwaai ni kabane aika ti karaoi.

Titiraki ni Marooro
ao Kamwakuraia

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangi ni buoka te ataei ni kaotaia ni booki aika tabu ao ni maiuakin kanoana inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiiia ni kaotaia n nanon kiibu akanne.

- Tera te bwai ae a tuangia mataniwiin te Ekaretia kaain te Ekaretia bwa ana karoia bwa aonga ni karekei bwaai aika a kainanoi? (Mwakuri 4:34–35.) Tera am namakin n aron tibwauaan am bwai ni kabane ake iai iroum?
- E kanga Barenaba ni kokoaua n te bwai ae karoia? (Mwakuri 4:36–37.) Tera n am iango n nanon kakaraoan te koaua? (Taekinan te koaua, tiaki te kimoa ke te babakanikawai, tiaki te uarao n anga tabeua, ao a mwaiti riki.) Tera am namakin ngkana ko kororaoi ni bwaina te kokoaua?
- A kanga n aki kokoaua Anania ma Tabeire? (Mwakuri 5:1–2.) Bukin tera Tabeire e kariaia ana kewe buuna? (Mwakuri 5:1–2, 7–8.) Tera ae na kona n riki ngke arona bwa e a tia ni bwaina te kokoaua?
- Antai ae kona ni karawawataaki ngkana e bwaina te aki kokoaua te aomata? Kabwarabwara bwa e ngae ngke tiaki noori kangaanga n te tai naba arei n aron ara aki kokoaua, n aron are e riki nakon Anania ma Tabeire, ti bon karawawataira. Ti kona naba ni karawawataia tabeman man ara aki kokoaua.
- Tera te bwai ae na riki ngkana ko aki kokoaua? Tera te bwai ae na riki ngkana ko kokoaua? Tibwaua am atatai n aron te bwai ae a tia n riki nakoim ngke ko a tia ni kokoaua ao n aki kokoaua. Buokia ataei ni kaotaia bwa e boni kangaanga karoan te kokoaua, ma ti bon riai ni kokoaua e ngae ngke tera te kangaanga. Kaoia ataei bwa a na tibwaua aia atatai n aron te kokoaua.
- Antai ae a taia n tainako bwa ko karoia te koaua? E kanga karoan te kokoaua ni kaanira nakon Tamara are i Karawa?
- Tera ae ko kona ni karoia ni karoia ni buokiiia tabeman bwa a na bwaina te kokoaua?
- Bukin tera e kakaawaki bwa ti na bwabwaina te kokoaua nakoia am karo? (N te aro bwa ana kokoauako.) Bukin tera bwa ana kokoauako am karo? Ko kanga ni karekeia te onimakinaki ma irouia am karo? Bukin tera n tabetai iai namakinan te kukurei n taekinan te koaua? (Tara waaki ni kakukurei aika raraoi 6.)
- E na kanga n tara ni kaokoro te aonaaba ngkana a bane ni kokoaua aomata?

Wareki taeka aikai ma ioun Beretitenti Ezra Taft Benson, te katengaun ma te niman ni Beretitenti n te Ekaretia:

“Bwabwaina te kokoaua. Tai kewe ke ni kimoa. Tai babakanikawai. . . .

“Ataei aika kam tangiraki, e karuoi ngkami Tamara are i Karawa nakon te aonaaba aei n te tai aei bukina bwa ngkami tabeman ma ibuakoia Natina aika ninikoria. E ataia bwa e na mwaiti buure n te aonaaba n taai aikai, ao e ataia bwa kam kona ni kokoaua ao ni karinerine” (inanon Conference Report, Eberi. 1989, iteraniba 103; ke Ensign, Meei 1989, iteraniba 82–83).

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki ma ibuakon waaki ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoan, ke ni kakimototoana, ke te kakaewenako.

1. Rinanon te katebuimateniu a taikan te onimaki ao buokia ni kaotaia iai ao ni kamatenanoa.
2. Korea te taeka *mweenga, reirei*, ao *kaain rarikira* iaon te burakibooti. Tuangiia ataei bwa a na iangoi kawai tabeua ake a kona iai ni kokoaua man kangaanga tabeua n taabo akanne. Maroroakin iango ma irouia ataei.
3. Korea te taeka ae *Kokoaua* ao *Aki kokoaua* iaon te burakibooti. Tibwauai rongongo aikai ma ioun Unimwane Marvin J. Ashton: “ ‘Te kewe bon te anga n reitaki ae anganaki temanna ma te nano ni babakanikawai.’ . . . Te kewe e kona ni karaoaki n akea te taeka ae taekinaki. N tabetai katoutouan te atu ke te kainabwaabu e kona ni kewe” (inanon Conference Report, Eberi. 1982, iteraniba 10; ke Ensign, Meei 1982, iteraniba 9). Maroroakin kangaanga tabeua aikai ao tuangiia ataei bwa ana iangoia bwa tera atuuna are e na mena iaana ao tera bukina:

Tataekinan te koaua
Karaoan oin am mwakuri
Kananououaia tabeman man aki taekinan te koaua ae bwani
Kariaia te bwai ae ko a tia ni karoia ae bure
Babakanikawai
Kewe
Kimoa
Taekina iteran te koaua
Kaokan te bwai ae tangoaki ke e bua
Kaawakinan taian berita

4. Tuangiia ataei bwa a na karaoi aia kanikina, tao n aron tamnein te otanga, ma taekana ae kangai “I tei ibukin te koaua ao te kokoaua.” Tuangiia ataei bwa ana katea aia kouru bwa ana tataekina te koaua ao ni bwaina te kokoaua ni bwaai ni kabane ake a karaoi. Tuangiia bwa ana koroi araia iaan aia kanikina.
5. Korea tamnein te kaintamwarake iaon te burakibooti ke iaon te mwakoro ni beeба ao koreia bwa *Te Kaintamwarake ae Kokoaua*. Korea katotongana n te beeба ke katotongana iaan te kaintamwarake. Kamanenaan kangaanga n aron aikai, tuangiia ataei bwa a na koroi kawai aika a kona ni karaoi nakon taian kangaanga aikai. Ao imwiina titirakinia bwa tera te kabanea n tamaraa ni kawai. Tuanga te ataei bwa e na kamwainga te tamnei (ke korea te rain man te tamnei) teuana te rangata n te kaintamwarake ngkana te kabanea n tamaraa n rinerine te kokoaua. Kamataata bwa te kabanea n tamaraa n rinerine n tainako bon rinean te kokoaua. Kamanenai kangaanga aika tau ni karekea te rain ni karokoa taubukin te kaintamwarake.
 - a. Ko kunea ana taore raoraom.
 - b. Ko kunea te bwauti ni mwane ma te mwane inanona.
 - c. Te baeki ni kanre ae ana bwai te aomata temanna e mena iaon te taibora, ao akea riki kaain te ruu.
 - d. Ko na nakon te bootaki ni kakukurei ae e kabanemwane te nako iai. Te taeka iaon te kawai n rin e koreaki “Ataei ake iaan wanua te ririki aki kanrin.”
 - e. Te tia bobwai n te titoa e anganiko am nikira ae rangin ni mwaiti.

- f. Raoraom e tuangko bwa ko na kariaia neienne ke teuanne bwa ana kaewea am reke n te ukeuke.
 - g. E taekina te karaki ae aki raoiroi ibukin te aomata temanna.
 - h. Ko berita nakoia am karo bwa ko na okira te auti n te tai are ko a tia n tuangjia, ma a tangiriko raoraom bwa ko na tiku riki ni maan.
6. Karaoi tabeua kangaanga, aika ti tebo ma aikai, bwa ana karaopia n te kaotioti. A riai kangaanga aika ko na karaoi bwa kangaanga aika ana kona n rinei ataei bwa ana kokoaua ke n aki kokoaua ma aia karo.
- a. E tangiria tinam bwa ko na tara tarim ae uarereke. Ma ko tangiria ni wareware. Ko ataia bwa ngkana ko tuanga ae iai am bwai n reirei ae ko na karaopia, ao e na bon aki kantaningaiko bwa ko na kona n taraia.
 - b. Ko urua an boora tinam ae mamate nanona iai ngke akea bwa e nakonako.
 - c. Ko berita nakon tamam bwa ko na buokia n ana karikirake n te Kaonobong, ma a tia raoraom ni bairea te mwakuri ni kakukurei ae ko na tangiria n iria.
7. Rinanon te kaaua n tuan te onimaki.
8. Anenea ke taekin taekan “Dare to Do Right” (Children’s Songbook, p. 158)

Kabaneana

Kakoaua	Kaota am kakoaua n aron kakaawakin bwabwainan te kokoaua. Kabwarabwara bwa ngkana ti bwaina te kokoaua ni bwaai ni kabane aika ti kakaraoi, ao e na anganira te Tamnei ae Raoiroi te namakina ae rau inanora.
Katautauan Wareware n te Mweenga	Tuangjia ataei bwa a na kamatebwaiia Mwakuri 4:32–5:10 ni mweengaia bwa manga rinanoan te reirei aei. Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Kaantaninga	Bwa e na buokiia ataei n tatabemaniiia nako ni karekea aia atatai iaon taian Atua.
Te Katauraoi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tatato mwaaka ni kamatebwaiia Mwakuri 6, 7:54–60, ao Doctrine and Covenants 130:22–23. Ao imwiina kamatebwaiia te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n rei-reiniia ataei kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10). 2. Wareware riki tabeua: Mwakuri 7:1–53 ao Joseph Smith—History 1:17. 3. Rinei titiraki ni marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabeia ataei ao man buokiia ni kakoroa nanon te kaantaninga n te reirei. 4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki.: <ul style="list-style-type: none"> a. Te Baibara ke te O Tetemanti ibukiia ataei. b. Katotoon te Doctrine ao Covenants. c. Tamnei 7-40, Te Moan ni Kaotioti (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 403; 62470).
Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.</p> <p>Korea te tia onimaki iaon te burakibooti. Tuanga te ataei bwa e na nako matan te kiraati.</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Aran te ataei), ko kukurei n riki bwa te onimaki? • Iai ma ibuakomi ae ataa te tia onimaki? <p>Kabwarabwara bwa te tia onimaki bon te aomata ae rangin ni kakoaua mani kabanea iai nanona teuanne ke neienne bwa e na riki bwa te tia kakoaua ibukina.</p> <p>Te reirei aei bon rongorongan te aomata ae iai irouna ana kakoaua iroun Tamara are i Karawa, Iesu Kristo, ao te Tamnei ae Raoiroi ao e riki ngaia bwa te tia onimaki ibukin te kakoaua anne.</p> <p>Reireiniia ataei rongorongan maiun Tetebano n aron are e kona ni kuneaki ni Mwakuri 6 ao 7. (Katautauan kawai ibukin reiakinan kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).</p> <p>Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko kataurao am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangin ni buoka te ataei ni kaotaia ni booki aika tabu ao ni maiuakin kanoana inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bukin tera Abotoro a weteia aomata ake itiman bwa ana buokiia? (Mwakuri 6:1–4.) A kanga ni weteaki aomata aika itiman aikai? (Mwakuri 6:3, 5–6.) Bukin tera a “katokai baia” Abotoro iaoia aomata akekei? (Abotoro anganiia te kariaiakaki n te nakoanibonga, are a tia ni karekea ma iroun Iesu Kristo, ni karaoi mwa-kuri tabeua; aomata ni kabane ake a karekea te nakoanibonga a kamatoaki man katokaan te bai iaoia.)
Kamwakuran te lango	
Kanoan Boki Aika Tabu	
Titiraki ni Marooro ao Kamwakuraia	

- Tera anuan Tetebano are e a tia ni kona ni buokia Abotoro ao ni kona ni beku ibukiia aomata? (Mwakuri 6:5, 8.) E kanga ni kakabwaiaia maiuia aomata?
- Bukin tera mataniwiia lutaia a uota Tetebano nako matan te kauntira? (Mwakuri 6:9–12.) Tera are a kakewea iai ana mwakuri Tetebano kaain te mwaneaba n aron te bwai are e karaoia? (Mwakuri 6:13–14. Kabwarabwara bwa te taeka ae *bakanrereia* te taetae ni kaenaena ao n aki akaka ibukin te Atua ao bwaai aika tabu.) Bukin tera ngkai a taku bwa e taetae buaka Tetebano?
- Tera ae riki nakon moan Tetebano ngke e taetae nakoia kaain te kauntira? (Mwakuri 6:15.)

Manga rinanon raoi bwaai ake e tuangiia kaain te kauntira Tetebano (tara Mwakuri 7:1–53). Buokia ataei bwa a na ataia bwa e kabwarabwara ao e kakoaua ana kakabwaia te Atua nakoia natin Iteraera. E taekinna naba bwa aomata aki karinea te Atua, a kaburea ao a kamatea te burabeti, aki kakoaua ao a kamatea te Metia.

- Antai are e noria Tetebano ngke e tararake nako karawa? (Mwakuri 7:55.) Antai raon Tetebano ngke e kakoauaa Tamara are i Karawa ao lesu? (Te Tamnei ae Raoiroi.)
- Aomata ake irarikin Tetebano a nora te kaotioti are e noria? Tera ae a karaoia? (Mwakuri 7:57–59.) Tera ae taekinna Tetebano ngke a karebanaia n te atibu? (Mwakuri 7:59–60.) Bukin tera ngkai e kona ni kabwarai aia bure ake a kamatea Tetebano?

Kaota tamnein Te Moan ni Kaotioti.

- Antai riki ae nora te kaotioti ae ti tebo ma Tamara are i Karawa ao lesu Kristo? (Joseph Smith—History 1:17.)
- Tera ae ti kona n reiakinia iai Tamara are i Karawa, lesu Kristo, ao te Tamnei ae Raoiroi man aia kaotioti Tetebano ao lotebwa Timiti? (Ko kona ni kabongana waaki ni kakukurei 4 ao 5 bwa e na buokiia ataei ni kaotaia bwa antai taian Atua.)
- Ti na kanga n ataia bwa Tamara are i Karawa ma lesu Kristo bon iai rabwataia? Tera ae ti riai ni karaoia bwa ti na kororaoi n ataa ana kairiiri te Tamnei ae Raoiroi? Buokiia ataei ni kaotaia bwa ngkana ti irii taian tua, ao ti kona ni karekea te kakoaua iroun Tamara are i Karawa ao lesu Kristo rinanon te Tamnei ae Raoiroi.

Waaki ni Kakukurei Aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke e mwaiti riki ma ibuakon waaki ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoan, ke ni kakimototoa-kina, ke te kakaewenako.

1. Wareka loane 17:20–21 ao maroroakinna bwa a kanga Tamara are i Karawa, lesu Kristo, ao te Tamnei are Raoiroi n riki n “ti teuana” n aia kaantaninga. Kam kona n nakon ana katooto te tama, te tina, ao ataei ni uaia ni mwakuri ni kabane ibukin te kaantaninga ae ti teuana.

Ko kona naba ni kabwarabwara tabeia taian Atua n ara tataro: Ti tataro nakon Tamara are i Karawa n aran lesu Kristo, ao kaekaaia a roko rinanon te Tamnei ae Raoiroi.

2. Kabwarabwara nanomwaakaia aomata aika, a onimaki irarikin Tetebano aika a tia naba n riki bwa taan onimaki ibukin aia kakoaua ao aia onimaki iroun Tamara are

i Karawa ao Iesu Kristo. Kabonganai katooto n aron aika reke man booki aika tabu n aron aikai:

E bwai ni kiriinaki lotebwa Timiti ngke e taekina ana onimaki nakoia aomata, ao imwiina a riki lotebwa Timiti ao tarina ae Hyrum bwa taan kakoaua.

A mwaiti taan reirei ao Abotoro ngkoa n te Ekaretia aika bwai ni kiriinaki ao tabeman a riki bwa taan kakoaua. Iakobo ngaia te tia kakoaua (Mwakuri 12:2), n aron naba Bwauro, ao e kariaiakaki naba n te katei bwa Betero, Mareko, ao Mataio a na riki bwa taan kaotioti.

Tuangija ataei bwa a na taekinna nakoimi te bwai ae a kona n reiakinna man aia katooto aomata n onimaki aikai.

3. Rinanon te kanimaua n taekan te onimaki. Marooroakinna bwa a kanga mataniwi n te Ekaretia n taai aikai ni weteia aomata nakon taian nakoa n te Ekaretia, n aron Tetebano ngke e weteaki bwa e na buokiia Abotoro ngkoa. Kabwarabwara bwa ngkana e karekea te nakoa te aomata, e anganaki teuanne ke neienne te nakoa man te katoka bai man anganaki te kariaiakaki bwa e na kona ni karaoi mwakuri aika onoti. Buokiia ataei ni kaotaia bwa ngkana iai nakoan te ataeini-mwaane ke te ataeinaine n te beretitentii n te kooram n te nakoanibonga ke n te kiraati n Ataeinaine, ana weteaki man anganaki te nakoa n aron naba anne.
4. Wareka ao marooroakina Doctrine ao Covenants 130:22–23. Buokiia ni kaotaia ataei bwa Tamara are i Karawa ao Iesu Kristo iai rabwataia ae iai irikoia ma riia aika mimitong. Rabwatara aikai bon katootongan Tamara are i Karawa ao Iesu. Rabwatan te Tamnei, ae akea rabwatana ao riina.
5. Kaotia ni katei mwakoron taeka aikai ke koroi taekaia iaon te burakibooti:

Taian Atua

Tamara are i Karawa:

Iesu Kristo:

Te Tamnei ae Raoiroi:

Koroi rongorongo aikai ae a kabwarabwaraia utu n Taian Atua iaon te mwakoro ni beebea. Uringa bwa ko na kainnanoi uoua beebea ma “Iai rabwatana n iriko ao n rii ae mimitong.”

Tamara are i Karawa:

Taman tamneira

Taman lesu ngke e maiu n rabwata

Iai rabwatana ae miimitong n iriko ao n rii.

Ti tataro nakoina

Iesu Kristo:

Ara Tia Kamaiu ao te Tia Kabooi Maiura

Iai rabwatana n iriko ao n rii ae mimitong.

Karika te aonaaba

Iai tinana ae mamate

Te Tamnei ae Raoiroi:

Rabwatan te tamnei

Kaoti koaua ibukin Tamara are i Karawa ma Iesu

Kaoti koauan bwaai ni kabane (Moronaai 10:5)

E kona n riki bwa raoraom ae teimatoa

Rinanoi tabeia taian Atua n tatabemaniia nako man kariaiakakiia ataei bwa a na rinea teuana te mwakoro ni beebea are ko a tia ni katauraoia. Tuangiia ataei n tatabemaniia nako bwa a na wareka te rongorongo anne ni kabaibati, man iangoia bwa antai ma ibuakon taian Atua ae nanonna, ao katuka te rongorongo anne iaan atuuna are a tia n rinea ma ngaia.

6. Anenea ke taekin taekan “Ana Moan Tataro Iotebwa Timiti” (*Boki n Anene*, nam-bwa. 14).

Kabaneana

Kakoaua	Kaota am kakoaua ibukin am atatai irouia taian Atua, ao tuangiia ataei aron kakawakin te atatai aei. Tibwauaia ma ataei am tangira ibukin Tamam are i Karawa, lesu Kristo, ao te Tamnei ae Raoiroi.
Katautauan Wareware n te Mweenga	Tuangiia ataei bwa a na kamatebwaiia Mwakuri 7:54–60 ao Doctrine ao Covenants 130:22–23 ni mweengaia bwa manga rinanoan te reirei aei. Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Betero ao Konenerio

Kaantninga

E na buokiia ataei n tatabemaniiia nako ni kaotaia bwa Tamara are i Karawa e tangiriia natina ni kabane ao e tangiriia ni kabane bwa a na reke aia tai n reirei taekan ana euangkerio lesu Kristo.

Te Katauraoi

1. Tataro mwaaka ni kamatebwaiia Mwakuri 10:1–11:18. Ao imwiina kamatebwaiia te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniia ataei kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).
2. Rinei titiraki ni marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabeia ataei ao man buokiia ni kakoroa nanon te kaantninga n te reirei.
3. Bwaai n reirei aika kainnanoaki.:
 - a. Te Baibara ke te O Tetemanti ibukiia ataei.
 - b. Tamnei 7-41, Go Ye Therefore (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 235; 62494).

Katautuan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran
te lango

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kaukuuki.

Koroi aara aikai i aon te burakibooti: *Korenerio, Anera, Betero*.

Tuangiiia teniman ataei bwa ana wareka teuana kabwarabwarakiia aomata aika teniman aikai. Tuangiiia ataei ake nikiraia bwa ana tabeka baia ngkana a taku bwa ataia bwa antai te aomata are e kabwarabwaraaki.

Ngai te tia uarongorongo. Irarikin taekinan ana rongorongo te Atua, I reirei, kabbwaia, ao ni karaoa te bwai are I tuangaki bwa N na karaoia bwa N na katea abanean te Atua. N te bong aei ao ko na reirei taekan te rongorongo ae onoti ae I uotia. Ngai (te anera).

Ngai te tia akawa n Naman Kariraia ngke e weteai lesu bwa N na iria. I karekea te kaotioti, are kam na reiakinna n te bong aei, are e kauka te kawai ibukiia aomata ni kabane bwa a na reirei taekan te euangkerio. Ngai (Betero).

Ngai te aobitia n ana bootaki n tautia Room ao I kairiia 50 nakon 100 te mwane. Ngai te moan n Tientaire (temanna ae tiaki te lutaia) n roko nakon te Ekaretia. Ko na ongora taekan au bwabetito n te reirei n te bong aei. Ngai (Korenerio).

Kanoan Boki
Aika Tabu

Reirei karakinan Betero ao Korenerio man Mwakuri 10:1–11:18. (Katautuan kawai ibukin reiakinan kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10). Kaota te tamnei n taia aika riai.

Titiraki ni Marooro
ao Kamwakuraia

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangin ni buoka te ataei ni kaotaia ni booki aika tabu ao ni maiuakin kanoana inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.

- Bukin tera e kororaoi Korenerio ni karekea te kaotioti ma iroun te Uea ao ni bwa-betitoaki? (Mwakuri 10:2.) Ko na kanga n riki bwa kaain te Ekaretia ae iai ana koaua ao ana (onimaki)?
- Tera ana rongorongo te anera nakon Korenerio? (Mwakuri 10:3–6.)
- Tera are e noria Betero n te kaotioti? (Mwakuri 10:11–16.) Bukin tera e katabebabe te kaotioti arei nakoina? (E a tia te Uea n tuangiia kaain Iteraera bwa a na aki kang iriko n aekaia nako, ake a taekinaki bwa aki itiaki [tara Nakoia Ibonga 11].) E kanga Betero ni kariaia te kaotioti aei n te moantai? (Mwakuri 10:14.) Tera are e bita ana iango? (Mwakuri 10:15.)
- Bukin tera e rangin ni kangaanga iroun Betero bwa e na reireina Korenerio tae-kan te euangkerio? (Mwakuri 10:28.) Kabwarabwara bwa ni karokoa te tai aei ao Abotoro a tia n reirei taekan te euangkerio nakoia kaain lutaia, ao angiiia kaain te Ekaretia a taku bwa ti kaain lutaia ae a na ti reireinaki taekan te euangkerio. Ma Korenerio tiaki te lutaia. Tera are e namakinna Betero n aron nanon te kaotioti arei? (Mwakuri 10:34–35.) Antai ae na riai n reireinaki taekan te euangkerio ni boong aikai? (Ni kabane aomata.)
- Bukin tera e bootia raoraona ma ana utu Korenerio bwa ana ongora iroun Betero? (Mwakuri 10:24–27.) Tera mai ibuakoin moan tua n te euangkerio ae ko tangiria n tibwauua ma am utu ao raoraom?
- Tera ae karoia Korenerio ibukin kakaean reken te titiraki nakon ana kangaanga? (Mwakuri 10:30.) Tera te atatai ae ko a tia ngkoe ke kaain am utu iaon te aki mamamatam ao te tataro? E kanga te Uea n tia ni buokiko ni kakaea kaekaan am kangaanga?
- A kanga aomata n ataia bwa e taekina te koaua Betero? (Mwakuri 10:44–45.) Tera ae ti riai ni karoia bwa e na riki te Tamnei ae Raoiroi bwa e na kakoaua te koaua nakoira? (Moronaai 10:4–5.)
- Tera aia iango taan reirei ao ana Abotoro ake tabeman ngkana a ongo bwa e a tia Betero n reireiniia Tientaire? (Mwakuri 11:2–3.) E kanga Betero ni kabwarabwara te bwai ae karoia? (Mwakuri 11:4, 17.) A kanga taan reirei ao Abotoro ni kakoaua ana kaotioti Betero? (Mwakuri 11:18.) Tera te reirei ae ti karekea man ana tangira Tamara are i Karawa ibukiia natina? (Tara waaki ni kakukurei aika raraoi 5.)
- Ko na kanga n reirei taekan te euangkerio nakoia natin Tamara are i Karawa ake tabeman? Buokiia ataei n iangoi kawai ake a na kona n riki iai bwa mitinare ngkai ao a na kanga ni katauraoia bwa a na riki bwa mitinare aika bwanin aia tai.

**Waaki ni
Kakukurei
Aika Raraoi**

Ko kona ni kabongana teuana ke ae e mwaiti riki ma ibuakon waaki ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoan, ke ni kakimoto-toana, ke te kakaewenako.

1. Tuangiia ataei bwa a na wareka Mwakuri 10:36–43 ni kurubu aika uarereke mani koroi bwaai ake e a tia n reireiniia Betero ma Korenerio ma aia utu ao raoraoia. Tuangiia taian kurubu bwa a na wareki aia reke ngke ko tabe ni koroi bwaai aikanne iaon te burakibooti ke n te mwakoro ni beebea ae bubura. Karin bwaai aikai ake a na kona ni mwaninga ataei:

Iesu Kristo bon aia Uea aomata ni kabaneia (kibu 36).

E bwabetitoaki lesu Kristo (kibu 37).

E kabiraki lesu Kristo ma te Tamnei ae Raoriroi ao n te mwaaka (kibu 38).

E kakaraoa ae raoiroi lesu Kristo (kibu 38).

Iesu Kristo e kamaiua aomata (kibu 38).

Iesu Kristo e tiringaki (kibu 39).

Iesu Kristo e uti n te katenua ni bong (kibu 40).

Iesu Kristo e tuanga Betero bwa e na kakoaua bwa ngaia are e rineaki iroun te Atua (kibu 42).

Burabeti a bane ni kakoaua lesu Kristo (kibu 43).

Bwa ane e onimakina lesu Kristo ao mani bwabetitoaki ao a na anganaki kabwaraan aia bure (kibu 43).

2. Man ana kariaia am beretitenti n te Moanrinan, kaoa te mitinare ae a tibwa bane ana tai bwa e na nakon ami kiraati mani kaota ana atatai iaon kakaawakin reirei-nakiia natin Tamara are i Karawa ni kabane.

3. Maroroakina te rongorongo aei mai iroun Unimwaane Howard W. Hunter:

A rangin ni kakaawaki ataei aika uarereke iroun Tamara are i Karawa. E tangiria ao e tararuiaia ti tebo aroia ni kabane e ngae ngke a maeka iia ke aekakira kunnikaia ke taraakiia. E tangira te I-Biti ae roro mani ngeri irana, ma ake ti tebo ma aomata aikai, ataei aika raneanea aia kunnikai i Samoa. E tangiriia ataeinimwaane ma ataeinaine n Imatang ake ti tebo aia kunnikai n te reirei. E tangiriia ataei i Japan. E tangiriia ataei ake a ura kuniiia i Amerika Maiaki ao te naan Reimwanaite. E tangiriia natina Tamara n taabo ni kabane. N tain te matu, taama aika tangira ni kabutaa te aonaaba a na katorobubua ma natia n tataro. E kona n te tabo ae rie-taata, te kainiwene ae maraurau, ke n te kie iaon tano n te auti ae uarereke. Ma Tamara are i Karawa e ongo ao e oota ni bwaai ni kabane. (Tara Friend, Okitobwa. 1971, iteraniba 10.)

4. Buokia ataei ni kaotaia bwa e ngae ngke a kakaokoro aomata ma kateia ao aro-aroia n aaba aika kakaokoro, ti tebo ngaira ni kabane n ana Tangira Tamara are i-Karawa ao e tangiriira ni kabane bwa ti na okiria.

Takaakaro n te takakaro ae kabotauan bwaai aikai ke ake ti tebo aroia bwa aonga n atai ataei bwaai aika a kakaraoaki ke n noonoraki n taabo tabeua.

Kabotaua ma te tabo ae ko rang n tangiria riki bwa kona karaoa am mwakuri ni mitinare iai ngkana ko:

Noriia aomata a bwainiia

Te salusalu	Scotland
Kau aika karaoaki man te kai	Hawaii
Kunikain	Japan
	Holland

Amwarake	
Enchiladas	United States
Sauerbraten	Norway
Apple pie	France
Crepes	Germany
Pickled herring	Mexico

Tara	
Mounties	Italy
Big Ben	Australia
Leaning Tower of Pisa	Canada
Kangaroos	England

5. Kabwarabwara te bwai ae ti tebo ma te mii ni burabeti are reke iroun Betero n te 1978 ngke e karekea te kaotioti te Beretitenti Spencer W Kimball ma iroun te Uea bwa mwaane ao ataeinimwaane a kona ni karekea te nakoanibonga ao aia utu a kona ni karekei kakabwaia n te tembora (tara Official Declaration—2 n te Doctrine ao Covenants).

Kabaneana

Kakoaua	Kaota am kakoaua bwa e tangiriia natina te Atua ni kabane bwa ti na reirei taekan te euangkerio, ti na bwabetitoaki, ao ti na kaawakin ara berita bwa ti aonga ni manga maeka mangaia. Kaota kakatongam ibukin te euangkerio ao am bwabetito.
Katautauan Wareware n te Mweenga	Tuangiiia ataei bwa ana kamatebwaia Mwakuri 10:36–43 ao 11:15–18 ni mweengaia bwa manga rinanoan te reirei aei. Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

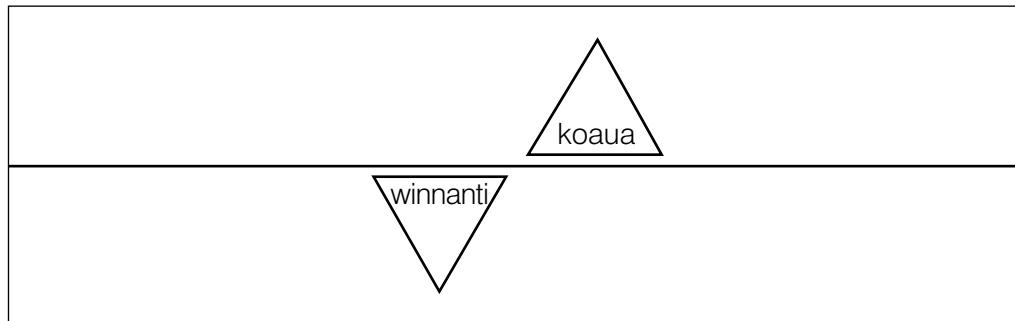
E Reireiniira Iakobo bwa ti na Tararua Newera

Kaantninga

E na buokiia ataei n ataa aron tararuaan bwaai ake a taekin man iangoi.

Te Katauraoi

1. Tataro mwaaka ni kamatebwaia Mataio 5:33–37, Iakobo 1:26, 3:2–13, 5:12, 1 Betero 3:10, Te Otinako 20:7, ao Motiae 4:30. Ao imwiina kamatebwaia te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniia ataei kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).
2. Rinei titiraki ni marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabeia ataei ao man buokiia ni kakoroa nanon te kaantninga n te reirei.
3. Koroi mwakoro ni beebea nakon tamnein te turaiangko. Koroi taeka ke kibu n taeka aikai i aon te turaiangko are e kotea naano: *winnanti, taan kakoaua aika kewe, taian kewe, kauntaeka, taetaebuaka, manrerea aran te Uea, taeka n un.* Koroi taeka ke kibu n taeka aikai i aon te turaiangko are e kotea eeta: *taeka n akoi, taeka ni kimarimari, taeka ni karinerine, te koaua, tataro, karekean te rau.*

4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki.:
 - a. Te Baibara ke te O Tetemanti ibukiia ataei.
 - b. Kanim (ke te bwai ae aekakina) ni kanimwa te turaiangko nako aon te burakibooti.

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran
te lango

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.

Tibwauaia ataei nakon kurubu aika uarereke ao tuangiia kurubu n tatabeua bwa a na katea kain ae ko na kanga ni kaira kawain te aoti, te bwatika, te kamea ae nako-nako, te kaa, te booti, ke bwaai riki tabeua. Tuangiia kaain te kurubu ake tabeua bwa a na ketinna bwa tera ae karaoia te kurubu anne.

- Tera ae na riki ngkana temanna e aki kona ni kaira kawain bwaai aikai?
- Kabwarabwara bwa n te reirei aei ao a na reireinaki aron tararuaan te bwai ae iai irouia n taainako. Bon iteran rabwataia, ma tiaki baia ke waeia.
- Tera n am iango te bwai aei?

Tuangiaataei bwa ana kakauongo nakon iteran te rabwata aei ngke ko wareka lakobo 3:3–5.

- Tera ae taekinaki ibukin newera n te kibu aei?

Kanoan Boki
Aika Tabu

Reireiniiaataei te karaki man ni Mataio 5:33–37, lakobo 1:26, 3:2–13, ao 1 Betero 3:10. (Katautauan kawai ibukin reiakinan kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10). Kabwarabwara bwa *taetae ni* kewe nanona kataan anaakin nanoia aomata nakon te bwai ae tiaki te koaua ke keweaikiia aomata. Buokiiataaei ni kaotaia bwa e ngae ngke te newe bwain te rabwata ae uarereke, a riai ni mwakuri korakora bwa aonga ni kona n tararuuaia.

Titiraki ni Marooro
ao Kamwakuraia

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoam reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangin ni buoka te ataei ni kaotaia ni booki aika tabu ao ni maiuakin kanoana inanon maiuia. Warekan kiibusataei inanon te kiraati e na buokiiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.

- Tera ae nanonaki ni kabaean newera? (lakobo 1:26.) Bukin tera ti kona n tararua rabwatara ngkana ti kona n tararua newera? (lakobo 3:2.)
- Bukin tera te koburake n ran e aki kona ni karekea te ran ae mam man tarika ke te ran ae mam tari? (lakobo 3:11–12.) Tera ae nanonna lakobo ngke e kangai bwa te kai ae te oriwa e aki kona ni karika te biiku ao te biiku e aki kona te karika te kureebe? (lakobo 3:12.) Tera ae kataia n reireiniira ma katooto aikai? (lakobo 3:10.)
- Tera ae na riki nakoira ngkana ti taekin taeka aika aki tangira ke n taetae n aki akaaka? Ko kanga n taku bwa e na rooti ara taeka aika a raraoi?
- Tera taian tua ae anganiira lesu ibukin te bwai ae ti riai ao ni kangaa n taekinna? (Mataio 5:33–37.) Bukin tera bwa e kakaawaki ioura bwa ti na kaawakin tuua aikai?

Korea te rain ae eti i aon te burakibooti. Katokai taian turaiangko n taraa naano iaon te taibora, ao tuangiiaataei n tatabemaniia nako bwa ana rinea teuana, warekia, ke ni kanimwa n tabon te rain ngkana e kotea eta te kainikoto ao iaan te rain ngkana e kotea naano te kainikoto. (Tara kabwarabwaraana ni mwakoron te “Katauraoi”.)

- Maroroakin taeka n tatabeua ngke e katuka te turaiangko i aon te rain. Kabwarabwara bwa bukin tera bwaai ake i aon te rain bwaai aika tamaroa ao bwaai ake iaan te rain bwaai aika aki raoiroi. Tera am namakin ngkana ko atonga te taeka n akoi nakon temanna ke ibukin temanna? Tera am namakin ngkana ko angan temanna te karineaki? Bukin tera taekinna te bwai ae raoiroi ibukiia tabeman e karika te namakin ae raoiroi ibukira, naba?
- Tera arora ae tuangiira Tuua ake Tebuina n tataekina te Uea? (Te Otinako 20:7.) Bukin tera bwa e rangin ni kakaawaki bwa ti na taetae ni karinerine nakon Tamara are i Karawa ao lesu Kristo? E na kanga kaawakinan te tua aei ni kona ni kaaniira riki nakon Tamara are i Karawa ao lesu? (Ko kona ni manga karakina ana karaki Beretitenti Spencer W. Kimball man reirei 8.)
- Ti na kanga n tararua newera ao ara mwakuri? Buokiiataaei ni kaotaia bwa te bwai ae ti iangoia man namakinna e katerea te bwai ae ti taekinna ao ti karaoia. Man tararuaan ara iango, ao ti kona iai n tararua te bwai ae ti taekinna. Ti na kanga n tararua ara iango? Maroroakin iango aikai:

Titirakiniko i bon iroum, “Tera ae na kaman tuangai lesu bwa N na karaoia n te kangaanga aei?”

Iangoa te kibu ae mamaten nanom man booki aika tabu.
Anenea ke aneneia ni karaurau anenen te Moanrinan ke te boki n anene ni kabaibati ke n am iango.
Tataro ibukin buokam.
Uringa ngkoe natin te Atua.
Iangoa te bwai ae ana tangiria am karo bwa ko na karaoia.

Waaki ni Kakukurei Aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke ae e mwaiti riki ma ibuakon waaki ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoan, ke ni kakimoto-toana, ke te kakaewenako.

1. Karakina te karaki aei ae rongorongan lotebwa Timiti (ko kona n tuanga temanna ae kona ni wareware raoi n rawea te bwana i aon te kaetiete ni kakauongo):

E mwaiti te tai ae kabureaki iai lotebwa Timiti irouia mwaane aika a riribaia, e ngae ngke aki kona ni kakoaua bwa iai te bwai ae kairua ae a tia ni karaoia. N te tairiki teuana ngaia ma tabeman riki raoraona a kaawakinaki n te karabuti ae mwaitotoro mani kamweengabuaka man kabaeki waeia n te taurekereke ao mani matu i aon te tabo ae matoatoa. A kataia ni matu, ma taan tararuuaia a rangin ni kabero. A taetaebuaka ao man taekin imarenaia bwaai aika buakaka ake a tia ni karaoi nakoia kaain te Ekaretia.

Imwiin ongoraaia nakon taetae aika aki raoiroi, e kiba rake lotebwa man taku nakoia mwaane akekei, "Tai karongoa. . . . N aran lesu Kristo ao I taetae ni matoatoa nakoimi, man tuangkami bwa kam na aki kakamwakuri; N na aki maiu inanon tabeua te miniti ma ongo au taeka." A katikui aia bwai ni buaka taan tararua man tuangnga bwa e na kabwarai aia bure. A bon aki kakarongoa inanon te tairiki anne. (Tara Parley P. Pratt, *Autobiography of Parley P. Pratt*, iteraniba 209–11.)

- Tera ae ko kona ni karaoia ngkana temanna e taetaebuaka ke n taekina te karaki ae kaun?
2. Kabaea te karai ni kamronronna ke te karai ae uarereke i aon te kora ae ananau ao kabaea ni katimoia tabon te kora. Kateiia kaain te kiraati n te mronron ao taua te kora. Rinea temanna te teei bwa e na tei i nukan te mronron. Angania ataei tabeman bwa ana kabuta te karai are kamronronaki ke te karai ae uarereke nakon temanna ma temanna. Ngkana ko kangai "Tooki," tuanga te aomata are iai irouna te mronron bwa e na taekina te bwai teuana ae tamaraoa ibukin te ataei are i nuuka. Ao imwiina tuanga te ataei are i nuuka bwa e na kaibibiti n tabo ma te ataei are e taekina te bwai ae tamaraoa ao reita nako te takakaro. Reitianako ni karokoa a bane n reke aia tai ataei n tei i nuuka. Ko na bae n tangiria ni karin taekaia ataei aika raraoi. Taekinna bwa e kanga ara namakin ngkana ti taekin bwaai aika raraoi ao tera ara namakin ngkana e taekinaki te bwai ae raoroi ibukira. (Ngkana e rangin ni uarereke am kiraati ibukin te waaki ni kukurei aei, tua-nгиia kaain te kiraati bwa a na taekina te bwai ae raoiroi ibukiia ake tabeman.)
 3. Kabotaua te iango teuana ae buakaka nakon te mwakoro ni biti n ana karaki Beretitenti Spencer W Kimball are e taekina tetei ni mwaane are maeka n te tabo ni man.:

N te taina ngke tetei ni mwaane ngaia ngke e oki man te marae, ao e kunea te mwakoro ni biti (Kabwarabwara bwa tera te mwakoro ni biti). E ataia ae e a rimwi ibukin te katairiki, ao ngkoa e na uota te mwakoro ni biti nakon te auti ni bwai are

e na riai n tiku iai, e kawenea i marenan mwaangan te kai te walnut ae uarereke are e unikia tamana i rarikin matan te mataroa .E iangoia bwa e na anaa te mwakoro ni biti mai buakon te kai ao ni kaokia nakon te auti ni bwai, ma e aki roko n te karaoa. E a tiku ikekei te mwakoro ni biti i nanon ririki ao te kai e a rikirake ni katomimia ni karokoa e a riki bwa te kai ae a rangi ni bubura.

Ririki aika mwaiti imwiin tairikin te kamwaitoro ae korakora, te karau ae korakora mani kamwaitoro e kamwaotoa teuana mai buakon mwaangana aika teniuia aika a rangin ni korakora. Aio are e a karika te aki baeranti nakon te aroka ngaia are e a bwaka. Ngke a toki te angibuaka ae korakora, ao bon akea nikiran baan te aroka n tiku.

Ni ingabongin te bong are imwiina, te tia ununiki—te ataeinimwaane e a ikawai riki—e otinako n noora te kai ae te walnut are e bwaka. E iango, “N na bon aki kariaia bwa e na riki anne e ngae ngke e kangaanga aron tararuakina. Anne bon te kabanea n tikiraoi ni kai n te mwanono.”

E a tia ni mwaninga taekan te kai, ma e bon tiku naba n te tabo arei. E ngae ngke e a rangin n rietaata te aroka, ma te kai anne e a tia ni kakerikaaka korakoran te aroka. E na boni kona n tiku n arona te aroka n tain te angibuaka, ma ibukin te kai, are e katukaki ikekei inanon ririki aika mwaiti, ngaia are e aki roko raoi iai aron matoatoan te aroka. Te kai e karika bwakan te aroka mani uruaki. (Tara Samuel T. Whitman, “Forgotten Wedges,” taekinaki iroun Spencer W. Kimball, n te Ribootin te Maungatabu, Eberi. 1966, iteraniba 70–71.)

- A kanga iango aika bubuaka n ti tebo ma te mwakoro ni kai? Ngkana iai ara iango aika buakaaka, e kona ni karekea kawaina ae nano riki nakon ara iango, n aron te mwakoro ni kai are n te aroka, ao ni karika te kangaanga ae korakora nakoira. Ti riai ni kanakoi iango aika bubuaka man ara iango n te tai ae waekoa.
4. Maroroakina Taekan Rabakau 23:7. Karinna n te marooro kawai ake a na kona iai ataei n tokanikai i aon uniiia, n aron te wareware nakon tebuina ngkana a maraki ke n un.

Kabaneana

Kakoaua

Kakoaua bwa te reirei ibukin kaawakinan newera bon te bwai teuana ae ti riai ni karaoa bwa ti aonga n riki n aron Tamara are i Karawa ao lesu Kristo. Tibwaua am atatai bwa taekinan taeka aika raraoi e na buokiko ke temanna ae ko ataia ni kaaniiko riki nakon te Uea nakon taekinan te bwai ae buakaaka. Kaungaia ataei bwa a na kataia ni tararua aron te bwai ae a taekinna inanon te wiiki ae na roko.

Katautauan
Wareware n
te Mweenga

Tuangiiataei bwa a na kamatebwai lakobo 3:3–10 ni mweengaia bwa manga rinanoan te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Kaantaninga

Bwa e na kaungaia ataei bwa a na kona n rairaki nakon lesu Kristo.

Te Katauraoi

1. Tataro mwaaka ni kamatebwai Mwakuri 7:57–60, 8:1–3, 9:1–30, 26:9–23, ao Motiaeaa 5:2. Ao imwiina kamatebwai te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n rei-reiniia ataei kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).
2. Wareware riki tabeua: Mwakuri 22:3–21.
3. Rinei titiraki ni marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabeia ataei ao man buokiia ni kakoroa nanon te kaantaninga n te reirei.
4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki:
 - a. Te Baibara ke te O Tetemanti ibukiia ataei.
 - b. Te kiraati ae kaonaki n te ran.
 - c. Tamnei 7-42, Bauro ni kawaina nako Tamateko.

**Katautauan
Karikirakean
te Reirei**

Kamwakuran
te langa

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.

Kaota te mwangko n ran nakoia ataei.

- Tera ae riki ngkana e buro te ran? (E bitaki nakon te buane.)
- Tera ae riki ngkana e buraoki te ran? (E bitaki nakon te aiti.)

Kabwarabwara bwa ngkana e bitaki te ran nakon te aiti ke te buane, ao ti kangai bwa e a “rairaki.” E kaokoro ma are te ran raoi.

- A kanga aomata n rairaki nakon ana euangkerio lesu Kristo? A kanga ni bitaki maiuia ngkana a rairaki?

Korea te taeka ae *rairaki* i aon te burakibooti. Kabwarabwara bwa te reirei aio bon rongorongan te aomata are e rairaki man te kakai nakon ana euangkerio lesu Kristo.

Kanoan Boki
Aika Tabu

Reireiniia ataei rongorongan rairakin Tauro nakon ana Ekaretia lesu Kristo n aron are e kuneaki ni Mwakuri 9:1–20. (Katautauan kawai ibukin reiakinan kanoan boki aika tabu, (Tara Angareirei man Booki Aika Tabu,“ iteraniba 10). Buokia ni kaotaia ataei bwa Tauro aei tiaki te aomata are moan uean Iteraera ma Bauro are te aomata are e riki bwa te mitinare ae korakora.

Titiraki ni Marooro
ao Kamwakuraia

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangin ni buoka te ataei ni kaotaia ni booki aika tabu ao ni maiuakin kanoana inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu akanne.

- E kanga Tauro ni bwainikiriniia kaain te Ekaretia? (Mwakuri 7:57–60; 8:1–3; 9:1–2.) Kanga tera aia namakin kaain te Ekaretia ibukina? E na kanga am namakin ngkana e bwainikiriniko temanna ibukin am koaua? E na kanga am taeka

ngkana e karaoa aei temanna? Kaungaia ataei bwa a na tibwaua aia atatai ake a tia ni karekei ngkana iai ae bwainingareiia ke ni karaoi mwakuri aika buakaka nakoia ibukin aia koaua.

- Tera ae riki inanon te kawai nako Tamateko are e buoka Tauro n ataia bwa e riai n rairaki man ana bure? (Mwakuri 9:3–6.) Antai ae taetae ma Tauro n te kaotioti aei? (Mwakuri 9:5.) A kanga Tamara are i Karawa ao lesu Kristo ni buokiira n ataia bwa n ningai ae ti riai n rairaki iai? (Namakin ma ioun te Tamnei ae Raoiroi ao kairiiri ma irouia ara karo, ma irouia burabeti, ao man booki aika tabu.)
- Tera ae nanonaki n ae “oreia n te kai n ewa”? (Mwakuri 9:5.) (Te kai n ewa bon te kai ni wai ae kakang tabona are e kabonganaaki ni kamwaingaki iai maan. N taai-nako ao maan a na bon oro ngkana a ewaraki, ao a na rangin ni korakora riki iai marakiia man te kai ni wai anne. lesu Kristo e tuanga Tauro bwa e rangin ni korakora riki marakina man ana mwakuri nakoia tabeman. Ngkana ti un ibukin te eti, ti bon namakina riki iai te maraki.) E na kanga te aomata ni maraki man te un ibukin te eti? Anga am katooto teuana man oin am atatai, ngkana ko kona.
- Tera ae karaopia Tauro bwa e na rairaki ao n okira lesu Kristo? Tera ae ti riai ni karaopia bwa tina rairaki man ara bure? Maroroaakin iango aikai (ko kona n korei i aon te burakibooti):

E kakoauai ana bure. (Mwakuri 9:6.)

E tatato ao e aki mamamat ibukin kabwaraan ana bure. (Mwakuri 9:9, 11.)

E babetitoaki. (Mwakuri 9:18.)

E kataia ni kaeti bwaai aika e a tia ni kairua iai. (Mwakuri 9:20.)

E bitaki ao e aki manga oki ni bwainikiriniia aomata.

Kabwarabwara bwa e aki buakaka nanon Tauro; ma e mwamwanaaki. E riai n raira nanona mani babetitoaki.

- Bukin tera e kakaawaki bwa kona raira nanom ngkana ko karaoa te kairua? E na kanga te rairannano n anganira te namakin ae raoiroi?
- Tera ae tuanga Anania te Uea bwa e na karaopia? Bukin tera? (Mwakuri 9:10–12.) (Kabwarabwara bwa Anania aio e kaokoro ma are bwaka ni mate ibukin ana aki kokoaua) Bukin tera e maaku Anania ni karaoa te bwai are tuangnga te Uea? (Mwakuri 9:13–14.)
- Bukin tera e wetea Tauro Te Uea bwa “au bwai ae rineaki teuarei”? (Mwakuri 9:15–16.) Baikara aika kakaawaki ae tangiria Tamara are i Karawa bwa e na karaopia Tauro? (Mwakuri 26:16, 18.) Baikara aika kakaawaki ae na kona Tamara are i Karawa n tangirira bwa tina karaoi? Ko na kanga n reiakin bwaai aikai?
- E kanga ni bua ana taratara Tauro? (Mwakuri 9:8; 22:11.) Tera ae riki ngke kaka-bwaia Tauro Anania? (Mwakuri 9:17–18.)
- Imwiin ana rairannano Tauro, bukin tera bwa aomata ke taan reirei aaki kokoaua ngke e kabwarabwara? (Mwakuri 9:21, 26.) Bukin tera bwa e riai ni kitana te aba Tauro? (Mwakuri 9:23, 29–30.)
- Teraa ae na karaopia Tamara are i Karawa ngkana ti rairi nanora man ara bure? (D&C 58:42.) Tina kanga ni buokia tabeman ake a kataia n rairi nanoia man rimwiin lesu?
- Teraa ana koaua Tauro ioun lesu Kristo? (Mwakuri 9:20; 26:22–23.) Ti na kanga n ataia bwa ti rairi nanora ni koaua nakon ana euangkerio lesu Kristo? (Motiaeia 5:2.)

Maroroakin ana kibu n taeka Beretitenti Ezra Taft Benson, te ka tengaun ma teniman ni Beretitenti n te Ekaretia : “Ngkana ti a tia n rinanon te bitaki ae mwaaka aio, are e reke ti rinanon onimakinan Iesu Kristo ao rinanon ana [mwakuri]te Tamnei iaora, ti tebo ma ti a manga riki bwa te aomata ae boou . . . Koa tia ni kitana te maiu inanon te bure . . . ao n tia n riki ni itiaki. Akea manga am kaantaninga ni kan manga okira kateim ni kawai. Ko a riki bwa te aomata ni koaua raoi ngkoe” (*The Teachings of Ezra Taft Benson*, iteraniba 470). (Ko na bae n tangiria ni kani kabongana te waaki ni kakukurei ae raraoi 1 ni kaewenakoia ataei bwa a na kata te bwai are e kabwarabwara Beretitenti Benson.)

Waaki ni Kakukurei Aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke ae e mwaiti riki ma ibuakon waaki ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoan, ke ni kakimoto-toana, ke te kakaewenako.

1. Titirakinia ataei aika ti tebo ma roroia bwa a na atong arani bwaai aika ana riai n rairi nanoia ma iai, n aron te bwanga ni kewe, te aki kokoaua, te unuun, kabonganaan taeka aika bubuaka, ao aki karineaia aia karo. Koroi bwaai aikai i aon te burakibooti ngkana atongaki. Tuangiia ataei bwa ko na anga te kamwaninga. Ngkana ko kotoi bwaai aikai, tuangiia ataei bwa a na titirakinia i bon irouia, “E riai bwa N na raira nanou man te bwai aei?” Tuangiia ataei bwa a nakaekai titiraki ni kaeka “eng” ke “tiaki” ni karaurau nakon titiraki aikanne. Rinanoi kawai are ekaraoi Tauro n raira nanona.
2. Koroi manin te taeka “Rairi nanomi man rairaki nakon te Atua ” (Mwakuri 26:20) iaon mwakorokoro ni beebea aika onoti ke iaon tikuea ni kaatibooti. Bairei raoi beebea ni kaitaraa naano i aon te taibora. Tuangiia ataei bwa a na karekei aia tai ni keetina manin te taeka. Ngkana eti te keeti i aon manin te taeka, manga rairia riki. Kabwarabwara bwa ngkana ti rairinanora man oki nakon te Atua, ikai are ti a rairaki.
3. Maroroakinna ao kamatenanoa te kaaua n Taekan te Onimaki.
4. Man ana kariaia te beretitentii n te Moanrinan, kaoa te aomata ae tibwa rairaki ke te mitinare ae a tibwa bane ana tai nakon te kiraati man taekina ana atatai ngke e bita maiun te aomatangke teuanne ke neienne e kakoaua Kristo, rairananona, ao mani bwabetitoaki. Tuanga te aomataanne bwa e na tibwaua ana namakin n aron te kimwaareirei ao te kukurei are e reke iouna manmaiukinan ana reirei te euangkerio.
5. Tuanga te ataei bwa e na korea tamnein te kawai ae bangaki i aon te burakibooti. Tuanga temanna te ataei bwa e na korea aran te tabo are e tangiria teuanne ke neienne ni kawaria i aon te kawai teuana.
 - Tera ae ko riai ni karaoia ngkana ko toua te kawai ae bure mani kunea bwa e bure te kawai are ko toua?
 - Ko kona n roko n te kaawa man te tabo are ko mena iai?
 - Tera ae ko na riai ni karaoia bwa ko aonga n roko n te kaawa are ko tangiria n nako iai?
 - E na kanga te rairannano n titebo ma te oki rikaaki nakon te kawai ae eeti?

Kabaneana

Kakoaua	Kaota am kakoaua n aron kakaawakin te rairannano ni maiura ao aron bonganan te rairaki ni koaua nakon ana euangkerio lesu Kristo. Tibwaua am tangira ibukin te euangkerio.
Katautauan Wareware n te Mweenga	Tuangiia ataei bwa a na kamatebwaiia Mwakuri 9:1–20 ni mweengaia bwa manga rinanoan te reirei aei. Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

E Kakoaua Bauro Ibukin lesu Kristo

Kaantaninga	E na buokiia ataei n tatabemaniia nako n ninikoria ni kaota ana koaua iroun lesu Kristo.
--------------------	--

Te Katauraoi	<ol style="list-style-type: none"> Tataro mwaaka ni kamatebwai Mwakuri 13:2–4; 14; ao 16:16–34. Ao imwiina kamatebwai te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniia ataei kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10). Rinei titiraki ni marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabeia ataei ao man buokiia ni kakoroa nanon te kaantaninga n te reirei. Katauraoa katotoon te kamwaninga are e kona ni kuneaki n tokin te reirei. Korea te taeka <i>NINIKORIA</i> n te man ae bubura ni bangaki itinanikuna imwain koreko-rean mwakorokorona ni kamaenakoa. Bwaai n reirei aika kainnanoaki: <ol style="list-style-type: none"> Te Baibara ke te O Tetemani ibukiia ataei. Te mwakoro ni beeba ao te bentira ibukiia ataei n tatabemaniia nako.
---------------------	--

Katautuan Karikirakean te Reirei	Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.
Kamwakuran te lango	<p>Tibwai imarenaia ataei mwakorokoron taekan bwaai ni kamwaninga. Marooroakin nanon te taeka teuana i aon mwakorokoron taekan bwaai ni kamwaninga ao tua-njia bwa a na katomai mwakorokoron taeka ni kabane. Angania ataei bwa a na rairi ni kabaraaki mwakorokoron taekan bwaai ni kamwaninga ao katomai ni kabane ni karekea te taeka riki teuana .Korea <i>NINIKORIA</i> i aon te burakibooti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tera nanon <i>ninikoria</i>? Kabwarabwara bwa taeka i aon mwakorokoron taekan bwaai ni kamwaninga e kabwarabwara bwa te aeka n anua raa ae ti riai ni karikirakea n te aro bwa ti na ninikoria n aron ana koaua Bauro ibukin lesu Kristo. • Baikara taeka i aon bwaai ni kamwaninga aika ko uring? Korei taeka ke kaoti mwakorokoron taekan bwaai ni kamwaninga i aan te taeka <i>NINIKORIA</i>.
Kanoan Boki Aika Tabu	<p>Rinanon raoi rairakin Tauro nakon te euangkerio, ao tuangjia ataei bwa aran Tauro e a bitaki nakon Bauro. E toki bwainikirinakiia taan irira lesu iroun Bauro ao e riki bwa te Abotoro ae ninikoria ao te mitinare ibukin lesu Kristo.</p> <p>Reireinia ataei rongorongan aia mwakuri ni mitinare Bauro ao Barenaba are kuneaki ni Mwakuri 13:2–4; 14 ao rongorongoa Bauro ma Tiira te bwai ae riki n te auti ni kai-kaiin are kuneaki ni Mwakuri 16:16–34. (Katautuan kawai ibukin reiakinan kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10). Tuangjia ataei bwa ana kakauongo nakon kawai ake a ninikoria iai Bauro, Barenaba, ma Tira ni kakoaua lesu Kristo ma ana euangkerio.</p>
Titiraki ni Marooro ao Kamwakuraia	Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangin ni buoka te ataei ni

kaotaia ni booki aika tabu ao ni maiuakin kanoana inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiiia ni kaotaia n nanon kiibu akanne.

- Tera are a weteaki iai Bauro ao Barenaba iroun Te Uea bwa ana karaoia ? (Mwakuri 13:2–4.)
- Imwiin are a kamaiua te mwaane ae mwauku i Rutetera, antai are a kabotaua ma ngaiia aomata? (Mwakuri 14:11–12.) (Kabwarabwara bwa Tubita ma Mokure bon atua aika bure ake a taromauriia aomata. Aki ataa Tamara are i Karawa ao lesu Kristo.) Tera ae a kataia Bauro ma Barenaba n reireiniia aomata ibukin lesu Kristo? (Mwakuri 14:14–17.)
- Tera ae karaoaki nakon Bauro irouia l-lutaia n te tabo ae Antioka ao Ikonio? (Mwakuri 14:19.) Bukin tera n am iango e reitaa nako tataekinan te euangkerio imwiin bwainikirinana ae korakora?
- Bukin tera tabeman kaain Mwaketoonia a un iroun Bauro ma Tira ngke a kamaiua te aine ni kanakoa te taimonio ma irouna? (Mwakuri 16:19.) Tera ae a karaoia mwaane aikai nakon Bauro ma Tira? (Mwakuri 16:20–23.)
- Tera ae a karaoia Bauro ma Tira ngke a mena inanon te karabuuti? (Mwakuri 16:25.) Bukin tera n am iango ngkai a tataro man anene ni kamoamoa nakon te Atua? Tera n am iango ae na kona n riki nakoia raoia ni kabureaki ake tabeman man aia mwakuri?
- Bukin tera n am iango Bauro ma Tira a tiku inanon te karabuti ngke e kauka mataroan te karabuti te mwaeiei? (Mwakuri 16:27–31.) E kanga aia mwakuri ni kakabwaia taan kawakiniia buure ma ana utu? (Mwakuri 16:32–34.) Aekakira mwakuri aika iai iroura ni kakoaua ao n reireiniia iai tabeman taekan lesu Kristo?
- Tuangiia ataei bwa a na wareka Mwakuri 14:3 ao 16:18, 25, 31. A kanga kiibu aikai ni kaotia bwa e ninikoria Bauro n ana kakoaua iroun lesu Kristo n taabo ake e nako iai? Ti na kanga ni kaotia nakoia aomata tabeman bwa iai ara kakoaua ae korakora iroun lesu Kristo?
- Tera kangaanga tabeua ake ti kona ni kaitara ma ngaai ngkana ti kataia n ninikoria ibukin kakoauaan lesu?

Kaewenakoia ataei bwa a na iangoi bwaai aika onoti ake a kona ni karaoi n te wiiki aei ni kaotia nakoia tabeman bwa iai aia kakoaua iroun lesu Kristo ae korakora. Tuangiia bwa a na korea aia iango tao teuana naba ao katea te beebea n te tabo ae a na kona n nonoria iai. Ko kona naba n tuangiia bwa a na koroi taeka man te kamwaninga i aon aia beebea.

Waaki ni Kakukurei Aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke ae e mwaiti riki ma ibuakon waaki ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoan, ke ni kakimoto-toana, ke te kakaewenako.

1. Katauraoi mwakoro n taeka aikai ke koroi i aon te burakibooti:

Kaota am kakoaua iroun lesu Kristo
Reirei taekan “te Atua ae maiu”
“Tataro ao man anene ni kakaitau nakon te Atua ”
A tiku inanon te karabuti man kamaiua te tia tararua
A reireina te tia tararua bwa e na “onimaki iroun te Uea lesu Kristo”

Koroi kiibu aikai man boki aika tabu i aon te mwakoro ni beeба ae onoti: Mwakuri 14:3, Mwakuri 14:15, Mwakuri 16:25, Mwakuri 16:28, Mwakuri 16:31.

Katei ni kaotii mwakoron taeka ao tibwatibwai kiibu man booki aika tabu nakoia ataei. Tuangiia ataei bwa a na wareki kiibu aikai, teuana imwiin teuana, man iangoia bwa e nga te mwakoro n taeka ae e na riai n nako ma ngaia.

Kabwarabwara bwa Bauro bon ana tia kakoaua lesu Kristo ae ninikoria n te tabo are e mena iai ao ni bwaai ni kabane ake e karaoi.

2. Wareki taeka i aon mwakorokoron beeба ni kamwaninga teuana riki te tai ao tua-niia ataei bwa ana maroroakinna bwa a na kanga n ninikoria ni kakoaua lesu Kristo n itera aikai. Ko na bae n tangiria ni karekei mwakuri aikai, aika ti tebo ma ake a koreaki i aon mwakorokoron beeба. Ao imwiina tuangiia ataei n tatabemaniia nako bwa a na rinea teuana man n taekinna bwa e na kanga teuanne ke nei-enne ni kaitarai taian kangaanga akanne:

Raoraom e bwainingaireiko bwa ko aki nako n tebotebo i taari n te Taabati.

Ko kaoaki nakon te tamnei ae boraoi ma ana kainibaire te Ekaretia.

Tabeman raoraom a moanna n taekin manikangare ao karaki aika kamatauninga.

Raoraom e anaa te mwae n te titoa ao e katikua n ni buuana ao e kaungako bwa ko na karaoa naba te mwakuri arei.

Temanna raoraom n te reirei e karaoi rongorongo ni kewe ibukin moan tuua n te Ekaretia.

E anaaki nanom bwa ko na tara ana reke temanna n tain te ukeuke.

3. Tuangiia ataei bwa a na karaolia n te kaotioti karakinan Bauro ao Tira inanon te karabuti. Tuangiia bwa aongkoa a marooro ma Bauro, Tira, aomata ake n te karabuti, te tia kaawakinia buure, ao ana utu. Tuanga Bauro ma Tira bwa bukin tera ngke a kabureaki ao tera ae riki nakoia ikekei. Tuangiia aomata ake tabeman n te karabuti bwa e kanga aia namakin Bauro ma Tira ngke a tataro man anene ao e a uki naba mataroan te karabuti man te mwaieiei. Tuanga te tia kaawakinia buure bwa e kanga ana namakin ngke e noori mataroan te karabuti bwa a uki ao bukin tera ngaia ma ana utu a bwabetitoaki.

Kabaneana

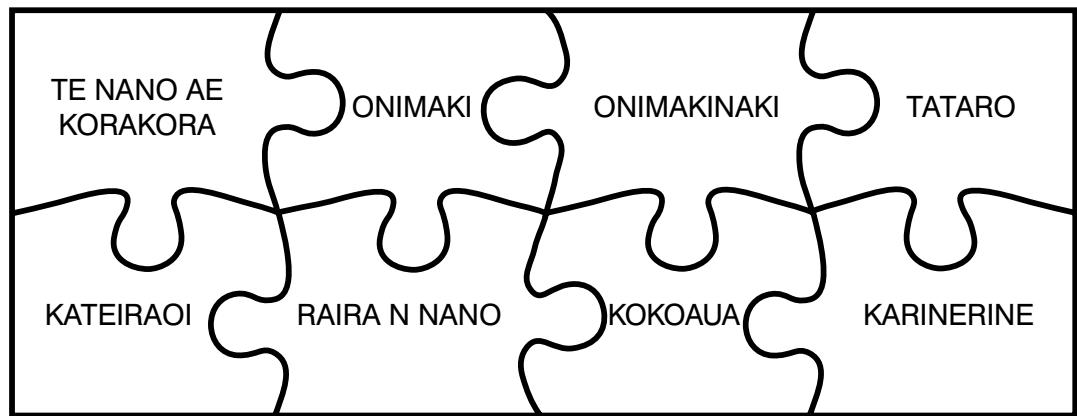
Kakoaua

Kaota am kakoaua iroun lesu Kristo. Ngkana e riai, tibwaua am koaua ngke e kaka-bwaiaakaki Tamam are i Karawa man am ninikoria ni kakoaua ibukin lesu Kristo.

Katautuan
Wareware n
te Mweenga

Tuangiia ataei bwa a na kamatebwai Mwakuri 16:16–34 ni mweengaia bwa manga rinanoan te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

Kamwaninga aika Ninikoria

Te Mitinare ae Bauro

Kaantninga

E na kaungaia ataei bwa a na katauraoi ngkai bwa a na riki ni mitinare man tibwaua te euangkerio ma tabeman.

Te Katauraoi

1. Tataro mwaaka ni kamatebwaiia Mwakuri 22:17–30; 23:10–24, 31–33; ao 26:1–2, 22–29. Ao imwiina kamatebwaiia te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniia ataei kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).
2. Wareware riki tabeua: Mwakuri 19–26 (ibukin bwanin rongorongona).
3. Rinei titiraki ni marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabeia ataei ao man buokiia ni kakoroa nanon te kaantninga n te reirei.
4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki.:
 - a. Te Baibara ke te O Tetemanti ibukiia ataei.
 - b. E kabwarabwaraaki te tiaata ni kamwakuran te iango (ke ko kona ni koroia i aon te burakibooti)

Katautuan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran
te lango

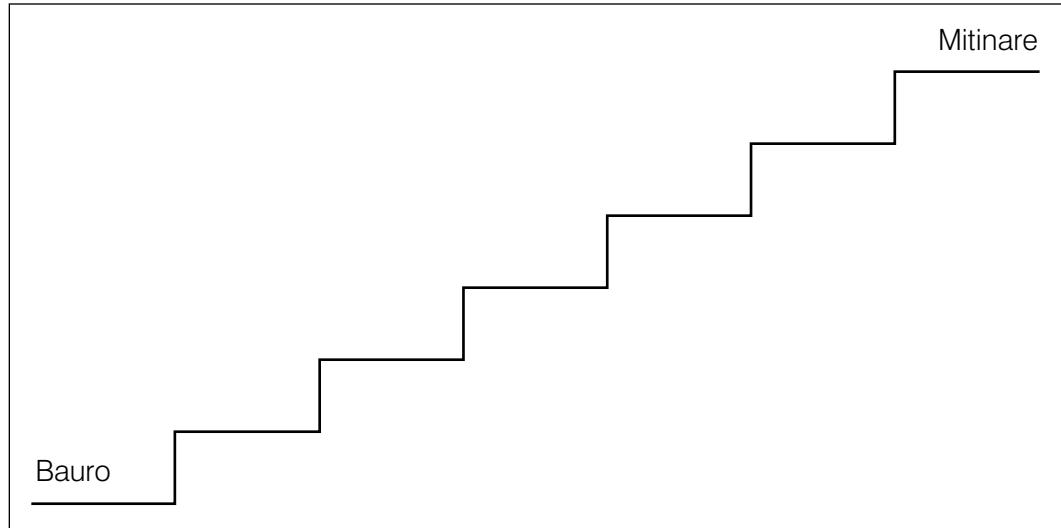
Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.

Tuangiiia ataei te bwai ae a uringa ibukin Bauro man taian reirei ake ma imwaina. (Kauringiiia bwa arana are Tauro e a bitaki.) Kauringiiia ataei bwa te Uea e wetea Bauro bwa e na mitinare ao ana tia kakoaua lesu Kristo ae onoti (tara Mwakuri 13:2; 20:24). E kabanea maiuna ni mwakuri ni mitinare.

Kabwarabwara bwa ngke e rairaki Bauro, ao ti tabeman tenaan lutaia i lerutarem ao ni katotobia te tabo anne aika a tia n ongo rongorongan lesu Kristo.

Mwanangan Bauro ni mitinare ake aua e karokoa irouia lutaia ao te naan Tientaire (aomata ake akea rikiia n lutaia) n aaba aika mwaiti. Tientaire aikai aki ataa Tamara are i Karawa ao lesu Kristo. A taromauri atua ni kewe ao bouananti. N taabo ake e nako iai Bauro ao e tataekina ana euangkerio lesu Kristo.

Koroi taian rain aika ti tebo ma aikai i aon te burakibooti ke n te tiaata:

- E kanga Bauro ni katauraoia bwa e na mitinare?

Koroi aia kaeka ataei nakon kawai are e a karika *Bauro* bwa te *Mitinare*. Kakoaua bwa a na karinaki iango n aron te rairannano, kakoauaa lesu Kristo, bwabetitoaki, karekeea ana bwai n tituaraoi te Tamnei are Raoiroi, reirei te euangkerio, ao ni maiuakina te euangkerio.

Kanoan Boki
Aika Tabu

Reireiniia ataei te rongorongo n aron te bwai are e riki nakon *Bauro* n ana kateniua ni mwananga n nako ni mitinare. (Katautuan kawai ibukin reiakinan kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10). Kabwarabwara bwa aio ana kabanea ni mwananga *Bauro* nako lerutarem, ao ngke e mena ikekei ao lutaia ake aki kakoaua lesu a tangiria ni kamatea. Bukina bwa ngaia bon kaain Room, ao e oki rikaaki nakoia mataniwiia I-Rom i lerutarem ao Kaitareia ibukin kamanoana. A kamanoa ni karikia bwa te bure n Rooma ao n tokina ao a kaokia nako Room bwa e na baireaki taekana. (Rongorongan mwanangan *Bauro* nako Room e na reiakinaki n reirei 45.) Kabwarabwara bwa rinanon kataakina, ao e a tia *Bauro* ni kaotioti ana koaua iroun lesu Kristo.

Titiraki ni Marooro
ao Kamwakuraia

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangin ni buoka te ataei ni kaotaia ni booki aika tabu ao ni maiuakin kanoana inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiiia ni kaotaia n nanon kiibu akanne.

- Bukin tera a un lutaia iroun *Bauro*? (Mwakuri 22:17–21.) Buokiiia ataei bwa a na atia ae *Bauro* e kakoaua te kaotioti mai iroun lesu Kristo nakoia aomata aika aki kakoaua lesu. Bukin tera e aki kamarakaki *Bauro*? (Mwakuri 22:24, 29.)
- E kariaia mataniwiia taani buaka bwa e na nako riki *Bauro* nako mataia lutaia bwa e na kabwarabwara arona, ao lutaia a manga kataia riki n tiringa ibukin ana kakoaua. (Mwakuri 23:10.) E kanga *Bauro* ni kaota te nano ae korakora ao n onimaki n te tai ni bwainikirinaaki aio? E na kanga am namakin ngke arona bwa ko reke n aron ana kangaanga *Bauro*?
- E kanga te Uea ni karaua nanon *Bauro*? (Mwakuri 23:11.) E na kanga n am iango ana namakin *Bauro* ngke e ataia ae na aki tiringaki? E kanga te Uea n anganiiia te rau ao te kakabwaia mitinare ni boong aikai?

- A kanga lutaia ni bairea aron tiringakin Bauro? (Mwakuri 23:14–15.) Antai ae kamaiua Bauro man te iango aei? (Mwakuri 23:16.) E kanga mataniwiia taan buaka ni buoka kainaomataan Bauro ma irouia l-lutaia? (Mwakuri 23:22–24.) Bukin tera n am iango te Uea e kamaiua Bauro?

Kabwarabwara bwa Berika, te koowana n Roma, e kaawakina Bauro bwa te bure i Kaitareia inanon uoua te ririki ni karokoa e riki ni koowana Beteto. E bubuti kabowiana Bauro i Rom, ma imwain ae nako Rom e tuanga Beteto ao te Uea are Akeribwa karakinan rairakina ao ana koaua iroun lesu Kristo.

- E kanga Bauro n namakinna ae taetae ma te Uea are Akeribwa? Bukin tera? (Mwakuri 26:1–3.) Tera ae reireina te uea ao Beteto? (Mwakuri 26:22–23.)
- Tera ana kaeka Beteto nakon ana mwakuri Bauro ibukin ana kakoaua? (Mwakuri 26:24.) Tera ana kaeka te Uea are Akeribwa? (Mwakuri 26:28.) Tao tera bukina iroun te Uea are Akeribwa ngke e tuai ni kona ni kakoaua ana kakoaua Bauro man riki bwa te Kiritian? Tera bwaai tabeua ake e tukiia aomata bwa a na butimwaea te euangkerio ni boong aikai?

Tera te bwai are e karika iai nanon Bauro ae korakora bwa e na kabwarabwara nakon te Uea ao te koowana? Kauringiia ataei bwa e weteaki Bauro bwa te tia uarongorongo ae onoti ibukin lesu Kristo man tataekina arana n taabo ni kabane. N ningai ae ko kona n tibwaua iai am kakoaua ma aomata tabeman? Ko na kanga ngkai ni katauraoi nakon te mwakuri ni mitinare?

Maroroakin taeka aikai ma iroun Beretitenti Ezra Taft Benson:

“Ataeinimwaane n te Moanrinan, a baireia man ingainga nanoia n riki bwa mitinare aika bwanin aia tai ibukin te Uea. Ataeinaine, katauraoi ngkai nakon te mwakuri ni mitinare ngkana kam weteaki” (n Ribootin te Maungatabu, Eberi. 1989, iteraniba 104; ke *Ensign*, Meei 1989, iteraniba 82).

“Eng . . . katauraoi ngkai [ngkana e a koro ruaiwa, tebuina, ke tebwi ma teuana]. Katauraoiko n rabwata, n am iango, n aroarom, ao n tamneim. Ongotaeka n taai-nako nakoia taani kairiiri. Moantaai ni karekea am boki ni karinimwane ibukin am mitinare ngkana ko tuai ni karaoia. Kabwaka am kabwianibwai, ao ukoukora koauan te euangkerio rinanon te kamatebwai ao te tataro” (n Ribootin te Maungatabut, Eberi. 1985, iteraniba 49; ke *Ensign*, Meei 1985, iteraniba 37).

- Tera kawai ake ko a tia ni karekei are e na katauraoiko n tibwaua te euangkerio? Tera kawai ake ko kona ni karaoi nakon taai aika ana roko?

Korea riki teuana tamnein kawain am mitinare i aon te burakibooti ke i aon te tiaata are ti tebo ma are kabonganaki ni kamwakuran te iango, mani korea te taeka Ngkoe ngkoa Bauro ke. Korei aia kaeka ataei i aon te kawai ma *Iroum* nakon te *Mitinare*. Kakoaua bwa a na rin iango n aron ae koaua iroun lesu, bwabetitoaki, karekea te Tamnei ae Raoiroi, karekea te nakoanibonga (ataeinimwaane), reirei te euangkerio, reirei kanoan booki aika tabu, tataro, ira te taromauri, ao maiuakinan te euangkerio n te mweenga, n te reirei, ke n taabo ake ko mena iai.

- Tera taian tarena ke konabwai ake ko kona ni karikirakei ngkai are e na kona ni buokiko n riki bwa te kabanea n nakoraoi ni mitinare ibukin te Uea?
- Bukin tera bwa e rangin ni kakaawaki bwa ko na kamatebwai raoi booki aika tabu n am katauraoi n am reirei iaon te euangkerio?

Tibwauai katooto bwa e kanga ngkana ko tauraoi ni buokikaki ke temanna ae ko kinaa n tibwaua te euangkerio. Kaungaia ataei bwa a na tibwaua aia atatai ngke ngaia ke kaain aia utu n anga reirei nakoia tabeman taekan te euangkerio. Ngkana iai aomata n am kiraati aika a rairaki, ko kona n tuangiiia bwa a na tibwauaia bwa a kanga mitinare ke tabeman riki ni buokiia n reirei te euangkerio ao ni karekea aia kokoaua.

Waaki ni Kakukurei Aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke ae e mwaiti riki ma ibuakon waaki ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoan, ke ni kakimoto-toana, ke te kakaewenako.

1. Anganiia ataei n tatabemaniia nako te mwakoro ni beeба ao te bentira ao tua-ngeeia bwa a na koroi kaintamwarake tabeua. Tuangiia bwa a na koroi araia inano ao *Mitinare* ma ieta. Tuangiabwa ana koroi kaintamwarake ake a tia ni karaoi ao ake a tuai ni karaoi nikatauraioia nakon tenakoa ni mitinare.
2. Karekei aia katooto ataei n tatabemaniia nako katotoon ana berita te Uea nakoia mitinare n aron are e kuneaki n te Doctrine ao Covenants 84:88. Marooroakina te berita aei ma ataei ao kaungaiia bwa a na katekeea ni mweengaia.

Kabaneana

Kakoaua

Kaota am kakoaua bwa e tangiriia ataei Tamara are i Karawa ao lesu bwa a na katauraioia ngkai n reirei taekan te euangkerio. Kabwarabwara am namakin bwa teuana te kawai ae moan te tamaroa ae a kona ni karaoia bon maiuakinan ana euangkerio lesu Kristo ni katoa bong.

Katautauan
Wareware n
te Mweenga

Tuangiia ataei bwa ana kamatebwaiia Mwakuri 23:10–24, 31–33 ni mweengaia bwa manga rinanoan te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tatara ni kainiin.

Mwanangan Bauro nako Rom

Kaantninga	E na buokiia ataei n tatabemaniia nako n reireiniia riki taekan ana bwai n tangira te Tamnei, are e roko rinanon te Tamnei ae Raoiroi.
-------------------	--

Te Katauraoi	<ol style="list-style-type: none"> Tataro mwaaka ni kamatebwai Mwakuri 27:1–28:9, 1 I-Korinto 12:1–11, ao Taekan te Onimaki 1:7. Ao imwiina kamatebwai te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniia ataei kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10). Wareware riki tabeua: <i>Moan Tuua n te Euangkerio</i>, mwakoro 22. Rinei titiraki ni marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabeia ataei ao man buokiia ni kakoroa nanon te kaantninga n te reirei. Bwaai n reirei aika kainnanoaki.: <ol style="list-style-type: none"> Te Baibara ke te O Tetemani ibukiia ataei. Te Pearl of Great Price ke katooton Taekan te Onimaki ibukiia ataei n tatabemaniia nako.
---------------------	---

Katautuan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran
te lango

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kaukuuki.

Tuangiiia ataei taekan te bwai n tangira ae onoti ae ko a tia ni karekea man am motirawa ke man am koronririki. Ao manga tuangiia ataei bwa a na taekin tabeua bwaintangira ake a tia ni karekei.

- Tera te bwaintangira ae ti a tia ni karekea ngke ti riki bwa kaain ana Ekaretia lesu Kristo ibukiia Aika Itiaki Ni Boong Aika Kaitira? (Ana bwaintangira te Tamnei are Raoiroi.)

Tuangiiia ataei bwa a na taekina te bwai ae ataia n te Tamnei ae Raoiroi. Kamataata bwa irarikin karekean ana kairiiri ao ana kairoro te Tamnei ae Raoiroi, ao a kona kaain ana Ekaretia lesu Kristo n tatabemaniia nako ni karekei ana bwaintangira te tamnei ake tabeua. Tuangiia ataei bwa a na kakaea Taekan te Onimaki n te Pearl of Great Price man kakaea taekan te onimaki ake e taekin a na bwaintangira te tamnei. Koroi i aon te burakibooti ana bwaintangira te tamnei ake a taekinaki ngke a tabe ni wareware ni kabaibati n te kaitiuu n taekan te onimaki. Kaungaiia ataei bwa a na ongora nakon rongorongan mwanangan Bauro nako Room bwa e na ukoukor bwaintangira ake e anganaki ngkao ao are e a kabonganai ni buokiia tabeman.

Kanoan Boki
Aika Tabu

Manga rinanon kanoan te reirei ni wiiki aika nako bwa aonga n uringnga ataei bwa bukin tera e riki bwa te bure iaon kawaina nako Room. Ao imwiina reireiniia ataei rongorongan mwanangan Bauro nako Room man Mwakuri 27:1–28:9. (Katautuan kawai ibukin reiakinan kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).

Ngkana ko a tia n reireiniia kanoan boki aika tabu, kamataata bwa e reitanako mwanangana Bauro nako Room, are e kabanea iai uoua ana ririki n tataekina taekan ana euangkerio Iesu Kristo e ngae ngke e bon kabureaki n te tai aei man kaawakinaki inanon te auti ae uareereke.

**Titiraki ni Marooro
ao Kamwakuraia**

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangin ni buoka te ataei ni kaotaia ni booki aika tabu ao ni maiuakin kanoana inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokiiia ni kaotaia n nanon kiibu akanne.

- Tera te bwai are e kauringiia iai aomata Bauro n te kaibuke? (Mwakuri 27:10.) E kanga n ataa te bwai aei? (Te Tamnei ae Rairoi e kaotia nakoina.) Antai ae a kakoaua mataniwiin are tebubua? (Mwakuri 27:11.) Antai ae eti? (Mwakuri 27:14, 20.) Ngkana e kauringiira n te bwai teuana te burabeti, tera ae ti riai ni karaoia? Bukin tera?
- Tera n am iango aia namakin aomata n te kaibuke ngke ataia ae e na koro te kaibuke? Tera ae tuangiia Bauro? (Mwakuri 27:21–22.) E kanga n ataia Bauro bwa a na kamaiuaki ao man roko raoi i Room? (Mwakuri 27:23–25.)
- Tera te bwai are e riki nakon te kaibuke? (Mwakuri 27:40–41.) Tera ae a tangiria bwa a na karaoia tautia ma buure ngke e koro te kaibuke? Bukin tera? (Mwakuri 27:42.) Bukin tera mataniwiin are tebubua e katokiia man karaoan aei? (Mwakuri 27:43.) Bukin tera e bitaki aroaron mataniwiia are tebubua nakon Bauro? (Mwakuri 27:11, 14, 21, 25, 31, 43.)
- Tera te bwai ae riki nakon Bauro ngke e kauraa te ai? (Mwakuri 28:3.) Bukin tera a matakua o a tataninga maten Bauro ake tabeman? (Mwakuri 28:4–6.) Bukin tera e kamaiuaki Bauro man tenaakina iroun te naeta?
- Tera ae e karaoia Bauro nakoia ake aoraki? (Mwakuri 28:8–9.) Bukin tera ngkai e kona ni karaoa aei Bauro? (Bauro iai irouna ana bwaintangira tamnein te kamaiu. Iai irouna naba te nakoanibonga ao ngaia naba te Abotoro are e a tia n anganaki ana bwaintangira te tamnei ae korakora bwa e na buokia ni kakoroi nanon ana mwakuri te Uea are e a tia n anganna. Katuruturua aron kakaawakin kabonganana ana bwaintangira te tamnei ni kona ni buokiiia tabeman.)
- Bukin tera Bauro e kona n ataa kanoan taai aika a na roko ao ni kona ni kamaiua te aoraki? (Bauro e a tia ni bwabetitoaki ao ni kamatoaaki bwa kaain ana Ekaretia Iesu Kristo, ngaia are e a kona ni karekei ana bwaintituaraoi ae te Tamnei ae Rairoi aika kakaawaki.)

Buokiiia ataei ni kaotaia bwa a tia kaain te Ekaretia ni kabane n anganaki te Tamnei are Rairoi. Tuangiia ataei bwa a na wareka 1 I-Korinto 12:7–11. Maroroakin bwaintituaraoi aikai, ao kamataata bwa anganaki kaain te Ekaretia ni kabane bwaintituaraoi are a na kona iai ni kakabwaiaia tabeman.

- Tera te bwaintituaraoi ae kabongana Bauro ni mwanangana nako Room? Bukin tera Tamara are i Karawa e anganiira bwaintituaraoi n tamnei? (1 I-Korinto 12:7; D&C 46:9, 12, 26.)
- Ti na kanga ni kunea bwa tera ana bwaintituaraoi te tamnei ae ti a tia n anganaki? (Ti kona n tataro ao n aki mamamatam bwa ti aonga n atai ara bwaintituaraoi aika onoti. Ti kona naba n tuangaki n ara kakabwaia n te tamanuea. Ngkana ti karinei taian tua ao man beku ibukiia tabeman inanon maiura, ao ikai are ti kona ni kinai iai ara bwaintituaraoi.)

Ko kona ni kabongana teuana ke ae e mwaiti riki ma ibuakon waaki ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoan, ke ni kakimoto-toana, ke te kakaewenako.

1. Koroi ni kabane ana bwai n tangira te Tamnei ake a taekinaki n te 1 I-Korinto 12:7–10 i aon te mwakoro ni beeба. Karin inanon te bwaoki mani kabaeaa kangaa te batia ao tuangiia ataei n tatabemaniia nako bwa a na anai aia mwa-koro ni beeба ao n taekinna bwa tera te bwaintuaraoi anne. Marooroakin raoi bwaintuaraoi akanne.
2. Tibwaua te kiraati inanon kurubu aika uarereke. Anganiia kaain te kurubu n tata-bemaniia nako teuana ma ibuakon aikai ke kiibу man booki aika tabu tabeua. Tuangiia bwa a na iangoia bwa tera ana bwaintuaraoi te Tamnei ae tibwa kao-taki man tibwauaan aia iango ma kaain te kiraati.

Mwakuri 3:1–8 (Betero ao loane a kamaiua te aomata ae mwauku). Te bwainti-tuaraoi ibukin te kamaiu.

Mwakuri 14:8–10 (Bauro e kamaiua te aomata ae toara). Te bwaintuaraoi ibu-kin te kamaiu.

Mareko 5:25–34 (Te aine ae ringa rarikin niniran lesu). E kamaiuaki n ana onimaki.

Ruka 2:25–26, 34–38 (E taetae ni burabetia Timeon ao Anna lesu). Te bwainti-tuaraoi ibukin taeka ni burabeti. Inanon marooroakinan te bwaintuaraoi ibukin taeka ni burabeti, kabwarabwara bwa angii bwaai ake a riki n aron te bungiaki, mition, mate, ao manga utin lesu Kristo a kaman taekinaki irouia aomata aika iai irouia te bwaintuaraoi ibukin taeka ni burabeti.

Mwakuri 9:1–20 (E rairaki Bauro nakon ana euangkerio lesu Kristo). Te bwain-tuaraoi ibukin ataakin ae lesu Kristo bon Natin te Atua.

Mwakuri 2:4–18 (Ao ni bongin te Bentekota ao a kaonaki ana reirei n te Tamnei ae raoiroi) Bwaintuaraoi neewe ao bwaintuaraoi ni kona n taetae ni burabeti.

- A na kanga bwaintuaraoi aikai ni kakabwaiai maiura?

3. Ane kona tangiria ni kabwarabwara bwa Tatan e na kataia ni katotongi ana bwaintuaraoi te Tamnei. Ibukin te katooto, ana tia tabunea Barao a kona ni katotong tabeua aia kakai Mote ao Aaron (Te otinako 7:10–13) Kabwarabwara bwa ti riai ni maiuakina ae raoiroi ao ni karekea te Tamnei bwa ti aonga n aki mwamwanaaki. Kauringiia ataei bwa a na bwaintuaraoi te Tamnei are e anga-niira rinanon te Tamnei ae Raoiroi bwa e na kakabwaiai maiura (tara *Euangkerio Principles*, mwakoro 22).

4. Buokiia ataei bwa a na kamatebwaia te kaitiua n taekan te onimaki.

5. Karakina teuana ma ibuakon karaki aikai:

Ana bwaintangira Jane

“N te moaningabong teuana ao Jane Grover, Tibuna te mwaane Tanner, ao tibuna te aine a kitana aia bwaeaoniia kaembwa irarikin Council Bluffs, Iowa, bwa a na boboti uaan te kootiberii (gooseberries). E rangi ni kai kua tibuna te mwaane ao n te tai ae aki maan ao e oki nakon te kaa ae e kokokaki ni maan ni motirawa, ma a ataeinaine a tiku ni kaoni aia baketi ni uaanikaai aika kiriin mani karewerewe.

"N te tai ae rangin tawe te takarua ae korakora e urua te ang ae tamaroa n te ingabong anne. A biri nakon te kaa, a rangin ni maaku ataeinaine ngke a noriia aomata aika India ni buuti ana kunnikai tibura te mwaane. A tia n anaa ana tai ao ana biti ao a birinako i aon aia aotii.

"Temanna te India e rawea te ataeinaine ae uarereke, are e tang ni maaku, ao temanna e katika nako Jane n aki akonna. E iniinimaki ni kataia ni kamaiua, e a moanna ni bono ikena ao e tataro ibukin buokana.

"N te tai ae waekoa ao e namakina te korakora ae riaon ana atatai. E moana ana taetae n te bwanaa ae maaraara are e a karika iai katukan aia bure India man tei n ongora. A rangin ni miimi, ngke a ongo bwanaan te ataeinaine n taetae n oin aia taetae, n onnon nakoia bwa ana uringa te Tamnei ae Korakora, are e aki tangiria bwa ana kamarakiia raoraoia aika a mainaina. Tibu te mwaane ma te ataeinaine a bon aki kakarongoa ma te miimi. Akea ma ibuakoia ae ataa nanon taian taeka aika kamiimi aikai, ma bon akea ana kangaanga Jane ti tebo ma e a kaman ataia ni maiuna. A katoutoui atuia India, ao a kaoka te tai, te biti ao kunnikai ake a tia n anai. Ao imwiina a iobai ma ngaia ni kabane ao man oki rikaaki ma te karaurau" (manga taekinaki iroun Lucile C. Reading, "Shining Moments," *Children's Friend*, Turai 1941, iteraniba 41).

- Tera ana bwaintituaraoi te tamnei are e karekea Jane Grover? (Ana bwaintituaraoi te newe.) Bukin tera ngke e kona n taetae nakoia India n oin aia taetae? (E a tia n tataro ibukin ana ibuobuoki Tamara are i Karawa, e ukoukora te bwaintituaraoi.)

Kamaiuan John

"John Roothoof te bwi ma teuana ana ririki [bon kaain te Ekaretia are] e maeka i Rotterdam, Holland. E a tia n te taina ni kukurei n nakon te reirei, n takakaro ma raoraona, ao ni karaoi ana mwakuri te ataeinimwaane ae mamate nanona iai. Ao imwiina n akea te katauraoi, ao e rotaki n te waimata ae rangin ni kamaraki are e a aki kona n noraaba iai. E aki kona n nakon te reirei ke ni wareware. E aki kona n noraaba raoi n te aro are e aki kona n takakaro ma raoraona. E oneaki mwiin te bong n te rotongitong ao te maraki.

"A roko taeka nakoia Aika Itiaki Ni Boong Aika Kaitira i Holland bwa Beretitenti Joseph F. Smith te [ka onoman ni Beretitenti n te Ekaretia] e na roko ni kawariaa. E a iangoa te bawai aei John n te tai ae maan, ao imwiina e taku nakon tinana, 'Te burabeti iai irouna te mwaaka ae korakora iaoia aomata ni kabane n te aonaaba. Ngkana ko kairai nakon ami bootaki bwa e aonga n reke ana tai n tara nanon matau, I kakoaua ae N na bon kamaiuaki.'

"N tokin te bootaki n te Taabati are imwiina, e nako Beretitenti Smith nako tinanikun te umwantabu ae uarereke ni butimwaia ao ni kamauriia aomata. Titita Roothoof e buoka John, ae kabaeaki matana, e nako ma raoraona tabeman bwa a na taetae nakon aia mataniwi ae tangiraki.

"E anaa bain te ataeinimwaane are e matakii Beretitenti Smith ma te nano ae korakora, e tabekaarakae kabaeak matana man tara matan John aika onrake n te maraki. Te burabeti e kakabwaia John ao mani berita bwa e na manga noraaba.

"Ngke e a roko ni mweengana, e anaa te kabae tinan John man matana n te aro bwa e na tebokia n aron are e a tia n tuangnga te taokita. Ngke e kanakoa, e takarua John ma te kukurei, 'O, Mamma, a raoiroi matau. I a kona n taratara raoi ngkai—ao n noora ae raroa naba. Ao I aki kona n namakina te maraki riki!'" ("President Smith Took Him by the Hand," *Friend*, Aokati. 1973, iteraniba 36).

- Tera ana bwaintituaraoi te tamnei ae karekea John Roothoof? (Taan onimaki a na kamaiuaki.) Tera are e a karika kamaiuan John? (E ukoukora ana bwaintituaraoi te kamaiuaki ao iai ana onimaki n ana bwaintituaraoi te burabeti ni kamaiua.)
-

Kabaneana

Kakoaua

Kakoaua bwa iai iroura bwaintituaraoi ni kabane ibukin te Tamnei are e a tia n anganiiira Tamara are i Karawa. Tibwaua kukurein nanom n te bwaintituaraoi are ko a tia ni karekea. Ngkana e riai, tibwaua am atatai are ko a tia ni karekea (ke kaoa temanna riki bwa e na tibwaua oin ana atatai) ibukin kabonganakin ana bwaintituaraoi te tamnei are ko a tia n anganaki. Buokiia ataei bwa ana namakina bonganan te bwai are e raoiroi ae a karaoia man ukoukoran ao kabonganaan ana bwaintituaraoi te Tamnei are a tia n anganaki.

Katautauan
Wareware n
te Mweenga

Tuangiiataei bwa a na kamatebwaia Mwakuri 28:1–11 ni mweengaia bwa manga rinanoan te reirei aei.

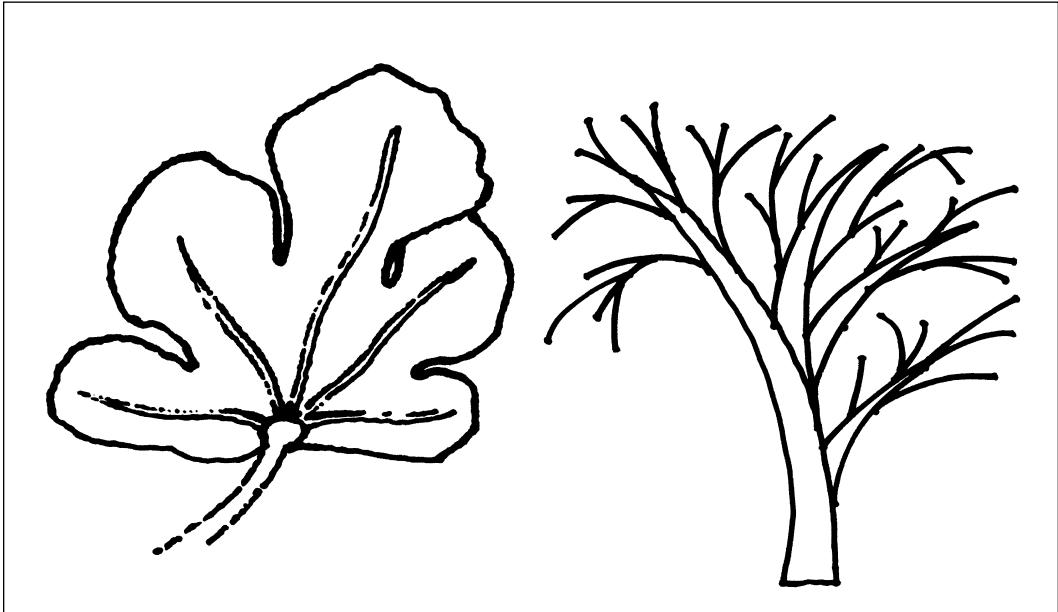
Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

E Na Manga Bon Oki Riki Iesu

Reirei
46

Kaantaninga Bwa e na anganiia ataei te atatai n aron kanikina ibukin kauaokin te Tia Kamaiu, ao ni kaungaiia bwa a na katauraoia ni kaitibo mangaia.

- Te Katauraoi**
1. Tataro mwaaka ni kamatebwaia Itaia 63:1–4; Maraki 4:1; Mataio 24:3, 23–51; Mwakuri 1:9–11; ao Te Kaotioti 20:4. Ao imwiina kamatebwaia te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniia ataei kanoan boki aika tabu. (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).
 2. Wareware riki tabeua: Mataio 24:4–22 ao Doctrine ao Covenants 45:16–75, 88:87–101.
 3. Rinei titiraki ni marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na katabeia ataei ao man buokiia ni kakoroa nanon te kaantaninga n te reirei.
 4. Bwaai n reirei aika kainnanoaki.
 - a. Tabeua te Baibara ao Doctrine ao Covenants
 - b. Aua baan te kai (tara katootongana ae inano) mwakoron beebe aika karanaki, ke a koreaki i aon te burakibooti, ma teuana ma ibuakon taeka ke mwakorokoron taeka aika koreaki i aon taian baa ni kai: *Taian Kristo ni kewe, Iteraera a ikoikotaki, maroa, kamiimiin bwai ni karawa.*
 - c. Kabwarabwaraan mwaangan te kai are koreaki i aon te beebe ke iaon te burakibooti.
 - d. Kanim ke aeka ni kanim riki tabeua.
 - e. Tamnei 7-3, Bungiakin Iesu (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 200; 62116); 7-25, Te Kauaoki (62562); 7-43, Mwanangan Iesu Nako Karawa (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 236; 62497); ao tamnein te burabeti ae ngkai.

Katautuan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran
te lango

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kaukuuki.

Kaota tamnein Bungiakin lesu Ao Manga Kauaokina.

- Tera bwaai aika kakaawaki aika a tia n riki n te aonaaba ngkoa aika a tei ibukina tamnei aika uoua aikai?
- Tera kanikina ake a katanoata bungiakin lesu i Betereem? (Anene anera, e kaoti te itoi ae boou, e riki te bong bwa te ngaina i aon America, ao a mwaiti riki.)
- E na kanga aron am namakin ngke arona bwa ko mena i Betereem ngke e bungiaki lesu?
- Tera n am iango ae e na riki ngkana e a manga roko lesu riki nakon te aonaaba?

Kabwarabwara bwa ngkana e a manga roko riki te Tia Kamaiu, ao “bon ana bong lehova ae kakannato man ni kakamaku” (Maraki 4:5). Ana mwaiti taian kakai aika a na riki ngkana e a manga oki Kristo, aomata ni kabane a na ataia ae ngaia bon te tia Kamaiu. E na bon riki bwa te tai ae kakukurei nakoia ake a etieti bukina bwa a na maeka i aon te aba, e na tautaeka lesu Kristo, e na iai te rau, ao a na bon aki kona ni kaririaki iroun Tatan bwa a na karaoa te bure. Aomata ake a buakaka a na bon maaku ao man nanokaawaki ngkana e oki lesu. Ibukina bwa a tuai n rairi nanoia ,a na bon kamaunaaki. (tara Maraki 4:1).

Kanoan Boki
Aika Tabu

Reireiniia ataei rongorongan kauaokin te TiaKamaeu ni booki aika tabu ae e kune-aki ni Mataio 24:3, 23–51. (Katautuan kawai ibukin reiakinan kanoan boki aika tabu, tara “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10).

Titiraki ni Marooro
ao Kamwakuraia

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangin ni buoka te ataei ni kaotaia ni booki aika tabu ao ni maiuakin kanoana inanon maiuia. Warekan kiibu ma ataei inanon te kiraati e na buokia ni kaotaia n nanon kiibu akanne.

- Ngke tuangiia ana reirei lesu bwa e na manga oki, e kanga ni kabwarabwara bwa e na kangaa aron okina? (Mataio 16:27; Ruka 21:27.) E na kangaa ni kao-koro aei ma te kawai are moan roko iai nakon te aonaaba aio?
- Imwin are a oota a na reirei bwa manga okin lesu imwin matena ao manga utina, Teraa ae a tangiria ni kan ataia? (Mataio 24:3.) Bukin teraa reirei a tangiria ni kan ataa te Kauaoki? Bukin teraa bwa e rang ni kakaawaki ibukira bwa tina reiakina aron te Kauoki? Kabwarabwara bwa lesu e tangiriia kaain ana Ekaretia, ke naake a rineaki bwa a na kinai kanikina imwain rokona bwa a na aki mwamwanaaki bwa aonga n tauraoi ni kaitibo ma ngaia.
- Bukin teraa lesu e anganiira kanikina ibukin manga okina? (Mataio 24:31, 33.) E aera e kabotaua manga okina ma te kai te biiku? (Mataio 24:32.) (Kaota mwaangan te kai te biiku ae akea baana ke korea tamneina i aon te burakibooti. Kaoti baan te biiku n taai aika riai inanon tain te marooro.)
- Teraa te Kristo ni kewe ke te burabeti ni kewe? (Mataio 24:23–24. Aomata ao aaro aika kaotia bwa iai aia koaua ao a kataia ni kairia aomata ni kararoaia man ana Ekaretia ni koaua Kristo.)
- Teraa ae a kona ni karaoia Kristo ni kewe ao burabeti ni kewe? (Mataio 24:24.) E na kanga naake a tia n rineaki (kokoaaua) ni kawakiniiia man te mwamwanaaki? (Ebeto 4:11–14; 2 Timoteo 3:15–17.)

Katuruturuua raoi bwa ti riai n taai nako ni kakauongo nakon te burabeti ae maiu ao man toui mwin ana taeka ake e tuangira bwa tina karaoi bwa ti aonga n aki mwamwanaaki. Beretitenti Wilford Woodruff, te kaaman ni Beretitenti n te Ekaretia e taku, "E na bon aki kariaiakai te Uea ke te aomata temanna are tei bwa te Beretitenti ibukin te Ekaretia aio bwa e na kairiko nakon kawai aikai bure" (tara Official Declaration—1 n te Doctrine ao Covenants).

- Tina kangaa n ataia bwa bon te Kristo ni koaua ngkana e roko? E kangaa ni kaoti? (Itaia 63:1–4; Mataio 24:26–27; 26:644; Mwakuri 1:9–11.)
- Tera aia ikitaki Iteraera? (Ieremia 32:37; 1 Nibwaai 10:14.) Ana kangaa mitinare ni buokia ni ikitia aomata aika raraoi nakon te Ekaretia? (Mataio 24:14.) Kabwarabwara bwa ana aomata te Atua aika rineaki aika aranaki bwa Iteraera, a maeka ni kabutaa te aonaaba. Imwain manga okin lesu, ao a na nako mitinare ni kabutaa te aonaaba n reirei te euangkerio. Naake a butimwaia te koaua ao a bwabetitoaki a na ikitaki n te titeiki i Tion. N aaba raa ae a karaoa iai mwakuri n ibuobuoki kaain ara uuote (ke ara mwaanga)?
- Tera nanon raoi te taeka ae kamarooa? (Kabuanibwai aika aaki kantatingaaki, te mweebuaka ,te urui bwai ae korakora, te kainnano ae korakora.) Tera te kamarooa ae taekinna lesu ae e na riki imwaain okina? (Mataio 24:6–7, 12.) Tera te kamarooa ae ko a tia n noria ke n ongo ibukina?
- Baikara bwaini karawa aika kamiiimi aika a na kaoti ngkai naba i mwaain te Kauaoki? (Mataio 24:29.)
- E na kanga te aonaaba ni kaitiakaki ngkana e a manga oki lesu? (Maraki 4:1.) E na maanra lesu ni uea i aon te aba? (Kaotioti 20:4.)

Maroroakin taeka aikai ma iroun Beretitenti Brigham Young, te kauoman ni Beretitenti n te Ekaretia:

"Ngaia ae [lesu] e na kamaunai buure n te aonaaba ma mwia ni kabane aika kakamaku, a na kaoaki rannimata man maata ni kabane ao a na bon akea te bwai ae na kammaraki ke ni urubekeaki n ana maunga ni kabane te Atua aika tabu" (in *Journal of Discourses*, 11:124).

- N ningai ae e na roko iai te Kauaoki? (Mataio 24:36, 42.) E aera bwa ti riai ni kakatauraoi ibukin rokon lesu? Tina kanga ni katauraoira? (Mataio 24:42–44.) Tera ae e na riki nakoia naake aki tauraoi ngkana e roko lesu? (Mataio 24:48–51.)

Kakimototoa ni kamataata bwa e a tia lesu n anganiira taian kanikina ibukin okina n te aro bwa ti na ataa rokona man tauraoi imwaina. Kabwarabwara bwa e a tia te Uea n taekinna bwa ngkana ti tauraoi ao ti na bon riai n aki maaku. (tara D&C 38:30.)

Wareki karaki aika kakaongora aikai Mairoun Beretitenti Ezra Taft Benson, te kategaun ma teniman ni Beretitenti n te Ekaretia:

"Ti kakoaua bwa ti maiu ni boong aika a na kakororoaaki iai bukin kanikina ao bwaai aika kamiiimi aikai? Ti mena ibuakoia aomata aika a na noori mwaitin koron bukin taeka ni burabeti. . . . Ti aki ataa te bong ke te aua are E na oki iai, ma n aei ao ti na bae ni koaua iai: Ti tei ni kaan nakon ana bong te Uea ae korakora!" (*The Teachings of Ezra Taft Benson*, iteraniba 20).

Ko kona ni kabongana teuana ke ae e mwaiti riki ma ibuakon waaki ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoan, ke ni kakimoto-toana, ke te kakaewenako.

1. Karekea te katooto ibukin rongorongo aikai Ibukiia ataei n tatabemaniia nako.

Tibwatibwai rongorongo ao anga bentira nakoia kaain te kiraati. Angania bwa a na katitabooa moan te rongorongo ma kabaneana ni korea te rain man te kibun taeka n te moan rinan n taeka ni kaetia ma kabanean te kauoua n rinan taeka. Ane kona tangiriia ataei bwa a na kakaei taekan rongorongo aika aki atai.

Te Kauaoki

Ti Tamara are i Karawa ae ataia	e na oota riki nakon ootan taai (D&C 133:49).
E na kunnikaiaki lesu.	E na ruo lesu mai karawa (Mwakuri 1:11).
A na mwaiti aika a na mwamwanaaki irouia Kristo ni kewe.	E na riki te Kauaoki bwa te bong ae kakannato ibukiia aomata aika raoiroi (Maraki 4:5).
E na ruo lesu mai karawa.	lesu e na kunikainna ni kunikai aika uraura (Itaia 63:1–3).
E na riki te Kauaoki bwa te bong ae kakannato ibukiia aomata aika raoiroi.	A na tataekina te euangkerio mitinare n taabo nako n te aonaaba. (Mataio 24:14).
Aomata aika buakaka a na boni kamaunaaki	Ana mwaiti aika a na mwamwanaaki irouia Kristo ni kewe (Mataio 24:24).
Ngkana e roko lesu ao e na oota nako n ai aron ootan taai	E na roo taai (Ioera 2:10, 31).
Mitinare a na tataekina te euangkerio n taabo nako n te aonaaba	Ti Tamara are i Karawa ae ataa raoi te tai are e na roko iai lesu (Mataio 24:36).
Tai ni kamaroaa bon taai ni buaka, te rongo, butin-aoraki, ao maeiei.	Aomata aika buakaka a na boni kamaunaaki. (Maraki 4:1).
E na roo taai.	Taai ni kamaroaa bon taai ni buaka, rongo, butin-aoraki, ao mwaeiei (Mataio 24:6 7).

2. E na buokiia ataei bwa e kangaa aron nakoraoi aia katauraoi ibukin te Kauaoki, titirakinia n titiraki aikai ke ake ti tebo ma ngaa. Motirawa imwiin taian titiraki bwa e na anganiiia aia tai n iango bwa e kanga nakoraoi aia katauraoi n te bwai anne. Tuangiia ataei bwa a na aki takarua ngkana a kaekaa.

Ngkana e roko te Tia Kamaiu nakon au auti, n na tangiria ni:

Biti taeka tabeua aika I kabonganai?
Karabai tabeua maekatiin, booki ke witeo?
Bita te tienero (channel) i aon te terewition ke kamatea te terewition?
Kamatea te anene are I ongora iai?

Biti au kunnikai nakon aika aki rangin raoiroi?
 Uotia nakon te tabo are N na nako iai?
 Tuangnga bwa e na irai ngkana I mena irouia raoraou?
 Kabatia warekan booki aika tabu nakon are I kakaraoia ngkai?
 Karaoa ae raoiroi riki nakoia au utu nakon are I kakaraoia ma imwaina?

3. Manga rinanon ke kamatebwai taekan te onimaki aika te bwiina ma ataei.
 Kabwarabwara bwa bwaai aika riki ae taekinaki n taekan te onimaki boni bwaai aika rang ni kakukurei are tinakona ni kaantaninga iai manga okin lesu.
4. Uoti nuutibeba ke maekatiin ao anganiia ataei bwa a na kakaei taeka ake a na kaotii taabo aika kamaroaa aika riki n te aonaaba.
5. Manga rinanon te kaikonaki ae kibono aika tengaun man te reirei 25, ao maroroakin bwaai aika ti reireinaki man te kaikonaki aei aika ti riai ni karaoi bwa tina katauraoiria ibukin te Kauaoki.
6. E na buokiiia ataei n ataa te kawai are ae ana kona iai ni katauraoi imwain te Kauaoki, maroroakin taeka aikai ma iroun Beretitenti Ezra Taft Benson:
 "Ti kona ni karekea man ana Boki Moomon te banna ni katooto are ti na kona ni katauraoiria iai nakon te Kauaoki. Kanoan booki aika a rangin ni kakaawaki bwa bon kanoan tebuina te ririki tabeua te tai imwain kaotin Kristo i aon America. Ngkana ti rinanon raoi taai akanne ao ti kona ni kunea bwa bukin tera a kamau-naaki tabeman n tain te motikitaeka ae korakora tabeua te tai imwain Okina ao tera are e a karikiia tabeman bwa a na tei n te tembora n te aba ni Mari ao ni kakoaua ikuakin Baino ao Rangana" (*The Teachings of Ezra Taft Benson*, iteraniba 58–59).
 Kabwarabwara bwa te kaetieti ibukin te reirei nakon te ririki ae na roko bon i aon ana Boki Moomon. Aio bon te tai ae riai ae moan te kakukurei bwa tina reiakin bwaai aika ti riai ni karaoi ni katauraoi maiura n tamnei ibukin manga okin te Tia Kamaiu.

Kabaneana

Kakoaua	Kaota te koaua bwa naake a ongeaaba nakon tuua ao ni maiuakina ae raoiroi a na kona ni kaantininga manga okin lesu Kristo ma te kukurei ao te kimwaareirei. Kaungaia ataei bwa a na kamarurungia n taratarai kanikinaa ibukin manga okin lesu ao ni katauraoi maiuia n tamnei ibukin te bong ae kakannato aei.
Katautauan Wareware n te Mweenga	Tuangiiia ataei bwa a na kamatebwai Mataio 24:42–51 ni mweengaia bwa manga rinanoan te reirei aei. Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

E Kona te Nakoanibonga Ni Kakabwai Maiura

(Katauraoi Ibukin te Reirei n te Nakoanibonga)

Kaantaninga	E a tia ni koreaki te reirei aei bwa e na buokiia ataei ake 11 aia ririki n ataa ana kakabwai ao katabeaia tabeman n te nakoanibonga. E riai n reireinaki imwain ae koro 12 ana ririki te moan ataei n am kiraati.
Te Katauraoi	<ol style="list-style-type: none">1. Tataro mwaaka ni kamatebwai “Ana Kakoaua te Burabeti lotebwa Timiti” n te moan kabwarabwara n ana Boki Moomon ke n lotebwa Timiti—History 1:29–54, 59, 66–72; Doctrine ao Covenants 13, n ikotaki ma atuun mwakoro; Doctrine ao Covenants 121:34–46.2. Kamatebwai te reirei ao iangoia bwa ko na kanga n reireiniia ataei rongorongo man boki aika tabu (Tara “Katauraoan Am Reirei,” iteraniba 9, ao “Angareirei man Booki Aika Tabu,” iteraniba 10). Rinea te titiraki ni marooro ao waaki ni kakukurei aika raraoi are e na buokiia ni kakoroa nanon te reirei.3. Bwaai n reirei aika kainnanoaki.:<ol style="list-style-type: none">a. Ana Boki Moomon ibukiia ataei n tatabemaniia nako.b. Te Doctrine and Covenants.c. Te bwai ni kaota n aron te taura ae kiakia, te wiiki, ke te raenten.d. Tamnei 7-1, Iesu te Kristo (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 240; 62572); Ioane te Tia Bwabetito Are E Anga te Nakoanibonga ae te Aron (Ana Kete n Tamnei te Euangkerio 407; 62013); ao te Katabuaki nakon te Nakoanibonga (62341).
Katautauan Karikirakean te Reirei	Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kakuuki.
Kamwakuran te lango	<p>Kateia ni kaota te bwai ae karekea te ota.</p> <ul style="list-style-type: none">• Tera te bwai ae riai ibukin te bwai aei bwa e na karekea te ota? Ngkana iai am taura ae kiakia, kaotia bwa e tangira te baetere, te wiiki, ao bwain kamaiuana ake a na nakoraoi bwa aonga ni karekea te ota. Te wiiki e tangira te uea inanona are e na karekea te ota ngkana e roko te iti ao e ria n tikurunaki inanon nnena are e toma ma te iti. E tangira naba kamaiuana bwain kamaiuan te iti bwa e aonga ni buti te iti. <p>Tuangia ataeinimwaane n am kiraati bwa a na teirake. Iai irouia ataeinimwaane aikai te konabwai ni karekea te nakoanibonga, te mwaaka are e korakora riki nakon te iti bukina bwa bon te mwaaka ao te kariaiakaki n aran te Atua. A kona natin Tamara are i Karawa rinanon te mwaaka aei ni bwabetitoaki ao ni karekei ana otenanti te Ekaretia ake tabeua. Ma n te aro bwa ko na karekea te mwaaka aei ao ni kabonganana n aron are e tangiria te Atua, e riai te ataeinimwaane ni kororaoi ao n tauraoi raoi.</p>
Kanoan Boki Aika Tabu	Kabonganai tamnei n taia aika riai, n reirei rongorongan lotebwa Timiti ngke e karekei bwaatua aika koora ao ni karekea te Nakoanibonga ae te Aron man “Ana

Kakoaua te Burabeti lotebwa Timiti” ke lotebwa Timiti—History 1:29–54, 59, 66–72. Ko na bae n tangiria n rinanona ma te kiraati bwaai ake a riki aika kakaawaki ni karokoa te tai are e karekei bwaatua koora lotebwa.

Titiraki ni Marooro
ao Kamwakuraia

Kamatebwaii taian titiraki ao kiibu man booki aika tabu aikai ngkana ko katauraoa am reirei. Kamanenai titiraki aika ko namakin bwa a na rangin ni buoka te ataei ni kaotaia ni booki aika tabu ao ni maiuakin kanoana inanon maiuia. Warekan ao maroroakinan kiibu aikai ma ataei inanon te kiraati e na buokiia ni kaotaia n nanon kiibu aikanne.

- Bukin tera lotebwa Timiti e aki kona n rairi bwaatua koora, karekea te nakoanibonga, ao ni wakina te Ekaretia n te tai are e karekea iai te Moan Kaotioti? (E aki tauraoi; e tangiria n rikirake n te rabakau ao te ataibwai.)
- Tera te moan iango ae kakaawaki are e tuanga lotebwa Timiti te Uea bwa e na karaoia? (Rairi bwaatua koora bwa ti aonga ni karekea Ana Boki Moomon.)
- Tera ae karaoia lotebwa n te tairiki are e moan kaoti iai nakoina te anera ae Moronaai? (Joseph Smith—History 1:29–30.) Iraua te tai ae kaoti iai Moronaai nakon lotebwa Timiti imwain are e moan noori bwaatua koora lotebwa? (Joseph Smith—History 1:30, 44–49; aua te tai.) Bukin tera n am iango e kaokioka ana moan rongorongo Moronaai tenua riki te tai?
- Tera riki kaetieti ake e karekei lotebwa imwain are e rairi bwatua koora? (Joseph Smith—History 1:53–54.) E kanga te kaetieti aei ni buokia ni katauraoa lotebwa Timiti ibukin bwaai riki tabeua aika kakannato aika e na karaoi? Tera ae kam karaoia ibukin ami katauraoi ibukin taai aika a na roko?
- Tera katabeakiia ae onoti ataeinimwaane Aika Itiaki Ni Boong Aika Kaitira ngkana a koro te 12 aia ririki? (Ana karekea te Nakoanibonga ae te Aron ao man katabu-aki nakon te riikan.)
- E kanga lotebwa Timiti ni karekea te Nakoanibonga ae te Aron? (Joseph Smith—History 1:68–70.) E kanga te ataeinimwaane ni karekea te Nakoanibonga ae te Aron ni boong aikai? (E nooraki aron kororaoina ao e katabuaki n te katokabai iroun te mwaane ae iai irouna te kariaiakaki ni katabua.)
- A na kanga ataeinimwaane ni katauraoia bwa aonga ni karekea te nakoanibonga? A na kanga ataeinaine ni katauraoia bwa aonga ni kona ni karekea ana kakabwaia te nakoanibonga? (Ataeinimwaane ao ataeinaine ti tebo aron kataura-oakiia. A tataro, iai aia onimaki, reirei taekan te euangkerio mai irouia aia karo ao aia tia reirei, kororaoi ni maiuia, karinei taian tua, beku ibukiia tabeman, karineia i bon irouia, ao man bwaina te kokoa.) (Tara waaki ni kakukurei aika raraoi 4.)
- Tera tabeia riikan inanon te Ekaretia? (D&C 20:59.) A na kanga ni kakoroi nanon tabeia aikai? (Kabuta te toa, rikoi mwaane ibukin te aki mamamatam, riki bwa a na tia uarongorongo te bitiobi n tain te toa, ao kaotan te banna ae tamaroa.)
- Antai te moan aomata ae kabuta te toa? (Iesu Kristo.) Bukin tera e rangin n tabu te toa? (Te otenanti are e tei ibukin ana karea Iesu Kristo are e karaoia ibukira n tatabemaniira nako.)

Warekia ke tuanga temanna kaain te kiraati bwa e na wareka te rongorongo aei mai iroun Unimwaane Jeffrey R. Holland: “Ti tuangkami ataeinimwaane n te Nakoanibonga ae te Aaron bwa kam na katauraoi ao man tibwatibwai kanikina-ean ana karea te Tia Kamaiu ma te kororaoi ao te mimitong. Ai kamiiimira aroa-rona ma te onimakinaki ae tabu are e anganaki n rorona ae rangi ni uarereke! I aki kona ni iangoa riki te karineaki ae rietaata riki mai karawa ae kona ni kabooi

iai ngkami. Ti tangirii ngkami. Maiuakina am kabanea n tamaroa ngkana ko iri ni kabutan rabwatan te Uea” (n Ribootin te Maungatabu, Okitobwa. 1995, iteraniba 89; ke *Ensign*, Nobembwa. 1995, iteraniba 68).

- Ti na kanga ni kabane ni karinea ao ni kamatoa n te kateibai te nakoanibonga? (Kariai nakoa mai irouia mataniwii n te nakoanibonga; beku ibukiia tabeman; karinerine n taetae ibukiia mataniwiin te Ekaretia; ao tataro ibukiia taama, taari, kaain te utu, ao tabeman riki ake iai irouia te nakoanibonga.) (Tara waaki ni kaku-kurei aika raraoi 3.) E na kanga karaoon bwaai aikai ni buoka tamam ke tarim ni karinea te nakoanibonga? A na kanga ni buokiko ni katauraoiko ni karekea te nakoanibonga ke taian kakabwaia man te nakoanibonga?

Waaki ni Kakukurei Aika Raraoi

Ko kona ni kabongana teuana ke ae e mwaiti riki ma ibuakon waaki ni kakukurei aikai n te tai n aki akaaka n tain te reirei ke n tain manga rinanoan, ke ni kakimoto-toana, ke n te kakaewenako.

1. Koroi i aon te mwakoro ni kaati booti ke mwakoro ni beebea kakabwaia aikai aika roko rinanon te nakoanibonga:

Karekean te ara ao te kakabwaia
Ko na tia ni Bwabetitoaki
Karekea ana bwaintangira te Tamnei are Raoiroi
Karekea te kakabwaia ngke ko aoraki
Kanakin te toa
Beku ni mitinare
Tia ni mare n te tembora

Tibwaua te kiraati inanon uoua te kurubu ao anganiia kurubu teuana te kaati. Kaoia ataei man aia kurubu bwa a na tibwaua oin aia atatai ke aia atatai aia utu are e kaineti ma te kakabwaia are oti i aon te kaati.

2. Tuangiia ataei bwa a na iangoa te tai are a tia ni mena iai n te tabo ae rotongitong. Imwiina ao karakina karakinaia taan neweaba ake a nako nakon te bwangabwanga ae nano, man rotongitong. Ngke a mena inanon te bwangabwanga ao te tia tararua te tabo anne e tiringa te taura, e tataninga teutana te miniti, ao imwiina e tuanga temanna imwiin temanna bwa e na kotea te tabo n otinako. Ngke e a manga maiu te taura, ao a bane ni kotei taabo aika kakaokoro.

Tibwaua te rongorongo aei mai iroun Unimwaane Robert D. Hales: “Ngkana akea mwaakan te nakoanibonga n te aonaaba, ao e na inaomata te tia kaitara n ririaki nakon te tabo are e tangiria man tautaeka iai. Ana bon akea ana bwai n tituaraoi ae te Tamnei ae Raoiroi ae na kairiira man kaotaira, akea te burabeti ae na taetae n aran te Uea, akea tembora ake ti kona iai ni karaoi mwakuri aika tabu, berita aika akea tokiiia, akea te kariaiakaki n anga te kakabwaia ao ni bwabetito, ni kamaiu ao ni karekea te rau. . . . Ana bon akea te ota, akea te kaantaninga—ti te rotongitong” (n Ribootin te Maungatabu, Okitobwa. 1995, iteraniba 40; ke *Ensign*, Nobembwa. 1995, iteraniba 32).

3. Wareka ke karakina rongorongan te utu teuana ae a tia ni boutokaa aia karo n nakoana n te nakoanibonga:

“I tekateka [n te Maungatabu ni Kabuta n ririki aika bwaka nako] ma onoman ataei aika natin Unimwaane Ezra Taft Benson, temanna mai ibuakoia bon raoraou n te reirei. E ingainga nanou ngke e teirake Beretitenti McKay ni katanoata te tia taetae

are imwiina. I taraia ma te karinerine ngke Unimwaane Benson, are I bon tuai ni kaitibo ma ngaia mai imwaaina, e nakonako nakon te bwai n taetae. Bon te mwaane ae bubura, ma rietana ae riaon onoua te buuti. Bon iai ana beeба ae bubura te mwatita tiikuri, te mwaane ae rangin ni kinaaki ni kabutaa te aonaaba bwa ana Tia Boki te United States n te Ununiki ao ana tia uarongorongo te Uea ae onoti, te mwaane ae taraa n rau ao ni koaua, temanna ae a tia n taetae nakoia kaain aonaaba ni kabane. N te tai ae aki maan ao e ringaki angau. Te ataeinaine ae uarereke e rara nakoia man wirikiriki ni kawaekoa, 'Tataro ibukin Tamau.'

"E kakuba nako teutana, I taku n ua iango, 'E a tia ni uotaki rikaaki te rongorongo aei, ao n na riai ni uotia nako. N na taekina, "Tataro ibukin Unimwaane Benson"? N na taekina, "Ko riai ni karaoa te tataro ibukin tamam"? N nooran tangiran karaoana n te tai ae waekoa, I raraa are imwiina ao ni wirikiriki, 'Tataro ibukin Tamau.'

"I taraa te wirikiriki anne nakon te tabo are e tekateka iai Titita Benson, e a kaman kabaraaka atuna.

"Man te tai anne ao a mwaiti taai aika I uringa te rongorongo anne—Tataro ibukin Tamau, te tamanuea ibukin te mweenga. Tataro ibukina ngke e beku bwa te beretitenti n te mwakoro ke te tia reirei n te mweenga. Tataro ibukina ngke e riki bwa te tia boki ni kabuta ibukin te kaawa, ngke e maiureirei ana bitineti, ke ngke e kariaia kerikakin boona. Tataro ngke e anga reirei n tain bootakin te utu n te tairiki. Tataro ibukin Tamau ngke mwakuri ni bwakanako n tai bwa e aonga n nako ni mitinare Jerold ao Diane e nako n te iuniwetiri. Tataro ibukina ngke e taetae n tain bootakin te toa ke n ana tai n anga te kakabwaia nakon Tinana bwa e aonga n anganaki te marurung. Ao n te tairiki, ngke e oki ni kua ke ni bwarannano, tataro ibukina. Tataro ibukin Tamau ni bwaai ni kabane ake e na karaoi—man te bwai ae uare-reke nakon te bwai ae bubura.

"Ngke e a nako te ririki teuana ma teuana, a rangin ni mwaiti maungatabu ni kabuta aika a tia ni karaoaki, ao n tainako ngkana e tei Beretitenti Benson n taetae, I aki toki n iangoia bwa, 'Natina, aika a maeka n taabo aika kakaokoro i aon America, a bane ni bootaki ngkai n tataro ibukin tamaia.'

"I a tibwa kakoaua ngkai bwa te rongorongo are e bwaatinaki inanon ririki aika [mwaiti] n nako bon te rongorongo ae moan te kakaawaki ae a kona n tibwauaia kaain te utu. Tera te mwaaka ao te onimaki ae korakora ae e kona ni karekea te aomata ni kaitarai kakaewenako inanon maiuna ngkana n te tabo teuana n te aonaaba natina te aine ke te mwaane e wirikiriki, 'Tataro Ibukin Tamau' " (Elaine McKay, "Tataro Ibukin Tamau," *New Era*, Tuun 1975, iteraniba 33).

4. Ngkana ti maiuakina te euangkerio ao ti na tauraoi ni butimwaea te katabeaki ao ni kukurei ni butimwaea ana kakabwaia te nakoanibonga. Wareki "Kainibaire N Au Euangkerio" (*My Achievement Days* booklet [35317], tinanikun kunna), motirawa teutana imwiin warekan teuana ni karekea aia tai ataei n iangoia bwa e kanga aron kororaoia ni maiuakina te kainibaire anne. Ngkana kam a ti ni bane ni wareka kanoana kam na bae n tangiria ni manga rinanon te kainibaire man kabonganana te kamataata, taeka aika kakaawaki, ke man taian karaki.

Kainibaire N Au Euangkerio

1. N na ururinga au berita n au bwabetito ao n ongo nakon te Tamnei ae Raoiroi.
2. N na kokoaua nakon Tamau are i Karawa, aomata tabeman, ao nakoia.

3. N na ukoukoriia raoraou aika tamaroa ao n akoia aomata tabeman.
 4. N na bwaini kunikai aika aki kabwakabwaka ni kaota te karinerine nakon Tamara are i Karawa ao bon nakoui naba.
 5. N na wareware man matakni bwaai aika a kakukurei nakon Tamara are i Karawa.
 6. N na bon ti ongora nakon anene ake e kukurei iai Tamara are i Karawa.
 7. N na kabongana aran Tamara are i Karawa ao lesu Kristo n te aro ae riai. N na bon aki taetae buaka ke n taekin taeka aika a kamatauninga.
 8. N na kaawakina au iango ao rabwatau bwa e na tabu ao n itiaki.
 9. N na aki kabonganai bwaai aika kaikuaki.
 10. N na karaoi bwaai aikai n te Taabati aika a na kona ni kaaniai riki nakon Tamau are i Karawa.
 11. N na rinea te eti. I ataia ae I kona n raira nanou ngkana I karaoa te kairua.
 12. N na maiuakina te maiu ae kororaoi ngkai bwa I aonga n nakon te tembora ao man karaoa au mitinare.
 13. N na ira ana Kainibaire Tamara are i Karawa ibuki.
5. Tibwaua te rongorongo aei ma ioun Beretitenti Gordon B. Hinckley, te katengaun ma niiman ni Beretitenti n te Ekaretia: “E aki bwaibwai te ekaretia irouia ana Beretitenti. Atun te ekaretia bon te Uea lesu Kristo, are ti a tia ngaira n tatabemaniira nako ni katokaa arana iaora [n tain te bwabetito]. Ngaira ni kabane ti bane ni irekereke ma te mwakuri ke te mwiokoaki ae kakannato aei. Ti mena ikai bwa ti na buoka Tamara n Ana mwakuri ao N neboa kina, ‘bwa tina karekea te aki mamate ao te maiu ae akea tokina nakoia aomata’ (Moote 1:39). Katabeakim e bon rangin ni kakaawaki n am tabo n aron naba katabeakiu n au tabo. Akea te nakoa ae uarereke ke ae aki kakaawaki. Bwaai ni kabane ake ti bane ni karaoi e rooti maiuia tabeman” (n Ribootin te Maungatabu, Eberi. 1995, iteraniba 94; ke *Ensign*, Meei 1995, iteraniba 71).

Kabaneana

Kakoaua

Ko na bae n tangiria n tibwaua am koaua bwa te nakoanibonga e a tia ni kaokaki ao bon te mwaaka ni kariaiakaki ni mwakuri ibukin te Atua. Kaungaia ataeinimwaane bwa a na maiu ngkai ni kakororoia ni karekea te mwaaka ae te Aaron ao kaain te kiraati ni kabane a na maiu ni kakororoia bwa aonga ni karekei kakabwaia ni kabane man mwaakan te nakoanibonga. Kaungaia ataei bwa a na karineia ao man boutokaia taani kairiiri n te nakoanibonga.

Katautauan
Tibwatibwaan
te Tai Ma te Utu

Kaungaia ataei bwa a na tibwauaia ma aia utu mwakoron te reirei ae onoti n aron te karaki, te titiraki, ke waaki ni kakukurei, ke wareware ma aia utu “Katautauan Wareware n Te Mweenga.”

Katautauan
Wareware n
te Mweenga

Tuangiiataei bwa a na kamatebwaiia Doctrine ao Covenants 121:34–46 ni mweengaia bwa manga rinanoan te reirei aei.

Kaoa te ataei temanna bwa e na karaoa te tataro ni kainiin.

ANA EKARETIA
IESU KRISTO
IBUKIIA AIKA ITIAKI
NI BOONG AIKA KAITIRA

KIRIBATI

4 02346 04859 1
34604 859